ՀԱՌԱՋԸ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ	եռամսեայ	վեցամսեայ	տարեկան
Թրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ԿԻՐԱԿԻ 2 ՄԱՅԻՍ 1926

2 MAI 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 118 — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԿԻՐԱԿԻ, ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ՕՐԷ ՕՐ ԱԻԵԼԻ ՈՒԺԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ԳՐԱՒԵՆ ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԸ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԿԵՆԴԱՆԻ ԴԻԱԿՆԵՐ

Ալլասերման և հոգեկան չքաւորութեան պատկեր մը պարզուեցաւ, նորէն, Ապրիլ 11/24ի տարեդարձին առթիւ:

Տարին մէկ անգամ — այն ալ կիսկատար — համախմբուած տեղի կ'ունենան 1915-16ի զոհերու յիշատակին: Տարբրկան պարտք մը: Մեռելներու հանդէպ յարգանքը՝ ամէն բանէ առաջ բարեկրթութեան պահանջէ: Փողոցէն դագաղ մը անցած տեսն, մարդիկ չեն հարցներ թէ ո՛վ է, ի՛նչ ազգի կամ դաւանանքի կը պատկանի, ինչէ՛ն մեռած է.— գլխարկը կը հանեն ակնածանքով և կ'անցնին:

Մեր փետրաթափ անծեղները այսքան կենցաղագիտութիւն ալ չունին:

Անոնք ոչ միայն չեն հասկնար յարգանքի հարկը, այլ եւ կ'անարգեն սգատօնը: Մինչեւ անգամ պիտի փորձեն խափանել, եթէ ուժ ունենան: Այդ ուժը գտեր են Հայաստանի մէջ—, ինչպէս առանց գամբռի մնացած գիւղի մը մէջ. եւ Ապրիլ 11/24ի անունն անգամ չեն արտասաներ: Այնտեղ գոյնզգոյն «Օր»եր սահմանուած են, բոնի պարտադրուած, եւ կը տօնուին դղրդագին ցոյցերով: Այնտեղ, մեր դժբախտ հայրենիքին մէջ, մարդիկ իրաւունք չունին յիշելու հայազինջ սարսափները, բայց պարտաւոր են օրերով սուգ պահել, կասկածելի Նարիմանոֆի մը կամ գաղանային Աթաթրէգովի մը համար: Այնտեղ թափօրներ կը կազմեն մօլլաներու եւ հասարակ չարդարարներու մանակցութեամբ, Ապտիւլ Քէրիմի կամ Սուլթան Էլ Աթրաշի դատը պաշտպանելու համար: Բայց կ'ամչնա՛ն ոգեկոչել ամբողջ ժողովուրդի մը մէկ երրորդին ոչնչացման յիշատակը:

Ուրիշ բան չեն ապացուցաներ այն գարշելի թուրցիկներն ու ճամարտակութիւնները, որ լոյս կը տեսնեն տարուան այս եղանակին: Ուրիշ բան չապացուցաներ նաև իրենց տմարդի ձեռնպահութիւնը՝ կատարուած սգատօններուն մէջ: «Բանւոր ընկեր, ձեր տեղը այդ սգահանդէսներուն մէջ չէ»: Եւ ի՛նչ վախկոտ, խարդախ միջոցներով կը ցրուեն թուրցիկները, անկիւն մը կծկտած, աչ ու ձախ սողոսկելով: Հայրենակից մը կը պատմէր թէ՝ անցեալ շաբաթ գիշեր, մեթրոյէն դուրս ելած ատեն, տղայ մը մօտեցաւ և հայ կոմկուսի խմբակին թղթիկը տուաւ, փսփսալով. «Ֆրանսական քաղաքացի ըլլալու օրէնքները կը բացատրէ»... Արդարև ի՛նչ լաւ կը բացատրէր.— «Դարձեալ հայ ազգայնական կուսակցութիւններու ներկայացուցիչները բեմ պիտի բարձրանան, գլգռելու գիրենք ունկնդրող հասարակութեան շովինիստական զգացումները, ոխ եւ ատելութիւն քարոզելու եւ վրէժ սերմանելու հայ-թուրք ժողովուրդներու մէջ»: Եւ իրրեւ եզրակացութիւն. «եկէք, միացէք մեր շարքերուն. պատրաստուեցէք ընկերային մեծ յեղափոխութեան»:

Շատ բան լսեր էինք զանազան կապիկներու սովորութենէ և հոգեբանութեան մասին. բայց այս մէկը, հայ կարմիր-կանանչ կապիկներու այս ցեղը կը գերազանցէ բոլորը: Տեսեր ենք աւստրիացի, ֆրանսացի, գերմանացի, անգլիացի կոմունիստներ, պարկեշտ յեղափոխականներ, որոնք երկու խօսքով կը հասկնան հայկական իրականութիւնը, մեր տագնապը, և անոր համեմատ կը գատեն: Իսկ լեռնակուտակ հատորներ տակաւին բաւական չեն մեր կարմիր-կտուց շողոքիններուն և ներկուած պառաւներուն համար. բաւական չեն զանոնք համոզելու թէ երկու երկու ալ չորս կ'ընէ: Անոնք մանաւանդ ճիգ մը ուզեն զահիճները զոհերուն հետ շփոթելու, թէեւ կ'արտայայտուին շատ զգոյշ, ծամծմելով, մանաւանդ այս տարի: Անոնք շատ լաւ գիտեն հայ ժողովուրդին և անոր վարիչներուն պատասխանատուութեան աստիճանը — քանի որ իրենք ալ միասին էին, մինչեւ երէկ: Բայց ի՞նչպէս խոստովանին. պէտք է «նոր խօսք» ըսել: Օրակարգը՝ կեղծել է: Ստէ՛, սողա՛ որքան կրնաս: Ուրացի՛ր ամբողջ անցեալդ, սկսած այն օրէն երբ Եւրոպա կ'ապրէիր, Եւրոպան կը ճանչցնէիր սա դիւրահաւան ժողովուրդին:

Անոնք ներկայ էին ամբողջ ողբերգութեան, դեր ունէին, քաղաքականութի՛ւն կը վարէին, մանաւանդ 1908էն յետոյ. Եւ գիտէին որ տեղահանութիւնները ծրագրուած էին դեռ 1911-12ին, պալքանեան պատերազմին, համաձայն Ռոտպախի ծրագրին: Ի՛նչ փոյթ: Աճուրդի հանուած ես. եւ պէտք է արժեցնես, նոյն իսկ զոհերը նախատելու գնով: Գրիչդ սելանը թաթխէ եւ գրէ. «Մենք օրինաւոր պատրուակներ տուինք օսմանեան պետութեան, դաժան միջոցով զսպելու պետութեան դէմ դաւաճանող եւ ըմբոստ տարր մը»: Կամ, «Թշնամին ոչ միայն ի վիճակի չէր ջոկելու պատասխանատուն անպատասխանատուէն, այլ եւ այդպիսի տրամադրութիւն ալ չունէր («Երեւան» 25 Ապրիլ):

Եւ տակաւին գանգատողներ կան որ մենք հրապարակաւ անբարոյական պօռացինք Զապէլ Եսայեաններու հասցէին: Ի՛նչ ժժգոյն բառ այդ կենդանի դիակներուն համար, որոնք Արշակաւան մը կազմեր են իրենք իրենց համար, և յստակատեսութեան մարգանքներ կը կատարեն յիսունէն յետոյ, զուարճանալով իրենց իսկ սերունդին ոսկորներուն հետ...

Թշուա՛ռ երիտասարդութիւն որ «նոր» ճամբայ պիտի գտնես բարոյական աւերակներու մէջէն, վարձու լապտերներու առաջնորդութեամբ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԲԱՐԻ ՎԱՃԵԼՈՒՄ

Էնկիւրիի ռուսական դեսպանատան բացման առթիւ, սիրալիր բաժակաճառեր արտասանեցին ռուս և թուրք ներկայացուցիչները: Այս առթիւ նորէն շունչ առաւ թուրք մամուլը, իմանալով որ բարեկամութիւնը անխախտ կը մնայ երկու ազգերուն միջեւ: Այդ օղուս Ահմէտ, համաթուրանականութեան փաստաբանը, կը գրէ այս առթիւ.

«Թուրքիա եւ Ռուսիա դարերէ ի վեր իրարու դէմ թշնամական դիրք բռնած էին: Ասոր պատճառն էր մէկ կողմէ ռուսական ցարիզմը, իսկ միւս կողմէ սուլթանական բռնակալութիւնը: Սակայն Ռուսիա խորտակեց ցարիզմը եւ անոր տեղ ժողովրդավար իշխանութիւն մը հաստատեց: Իսկ թուրքիա սուլթանութեան հետ մէկտեղ արեւելեան դրութիւններն ալ մէկդի նետեց եւ հանրապետական վարչաձեւը ընդունեց: Եւ այդ օրէն սկսեալ երկու ազգերու մերձեցման համար ոչ մէկ արգելք մնաց:»

ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆԻ

Բանասէր-լեզուաբան Պ. Ստեփան Մալխասեան, որ ծանօթ է իբրեւ հակառակորդ նոր ուղղագրութեան, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ «Մարտակոչ»ի, իր կազմած բացատրական բառարանի մասին.—

Հայ լեզուի բացատրական բառարան կազմելու միտքը շատոնց յղացած եմ. սակայն նիւթական հնարաւոր միջոցներ ու պայմաններ չկային: 1921ի վերջերը մտաղրութիւնս յայտնեցի Խորհրդային Հայաստանի լուսժողկոմին, որ իր վրաստանի ներկայացուցչին միջոցով պայմանաւորուեցաւ ինձ հետ, տալով ապրուստի միջոցներ: 1922 Յունուար 1ին սկսայ բառարանը կազմելու աշխատանքները:

Թէեւ խոստացեր էի հինգ տարիէն վերջացնել բոլոր աշխատանքները, սակայն քանի մը արտաքին հանգամանքներ խանգարեցին կանոնաւոր աշխատանքի ընթացքը, որով կրցայ մինչեւ այժմ կազմել մէկ վեցերորդ մասը միայն: Այժմ «Ա» տառը վերջացուցած եմ և «Բ» տառն եմ սկսեր:

Բառարանը պիտի պարունակէ 80 հազարի չափ բառ:

Մինչայն «Ա» տառը կ'ըլլայ Դաղբաշեանի հայերէն ռուսերէն բառարանին չափ, քիչ պակաս:

Բառարանին մէջ կը մտնեն զրաբար, աշխարհաբար բառեր, գաւառաբարբառներ, եւրոպական եւ արեւելեան (թուրք եւայլն) բառեր, աշխարհաբարն ու եւրոպական բառերը, մանրամասն բացատրութիւններով եւ օրինակներով: Օրինակները կը կազմեմ ես ինքս: Կան նաեւ օտար ազգերէ փոխ առնուած բառերու ծագումը եւ այդ լեզուի մէջ այժմ գործածուող ձեւերը:

Առայժմ ոչ մէկ տառ կամ հատոր տպագրութեան չպիտի յանձնուի, որովհետեւ լեռատպայ բառերը կազմելու ժամանակ փոփոխութիւններ եւ ուղղումներ կը կատարուին նախորդներու մէջ:

ՆՈՐ ԽՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Մարիս 1ի առթիւ, ներքին նախարար Պ. Ժան Տիւրան նահանգապետներուն ուղղուած երկրորդ շրջաբերականով մը հետեւեալ հրահանգները կուտայ.—

Կասկած չկայ որ օտարականները կը վայելեն Հանրապետութեան օրէնքով ճանչցուած եւ երաշխաւորուած բոլոր ազատութիւններն ու հանրային իրաւունքները, սակայն ֆրանսական ապահովականութիւնը չարաչար գործածելով, չեն կրնար իրենց երկրի քաղաքական վէճերն ու կռիւները մեր հողին վրայ փոխադրել եւ անկարգութիւններ ստեղծել, բուռն շարժումներ եւ գրգռիչ ցոյցեր ընելով:

Ոստիկան. իշխանութիւնը օտարականներու զանազան խմբակցութեանց հանդէպ պարտի արդար անկողմնակալութիւն պահպանել. ի հարկին իրեն կը պատկանի անոնց յիշեցնել այն պարտականութիւնը զոր ունին իրենք, ապաքան վճհանձնօրէն ապահովութիւն ցոյց տուող երկրին հանդէպ:

Պէտք է խստիւ հոգ տանիք գործադրութեանը այս հրահանգներուն, որոնք կը ճշդեն անխախտ բոլոր օտարականներուն հանդէպ ձեռք առնուելիք միջոցները, կ'որոշեն անոնց իրաւունքները եւ կը սահմանեն անոնց պարտաւորութիւնները:

Այս հրահանգները պէտք է մանաւանդ խնամքով գործադրուին այն բոլոր վայրերուն մէջ, ուր իրարու ներհակ ձգտումներով օտարականներու մեծ բազմութիւններ կան: Ի հարկին, պատշաճ է արգիլել այն բոլոր հրապարակային ցոյցերը, որոնք կրնան նկատուիլ իբրեւ գրգռիչ կամ անկարգութեան փորձ:

Կառավարութիւնը բոլոր օտարականներէն կը պահանջէ որ հանրապետական օրէնքները խստիւ գործադրեն եւ բացարձակապէս յարգեն: Բնաւ չպիտի հանդուրժէ որ անոնք որ եւ է ձեւով խանգարեն կարգն ու հանրային ապահովութիւնը:

Վարչական պատիժներու պիտի ենթարկուին այն բոլոր օտարականները, որոնք կը թերանան կառավարութեան հանդէպ իրենց պարտականութեանց մէջ եւ չարաչար կը գործածեն մեր հիւրասիրութիւնը, մասնակցելով խռովարարական ձեռնարկներու, որոնք կրնան հանրային խաղաղութիւնը խանգարել,

---

Պ. ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ, որ առողջութիւնը դարմանելու համար Գան գացած էր, առջի օր Փարիզ վերադարձաւ ապաքինած:

— ՀԱՅԻՆ քիլօն մինչեւ Յունիս 1 պիտի արժէ 1.95:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՆԳԼԻԱ. ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ. ԿԸ ՀԱՄԱՁԱՅՆԻՆ

Այլ եւս տարակոյս չկայ թէ խաղաղութեամբ պիտի լուծուի Մուսուլի վէճը: Բանակցութիւնները կը շարունակուին էնկիւրիի մէջ: Վերջին լուրերու համաձայն, թուրքերը արդէն հրաժարած են Մուսուլի նահանգէն, փոխարէնութեան մը գնով, բայց կը պահանջեն որ Անգլիա երաշխաւորութիւններ տայ Մուսօլինիի և Փանկալօսի սպառնալիքներուն դէմ: Անգլիա խուսափելով այդ յանձնառութենէն, կը թելադրէ որ թուրքերը Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ մտնեն, բայց անոնք կը դժկամակին:

**** Մուսուլի խնդրին մասին բանակցութիւնները կը շարունակուին էնկիւրիի մէջ: Անգլ. դեսպանը նոր հրահանգներու կը սպասէ էնկիւրիէն: Անգլիա կը պահանջէ որ թուրքիոյ տրուելիք փոխառութեան գումարը ծախսուի Անգլիոյ մէջ երկաթուղիի կազմածներ գնելու:*

Վիքհարի գործադուլ Անգլիոյ մէջ

Շաբաթներով բանակցելէ վերջը, Անգլիոյ հանքագործները չկրցան համոզել հանքատէրերը և գործադուլ յայտարարեցին: Առջի օր կէս գիշերին պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ թէ բանակցութիւնները խզուած են: Ուրիշ յայտարարութիւն մը կ'ըսէր թէ գործադուլը պիտի սկսի կէս գիշերին: Վարչապետ Պալտուին և իր ընկերները քսան ժամ շարունակ ճգնեցան միջոց մը գտնել, վէճը հարթելու համար, բայց անօգուտ: Բանւորները ոչ միայն կը պնդէին իրենց հին պահանջներուն վրայ, այլ և վճռապէս կը մերժէին աշխատանքի ժամերը աւելցնելու առաջարկը: Վերջին պահուն վէճին միջամտեց Արհեստակցական Միութիւններու ընդհ. ժողովը, որ կը սպառնար դադրեցնել աշխատանքները բոլոր ճարտարագործութեանց մէջ, և անդամալուծել երկրին ամբողջ կեանքը:

Կացութիւնը այնքան ծանր է որ, պատերազմի մռայլ օրերը կը յիշեցնէ: Վարչապետը հեռաձայնով Լոնտոն կանչեց Թագաւորը, որ նախագահեց արքունի ժողովի մը: Նախարարները զանազան հրովարտակներ ստորագրել տուին, կացութեան համապատասխան միջոցները ձեռք առնելու համար: Կ'ըսուի թէ ի հարկին Լոնտոնի ամբողջ ոստիկանութիւնը պիտի ղրկուի Հիւսիսային Անգլիոյ հանքերը աշխատելու, իր տեղը տալով ուրիշ պաշտօնեաներու:

Պարտքի խնդիրը կարգադրուած

Ապրիլ 29ի գիշերը վերջնական համաձայնութիւն գոյացաւ Ֆրանսայի պարտքի մասին: Այս կերպով կը կարգադրուի նաև կարեւոր խնդիր մը, որ եօթը տարիէ ի վեր առկախ կը մնար: Ըստ այս համաձայնութեան, Ֆրանսա իր ամբողջ պարտքը պիտի վճարէ 62 տարիէն. առաջին երկու տարիներն պիտի վճարէ տարեկան 30 միլիոն տոլար, յաջորդ տարիներուն այս գումարը պիտի բարձրանայ 32,50 միլիոն տոլարի և 1942 էն սկսեալ տարեկան 125 միլիոն տոլար պիտի վճարուի: Ֆրանսայի ամբողջ պարտքն է 6,847 միլիոն տոլար:

Անցած տարի Ամերիկա 7,500 միլիոն տոլար կը հաշուէր այս պարտքը, Պ. Քայօ 6,200 առաջարկած էր. հիմա միջին ճամբայ մը գտնուած է:

Այս առթիւ յիշենք որ Իտալիա յաջողած էր իր պարտքին երեք չորրորդը գեղչել տալ: Ֆրանսա միայն կէսը կրցաւ ջնջել տալ:

Գալով առեւտրական պարտքին, որուն ընդհանուր գումարն է 407 միլիոն տոլար և որուն պայմանաժամը կը լրանայ 1929ին, պիտի միացուի քաղաքական պարտքին և անոր պէս 62 տարուան մէջ պիտի վճարուի:

Կացութիւնը Սուրիոյ մէջ

Սուրիոյ մարզպանը եւ սուրիական պետութեան վարչապետ Ահմէտ Համի պէյ Դամասկոս գացին առջի օր: Այս առթիւ վարչապետը ճառ մը խօսելով ըսաւ. «կանգ չպիտի առնեմ որ եւ է զոհողութեան առջեւ, վտանգները անհետացնելու համար: Մենք ամէն բան պիտի ընենք հայրենիքի խաղաղութեան եւ բարօրութեան համար: Ամէնուն պարտականութիւնն է աշխատիլ անդորրութիւնը ապահովելու, որպէս զի կարելի ըլլայ բանակցիլ Ֆրանսայի հետ եւ կնքել դաշնագիր մը, նման Անգլիոյ եւ Միջագետքի միջեւ եղածին: Ատոր շնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ ունենալ տեւական խաղաղութիւն եւ ազատ Սահմանադրութիւն մը:»

Մասնութիւնները կը շարունակուին

Առջի օր Ամէնքէն հեռագիր մը կը հաղորդէր թէ քսան հոգի պիտի աքսորուին:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ես ալ ինձ ճանչցուցի իբրեւ ազգասէր մարդ մը, որ կը սիրէ իր ազգը եւ կ՚ուզէ անոր ծառայել։ Ես ալ ինձ ներկայացուցի իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնագիտակցութեան, ազգային ոգիի մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն կեանքի մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն մշակոյթի մը։ Ես ալ ինձ ներկայացուցի իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն գրականութեան մը։ Ես ալ ինձ ներկայացուցի իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն արուեստի մը։ Ես ալ ինձ ներկայացուցի իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն գիտութեան մը։ Ես ալ ինձ ներկայացուցի իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն տնտեսութեան մը։ Ես ալ ինձ ներկայացուցի իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն քաղաքականութեան մը։ Ես ալ ինձ ներկայացուցի իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն կրօնքի մը։ Ես ալ ինձ ներկայացուցի իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն ընկերային կեանքի մը։ Ես ալ ինձ ներկայացուցի իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն ընտանեկան կեանքի մը։ Ես ալ ինձ ներկայացուցի իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն անհատական կեանքի մը։ Ես ալ ինձ ներկայացուցի իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն մարդկային կեանքի մը։

* * *

Ես ինձս կը ներկայացնեմ այս խոստովանութեամբ, որովհետեւ ես ալ ինձ կը ճանչնամ այս կերպով։ Ես ալ ինձ կը ճանչնամ իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն կեանքի մը։ Ես ալ ինձ կը ճանչնամ իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն մշակոյթի մը։ Ես ալ ինձ կը ճանչնամ իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն գրականութեան մը։ Ես ալ ինձ կը ճանչնամ իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն արուեստի մը։ Ես ալ ինձ կը ճանչնամ իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն գիտութեան մը։ Ես ալ ինձ կը ճանչնամ իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն տնտեսութեան մը։ Ես ալ ինձ կը ճանչնամ իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն քաղաքականութեան մը։ Ես ալ ինձ կը ճանչնամ իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն կրօնքի մը։ Ես ալ ինձ կը ճանչնամ իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն ընկերային կեանքի մը։ Ես ալ ինձ կը ճանչնամ իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն ընտանեկան կեանքի մը։ Ես ալ ինձ կը ճանչնամ իբրեւ մարդ մը, որ կը հաւատայ ազգային ինքնուրոյն անհատական

ՀՈԳԵԶՈՒՐԿԱՅԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԳԻՇԵՐՈՒՄԻՆՎԱԾ ՀՅԴ

(Ա)

«ՅԱՌԱՋ»-Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

I

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ)

Որ Նորին քեզի վրայ նոտարիուս կատարելուդ պատիկ ու սիրելի քոյրիկ, խոշոր ու մանր ձեռագիրդ, քեզի՛ ուղղած ճշդուածդ ալ չէ՛ տառ առ տառ կարդացի... Վիտա՛լ, ես քեզ չեմ տոգաց պատ . . .

Յանկարծ ինձ ալ ինծի՛ պատահեցաւ ինչ որ ամէն մարդու կը պատահի. ինծի՛ ալ ժամ մը եկաւ որ ուզեցի ինքզինքս ճանչնալ, ինքզինքս գտնել, ինքզինքս ըմբռնել, ինքզինքս ինձմէ հարցնել թէ ո՞վ եմ, ինչո՞ւ եմ, ինչո՞ւ համար եմ, ինչո՞ւ կ՚ապրիմ, ինչո՞ւ կ՚աշխատիմ, ինչո՞ւ կը մտածեմ, ինչո՞ւ կը սիրեմ, ինչո՞ւ կ՚ատեմ, ինչո՞ւ կը հաւատամ, ինչո՞ւ կ՚ուզեմ, ինչո՞ւ կը մերժեմ, ինչո՞ւ կը սպասեմ, ինչո՞ւ կը վախնամ, ինչո՞ւ կը յուսամ, ինչո՞ւ կը հաւատամ, ինչո՞ւ կը տարակուսիմ, ինչո՞ւ կը հարցնեմ, ինչո՞ւ կը պատասխանեմ, ինչո՞ւ կը լռեմ, ինչո՞ւ կը խօսիմ, ինչո՞ւ կը գրեմ, ինչո՞ւ կը կարդամ, ինչո՞ւ կը ծիծաղիմ, ինչո՞ւ կը լամ, ինչո՞ւ կը ցաւիմ, ինչո՞ւ կը զայրանամ, ինչո՞ւ կը հանդարտիմ, ինչո՞ւ կը հաւնիմ, ինչո՞ւ կը ձանձրանամ, ինչո՞ւ կը հետաքրքրուիմ, ինչո՞ւ կը հրճուիմ, ինչո՞ւ կը տխրիմ, ինչո՞ւ կը զարմանամ, ինչո՞ւ կը վհատիմ, ինչո՞ւ կը յուսահատիմ, ինչո՞ւ կը ցնծամ, ինչո՞ւ կը ցնդիմ, ինչո՞ւ կը մեռնիմ, ինչո՞ւ կը յարութիւն առնեմ, ինչո՞ւ կը հոգնիմ, ինչո՞ւ կը հանգչիմ, ինչո՞ւ կը հեռանամ, ինչո՞ւ կը մօտենամ

Պոլսոյ թերթերէն կ'իմանանք թէ Մազլումեան եպսկ. քսան հոգինոց ցուցակ մը տուած է նախագահ Փանկալոսի, իբրեւ խորհրդարան ամբաստանելով զանոնք։ Ասոնց մէջ են խմբագիր Արամ Կայծակ, «Նոր Օր»ի խմբագիրները եւ ուրիշ մտաւորականներ եւ աշխատաւորներ։

Լուրեր Հայաստանէն

Խորհրդային թերթերը կը գրեն թէ յարմար դատուած է այսուհետեւ վառելանիւթի փոխարէն քարածուխ գործածել կարգ մը պետական հաստատութիւններու մէջ։ Պետական բոլոր հաստատութիւններուն համար տարեկան 30 հազար փութ քարածուխ պէտք է։ Չանքածուխ պիտի գործածուի նաեւ կիրի հնոցներու, ինչպէս եւ Երեւանի ալիւրի, կղմինտրի և գաճի գործարաններուն մէջ։

**** Որոշուած է ընդարձակել ձիաբուծութիւնը Հայաստանի մէջ։ Պիտի գնուին ազնուացեղ ձիեր եւ էշեր, բոլոր գաւառներուն համար։ Ձիերու եւ էշերու արտադրութեան համար կայաններ պետի բացուին տասը գաւառներու մէջ։*

**** Այս տարի մանաւանդ պայքար պիտի մղուի ճահճատենդին դէմ, Երեւանի մէջ, որուն չարիքի գլխաւոր աղբիւրը կը կազմեն քաղաքէն ոչ շատ հեռու Սարվանլար գիւղի ճահիճները։ Միլիոններ կը խորհուին այդ ճահիճները չորցնելու, որով հարիւրին 90 պիտի պակսի հիւանդութիւնը։ Քինին պիտի ճարուի Յունաստանէն Արազդայան փոխադրուած գաղթականներուն, որոնց առողջապահական վիճակը վտանգի տակ է։ Էջմիածնի գաւառին մէջ, որ ամէնէն աւելի վարակուած է, հիւանդութիւնը բաւական պակսած է։*

Թղթակից մը կ'ըսուի ըսած

Ուժասպառ վիճակի մէջ Լենտոն հասաւ «Տէյլի Նիւզ»ի թղթակիցը, որ Մոսկուայէն վտարուած էր Ապրիլին։ Ձերբակալուած էր Յունուար 28ին, իբրև լրտես։ Քանի մը շաբաթ բանտարկուելէ յետոյ, դատուեցաւ և մահուան դատապարտուեցաւ։ Ձեկան չվաւերացուց վճիռը։ Ապրիլ 9ին թղթակիցը սահմանագլուխ առաջնորդուեցաւ, առանց կոպէկ մը ունենալու զրպանը։

Ի՛նչ կ'անցնի կը դառնայ Ռուսիոյ մէջ

Կը ծանուցուի թէ Զինովիէվ, որ այլեւս ինկաւ վերջերս, կովկաս պիտի երթայ բուժուելու։ Իր խմբակէն Էվտոքիմով ալ կորսնցուցած է դիրքը, իսկ ուրիշ կուսակից մը, հայազգի Սարգիս, պաշտօն ստացած է... Քանթօնի մէջ։ Կը հաւաստեն թէ Սոքոլնիքօֆ, ելմտական նախորդ գործավարը, փեքին պիտի փոխադրուի Քարախանի տեղ, որ չկրցաւ կարմրցնել Զինաստանը.

Նախկին եռապետութեան տեղ, հինգ հոգինոց յանձնախումբ մը կը վարէ Խորհրդային Միութիւնը։ Այդ հնգեակին անդամներն են Սթալին, Պուխարին, Թոմսկի, Ռիքօֆ և Բուխպեչէֆ։

«Պուվէ» գրահաւորը

Մեծ պատերազմին Տարտանէլի մէջ ընկղմած էր ֆրանսական «Պուվէ» գրահաւորը, 700 նաւաստիներու հետ մէկտեղ։ Ֆրանսական կառավարութիւնը որոշած ըլլալով այդ այդ գրահաւորին մնացորդները ծախել թուրք կառավարութեան, տեղական թերթերը բուռն կերպով կը բողոքեն։ «Փըթի Փարիզիէն»էն վերջ այս անգամ ալ «Վիպերթէ»ի մէջ խմբագրապետ Պ. Փիէռ Թէթէնժէ կ'ըսէ թէ 700 զոհերուն աճիւնները պէտք չէ վրդովել՝ իրենց Թշնամիին ձեռքը յանձնելով զանոնք։ Ո՛չ մէկ կառավարութիւն կրնայ սակարկութիւն ընել այս մասին։ «Ամօթ է նախատել մեր մեռեալները և դրամի վերածել անոնց նահատակումը։ Թոյլ չպիտի տանք որ թուրքերը այդ մարտանաւին մէջէն խլեն կմախքները անոնց, որոնք զայն պաշտպանեցին մինչև վերջին շունչը, որովհետև կը նախընտրէին տեսնել անոր ընկղմիլը, քան թէ Թշնամիին ձեռքն իյնալը։

«Պուվէ»ի հերոսները իսկան իրենց ռազմական դիրքին վրայ, թող յաւիտեան հոն մնան։»

Աճուրդի տակ մեռելոցները

Ալժէրէն Մարսիլիա մեկնող «Սիտի Ֆէրուխ» շոգենաւը նստած էին 31 Մարոքցիներ, առանց տոմսակի, մեղսակցութեամբ շոգենաւի պաշտօնեաներուն, որոնք իւրաքանչիւր փախստականէ 200էն 500 ֆրանք կը գանձէին։ Երբոր շոգենաւը Մարսիլիա հասաւ, ոստիկանութիւնը տեսաւ որ 15 Արաբներ, որոնցմէ մէկուն սրունքը կոտրած էր, տոմսակ չունէին։ Հարցաքննութեան պահուն հասկցուեցաւ որ դեռ ուրիշներ ալ կային իրենց հետ, պահուած շոգենաւի ածուխի մթերանոցին մէջ, սակայն ճամբան փոթորիկի հետեւանքով ածուխի դէզերը փլած և իրենց ընկերները տակը մնալով մեռած էին։

Կատարուած քննութիւններու հետեւանքով ածուխի մթերանոցէն հանուեցան 11 դիակներ և 6 վիրաւոր։ Ձերբակալուեցան չորս հոգի։ Նախապէս փախստականներու թիւը 41 հոգի կը կարծուէր, սակայն քննութիւնը հաստատեց թէ 31 հոգի էին միայն։ «Սիտի Ֆէրուխ» Մարսիլիայէն Ֆիլիփվիլ մեկնեցաւ։ Ընկերութիւնը կը հաւաստէ թէ շոգենաւին մէջ ուրիշ դիակ մնացած չէ։

Այս դէպքը մեծ զայրոյթ առաջ բերած է պաշտօնական շրջանակներու մէջ։ Երեսփոխան զօրավար Ժիւրօ այս մասին պիտի հարցապնդէ ծովային նախարարը։

Թղթատարական նոր սակերը

Մայիս 1ին փոխուեցան թղթատարական սակերը։ Պարզ նամակ՝ 40 սանտիմ փոխանակ 30ի, ապահովագրեալ՝ 1.40, քարդ՝ 30, փնէօմաթիք՝ 1.50 եւլն.։ Արտասահմանի սակերը աւելի առաջ փոխուած էին։

Ֆրանկը փրկելու համար

Նոր կոչ մը խմբագրուած է, հանգանակութեան ուժ տալու համար։ Վերջին խոշոր մասնակցողներուն մէջ կը յիշուին Բաղաքապետութեան վաճառատունը 100,000 ֆրանք, կալըռի Լաֆայէթ, Լուվռ, Պոն Մառշէ, Փոէնեան, Սամարիթէն 200,000ական ֆրանք։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ
ԱՄԷՆԷՆ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ
ՆՈՐ ՀԱՍՑ
ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԳԷՈՐԳ ՄԱՐԹԱԵԱՆ — ՅՈՎՍԷՓ ԱԶԻԶԵԱՆ

52 - 54, Rue Piat, PARIS 20e

Մէթրօ՝ ՊԻԼՎԻԼ Tél. ROQUETTE: 92-56

Փարիզի ապսպրանքները յաճախորդին տունը կը յանձնուին։

Ապսպրանքները կ'ընդունուին թէլէֆոնով և նամակով։

Արուարձանները քօլի փօսթալով կը ղրկուի։

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ Գաւառները եւ արտասահման *ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ*

ՕՐ· ԻՍԿՈՒՀԻ ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ
Պ· ՅԱԿՈԲ ՃՕՐԹՈՒՆԵԱՆ
Ն Շ Ա Ն Ո Ւ Ա Ծ
Քլամար 18 Ապրիլ 1926

ԱՅՍՕՐՈՒԱՅ ՄՐՑՈՒՄԸ

Հ. Մ. Ը. Մ. — LA GARENNE

Նախորդ կիրակի անձրեւոտ օդին պատճառաւ յետաձգուած մրցումը տեղի կ'ունենայ այսօր ժամը 9ուկէսին, La Folieի մարզարանը։

Եղանակին սկիզբը երկու խումբերն ալ հաւասար սկսած են 1—1ով։ Այսօրուայ խաղը խիստ հետաքրքրական պիտի ըլլայ։

La Folie *երթալու համար* Gare St. Lazareէն *առնել 2.20ին մեկնող շոգեկառքը։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԲԱՐՁՐ ՀԱՅՏԻ Հայրենակցական Միութեան ընդհ. ժողովը այսօր կիրակի, կէս օրէ յետոյ ժամը 3ին «Ռոստոմ»ի սրահը, 131 Faubourg du Temple, խիստ կարեւոր օրակարգով։

ՏԱՐՕՆ-ՏԻՒՐՈՒԲԵՐԱՆ Հայրենակցական Միութեան ընդհ. ժողովը այսօր 2 Մայիս ժամը 2.30ին 131 Rue Fbg. Temple։

Տիար Գարուն Ս. Չիլինկիրեան, տիար Հայկ Ա. Չիլինկիրեան, Օր. Պերճուհի, Գարուհի եւ Ամբեռնուհի Ա. Չիլինկիրեան, Տէր եւ Տիկին Ալրահէս Մինասեան եւ իրենց որդին Պերճիկ, Տէր եւ Տիկին Վարդ Շապանեան, Տիկին Վերգինէ Մուրատեան, ինչպէս նաեւ հարազատ Չիլինկիրեան ընտանիքներն ու ազգականք, իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որ՝

ԱՅԲԻ ՏԻԿԻՆ
ՉԱՊԵԼ ԱՐՇԱՄ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

դառնաղէտ մահուան առթիւ անձամբ կամ գրաւոր իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին։

ՄԱՐՄԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի ցրուիչն է Պ. Գեղամ Ծերիկեան.— Հասցէ Cuchman Tzerikian, Poste Restante, Marseille.

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ՓՈԽԱՐԷՆ

Պ. ՀՐԱՉ ԵՐՈՒԱՆԴԻՆ.— Նոր հէքեաթներ կը հիւսէք ձեր օրկանին մէջ (Մարտ 1), միշտ առանց առորագրելու, եւ դիմելով այլապէս արդահատելի աճպարարութեան մը։ Շ. շատոնց տուած է ձեր յուզած «Չախչախիչ» հարցերուն պատասխանը, սկսելով «Ձակատամարտ»էն (1923)։ Ամէնքի դաշնակցականները կարդ մը սխալներ գործեր են, մղուած իրենց հասկացողութենէն եւ տեղական պահանջներէն, իսկ ձեր սպայակոյտը՝ ոճիրներ, որոնց կծիկը դեռ նոր կը քակուի։ Նախ վարժուեցէք ճիշդ դրել պատմութիւնը, յետոյ ձեռնոց կը նետէք ուրիշներուն։

ՍԻՆԹԻԻՆ, Վ. Ն.— Զարժեր զբաղիլ։ Տեղեկութիւններ հաղորդեցէք։ —Պ. Ս.— Նոյնպէս։ ՊՕՂՈՍ, Գ. Զ.— Ղրկեցէք, ՎԱՀԱՆ, Ս. Բ.— Զարժեր զբաղիլ։

ՎԱՐԶԱԿԱՆ

ՄԱՐՄԻՅԻ, Գ. Կ.— Ստացանք հոամսեան։

ՄԱՐՄԻՅԻ, Ն. Ն.— Ստացանք հոամսեան։

ԼԻ ՄԻԼ, Գ. Տ.— Ստացանք 20 ֆրանք։

ՆՀՕՅԻ, Մ. Տ. Օ.— Ստացանք 50 ֆրանք։

ՊՈՒԼՕՆԵՐ, Հ. Ա.— Ստացանք 70 ֆրանք. 50ը կը յատկացնենք նպատակին։

ՄԱՐՄԻՅԻ, Օ. Ի.— Ստացանք հոամսեան։

ՎԻԼՅԵՐԱՆԵ, Ա. Խ.— Ստացանք 24 ֆրանք։

ՄՈՆԹԻՎԻՏԷՕ.— Ստացանք 12 տոլար. կը ղրկուի նշանակուած հասցէներուն։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Ազգերու Դաշնակցութեան Սուրիոյ Որբահաւաքէն գրասենեակէն.— *Մանուկ Տալդրանեան, հայրը Արխատակէս, մայրը Հռիփսիմէ, 18-19 տարեկան, Զիլէցի, կը փնտռէ իր չորս եղբայրներէն միակ վերապրողը կարապետ Տալդրանեանը, որ զինադադարէն վերջ Պէյրութի մէջ տեսնուած է եւ անցած է արտասահման։ Կը կարծուի Փարիզ է։ Տեղեկացնել Հալէպ,* Mlle Karen Jeppeի, Commission de la Société des Nations, pour la protection des femmes et des enfants dans le Proche Orient, Alep (Syrie).

— *Վանի Թիմար գաւառի կիւմնենց գիւղացի Աւետիս Գրիգորեանը, որ 1924 Թուի Օգոստոսին Պաղտատէն գացեր է Մարսէյլ, ուր եւ կ'ապրի այժմ։ Փնտռողն է յիշեալ Աւետիսի քեռին, Քէօչանէս գիւղացի Ա. բամ Յովասափեանը։ Գրել ցառաջի միջոցով* Haïg Adjemian, Tauris (Prese).

ԳՈՐԾԱՒՈՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ռընօյի գործարանները (Usines Renault, Billaneourt) պէտք ունին ուժեղ եւ ժիր բանուորներու։ Դիմել 57, ֆէ տը Պիյանքուրտ։ 3—1

ՎԱՐԶՈՒԻ Է

Մէկ սենեակ, խոհանոցով, չուր, կազ. ելեկտրականութիւն։ Դիմեցէք անմիջապէս Նշանեանի 221 Rue de Tolbiac, Paris (13e) *Մէթրօ* Corvisart։ 3—1

ԲԺՇԿԱԿԱՆ
ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St Denis եւ Réaumur)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

Զերմամիզութեան, ֆրանկ ատի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։

Բժշկական տարբալուծումներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12։

Ժողովրդական գիներ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱԿ
ԳԱՐԱԵԱՆ
Tailleur Mignon
5, rue Mignon,
Métro Odéon եւ St. Michel

Ցօսիէթէ Յաւանթի Թատրոնին դէմ։ Գարնան համար պատրաստած է ձոխ մոդերք մը ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու։

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկունները մինչեւ *8.30*։ իսկ կիրակի օրերը մինչեւ *1.30*։

ԹԷՅ. ԹԷՅ. ԹԷՅ.

Ամէն տեսակ եւ ամէն դիներով Թէյի խառնուրդներ, ուղղակի Սէյլանէ, Հնդկաստանէ և Ջինաստանէ ներածուած։ Գիները անբաղդատելիօրէն Աժան։ Ծրարուած Թէյ՝

«THÉ YAVROU»

Աշխարհահռչակ և հանրածանօթ մարքա

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1880ին

Վարձատրուած՝ Պօրտոյի 1907ի ցուցահանդէսէն
ոսկի մետալով՝ Նափոլիի 1906ի » »

Փափաքողներուն ծրար մը Թէյ ձրի կը ղրկուի մէկ ֆրանկ ղրոշմաթուղթի փոխարէն։

Ֆրանսայի եւ գաղութներու բոլոր կարեւոր խանութներն կը գտնուի։

Արեւելեան ճաշակով և ծաղիկ Թէյով խառնուրդներ։

Թղթակցութիւն ուղղել «Thé Yavrou» 15 Rue Sénac, Marseille

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՐԱՆՈՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵՒՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9.12

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Ստացած ենք սեզօնի առաջիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորանոր կերպասներ։

24, Rue Bergère, Paris (9) Թելեֆօն Provence 05-49

ՊԷԼՎԻԼԻ ԾԱՆՕԹ ՀԱՅ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

ԱՐԹԻՆԵԱՆ

Ներկայիս նոր վաճառատուն մը եւս բացած է 28, rue Lesage, մէթրօ՝ Belleville.

Առջի եւ նոր խանութները պատրաստ են մեր յարգելի յաճախորդներուն գոհացում տալու համար։

Այս առթիւ մասնաւոր զեղչ ըրած ենք մեր գիներուն վրայ։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

ՄԱՎՐՕՍ

92, Rue Rébeval. Métro: Belleville

Հեռաձայն՝ Combat 0-5

Շամեղ Արեւելեան կերակուրներ՝ խոհարարապետ ՀԱՅԻ ԴՈՒՍ

Շաբաթ և կիրակի գիշերներ Արեւելեան նուագ

ԱՒԵՏԻՍ !!!

Ունինք խնամքով մաքուր կարուած շապիկ և շապիկընկերներ։ Կարճ ու երկայն զանազան ձեւերով, խիստ գիւրամատչելի գիներով։ Կը կարենք փափաքի համաձայն։ Կ'ընդունինք ապսպրանքներ ամէն տեղերէ։

Դիմել 94 Bolivar Ն. ԱՂԱՏԻՆԵԱՆԻ։ *Ամէն օր ամէն ժամու։ Մէթրօ* Combat *կամ* Bolivar. *Թրամվայ 26,*

ԲԺ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԱԾ
42, Rue des Acacias
Métro: Ternes կամ Etoile
Կ'ընդունի ժամը 2-4 եւ 5-7։
Կիրակի օրերը 9.11։

ԲԱՑՈՒԱԾ Է

"ԾԻՐԱԿ,,
ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ եւ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ

ձոխ մթերանոց *Արեւելեան* եւ *Արեւմտեան* ամէն տեսակ ուտելիքներու եւ խմելիքներու անմրցելի գիներով։

26, Rue de Trévise. Métro: Cadet Paris (9) Tél. Bérgère 38-63.

ՀԱՅ ՍԱՓՐԻԶ

ԱՐԱՄ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

3, Rue d'Austerlitz, 3

Métro Gare de Lyon,

Quai de la Rapée եւ Bastille

Պատիւ ունինք ծանուցանել մեր յարգելի հայրենակիցներուն որ մեր սրահը հաստատած ենք վերոյիշեալ հասցէին, արիեստին առողջապահական նոր մեթոտներով։ կը կտրենք տիկիններու եւ փոքրիկներու ամէն տեսակ մազեր։ Մեր գիները եւ մաքուր սպասարկութիւնը մեծապէս պիտի գոհացնեն մեր յաճախորդները։ Մէկ այցելութիւն բաւական է որ այցելուն մեզ յաճախորդ դառնայ։

Շաբթու մէջ մասնաւոր զեղչ։

Բացի երկուշաբթիէ, բաց է ամէն օր առաւօտ ժամը 7էն երեկոյեան 9։

ԳՐԱՎԱՃԱՌ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՊԱԼԵՆՑ

Պատիւ ունի յայտարարել յարգոյ հասարակութեան թէ գրատունը հաստատած է ... բիզ։

ՃՈՒԽ ՄԹԵՐՔ

ՀԱՑԵՐԷՆ եւ ԳՐԱՆՑԵՐԷՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ

Պ. Պ. հեղինակներ եւ հրատարակիչներ կրնան իրենց կերէն մերմօտ կեդրոնացնել իւրաքանչիւր ամիս վաճառատեսներուն փոխարժէքը ստանալ պայմանաւ։

Գրատունս լիակատար գրացուցակը մամլոյ տակ է։

Հասցէ P. BALENTZ.
208 bis Rue Lafayette Paris

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՄ ՏԸ...
6 Petits Hôtels (Bd. Magenta 87) ...
Տք. ԹՈՓՈՒՆ, փ. Բ. Հ.։ Tél. Trud...
ՋԵՐՄԱՄԻՋՈՑԱԿԱՆ ...
բարդուքի իւններու արագ բուժում ...
մեթոտներով։ Լաւագոյն արդիւնքներ ...
Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-5, ...
րթ կի եւ տօն օրեր 9-12։

ՍԱԿԱՐԱՆ

1 Մայիս 1926

ԳՐԱՄՆԵՐ

Ստերլին,	L. St.	
Տոլար,	Dollar	
Մարք (ոսկի)	Mark	
Թրքական Ոսկի.	L. Trq.	
Թրք. ոսկի	»	or
Մէճիտիէ	Médjidié	
Լէվա 100 հատ	Léva	
Տրախմի »	Drachme	
Լիր »	» Lire	
Պելճ. ֆրանք	» Frc. Belge	
Զուից. »	Frc. Suisse	
Լէյ 100 հատ	Ley	
Ցերվոնեց	(10 Roubles or)	

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹԵՐ

եգ. ֆր. Ֆոնսիէ I	Cr. Fonc. Eg.	338
» II	»	2080
» III	»	2000
Ռումելի երկաթղ.	Lots turcs	1

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration (Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՈՐԴ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Յունաստան եւ գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Սպանիա եւ » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 5 ՄԱՅԻՍ 1926

5 MAI 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 119 — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԿԻՐԱԿԻ, ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ԿԵՑՑԷ ԿԱՐՄԻՐ-ԿԱՆԱՉ ԿՈՄԲՋԻՋԸ ՈՐ ԵՂԲՕՐ ԱՐԻՒՆ ԹԱՓԵՑ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ...

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԻ ՍՊԱՌԷՔ ՄԵՐ ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Արիւնը թափեցաւ, վերջապէս, իբրեւ հետեւանք յատկապէս կազմակերպուած դաւադրութեան մը, որուն կեդրոնական գլխանակը երեւանի ձեռքն է:

Թող հրճուին բուն ոճրագործները, ոճիրին բարոյական հեղինակները:

Մասնակի դէպք մը չէ Լիոնի ողբերգութիւնը: Ահարոնեան. ները պատրուակ են այլեւս, յառաջ տանելու համար կազմալուծման, խառնակչութեան, եղբայրասպանութեան պայքարը, որ մասնաւոր սաստկութեամբ կ'արծարծուի քանի մը ամիսէ ի վեր: Ճակատը շատոնց յարդարուած է, եւ ազդանշանները կը տրուին զանազան առիթներով: Առաջին փորձը կատարուեցաւ Մարսիլիոյ մէջ, բարեբախտաբար առանց արիւն թափելու: Ահարոնեան տակաւին Լիոն չգացած, (Ապրիլ 30ին մեկնեցաւ Փարիզէն), զրգռիչ եւ գեհենիկ թռուցիկներ շրջան կ'ընէին, յայտնապէս հնչեցնելով մարտակոչը: Նախ, երկտող ազգարարութիւն մը. «Մի երթար գողը եւ դաւադիրը լսելու»: Յետոյ, Ապրիլ 25 թուակիր ազգարարութիւն մը, յատուկ հրահանգներով.

«Խորհրդային Հայաստանի ֆակառակորդներուն տեղ չկայ այլեւս մեր մէջ:

«Լիոնահայ աշխատաւորութիւնը թոյլ չի կրնար տալ որ հոս, ուր ամենափառաւոր կերպով տօնուեցաւ խորհրդային Հայաստանի 5րդ տարեդարձը եւ Ալ. Միասնիկեանի սգահանդէսը, կոյր աղուէսը իր լակոտ ոռնոցը ձգէ.

«... Այդ թշուառականը պէտք չէ որ կարենայ խօսիլ:

«Հայրենիքի դաւաճանները իրենց ֆակաշխատաւորական բռնաբականտը պէտք չէ անարգել կերպով կատարեն:

«Լիոնի եւ շրջականերու գիտակից բանուորութիւնը Մայիս 2ին պիտի գիտնայ իր պատիւը անաղարտ պահել եւ խորհրդային Հայաստանի բարեկամի իր լաւ համբաւը արժեցնել:»

Իսկապէս, շատ լաւ արժեցուցած են ոչ միայն համբաւը, այլ և բաժնուած տողարները: Առաջին թափով իսկ, տակաւին բանախօսութիւնը չսկսած, խուժեր են բեմին վրայ, հերոսա՛բար տակնուվրայ ընելով սրահը: «Տասը վայրկեան խուճապ տիրեց», կը հեռագրէ մեր թղթակիցը: Այսքանը բաւական է, ամբողջ անցուդարձը հասկնալու համար, բեմէն մինչեւ փողոց: կը ծնայ որ «յեղափոխական» արժանիքի շքանշան մըն ալ ղրկուի Երեւանէն, կամ անոր փարիզի գործակալներուն կողմէ, որպէսզի քաջալերուին եւ ուրիշ առեն աւելի բուռն գրոհ մը փորձեն, քանի մը ղիւակ միանգամայն փռելով: Եկածը Մայիս 28 է, եւ պէտք է սրել ախորժակները...:

Երի՛ցս երանեալ թշուառականներ:

Ուրեմն, չեն գիտեր թէ որո՛ւ հետ կը խաղան: Չեն գիտեր թէ համբերութիւնն ալ սահման ունի: Զարաչար կը գործածեն մեր լրջութեան, վեհանձնութեան, պատասխանատուութեան զգացումը:

Ասպարէ՛զ իջեր են քոստո քուռակներով, ճամբայ փակելու համար:

Երեւանի մէջ, «բահով եւ բրիչով շանսատակ ընելու» սպառնալիքներ կը տեղան կոմիսար Աշոտ Յովհաննիսեաններու բերնով, կոնակ տուած Չեկային եւ ոուսական թնդանօթին: կը լրտեսեն եւ կը հետապնդեն, կը բանտարկեն ու կ'աքսորեն: Այստեղ — եւ ուրիշ գաղութներու մէջ — թեւ թեւի կուտան օտար անտեղեակ բանուորներու հետ, որպէս զի ահու սարսափ ստեղծեն եւ ասպարէզէն քշեն «ֆաշիստ» Դաշնակցութիւնը:

Որո՞ւ հետ կը խաղան, կը հարցնենք նորէն: Եւ կը հարցնենք ոչ թէ Մարսէյլի, Լիոնի կամ Փարիզի միամիտ բանուորներուն, որոնք գոհեր եւ գործիքներ են, այլ ուղղակի իրենց, Հայաստանի կոմկուսի կենդկոմին, բոլոր տեսակի կոմիսարներուն և արտասահմանի մեծ ու փոքր գործակալներուն, որոնք դանակ սրել կուտան վարագոյրին ետեւէն, խարդախ դիմակներ անցուցած իրենց երեսին:

Մենք պաղարիւն ենք նորէն և շատ լուրջ: Մեզի համար ամէն բանէ վեր է այս թափառական բազմութիւններուն հանգիստը: Մեզի համար մեծագոյն նուաստութիւնը պիտի ըլլար չափուիլ ողորմելի շղոցքներու հետ, որոնք չեն գիտեր թէ ին'չ կ'ընեն, որոնք դաշոյն մխել կուտան եղբօր սրտին, գոհերու անէծքին և բուն ոճրագործներու լկտի քրքիջներուն արժանանալով:

Եւ պաղարիւնութիւն կը յորդորենք բոլորին, ամէն տեղի համար: Այս փոքրոգի և կսկծալի խաղերը,— կսկծալի՝ քանի որ արիւն թափած է— ուրիշ բան չեն ապացուցաներ, եթէ ոչ դաւադիրներուն մնանկութիւնը, անոնց հոգեկան բոցոտութիւնը: Եւ անոնք ուրիշ բանի չեն ծառայեր, եթէ ոչ աւելի ոգեւորելու և ամրապնդելու «թշնամի»ն.— Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը,— իրենց մղձաւանջը:

Ուր պիտի յանգին այս արիւնոտ մարդանքները:

Շ.

ԵՂԲԱՅՐԱՍՊԱՆ ԿՌԻՒ ԼԻՕՆԻ ՄԷՋ

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ԽԱՆԳԱՐԵՆ ԵՒ ԱՐԻՒՆ ԿԸ ԹԱՓԵՆ

Հ. Յ. Դ. Լիոնի Շրջանային Կոմիտէն Մայիս 2ի կիրակի օր կազմակերպած էր զեղարուեստական ցերեկոյթ մը, որու ընթացքին պիտի խօսէր ընկեր Ա. Ահարոնեան: Բանի մը կարմիր սրիկաներ, վերէն բխած հրահանգներու համաձայն եւ Փարիզի մէջ խմբագրուած ու տպուած կրկնակ թռուցիկներով, օրերէ ի վեր կը հրաւիրէին Լիոնի եւ շրջականերու «գիտակից բանուորութիւն»ը, որ Մայիս 2ին «գիտնայ իր պատիւը անաղարտ պահել եւ խորհրդային Հայաստանի բարեկամի իր լաւ համբաւը արժեցնել: Ահա թշուառականը որ առթուձներ անուանեց Հայաստանի վարիչները, զերի հռչակեց մեր փառապանծ Խորհրդային Հայաստանը, ոռնոցներ համարեց Հոկի պատուիրակներու հայրենասէն կոչերը, ալդ թշուառականը, կ'ըսենք, պէտք չէ որ կարենայ խօսիլ:» Ազդանշանը տրուած էր...

Լիոնի մեր թղթակիցէն երկուշաբթի առտու ստացանք հետեւեալ հեռագիրը.—

«Հայ եւ օտար կարմիրներ ուղեղով խանգարել Ահարոնեանի բանախօսութիւնը, բեմին վրայ յարձակեցան: Տասը վայրկեան խուճապ առաջ եկաւ սրահին մէջ, որմէ յետոյ ընկեր Ահարոնեան շարունակեց խօսիլ: Բանախօսութիւնը քաղաքական բնոյթ չունէր երբեք: Տեղական թերթերը կը գրեն թէ մէկ հոգի մեռած եւ երկու հոգի վիրաւորուած են: Մանրամասնութիւնները նամակով:»

Նոյն առտուն Ֆրանսական թերթերն ալ ունէին իրենց սեփական լուրերը:

«Թուռնալ»ի թղթակիցը, այսպէս կը պատմէ դէպքը.—

Լիոնի եւ արուարձանի Հայերը, թիւով քանի մը հազար, այսօր կէսօրէն վերջ Պուալօ փողոց, Իւնիթէէի սրահին մէջ հանդէս մը կուտային, նպատակ ունենալով համախմբել Ռօնի նահանգին մէջ գտնուող բոլոր Հայերը: Այս հանդիսին պահուն, որ երաժշտական մաս մը ունէր եւ որու ընթացքին պիտի խօսէր Հ. Հ. Նախկին նախագահ Պ. Ահարոնեան, հակաֆաշիստ Հայերու խումբ մը ուզեց բռնի ներս մտնել սրահէն: Սաոր վրայ կռիւ մը ծագեցաւ եւ տարաճանակներ պարպուեցան օդին մէջ, մինչ կիներ ու մանուկները խենթի կը փախչէին: Սրահը արագօրէն պարպուեցաւ, բայց դուրսը ֆաշիստ եւ հակաֆաշիստ Հայերու միջեւ կարգին ճակատամարտ մը տեղի ունեցաւ: Բազմաթիւ վիրաւորներ կան եւ մէկ սպանեալ, Մխիթար Պաղտասարեան, 23 տարու, Տեսինարնակ, որ մեռաւ սրտին մխուած դաշոյնէ մը: Դանկն ալ չախչախուած էր՝ մեռաղեայ գաւազանի հարուածէ մը:

Ոստիկանութիւնը գտնազան անձեր ձերբակալեց: Նախկին նախագահը, որ լեգուն ատրճանակ մը ունէր, ոստիկանատուն տարուեցաւ: Վերջապէս, իրիկունը Մօլիէր փողոց ժողովրդային տան մէջ կատարուած խուզարկութեան մը ընթացքին, գտնուեցաւ հայ վիրաւոր մը, որ հոն ապաստանած էր:

«Թան» կը գրէ.— *... Այն պահուն, ուր Պ. Ահարոնեան բեմ կը բարձրանար, երեսուն հայ համակրավարներ սրահ խուժեցին եւ ուժգին կռիւ մը սկսաւ: Ոստիկանները դուրս հանեցին խռովարարները. բայց փողոցին մէջ կռիւը շարունակուեցաւ համակրավարներու եւ իրենց հակառակորդներուն միջեւ: Ատրճանակներ պարպուեցան: Ոստիկանական տեսչութիւնը անմիջապէս դրկեց օգնական ուժեր, որոնք գտան կռուողները եւ վերցուցին վիրաւոր մը, Մ. Պաղտասարեան, 23 տարու, Տեսինի բնակիչներէն, որ սրտին դաշոյնի հարուած մը ստացած էր եւ քանի մը վայրկեան վերջ մեռաւ Օթէլ Տիէօ հիւանդանոցին մէջ: Իրիկուան դէմ, ոստիկանութիւնը ժողովրդային տան մէջ ձերբակալեց այն համայնավարը, որ կը կարծուի թէ ոճիրին հեղինակն է:*

Փըթի փարիզիէն «Հայ կոմունիստներ ծանր կռիւ մը կը յարուցանեն Լիոնի մէջ» խորագրին տակ կը հաստատէ վերի գրուածները, յանգանքը նետելով համայնավարներուն վրայ:

Թոթիտիէն կը պատմէ թէ յարձակողները «անկեղ՛ ֆաշիսմը» կը պօռային եւ թէ հարիւրաւոր մարդիկ իրար կը ձեձէին: կը յայտնէ նոյնպէս թէ Ահարոնեանի քաղաքական հակառակորդները նախապէս ծրագրած էին խափանարար դերը բռնել:

Իւմանիթէ (համայնավար) *ալ դրեթէ նոյն ձեւով կը պատմէ դէպքը:*

Մանչէսթր թղթակիցը նոր հեռագրի մը մէջ կ'ըսէ թէ Պ. Ահարոնեան, որ ատրճանակ կրելուն համար ոստիկանատուն տարուած էր, անմիջապէս ազատ ձգուած է: Թղթակիցը կ'աւելցնէ թէ հակառակորդներն էին Հոկի անդամները, որոնք կ'ընդունին սովետներու հպատակութիւնը եւ թէ գոհը՝ Մխիթար Պաղտասարեան՝ Հոկի դէմքառոր վարիչներէն էր: Ձերբակալուած չորս անձերէն երկուքը միայն բանտարկուած են՝ Խանճեան վալատ (?) եւ Մկր. Անճեան (?):

*** *Պ. Ահարոնեան երէկ առաւօտ վերադարձաւ Փարիզ:*

Լրացուցիչ տեղեկութիւններու համաձայն, երբ դուրսը կռիւ տեղի կ'ունենար, հանդէսը շարունակուած է հանդարտութեամբ մինչեւ վերջ: Հանդէսէն ետք Պ. Ահարոնեան ներկայացած է ոստիկանատուն, բացատրութիւններ տալու համար, եւ յայտնած է թէ դէնք կը կրէ, քանի որ 1921էն ի վեր արտօնութիւն ունի:

ՀԱՅ ՄԸ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԱԾ

Սէն Շամընէն կը գրեն մեզի.—

Կիրակի առտու առաւօտեան ժամը 8ին քանի մը ոստիկաններ Սէնթ Էթիէնի բանտը տարին Հաճի գիւղացի հայ երիտասարդ մը, ձեռքերուն շղթայ անցուցած:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳԱՂՏՆԻ ԶՕՐԱՁԱՐԺ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Պոլսէն գրուած անհատական նամակէ մը կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Վերջերս բերնէ բերան կը խօսուէր թէ 1314ի եւ 1315ի ծնունդները ճամբան կը դարձնեն եւ ուղղակի Թրակիա կը ղրկեն: Նախ չհաւատացի, բայց յետոյ տեսայ որ կը դարձնեն և խումբ խումբ կը ղրկեն: Զինուորագրութիւնը տեղի կ'ունենայ առանց լրագրական ազդի, ձեռքի տակէ: Մուխթարներն ու իմամները թաղէ թաղ պտտելով կ'ազդարարեն որ նշանակուած թուականներու զինուորցուները դիմեն իրենց յատուկ ճիւղերուն, այլապէս ծանր պատիժ պիտի կրեն: Շատ մը տուներ խուզարկուելով, պահուած զինուորցուները ուղղակի «շիւպէ» և անկէ Թրակիա ղրկուած են: Բազմաթիւ երիտասարդներ ժողվեցին եւ դեռ կը հաւաքեն: Այս կացութեան մէջ կ'ուզէք Պոլի՞ս գալ...:

ԱՆՕՐԻՆԱԿ ԳՈՐԾԱԴՈՒԻ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

4,800,000 ԳՈՐԾԱԻՈՐՆԵՐԸ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ԴԱԴԱՐԵՑՆԵԼՈՎ ԿԸ ԿԱՍԵՑՆԵՆ ԱՄԷՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

Վերջին փորձերն ալ ձախողած ըլլալով, երկուշաբթի գիշեր պաշտօնապէս սկսաւ գործադուլը Անգլիոյ մէջ: Աննախընթաց տագնապ մըն է որ կը պայթի բրիտանական կայսրութեան գլխուն, ստորերկրեայ յեղափոխութիւն մը:

Նախապէս միայն հանքագործներէն կը վախցուէր, բայց արհեստակցական միութեանց գերագոյն ժողովը որոշեց գործադուլը հռչակել բոլոր կազմակերպուած միութեանց մասնակցութեամբ: Մեքենավարներու, մետաղագործներու, փոխադրութեանց միութիւնները արդէն իրենց աջակցութիւնը խոստացած էին հանքագործներուն, մասնաւոր պայմանագրութեամբ. բայց գերագոյն ժողովը աւելի քան հինգ միլիոն ձայնով վճռեց որ շարժումին միանան նաեւ երկաթուղիի պաշտօնեաները, տպագրիչները, գրաշարները և մամուլի, շինութեանց, ելեկտրականութեան, կազի բոլոր աշխատաւորները: Բացառութիւն կը կազմեն միայն առողջապահական և պարենաւորման պաշտօնեաները:

Ամէն յոյս կորսուած էր արդէն Ուրբաթ օր, բայց կառավարութիւնը վերջին փորձ մը կատարեց, աղէտը կանխելու համար, միեւնոյն առեն արտասովոր միջոցներ ձեռք առնելով:

Վարչապետ Պ. Պոլտուին Հինգշաբթի օր երեսփ. ժողովին ներկայացուց խնդիրը: Երկարօրէն պատմեց տագնապին ծագումը, հանքագործներուն պահանջները, կառավարութեան դիմումները և աւելցուց թէ պատրաստ էր դեռ 15 օր ալ շարունակելու պետական նպաստը, եթէ յաջողութեան յոյս ունենար: Ցաւ յայտնեց որ արհեստակցական միութիւնները յանկարծ ընդհ. գործադուլի հրաման տուին: «Ձեմ կարծեր որ բոլոր աշխատաւորական վարիչները, այդ հրամանը տուած առեն, լիովին ըմբռնած էին թէ որքան կը սպառնան որ և է կազմակերպուած կառավարութեան հիմքին, քաղաքացիական կռիւ պատրաստելով: Թերեւս անոնք չէին ուզեր ճնշումի բանեցնել կառավարութեան վրայ. բայց այլեւս իրենց ձեռքը չէ դէպքերու ընթացքը: Այժմ աշխատավարձերը չեն որ վտանգի տակ են, այլ սահմանադրութեան ազատութիւնը: Ես երկու տարի ամբողջ կարողութեամբս աշխատեցայ մէկ բանի համար, — խաղաղութիւն: Մինչեւ այսօր ձախողեցայ: Ինչ որ ունէի ձեռքս կտոր կտոր եղաւ: Բայց հաւատքս ու քաջութիւնս անվթար կը մնան: Ես պիտի հաւաքեմ կտորները և պիտի վերսկսիմ:»

Պ. Թօմըս պատասխանեց Աշխատաւորական կուսակցութեան կողմէ: «Պէտք է յիմար կամ ապուշ ըլլալ, կարծելու համար թէ երկրին տնտեսական կացութիւնը չի կրնար չծանրանալ, գործադուլ ըլլայ թէ ոչ: Յեղափոխականներ, հայրենիքի թշնամիներ չեն որ գործադուլի հրաման տուին. անոնք այդ հրամանը տուին, որովհետեւ ուրիշ ելք չկար: Գիտեմ որ մէկ կամ միւս կողմէն, կան մարդիկ որոնք չեն կշռեր իրենց քայլերուն հետեւանքը և ուրախութեամբ կ'ողջունեն ապստամբութիւն մը: Բայց անոնք չնչին փոքրամասնութիւն մը կը կազմեն: Սակայն ուշ չէ կանխելու համար աղէտ մը որ ամենամեծը պիտի ըլլայ Անգլիոյ պատմութեան մէջ»

Լոյտ Ճորճ համերաշխութեան յորդոր կարդաց, առաջարկելով վերսկսիլ բանակցութիւնները: Մաքսօնալտ, նախորդ վարչապետը, մեղադրեց կառավարութիւնը, բայց խոստովանեցաւ որ կարելի չէր անվերջ շարունակել նպաստի դրութիւնը: Հրաւիրեց բոլոր կուսակցութիւնները՝ կռիւը վարել ոչ թէ տաք գլուխով, այլ պաղարիւնութեամբ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՐՈՒՍՏ, ԲԱՅՑ ԿՔԱԾ ՏՈՒՐՔԻ ՏԱԿ

Անցեալ շաբթու Խորհրդարանը քննեց Ընդլիոյ պետական եկամտացոյցը։ 1924ի ընտրութիւներէն ետք իշխանութեան գլուխ եկող պահպանողական կառավարութեան երկրորդ եկամտացոյցն է այս։

Հակառակ երկու տարիէ ի վեր կատարուած փորձերու, շօշափելի խնայողութիւններ չկան։ Եկամտական նախարարը կը նախատեսէ 820,641,000 ոսկիլիւնի ծախք մը 1926-1927 տարեշրջանին համար։ Ասոր փոխարէն ընդհանուր հասոյթ կ'ենթադրուի 824,750,000 ոսկիլիւն։

Գաղափար մը տալու համար թէ ժողովուրդը որքան ծանրաբեռնուած է տուրքերով, յիշենք քանի մը թիւեր, որոնք կը կազմեն պետութեան հասոյթներուն գլխաւոր մասը.—

Շահատուրք	254,800,000
Բացառիկ տուրքեր	73,500,000
Մաքսային, հողային	
կալուածական	363,350,000
Գումար	691,150,000

Այս հսկայական գումարին վրայ պէտք է բարդել միայն 132,600,000 ոսկիլիւն որ տուրք չէ եւ կը բաղկանայ պանագան եւ կամուրջներէ, ինչպէս 59 միլիոն թղթադրամական վարչութենէն, 73 միլիոն այլ եւ այլ աղբիւրներէ եւ 950 հազար ոսկիլիւն ազգային կալուածներէ։

Ելքի գումարներն են.—

Պարտքերու վճ.	364,000,000
Զամբանակներու համար	17,500,000
Ջանազան վճ.	21,900,000
Բանակ	42,500,000
Նաւատորմ	58,100,000
Օդային ուժ	16,000,000
Պաշտօնեութիւն	234,257,000
Մաքս. եւ թղթ. ծախքեր	66,384,000
	820,641,000

1925-1926 տարեշրջանի եկամտացոյցէն յառաջ եկած բացն է 14,038,000։ Շատ բացառիկ պարագաններու տակ միայն Ընդլիոյ եկամտացոյցը կորնցուցած է իր հաւասարակշռութիւնը։ Այս անգամուանը ուղղակի արդիւնք է հանքածուխի ճարտարարուեստին համար պետութեան տուած նպաստին՝ մօտ 20 միլիոն ոսկիլիւն, որ սուր տագնապ յառաջ բերած է ներկայիս։

Պէտք է յիշել որ զինադադարէն ի վեր ծախքերը նուազած են զգալապէս, ինչպէս կ'երեւայ հետեւեալ թիւերէն.—

1919ին ընդհ. ելք	2,972,197,000
1920ին » »	1,434,910,000
1921ին » »	1,184,102,000
1922ին » »	1,136,728,000
1923ին » »	910,069,000

Ընկերատնտեսական կառավարութեան օրով ծախքերը իջան 790 միլիոն ոսկիլիւնի եւ միայն վերջին երկու տարուան մէջ է որ այդ թիւը անցաւ 800 միլիոն ոսկիլիւնը։

ՀԱՑՑԱՍՏԱՆՆ ԱԼ ՊԱՐՏԱԿԱՆ...

Ինչ կը վերաբերի պահանջնեռուն, անոնք կը ներկայացնեն հետեւեալ պատկերը.—

ԲՐԻՏ. ԳԱՂՈՒԹՆԵՐԷՆ.—

Աւստրալիա	86,866,000 սդեր.
Նոր Զելանտա	28,348,000 »
Հրյին. Ափրիկէ	11,884,000 »
Ուրիշներ	1,140,000 »
	128,238,000 »

ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐԷՆ.—

Իտալիա	274,750,000 »
Ռումանիա	31,250,000 »
Ռուսիա	794,505,000 »
Ֆրանսա	647,106,000 »
Սերպիա	31,400,000 »
Յունս. եւ փոքր.	44,900,000 »

Ասոնցմէ գատ, զանազան երկիրներու տրուած են նաեւ հետեւեալ գումարները, նպաստի կամ վերաշինութեան ձեւին տակ.—

Պելճիքա	9,000,000 սդեր.
Պելճ. Գոնկօ	3,600,000 »
Լեհաստան	4,770,000 »
Ռումանիա	2,200,000 »
Էսթօնիա, Հունգրեսլովաքիա	0,799,000 »
Նոյն երկիրներէն ուրիշ պահանջներ	3,344,000 »
Աւստրիա	11,887,000 »
Լիթուանիա	348,000 »
Սերպիա	2,720,000 »

Այս գումարներուն կարգին պէտք է մանաւանդ յիշել Հայաստանի պարտքը, որուն տեղ տրուած է Զըրչիլի եկամտացոյցին մէջ։

Համաձայն նախարարին հաշիւներուն, Հայաստանի նախորդ կառավարութիւնը կը պարտի 118,000 ոսկիլիւն՝ իբրեւ նպաստ եւ 953,000 ոսկիլիւն իբրեւ վերաշինութեան համար փոխ տրուած գումար։ Ընդհակառակ ըսեմ որ այս 1 միլիոն 71 հազարի գումարը, միայն 786,517 ոսկիլիւն էր 1922 Մարտ 31ին, հետեւեալ հաշիւներով.—

Դեղօրայք	23,426 սդեր.
Ջկնքեր	39,446 »
Ջանազան	723,644 »

Անցեալ տարի Հայաստանի պարտքը նշանակեր էին միայն 908,000 ոսկիլիւն։ Զմռռնանք, սակայն, որ ամէն տարի Հարիւրին հինգ տոկոս կը բարդուի մայր գումարին վրայ։

Այն իրողութիւնը որ մեր պարտքը մինչեւ հիմա չէ անցած «կորսուած առնելիքներու» ցանկին մէջ, ցոյց կուտայ թէ անգլ. կառավարութիւնը վճռած է ուշկանուխ գանձել զայն, անշուշտ իբրեւ վարձատրութիւն դաշնակիցներու փառքին համար թափուած արիւնին։

* * *

Ուշագրաւ նորութիւններ չկան Զըրչիլի եկամտացոյցին մէջ, բացի քանի մը նոր տուրքերէ, որոնք պիտի դրուին ձիարշաւներու, բեւեռնատար ինքնաշարժերու եւ ծրարի թուղթերուն վրայ։ Ֆրանսա պիտի վճարէ չորս միլիոն ոսկի ներկայ տարուան համար, անկախաբար պարտքերու խնդրին վերջնական կարգադրութենէն։

Մամուլը ընդհանրապէս գոհ է եկամտական նախարարի յայտարարութիւններէն, սակայն խնայելու անհրաժեշտութիւնը կըշեշտուի ամէն կողմէ։ Իր ճառին մէջ, Զըրչիլ շեշտեց երկրին տնտեսական տագնապը, առանց մեղմացնելու անոր լուրջ հանգամանքը։ Եթէ պէտք ըլլայ, ըսաւ, նոր տուրքեր պիտի հաստատենք, որպէսզի կանոնաւոր ճամբու մէջ դնենք մեր հասոյթները։ Մեր ճարտարարուեստը ծանր տագնապի մը մէջ է այժմ. աչքի առջեւ ունենալով հանրային կարգ մը հիմնարկութեանց մատակարարութիւնը, հիմակու հիմա չենք կրնար թեթեւցնել մեր ծախքերը։

Ազատական օրկանները կը քննադատեն եկամտական նախարարին ծրագիրը, ըսելով թէ փոխանակ պակսեցնելու ծախքերու գլուխը, ընդհակառակը քանի մը միլիոն ոսկիլիւն ալ բարդած է անոնց վրայ։ Մասնաւորապէս դիտել կը տրուի թէ նաւատորմի եւ բանակի պիւտճէները շատ մեծ են, իսկ պետական պաշտօնէութեան ծախքը 12 միլիոն աւելի է քան անցեալ տարի։

«Տէյլի Էքսփրէս» գայթացած է Ֆրանսայի վճարելիք 4 միլիոն ոսկիլիւնի հնչին գումարին համար։ «Ֆրանսա, շատ յառաջադէմ ժողովուրդ մըն է, Ֆրանքին անկումը կապ չունի երկրին իսկական հարստութեան հետ. տուրքերը շատ թեթեւ են բաղդատմամբ Ընգլիոյ եւ անգործութիւն չկայ։ Զըրչիլ հաւանած է ընդունիլ այդ փոքրիկ վճարումը, ի հաշիւ հսկայական պարտքի մը։ Ասիկա ներկայ կառավարութեան «գլուխ գործոց մէկ յիմարութիւնն է»։

Ընկերվարականներն ալ նոյնպէս պատճառներ չեն տեսներ շնորհաւորելու եկամտացոյցին հեղինակը, «որովհետեւ վերոյիշեալ միլիոններու բերը ամէնէն աւելի կը ձնշէ աշխատաւոր դասակարգը»։

Բայց արդէն աւելի ծանր տագնապ մը կայ, հանքագործներու գործադուլը որ սուր հանգամանք առաւ քանի մը օրուան մէջ։

ԹԻՐԱՑԻ

ՈՒՐ ԿԱՆԳ ՊԻՏԻ ԱՌՆԵՆ...

Մօրուքի դէպքը.— «Նոր Օր»ի խմբագիրն ու արտօնատէրը կը ձերբակալուին եւ անպարտ կ'արձակուին.— Նոր մատնութիւններ եւ նոր ձերբակալութիւններ Ազգ. վարչութեան կնիքով.— Օրէ օր կը սպասուի ուրիշ մատնանշումներու եւ ձերբակալութիւններու.— Ամբողջ գաղութը տագնապի մէջ.— Շանրագրութիւններ եւ բողոքագրեր։

(ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ)

Աթէնք, 27 Ապրիլ

«Նոր Օր»ի չորս տարուան հաւաքածոն։

Երկու փորձերն ալ ձախողած էին, ջուրը ձգելով խոշոր գումարներ։ Պէտք էր մտածել նոր միջոցներու մասին։

Եւ ահա, հապիւ ամիս մը անցած, յանկարծ կէս գիշերին յետոյ կը ձերբակալուին Ֆիլքսի գաղթական յանէն՝ պ. պ. Մ. Բարթիկեան (Հրայր Պարթեւ), Մ. Թօփճեան, Հ. Նալպանտեան, Գ. Գաբրիէլեան եւ Ց. Ամոռակալեան, ինչպէս նաեւ նոյն կայանէն պ. Ազամ կայծակ։

Նոյն առաւօտուն կանուխէն կը ձերբակալուի նաեւ «Նոր Օր»ի խմբագիրը Անտոն կազէլ ու կը փոտուի Գ. Լազեանը։

Ժողովուրդին յուզումը իր գագաթնակէտին կը հասնի։ Ոչ ոք կրնայ ո եւ է ձեւով բացատրել եղած ձերբակալութիւնները։

Կէս օրի տեղեկները միայն կը հպարտութիւն որ Մազլումեանի տոքագրութիւնը կրող եւ «Վարչութեան» կնիքով նոր «Ժուռնալ» մը ներկայացուած է թէ՛ փանկալոսի եւ թէ ներքին նախարարութեան՝ 25 հոգի մատնանշելով իբրեւ «խռովարար, խառնակիչ եւ անբաղձալի»։

Այս «Ժուռնալ»ին վրայ ներքին նախարարութիւնը առանց ո եւ է ձեւականութեան կը հրահանգէ մատնանշուած անձերը ձերբակալել եւ աքսորել Հանիա կղզին։

Ու ձերբակալութիւնները կը սկսին։

Ա.քսորի հրամանագիրը նոյն օրուան համար գործադրելի էր։ Սակայն, անմիջապէս ձեռք առնուած միջոցներուն եւ դիմումներուն շնորհիւ, կարելի եղաւ յետձգել տալ։

Մինչեւ երէկ՝ 926 Ապրիլ 26 կացութիւնը բաւական մխիթարական կ'երեւար։

Մազլումեան եւ իր բոլոր արբանեակներու կարգին սմսեղուկ Վահան Զէյթունցեանը (Ուշնեցի), սակայն, ժողով մը գումարելով «Յաղթանակ»ի խմբագրատան մէջ, կ'որոշեն նոր ցոյցեր եւ նոր մատնութիւններ ընել, վստահելով ազգային մտաւկէն, ազգին հաւատարիմ ղրկուած եգիպտական ոսկիները։

Ու յուսարէնի թարգմանել տալով, Սելանիկի շրջանի գործիչ ընկ. Ց. Սիմօնիի՝ (որ այժմ Հոս կը գտնուի) ստորագրութեամբ անպէս յօդուած մը, Վ. Զէյթունցեան եւ Մազլումեան կը տանին նախարարութեան՝ ձերբակալութեան հրաման ստանալով նաեւ Սիմօնիի համար։

Ընդարեւ երէկ, կէսօրէն վերջ ոստիկանները կը ներկայանան «Նոր Օր»ի խմբագրութեան եւ կը փոտուեն Ց. Սիմօնին, որ նոյն պահուն չէր գտնուեր։ Կ'աղդարարեն մինչեւ ժամը 7ը յանձնուիլ անպայման, հակառակ պարագային թերթը փակելու սպառնալիք ընելով։

Ընկ. Ց. Սիմօնին տեղեկանալէ վերջ, կը յանձնուի անմիջապէս։ Քիչ վերջ կը փոտուի նաեւ ընկ. Գ. Լազեան. մինչդեռ՝ զայն բնաւ չէին փոտած, բացի առաջին օրէն։

Միեւնոյն ատեն, «Յաղթանակ»ի խմբագրութեան մէջ, կը մշակուին նոր սադրանքներ։

Ու այժմ կացութիւնը անորոշ է։ Ձրոյցի մը համաձայն, կրկին աքսոր պիտի ըլլան քանի մը ամսուան համար։ Մինչ ջանք եւ միջոց կը գործադրուի դրպարտութեան զոհերը ազատելու համար։

Մինչեւ կողմէ բազմաթիւ հանրագրութիւններ եւ բողոքագրեր կը հասնին ներքին նախարարութեան եւ հանրապետութեան նախագահին, անոնց արձակումը խնդրելով։

Կասկած չունինք որ մօտ ատենէն հեղլէն արդարադատ կառավարութիւնը շուտով պիտի ճանչնայ իր թշնամին եւ բարեկամը։

Մանրամասնութիւնները հետեւեալ։

ՄԱՐԳՈՒՍ

ԿԵԱՆՔԸ ԹԱՒՐԻԶԻ ՄԷՋ

(Մեր մասնաւոր թղթակցէն)

Թաւրիզ, 16 Ապրիլ

Վերջին օրերս կայացաւ «Կուլտուրական Միութեան» հերթական դասախօսութիւնը, որուն նիւթն էր «Քաղաքակրթութիւն եւ անոր արդիւնքները»։

Դասախօսը —պ. Արսէն Խաչիկեանը— նախ պարզեց քաղաքակրթութեան բարիքները հին դարերէն մինչեւ 20րդ դարու առաջին քառորդը, նշելով որ 20րդ դարը մարդկային յառաջդիմութեան տեսակէտէն ամէնէն աւելի արդիւնաւորն է եղած մանաւանդ նորանոր միքենագիտական գիւտերով եւ բազմատեսակ հրաշալիքներով։

Ապա ծանրացաւ քաղաքակրթութեան չարիքներուն վրայ, որոնցմէ յիշեց յատկապէս մարդկային ցեղի անբարոյացումը, ոճիրներու բազմութիւնը, պատերազմներու արհաւիրքներն ու անոնց կործանարար ազդեցութիւնը մարդոց վրայ։

* * Հին Բաբելոնի ողբացեալ Բենհի կինը դեռ բանտարկուած կը մնայ։ Բոլոր փաստերը, վկայութիւնները, Բենհի մարմնի զննութիւնը եւայլն հաստատեցին թէ Բենհն թունաւորուած է իր կնոջ ուղարկած «սերբի քինին»ով, բայց դեռ կառավարութիւնը կը քննէ խնդիրը։

* * Ներկայ տարւոյ սկիզբները Ղարադաղի մէջ սպաննուեցաւ Հայ գիւղացի մը, Սարաբի մօտեր ալ սպաննուեցան երկու Հայեր, որոնք թաւրիզէն գացեր էին թրքական գիւղերը ազուէներու մորթեր գնելու համար։ Կ'ըսուի որ Հայ մըն ալ սպաննուած է Շարաբխանէի մէջ։

Այս բոլոր ոճիրներու մասին առաջնորդարանը բողոքեց կառավարութեան, որ անշուշտ պիտի ձերբակալէ եւ պատժէ բոլոր ոճրագործները։

* * Երկու օր առաջ մեռաւ տիպար եւ տնարար Հայ մայր մը —տիկին Ղազարեթ Մելիք Յարգիսեանը, որու զաւակները պ. պ. Մմբատ եւ Ազատը, Հոգեհացի փոխարէն, 110 տոլարի գումար մը նուիրեցին թաւրիզի ազգային դպրոցներուն։ Ցաղարկաւորութեան ներկայ էր առաջնորդը, որ Հանգուցեալի բարեմասնութիւնները յիշատակելէ յետոյ, յորդորեց Հասարակութիւնը որ նման պարագաներուն, փոխանակ աւելորդ ծախքեր ընելու, դրամական նուէրներ յատկացնեն դպրոցներուն, եւ սաներ պահեն մեռնողներու յիշատակին։

— Ջատկական շնորհաւորութեան առթիւ Հայոց առաջնորդին առաջին անգամ ըլլալով այցելեց ռուսական հիւպատոս պ. Ցուպր իր օգնականին հետ։ Առաջնորդն ու հիւպատոսը մտերմական սակցութիւն մը ունեցեր (մօտ 40 րոպէ) քաղաքական հարցերու շուրջ։

Առաջնորդին այցելեցին նաեւ ֆրանսական եւ տաճկական պատուոները, ամերիկեան միսիոնարներ եւ պետական բարձր տիճան պաշտօնատարներ։

ՄԱՍԻՍ

ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆԸ ՍՈՒՐԻՈՅ

Հալէպէն նամակ մը շատ գեղեցկագրէ քէսըրկցիներու տխուր վիճակը։ Ամէն առաջ անգործութիւնը կը գոնէ կրնայ գէշ ազդեցութիւնը ունենալ բուստը ճարելէ մասամբ ալ տնտեսական մրուելիւնները։ Ամերիկայի իրենց բարեկամները կ'աջակցէին. մանաւանդ խոշոր բերդի Հայրենակցական միութիւնը մեծ դեր կը կատարէր այդ կէտին մէջ, ուր կային նաեւ գործարանական մանաճիւղերը։ Քէսըրցին ալ ունէր իրեն յանձնախումբը որուն մէջ նաեւ 20 դեռատի աղջիկներ։ Կը լսենք որ յանձնախումբը քայքայուած է։

1923—24ի շրջանին Հալէպի մէջ ունէինք մօտաւորապէս 2500 Հայրենակիցներ, որոնք գանազան գործերով կը զբաղէին, մանաւանդ անգործ էին։ Ասոնք գրեթէ Մարսիլիա, յառաջդիմութեան այս քաղաքը նպաստաւոր պատկերացուցած իրենց քան Հալէպն ու պէյրութի տակ կ'ապրէին եւ ապրուստի միջոցներն ալ թոշակ կը բերէր են։ Ինչ կը վերաբերի Ամերիկայի կարօտելոց նպաստին յանձնախումբին, այն ալ պիտի է ասպարէզ նետուի եւ աջակցի Մարսիլիա Պ. Նանեան

ՊԱՏԱՍԽԱՆ «ՅԱՌԱՋ»Ի ՀԱՐՑԱԶՐՈՒԹԻՒՆ

16.- ՔԱՍՔԷԼ ՍԱՐԱՋԷՆԻՄ

Այստեղ Հայեր եկած 1923ին։

Բոլորս, միայն մէկ գործարանի մէջ կ'աշխատինք, C. F. որ տրամադրած է գոհացուցիչ բնակարաններ երկու եւ 4 սենեկոց, գրեթէ ձրի։ Փոքրիկները համար ամսավճար կու մէկ զաւկին՝ 20 ֆր., երկրորդին՝ 50 ֆր., երրորդին՝ 100 ֆրանք այսպէս շարունակ։ Բանուորներէն չորսը կ'առնեն օրական այլոներէն 11 հոգի 20 ֆրանք որ անբաւական է։ Մեծ մասը խորհի հեռանալ ուրիշ վայրեր մասնաւորապէս Փարիզ։ Բոլոր փոքրիկները ֆրանսական դպրոց կը յաճախեն։ Ունինք առողջ բնակարաններն ալ մաքուր թէեւ շատեր վարակուեցան «կ»է, բայց շուտ առողջացան։

Ա. ՍԷՖԵՐԵԱՆ

ԳՈՒՅՔԻ ԵՎ ՀՈՏԱՏԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿՈՄԻՍԱՐԻԱՏԻ
ՕՐԳԱՆ

ՊՐՈՖՍՈՒՅԶԱԿԱՆ ԿՅԱՆՔ

ՅԱՐՈՒՑԱԿ ՀՈՏԱՏԱՐՈՒԹՅԱՆ

Հրատարակվում է ամեն օր, բացի տոնական օրերից։ Խմբագրության և հրատարակչության հասցեն՝ Երևան, Կոմունիստական 4։ Հեռախոսներ՝ խմբագրության 2-30, հրատարակչության 2-38։ Ստացական գրասենյակ՝ 2-28։ Ստացական բաժանորդագրության համար՝ 2-28։ Ստացական գրասենյակ՝ 2-28։ Ստացական գրասենյակ՝ 2-28։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄՈՎ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿՈՄԻՍԱՐԻԱՏԻ ՀԱՏՈՒԿ ՀՐԱՄԱՆՈՎ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿՈՄԻՍԱՐԻԱՏԻ ՀԱՏՈՒԿ ՀՐԱՄԱՆ

ժողովէն յետոյ նոր փորձ մը կատարուեցաւ, բայց ապարդիւն։

⁂ *Կառավարութիւնը ամէն միջոց ձեռք առած է օրուան պէտքերը հոգալու համար։ Ամիոներէ ի վեր, կամաւորներու կազմակերպութիւն մը պատրաստուած է։ Երկու հարիւր հազար ֆրանք կրնան շարժման մէջ դրուիլ ո և է առեն։ Լոնտոնի մէջ հարիւրաւոր բեռնակառքեր կաթ պիտի փոխադրեն։ Հազարաւոր կամաւորներ կը դիմեն մասնաւոր դրասենեակները։ Անգլիա այս պայքարն ալ կը վարէ նոյն լրջութեամբ և պաղարիւնութեամբ ինչպէս պատերազմը։ Օդային սպասարկութիւնը մեծ դեր պիտի կատարէ ներկայ տագնապին մէջ, ոչ միայն թղթատարը փոխադրելով, այլ և հակելով երկաթուղիի գիծերուն վրայ։*

⁂ *Առջի օր ելմտական նախարար Պ. Զըրչիլ արտաքին պաշտօնատունէն դուրս ելած առեն, շրջապատուեցաւ ամբոխին կողմէ, և հարկադրուեցաւ ներքին նախարարութեան շէնքը ապաստանիլ։*

ԼՈՆՏՈՆ ԱՌԱՆՑ ԼՐԱԳՐԻ

Երկուշաբթի օր իրիկուան թերթերը չհրատարակուեցան, բացի մէկէն։ Երէկ առտու ալ միւս թերթերը կարելի չեղաւ հրատարակել։ Բացառութիւն կը կազմէ «Տէյլի Հերըլտ», որուն գրաշարները որոշած են աշխատիլ։ Կ'ըսուի թէ մեծ թերթերու գրաշարները դժգոհ են գործադուլէն, որովհետև իրենց մէջ կան աշխատաւորներ, որոնք շաբաթը 10-12 սդերլին կ'առնեն. մինչդեռ հիմա 30 շիլին պիտի ստանան, իբրև գործադուլի նպաստ։

Կառավարութիւնը թերթ մը հրատարակել սկսաւ, օրուան լուրերը տալու համար։

Ստորերկրեայ երկաթուղին ալ (մէթրօ) չի բանիր։

⁂ *Գործադուլին մասնակցող արհեստակցական միութիւններու անդամներուն թիւն է 3,703,440. հանքագործներու թիւը՝ 1,100,000. համագումար՝ 4,803,440։ Առաջին տագնապը ծագեցաւ 10 ամիս առաջ, երբ կառավարութիւնը յանձն առաւ մինչև 20 միլիոն սդերլին վճարել հանքագործներուն, ինչ ամսուան համար, որպէսզի իրենց վնասը գոցեն և միևնոյն առեն ուսումնասիրուի վերջնական ծրագիր մը, երկու կողմերն ալ գոհացնելու համար։ Բայց կարելի չեղաւ համաձայնիլ ոչ աշխատավարձի, ոչ ալ աշխատանքի ժամերու մասին։*

⁂ *Ֆրանսայի հանքագործներու միութիւնը, որ 310,000 հանքագործներուն 40 առ 100ը կը ներկայացնէ, ժողով գումարեց երէկ երկաթուղիի և նաւահանգիստի աշխատաւորներու պատուիրակներուն հետ, Անգլիոյ աշխատաւորներուն օգնելու համար։ Որոշուեցաւ ամէն միջոց ձեռք առնել, որպէսզի Ֆրանսայի հանքագործները չկարենան ածուխ ղրկել Անգլիա։ Հրաման տրուած է հանքագործներուն օրական ութը ժամէն և շաբաթը վեց օրէն աւելի չաշխատիլ, խուսափիլ արտադրութիւնը աւելցնելու փորձերէն և օգնել իրենց ընկերներուն։*

Խրիմի Հայերուն հատահատուկը

«Մարտակոչ»ի մէջ կը կարդանք.—

Խրիմահայ իրականութեան ասէնէն ցաւոտ կողմը գիւղացիներու ցրուած վիճակն է։ Մօտ 5000 գիւղացիներ ցրուած են Խրիմի գրեթէ բոլոր շրջանները. իսկ միեւնոյն շրջանի սահմաններուն մէջ տասնեակ գիւղեր։

Համախրիմեան հայկական համագումարը անհրաժեշտ համարեց յատուկ բանաձեւով խնդրել համապատասխան խորհրդային մարմիններէն, միջոցներ ձեռք առնել ցրուած հայ գիւղացիները համախմբելու, հողաբաշխման միջոցաւ։ Այդ բանաձեւը հաստատուեցաւ Խրիմի կեդր. գործադիր կոմիտէի կողմէ ու ներկայիս արդէն աստիճանաբար կը կիրարկուի։ 2500 տեսիադին ընտիր վարելահող տրամադրուած է Ճանկոյի շրջանին մէջ ուր պիտի կեդրոնանան Թեոդոսիայի, Գարասուբազարի Սուդակի ու Ճանկոյի շրջաններուն ցրուած հայ գիւղացիները,—մօտ 1600էն 200 ընտանիք։ Ասկէ զատ տրամադրուած է 2000 տեսիադին հող Սիմֆերոպոլի շրջանին մէջ, Սիմֆերոպոլի, Սեւաստոպոլի ու Եւպատորիայի շրջանները ցրուած մօտ 100-120 ընտանիքներու համար։ Խնդիրը դրուած է նաև կերչի շրջանին մէջ 3000 տեսիադին հողամասի մը մասին, որ հնարաւորութիւն կուտայ համախմբելու շրջանի ամբողջ հայ գիւղացիութիւնը։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Սուէյտայի գրաւումէն վերջ ապստամբական շարժումը կանգ չէ առած եւ հոս հոն աւազակութեան դէպքերը անհանդարտ վիճակի մէջ կը պահեն երկիրը։ Նոր տեղեկութիւններու նայելով, Սուլթան էլ Աթրաշ կը պատրաստուի մեծ պատերազմի մը եւ կոչ ուղղած է բոլոր Արաբներուն մինչեւ իրենց վերջին մարդը կռուիլ։ Նոր հրոսախումբեր սկսած են կազմուիլ եւ շուտով կը վերսկսին մեծ կռիւները։ Գահիրէի կեդրոնը նոր գործակալներ ղրկած է, որոնք համիսլամական գրգռութիւն առաջ բերելու պաշտօն ունին։

Դամասկոսի զինուորական կառավարիչ Զօր. Վալիէ կոչ մը ուղղած է Շուէյայի բնակիչներուն, ուր կ'ըսէ.— «Ձառ ի սիրտ պիտի ստիպուիմ ձեռնարկել զինուորական գործողութիւններու, որոնք անհրաժեշտ դարձած են Շահպէնտէրի արարքներուն պատճառաւ։ Այս վերջինը Տիւրզիներու դժբախտութեան պատճառ դառնալէ ետք, մեր զինուորներու մօտենալուն վրայ, հիմա անկարգութիւն եւ մահ կը սերմանէ ձեր դեղեցիկ եւ բարգաւաճ շրջանին մէջ։ Եթէ բնակիչները չյանձնեն Շահպէնտէրը եւ իր հրոսախումբը, պատասխանատու պիտի բռնուին։ Կը հրաւիրեմ Շուէյայի գիւղերը, որ կազմակերպուին վերջ տալու համար կռիւներուն։ Հակառակ պարագային, չպիտի վարանիմ զէնքի ուժով վերահաստատել կարգը»։

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՀԻԱՆԴՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Սէն Շամոնէն կը գրեն մեզի.—

Բաւական ժամանակէ ի վեր հիւանդութիւն մը կը տիրէ Սէն Շամոնի մէջ, անխտիր հարուածելով մեծն ու պզտիկը, բայց մանաւանդ երիտասարդները։

Հիւանդութիւնը, որ կը ծաւալի օրէ օր։ Շատ դէշ ազդեցութիւն կը գործէ, երկու օրուան մէջ կ'այլակերպէ եւ կը հիւծէ առողջ երիտասարդներ։ Դէմքերը ճիշտ դեղին եւ տանձի գոյն կ'առնեն։

Հիւանդները ոչ անկողին կը պառկին եւ ոչ ալ կ'աշխատին. չեն պառկիր՝ որովհետեւ ցաւ չեն զգար. չեն աշխատիր, քանի որ ուժ չունին։ Բժիշկները կ'ըսեն. «Օդափոխութեան գացէք, եթէ ոչ չէք բժշկուիր»։ Սէն Շամոնի հայութիւնը տխուր վիճակ մը կը ներկայացնէ այս հիւանդութեան հետեւանքով։

Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Թէրզեկեան (Պոլիս եւ Փարիզ), Այրի Տիկին Ազնիւ Թէրզեկեան (Պոլիս), Տիկին Արուսեակ Համամճեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Թոսրով Թէրզեկեան-Ժօռտան (Փարիզ), Մայր Աղաւնի Քէօսէեան (Պոլիս), Քոյր Մարիամ Քէօսէեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Արշակ Մանկասարեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Գազանճեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Տիար Մ. Թէրզեկեան (Փարիզ), Տիկին Աննա Սիրունեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Տ. Սիրունեան (Փարիզ), Տիար Ա. Մալխասեան (Փարիզ), Օր. Նուբիցա Գարապաճաքեան (Փարիզ), Տիար Տ. Թէրզեկեան (Ամերիկա), Տիար Շրանտ Թէրզեկեան (Սուտան), Տէր եւ Տիկին Մեսրոպեան (Գահիրէ), Նիհարեան ընտանիք (Ռումանիա), եւ բոլոր պարագաները ցաւօք սրտի կը ծանուցանեն մահը իրենց զաւկին, ամուսնոյն, եղբօր եւ ազգականին՝

ՏԻԱՐ ԽՈՐԷՆ ԹԷՐԶԵԿԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ երկուշաբթի Մայիս 3ին։

Յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը պիտի կատարուի վաղը, հինգշաբթի 6 Մայիս, առաւօտեան ժամը 9ին, 41 Bld. de la Chapelle, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Pantin ի գերեզմանատունը։

---

9 ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ԻՆ

Salle des Ingénieurs Civils, 19, Rue Blanche. Métro Trinité ou Blanche

Թատերական երեկոյթ ի պատիւ դերասան **ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ**

պիտի ներկայացուի հայ բեմի վրայ առաջին անգամ ըլլալով

Ա. ՏՐ ՎԻՆԵԻԻ **"ՇԱԹԷՐԹՕՆ,,** *3 արար*

եւ մէկ վարագոյր անմահն Շէյքսփիրի «ՀԱՄԼԷԹ»էն

Տոմսերու գիները են 20, 15, 10 և 5 ֆրանք։

Տոմսերու համար դիմել Շահան Սարեանի, 5 Rue Dr. Paquelin, Paris 20

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. Ուս. Միութեան հերթական ժողովը վաղը, Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին Floria ճաշարանին վերնայարկը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի «Բրիստափոր» կոմիտէին ընդհ. ժողովը Մայիս 8ին շաբաթ իրիկուն, ժամը ձիշտ 8.ին, ճանոթ ֆաւաքատեղ ին։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Ց. Դ. Պատանեկան միութեան դասախօսական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի 9 Մայիս առաւօտեան ժամը ձիշտ 9ին միութեանս սրահը 63 Rue de la République։

Կը յորդորենք միութեանս բոլոր անդամները եւ դաշնակցական բոլոր ընկերները եւ համակիրները։ Դասախօս ընկ. Վազգէն Շուշանեան։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ միութեան ընկերային վիճաբանական երեկոյթը վաղը հինգշաբթի գիշեր, ժամը 9ին Bosphore*ի ճաշարանը, 16* rue du Sommerard։

Վիճաբանական նիւթն է՝ «Ամուսնութիւնը օտարներու հետ,» Սալօնի հաճելի խաղեր։ Մուտքը ազատ է։

— Զափհաս Որբերու միութեան ընդհ. ժողովը յառաջիկայ կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ուկէսին 40, Rue de Belleville, Métro: Belleville. Ներկայ պիտի ըլլայ Պ. Ներսէս Թիհանեան։

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի ցրուիչն է Պ. Դեղամ Ծերիկեան.— Հասցէ Cuchman Tzerikian, Poste Restante, Marseille.

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Ազգերու Դաշնակցութեան Սուրիոյ Որբահաւաքչին գրասենեակէն.— *Մանուէլ Տալգրանեան, հայրը Արիստակէս, մայրը Հռիփսիմէ, 18-19 տարեկան, Զիլէցի, կը փնտռէ իր չորս եղբայրները, միակ վերապրողը Կարապետ Տալգրանեանը, որ պինադազարէն վերջ Պէյրութի մէջ տեսնուած է եւ անցած է արտասահման։ Կը կարծուի Փարիզ է։ Տեղեկացնել Հալէպ,* Mlle Karen Jeppe*ի,* Commission de la Société des Nations, pour la protection des femmes et des enfants dans le Proche Orient, Alep (Syrie).

— Գարեգին Գորգոյեան կը փնտռէ իր հօրեղբօրորդին Մարտիրոս Գորգոյեան Տիվրիկիի Սինճան գիւղէն, որ 5-6 տարի է որ փարիզ է եղեր։ Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել *«Յառաջ»* Թերթի գրասենեակներէն Հրանտ Սրապեանի։

Հաճընցի Սիմոն Զալեան կը փնտռէ եղբօրը ընտանիքը Զաքարեի Զալեան եւ զաւակները Զաւէն, Շուշանիկ, Վահէ, Աստհիտ եւ Գրիգոր, որոնք 1923ին Յունաստան կը գտնուէին։ Տեղեկացնել 204 rue Lafayette Paris։ *3—1*

— *Վանի Թիմար գաւառի կիւմնենց գիւղացի Աւետիս Գրիգորեանը, որ 1924 Թուի Օգոստոսին Պաղտատէն գացեր է Մարսէյլ, ուր եւ կ'ապրի այժմ։ Փնտռողն է յիշեալ Աւետիսի քեռին, Բէօչանիս գիւղացի Ա. Բամ Յովսեփեանը։ Գրել ցառաջի միջոցով* Haïg Adjemian, Tauris (Perse)*։*

ԳՈՐԾԱԻՈՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ռընոյի գործարանները (Usines Renault, Billancourt) պէտք ունին ուժեղ եւ ժիր բանուորներու։ Դիմել 57, բէ տը Պիյանքուռ։ 3—1

Գ. ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Օր. Մ. Բաբայեանի, այս անգամ առաւելապէս նուիրուած հայկական երաժշտութեան. տեղի կ'ունենայ 8 Մայիս շաբաթ գիշեր ժամը 9ին Salle Erard, 13 Rue du Mail: երգչախումբը կ'երգէ հայկական գեղջուկ երգեր։ Մուտք՝ 20, 15, 10 եւ 5 ֆր.։

ՕՐ. ՋԱՒԱՓԵԱՆԻՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի կ'ունենայ այս գիշեր Pleyel*ի սրահը, 22* rue de Rochechouart*։ Կը յուսանք թէ հասարակութիւնը պիտի երթայ քաջալերել հայ արուեստագիտուհին, որ մեծապէս պնահատուած է օտար շրջանակներէ եւ որ միշտ իր սիրայօժար մասնակցութիւնը բերած է հայկական բոլոր հանդէսներուն։*

ԿՈՐՍՈՒԱԾ

Շաբաթ գիշեր Mairie du 6eի սրահի պարահանդէսին մէջ կորսուած է կնոջ պայուսակ մը։ Գտնողէն կը խնդրուի դրամը եւ նոյն իսկ պայուսակը իրեն պահել ու մէջի պաշտօնական թուղթերը վերադարձնել խմբագրութեանս կամ տիրոջը 12 Bld. Magenta Mme. Renée Durandի։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Քիչ թէ շատ ասեղնագործութիւն (ռօգօգօ) գիտցող հայ աղջիկներ։ Առաջին օրէն լաւ վճարում։ Դիմել տիկին Արապաճեանի, 94 Avenue du Centenaire, Pré St Gervais, մէթրօ ֆանիւպ։

ԼԱՒ ԿԱՇԱՒՈՐՈՒԱԾ

Երկու սենեակներ վարձու են Մայիս 1էն երկու հոգիի համար։ Դիմել Տիկ. Շահպազի 5, Rue Gay-Lussac (5) *Լիւքսէնպուրկ պարտէզին դիմաց։*

ԹԷՅ. ԹԷՅ. ԹԷՅ.

Ամէն տեսակ եւ ամէն գիներով Թէյի խառնուրդներ, ոչ դակի Սէյլանէ, Հնդկաստանէ և Ջինաստանէ ներածուած։ Գիները անբաղդատելիօրէն Ամէն Ծրարուած Թէյ՝

«THÉ YAVROU»

Աշխարհահռչակ և հանրածանօթ մարքա

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1880ին

Վարձատրուած) *Պօրտոյի 1907ի ցուցահանդէսէն*
ոսկի մետալով) *Նափոլիի 1906ի » »*

Փափաքողներուն ծրար մը Թէյ ձրի կը ղրկուի մէկ ֆրանքի դրոշմաթուղթի փոխարէն։

Ծրարնասյի եւ գաղութներու բոլոր կարեւոր խանութներն կը գտնուի։

Արեւելեան ճաշակով և ծաղիկ Թէյով խառնուրդներ։

Թղթակցութիւն ուղղել «Thé Yavrou» 15 Rue Sénac, Marseille

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԴԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻԻԱՆԴՈՒԹԵՒՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9.11

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Ստացած ենք սեզօնի առթիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորանոր կերպասներ։

24, Rue Bergère, Paris (9) Թելեֆօն Provence 05-49

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱԿ

ԳԱՐԱԵԱՆ

Tailleur Mignon

5, rue Mignon,

Métro Odéon եւ St. Michel

Յօսիէթէ Սաւանթի Թատրոնին դէմ։ Գարնան համար պատրաստած է ձոխ մոդերք մը ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու։

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկուններ մինչեւ *8.30*։ Իսկ կիրակի օրերը մինչեւ *1.30*։

ԲԱՑՈՒՄԸ Է

"ԹԻՐԱԿ,,

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՍՈՒՆԸ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ եւ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ

ձոխ մոդերանոց *Արեւելեան Արեւմտեան* ամէն տեսակ տելիքներու եւ խմելիքներու անմրցելի գիներով։

26, Rue de Trévise. Métro: Cadet

Paris (9) Tél. Bérgère 38-63.

ՎԱՐԶՈՒՀԻ

Մէկ սենեակ, խոհանոց, ջուր, կազ, էլեկտրականութիւն։ Դիմեցէք անմիջապէս նշանակ

221 Rue de Tolbiac, Paris

Մէթրօ Corvisart։

ԲԺ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԱԾ

42, Rue des Acacias

Métro: Ternes կամ Etoile

Կ'ընդունի ժամը 2-4 եւ 5-

կիրակի օրերը 9.11։

ՃԱՇԱՐԱՆ COSTA

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՐՈՊԱԿԱՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Խնամեալ սպասարկութիւն

Ընդարձակ սրահներ

Մասնաւոր սենեակներ

54, Rue du Pont-Neuf,

BRUXELLES,

Tel. *118.44*

ԳՐԱՎԱՃԱՌ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱՏ

ՊԱԼԵՆՑ

Պատիւ ունի յայտարարել յարգոյ հասարակութեան թէ իր գրատունը հաստատած է փ... թիվ։

ՁՈՒՆ ՄԹԵՐՔ

ՀԱՑԵՐԷՆ եւ ԳՐԱՆՑՍԷՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐՈՒ

Պ. Պ. հեղինակներ եւ հրատարակիչներ կրնան իրենց կերէն մերմօտ կեդրոնացած իւրաքանչիւր ամիս վաճառուած ներուն փոխարժէքը ստանալ պայմանաւ։

Գրատունս լիակատար ցուցակը մամլոյ տակ է։

Հասցէ P. BALENTZ.

208 bis Rue Lafayette Paris

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռ. Ֆրանսացի կարող մանագէներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ

ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՑԻՆ

ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈՒԿՈՒԴԻ

հիւանդութիւններ

Téléph. CENTRAL 73-38

Métro : SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ՏՕ՝—10եւ. 1,30—8

ԴՐԱՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿՈՒ ՏԸ ԼԷՍՔ

6 Petits Hôtels (Bd. Magenta 87*ի անկիւնը*)։

Տ.Ք. ԹԱՓՈՆ, Փ. Բ. Հ.: Tél. Trud. 11-28.

ՋԵՐՄԱՄԱՐԳՈՒԹԵԱՆ նոր եւ հին բարդութիւններու արագ բուժում նոր մեթոտներով։ Հաւատոյն արդիւնքներ։

Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8։ Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12։

ՏՕՔԹՕՐ

Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱԶՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

120, Boulevard de Grenelle

Métro La-Motte Picquet.

Tél. Invalides 31-48

Կ'ընդունի ամէն օր 4—7

կիրակի օրերը 10.30—12

ՍԱԿԱՐԱՆ

4 Մայիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	148	20
Տոլար,	Dollar	30	59
Մարք (ոսկի)	Mark	7	25
Թրքական Ոսկի.	L. Trq.	15	90
Թրք. ոսկի	» or	135	—
Մէճիտիէ	Médjidié	12	—
Լէվա 100 հատ	Léva	21	75
Տրահմի »	Drachme	38	—
Լիր »	» Lire	123	—
Պելժ. ֆրանք	» Frc. Belge	100	—
Ջուից. »	Frc. Suisse	592	—
Լէյ 100 հատ	Ley	11	10
Ձերվոնեց	(10 Roubles or)	153	50
ԱՐԾԹԱԹՈՒՂԹԵՐ			
Եգ. Ֆր. Ֆոնսիէ I	Cr. Fonc. Eg.	3250	—
» II	»	2080	—
» III	»	2000	—
Ռումելի երկաթղ.	Lots turcs	120	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS

208bis, Rue Lafayette Paris(10

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration (Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57 - 82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՈՒԹԻՒՆ	եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Թրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՈՒՐԲԱԹ 7 ՄԱՅԻՍ 1926

7 MAI 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 120 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀ ԱՆՀԱՄԲԵՐ ԿԸ ՍՊԱՍԷ ԱՆԳԼԻՈՅ ԳՈՐԾԱԴՈՒԻԻ ԵԼՔԻՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ԵՐԿՈՒՆՔԸ

Սպառնալին փոթորիկի մը պէս կը թաւալի բրիտանական գործադուլը, որ պայթեցաւ երեքշաբթի, 4 Մայիս, մէկ ազդանշանի վրայ:

Կանգ առած է Մեծն Բրիտանիոյ ամբողջ կեանքը: Ընդհատուած, ջլատուած են արտադրութեան եւ շարժումի բոլոր երակները,— հանք, երկաթուղի, նաւ, գործարան, ճարտարագործութիւն, տպարան: Լոնտոնը, միջազգային գործունէութեան այդ վիթխարի հնոցը, կը նմանի անդրատլանտեան նաւի մը որ քարափին կապուած կը սպասէ, այս կամ այն ուղղութեամբ շարժելու համար: Մօտաւորապէս հինգ միլիոն աշխատաւոր բազուկներ պատերազմ հրատարակած են դրամապետութեան դէմ, առանց սուրի եւ թնդանօթի, առանց մեքենայ մը քանդելու, բայց նոյնքան եւ աւելի ահեղ ու չարաշուք, որքան սովորական պատերազմը:

Արդէն չորրորդ օրն է որ ճակատ ճակտի են երկու կազմակերպուած ուժերը, — գործատէրերն ու միլիոնատէրերը՝ կրթնած կառավարութեան, եւ աշխատանքի բանակները՝ ապաւինած իրենց բազուկին:

Զարհուրելի մենամարտ մը, յեղափոխական երկունք մը որ իր նմանը չունի պատմութեան մէջ:

Աւելորդ է գուշակութիւններով զբաղիլ: Կը բաւէ հետեւիլ տագնապին ելեւէջներուն, իմանալու համար շարժումին խորութիւնն ու տարողութիւնը: Մինչեւ իսկ եթէ պարտուի, Անգլիոյ Արհեստակցական միութեանց այս կռիւը պիտի ձգէ խոշոր հետքեր, մարդկութեան բարիքին համար: Քաղքենի դրամատիրական ոստանին մէջ ասպարէզ եկած հինգ միլիոն բազուկները կը գործեն ու կը խօսին և՛ իրենց և՛ ուրիշ տասն անգամ հինգ միլիոններու անունով: Եւ արդէն շահած են բարոյական յաղթանակը: Ապացոյց՝ այն ընդհանուր համակրանքը որ կ'արտայայտուի աշխարհի ամէն կողմէն, նիւթական աջակցութեան յանձնառութիւններով: Ապացոյց այն ակներև մտահոգութիւնը, որուն մատնուած են Եւրոպայի դրամատիրական ուժերը, ան, համբեր սպասելով երկունքի ելքին:

Մեծն Բրիտանիոյ պահպանողական կուսակցութիւնը ինք չի ծածկեր պայքարին լրջութիւնն ու համաշխարհային արժէքը: Եւ պարզապէս ինքնապաշտպանութեան համար է որ այս ճակատագրական կէտին հասցուց կռիւը: Զեն ուզեր նախընթաց մը ստեղծել, տեղի տալով յեղափոխական սպառնալիքի մը: Իբրև թնդանոթ սահմանադրական երկիր, Անգլիա ունի աւանդութիւններ, որոնք դարերով չեն փոխուիր,— Ո՛չ մէկ զիջում կամ ձեռնարկ, բռնի ուժի տակ: Գործադուլը դադրեցուցէք, և կը շարունակենք բանակցիլ,— սկզբունքի խնդիր մըն է այս Լոնտոնի վարիչներուն համար:

Նոր չէ պայքարը, ոչ ալ պարզ աշխատավարձի կամ աշխատանքի ժամերու խնդիր: Վերջին հինգ-վեց տարուան ընթացքին, զանազան ձեւերով արտայայտուեցաւ տագնապը, որուն հիմքը հանքերու աղգայնացման պահանջն է: Անգլիոյ մէջ ածխահանքեր կան որոնք տարիներով որ եւ է բարելիոսում չեն կրած, եւ կը բանին նախնական մեքենաներով: Սեփականատէրերը ոչ կը բարւոքեն զանոնք, ոչ գոհացում կուտան, ոչ ալ ձեռնթափ կ'ըլլան: Ընդհակառակն, կ'ուզեն դեղչել աշխատավարձերը, իրենց վնասը պատրուակելով: 1919ին քննիչ յանձնախումբ մը առաջարկեց կա՛մ ազգայնացնել հանքերը, կամ բանեցնել սեփականատէրերու, աշխատաւորներու եւ պետական ներկայացուցիչներու խառն վարչութեամբ, բայց Լոյտ Ճորճ մերժեց: 1920ին, Արհեստակցական Միութիւններու ընդհ. ժողովին տարուեցաւ աղգայնացման առաջարկը, բայց մերժուեցաւ 1,100,000ի դէմ 3,700,000 ձայնով: Տարուան վերջերը, նոր փոթորիկ մը պայթեցաւ, որ բաւական երկար տեւեց, բայց վիժեցաւ, որովհետեւ միւս Արհեստակցական Միութիւնները չէզոք մնացին եւ հանքագործները հարկադրուեցան իրաւախոհութեան գալ: 1924ին նորէն յարձակողականի սկսան, որոշ գոհացումներ ստանալով: 1925 Յուլիսին, երբ անխուսափելի էր գործադուլը, Պոլտուինի կառավարութիւնը միջին ճամբայ մը գտաւ, յանձն առնելով պետական սնտուկէն վճարել հանքատէրերուն վնասը, մինչեւ 20 միլիոն սղերլին, որպէսզի աշխատավարձերը չզեղչուին: Ամբողջ ինը ամիս ուսումնասիրութիւններ կատարուեցան, բանակցութիւններ եղան,— բայց անօգուտ: Գործատէրերը կը սպառնային փակել հանքերը,— և ահա բանուորները իրենք ձեռնոց կը նետեն . . .

Երկու ճակատներն ալ ամուր են առ այժմ, եւ կը խուսափին ցնցումներէ: Բայց, քանի երկարի տագնապը, այնքան պիտի պղտորի մթնոլորտը, մանաւանդ եթէ կառավարութիւնը շարունակէ արհամարհել Արհեստակցական Միութիւնները, կրթնած երկրի զինուորական ուժերուն:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՎԱՅԲԵՐԱՆ ՊԱՌԱՒՆԵՐ

«Դող՝ սիրտը դող»: Փոխանակ իր մեղքերուն ծանրութեան տակ խոնարհելու եւ պատեհանին մէջ քաշուելու, երեւան կը ճչայ յանցանքի վրայ բռնուած տղու մը պէս, եւ զարշելի վայնասուն մը կը փրցնէ Լիւնի դէպքին առթիւ: Կը մոռնա՛յ ամիսներէ ի վեր ճերմակ թուղթի վրայ սեւ մելանով թաւալած թոյնը, կը մոռնայ արիւ՛բար հրապարակ նետուած թուղթիկները. «այդ թշուառականը պէտք չէ որ կարենայ խօսիլ», եւ, վայրերան պառաւներու պէս, կը կարծէ թէ որքան պօռայ, այնքան իրաւունք պիտի շահի:

Հայաստանի մէջ հարիւրաւոր մարդիկ բանտը կը նետեն, կ'ուրանան. այսուհետ, օրը ցերեկով դաւեր կը սարքեն, սպառնալիքներ կը տեղան, «գամ՛ր գամել» կուտան խեղճ, միամիտ բանուորներու ստորագրութեամբ, եւ երբ կուզայ ճակատագրական վայրկեանը, գնչուի կանչեր կ'արձակեն:

Սարուխան՛ը: Գոնէ ձեր հաւաքածոն թղթատէիք եւ հպարտանայիք. ինչո՞ւ կը մրմռաք, սուտ արցունքներ թափելով:

«Այլ եւս կասկած չկայ որ Դաշնակցութիւնը յատկապէս եւ ղինուորական յատակագծով կազմակերպած էր Լիւնի իր ուժերը»: Իրա՞ւ: Իսկ դո՞ւք, պէտք եղած պատրաստութիւնը տեսած չէի՞ք մարտակոչը հնչեցուցած ատեն: Զըլլա՛ր թէ սա 50 օտար բանուորներն ալ Դաշնակցութիւնը կանչած ըլլայ... անոնց կապարէ գաւազաններուն տակ հայրենակիցներ սպաննել տալու համար:

«Յիսունի մօտ տոմսակ ունեցող ունկնդիրներու արգիլուեցաւ սրահ մուտքը»: Ինչո՞ւ: Դուք լապտերով մարդ կը փնտռէք հանդէսի սրահներ լեցնելու համար. ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ Լիւնի Դաշնակցականները մէկ անգամէն կը մերժուին լիսուն հոգի, այն ալ տոմսակ ունեցող:

Բայց հերիք է որքան զբաղեցանք այս փոքրոգի «հերոս»ներով եւ անոնց անպատկառ վարմունքներով: Ամբողջ Լիւնը դիտէ դէպքին ծագումն ու ելքը: Դէպքը պատահած է այնպէս ինչպէս առաջին անգամ հեռագրեցին բոլոր ֆրանսական թերթերը, ինչպէս գրեց մեր թղթակիցը, եւ ինչպէս կը պատմէ այսօր Ահարոնեան ինք: Ճշտենք միայն մէկ սուտ եւս, — ընկեր Ահարոնեան հարուած մը ընդունած է դէմքին, իրարանցումի պահուն, երբ միտակ էր բեմին վրայ, բայց բոլորովին սուտ է թէ մարեր ինկեր է: Մարած-ինկած մարդ մը ի՞նչպէս կը շարունակէ ճառը, քանի մը վայրկեան յետոյ...:

Մարած-ինկած դժբախտ մը կայ — յարձակողը և դարձեալ ձեր գոհը: Չեսա՞ք ըրքրուեցա՞ք անոր վիճակով:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

Իգտամի մէջ, Ամէնէ ճէվտէթ պէյ կը շարունակէ ողբալ Թուրքիոյ տնտեսական քայքայման վրայ.—

«Օրէ օր կը փճանան մեր անտառները, որոնց նմանը դժուար թէ ուրիշ երկիրներու մէջ գտնուին:

Քանի մը օր առաջ Ատափազարէն եկող անձ մը ըսաւ թէ, երկրագործները այս տարի գետնախնձորէն շատ վնասուած են:

Մեր երեսփոխանները, արձակուրդը սկսելուն պէս, պտոյտի կ'ելլեն. մանաւանդ Պոլիս եկողներուն հաշիւը չկայ:

Այս տարի ժողովուրդը մեծապէս վնասներ կրած է Ատափազարի մէջ: Կ'ըսուի թէ վնասը հարիւր հազար ոսկիի կը հասնի:

Պարոնա՛յք երեսփոխաններ, եթէ կը կարծէք թէ պիտի կրնաք եղածին վրայէն աւելորդ տուրքեր գանձելով, ծախքերը հանել, շատ կը սխալիք:

Օգնութեան հասէք սա Ատափազարի հողագործներուն: Հասկցէք թէ ինչո՞ւ համար չեն ցանած»:

ՆՈՐ ՏՈՒՐՔԵՐԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Մայիս 1ին Թուրքիոյ մէջ սկսան գործադրել սպառման տուրքը, որ նոր հաստատուեցաւ, դանձման տակառը լեցնելու համար: Տագնապը ծայր տուաւ առաջին օրէն իսկ: Թերթերը կը գանգատին թէ ապրուստը հարիւրին 30 ոսկեց մէկ օրէն միւսը:

Տուրքի ենթակայ արհեստաւորները խոնուեցան հարկահաւաք ճիւղերը, 5, 10, 20 եւ 40 փարանոց դրոշմաթուղթ գնելու համար: Դէշ վիճակի մը մատնուած էին փոքր արհեստաւորները եւ պահ մը առուտուրը դադրեցուցին: Սպառման տուրքի տնօրէնն Հիլմի պէյ հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ.

«Ձեր ծախած ամէն ապրանքին դրոշմաթուղթ մի՛ փակցնէք: Մինչեւ իրիկուն ձեր ըրած առուտուրը կանոնաւորապէս արձանագրեցէք ձեր տետրակներուն մէջ: Խանութը գոցած ատեն, ձեր ըրած ծախքին ընդհանուր վաճառման գումարին վրայէն 2ուկէս առ հարիւր հաշուեցէք: Ինչ որ ելլէ, այն արժէքով դրոշմաթուղթ կտրեցէք: Դրոշմաթուղթերուն կէս մասերը դուք կրնաք ոչնչացնել:»

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ առիթէն օգտուելով, կարգ մը արհեստաւորներ շահադիտութեան սկսած են: Գաւաթ մը ջուրը մինչեւ 50—60 փարա բարձրացած է եւ 100 փարայի կազէօղները 5 դրուշի: Ոմանք իրենց խանութներուն մէջ նշանաւոր տախտակներ կախած են, ուր կ'ըսեն թէ, նոր գիներուն մէջ սպառման տուրքն ալ մտած է: Մսավաճառներէն եւ նպարավաճառներէն շատեր ալ գիներու վրայ հարիւրին 30 յաւելում մը ըրած են: Բաղնիքներուն մէջ լուացման փոխարժէքը 30էն 50 դրուշի բարձրացեր է:

Մայիս 1ի առտուն առեւտրական աշխարհին մէջ կատարեալ թոհուբոհ մը կը տիրէր:

Հարկահաւաք ճիւղերուն դիմողներուն թիւը 300 հազարը կ'անցնի:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԻԼԻՈՆՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԻԸ

ԵՐԿՈՒ ԿՈՂՄՆ ԱԼ ԱՄՈՒՐ ԿԸ ՄՆԱՆ

Անգլ. խորհրդարանը որոշեց ամէն օր նիստ գումարել մինչեւ գործադուլին վերջանալը: Առջի օրուան նիստին մէջ նախկին աշխատաւորական նախարար Հէնտըրսըն յայտարարեց որ եթէ կառավարութիւնը մերժէ բանակցիլ գործադուլը վերջացնելու միջոցներու մասին, այն ատեն երկրին մէջ կացութիւնը պիտի ծանրանայ երեւակայուածէն աւելի: Լոյտ Ճորճ ըսաւ թէ ժողովուրդը կը դատապարտէ գործադուլը: Նախկին նախարար Թոմըս բանակցութեան խզման պատասխանատու նկատեց կառավարութիւնը:

Վարչապետ Պոլտուին յայտնեց թէ այն օրը ուր ընդհանուր գործադուլը առանց պայմանի դադրեցնելու հրաման տրուի, կառավարութիւնը պատրաստ է վերսկսելու բանակցութիւնները, յուսալով լաւ եզրակացութեան մը յանգիլ: Բանակցութիւններուն խզման պատճառը կը նկատուի «Տէյլի Մէյլի դրաշարներուն գործադուլը, որուն հետեւանքով չի հրատարակուեր Լոյտ Ջօրճեան:

Ամբողջ Անգլիա լուրի աղբիւրներէ զրկեր կտրուած է եւ պատերազմի շրջանէն աւելի զէշ վիճակի ենթարկուած: Այն ատեն գրաքննութիւնը անվտանգ լուրերու հրատարակումը կը թոյլատրէր, իսկ հիմա երկիրը զրոյցներով եւ բսի—բսաւներով կ'ապրի:

*** *Գերմանիոյ հանքային շրջաններուն մէջ բազմաթիւ միթինկներ գումարուած են՝ համակրութիւն յայտնելու համար. եւ ամէն օր հեռագիրներ կը տեղան Լոնտոն, այս իմաստով:*

*** *Կառավարութիւնը պաշտօնական զեկոյցով մը կը հաղորդէ որ ամէն միջոց ձեռք առնուած է ժողովուրդին հանգիստը ապահովելու համար. լոյսի եւ ուժի սպասարկութիւնները կը շարունակուին, շաբաթներով երկրի ապրուստին բաւելիք պաշար կայ, երկաթուղիի սպասարկութիւնը հետզհետէ կը կանոնաւորուի, երկրին ամէն կողմէն կամաւորներ կը հասնին խումբերով. ժողովուրդը հանդարտ եւ վստահ՝ համբերութեամբ կը տանի այս ագգային տագնապը:*

Շաբթուս վերջը ծանր խոովութիւններէ կը վախցուի, երբ բանթողները չկարենան այլեւս նպաստ ստանալ: Արհեստակցական միութիւնները վեց միլիոն սղերլին ունին, սակայն հնչուն դրամ ըլլալով 120,000 սղերլին միայն կայ մէջտեղը, մնացածը պատերազմական փոխառութեանց արժեթուղթեր են: Դրամատուները առաջարկած են այդ արժէթուղթերը գնել 100ին 20 զեղչով, բայց չէ ընդունուած:

*** *Արհեստակցական միութեանց կեդրոնը հասած տեղեկութիւններու համաձայն, ամբողջ Անգլիոյ մէջ գործադուլը 100ին 99 համեմատութեամբ յաղողած է: Գաւառներէն առնուած լուրեր կ'ըսեն թէ բոլոր աշխատաւորներու ցոյց տուած համերաշխութիւնը ամէն ակնկալութենէն վեր է:*

*** *Փարիզի արհեստակցական միութիւնը խմացած ըլլալով որ «Տէյլի Մէյլ» Փարիզի մէջ պիտի տպուի, կոչ կ'ուղղէ բոլոր տպագրիչներուն և լինոթիփի դրաշարներուն, որ չմասնակցին անգլիերէն լեզուով հրատարակութեան ո և է թերթի կամ գիրքի տպագրման: «Մեր անգլիացի ընկերներու սքանչելի շարժումը, կ'ըսէ, մեր կողմէ համերաշխութեան և աջակցութեան պէտք է արժանանայ, և այն բանուորները, որ պիտի խզեն այդ համերաշխութիւնը, իրական ուրացողներ պիտի նկատուին»:*

*** *Ֆրանսայի ընկերվարական և համայնավար արհեստակցական միութիւնները ուժ կուտան Անգլիոյ իրենց ընկերներու շարժումին: Միութենական աշխատանքի համադաշնակցութիւնը Անգլիոյ արհեստակցական միութեանց կեդրոնը հեռագիր մը ուղղելով, կ'ըսէ թէ իրենց տրամադրութեան տակ կը դնէ իր կէս միլիոն անդամները և պօյքօթ կը կազմակերպէ արգիլելու համար ֆրանսական ապրանքներու Անգլիա արտածումը: Համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական գործադիր մարմինը ևս համերաշխութեան հեռագիր մը ուղղած է: Նաւահանգիստներու և առեւտրական նաւերու աշխատաւորն ալ նոյն պատրաստակամութիւնը կը յայտնեն: Բոլորը իրենց կարգախօս ըրած են՝ «Ո՛չ մէկ քիլօ ածուխ դէպի Անգլիա:»*

*** *Ռոթերտամի նաւահանգիստի հոլանտացի բանուորները որոշած են ոչ մէկ բեռ ածուխ բեռցնել շոգենաւերը, Անգլիա ղրկուելու համար:*

*** *Անգլիական կառավարութիւնը շարժման մէջ դրած է մարտանաւերն ու զինուորները: Երկու մարտանաւեր հասած են արդէն Մըրսէյ. երկու վաշտ հետեւակազօրք ցամաք ելած է Լիվըրփուլ: Բոլոր զինուորները պատերազմական հագուստ կը կրեն: Օլտերշաթէն չորս վաշտ զինուոր ճամբայ ելած է ան-*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՌՈՒՍԳԵՐՄԱՆ ՆՈՐ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

(ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ)

ՊԵՐԼԻՆ, 3 Մայիս

Քանի մը շաբաթ առաջ լուր տարածուեցաւ քաղաքական աշխարհին մէջ, թէ Գերմանիա եւ Ռուսիա բանակցութիւններ կը վարեն նոր դաշնագիր մը կնքելու համար։

Անոպասելի լուրը հրապարակ հանեց «Թայմզ»ի Պերլինեան թղթակիցը, իր տեղեկութիւնը քաղելով բրիտանական դեսպանատունէն։ Ա՛յս պարագան ինքնին նշանակալից էր։ Դաշնագրի մասին տեղեկութիւն չունէին ոչ գերման մամուլը, ոչ ալ խորհրդարանական եւ քաղաքական շրջանակներէն շատեր. մինչ «Թայմզ»ի թղթակիցը կը յայտնէր, թէ առաջադրուած դաշնագիրը իր ստորագրման նախօրէին կը գտնուի։ Պարզուեցաւ նաեւ, որ գերման կառավարութիւնը չարկ է սեպեր բանակցութիւններու մասին նախապէս տեղեկութիւն տալ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Լոքարնօի դաշնագիրը ստորագրող միւս կառավարութիւններուն։ Այդպէսով գերման կառավարութիւնը կ'ուզէր վստահացնել թէ նոր դաշնագիրը չպիտի հակասէ ո՛չ Լոքարնօի եւ ոչ ալ Ժընեւի քաղաքականութեան։

Դաշնագիրը ստորագրուեցաւ Պերլինի մէջ, Ապրիլ 24ին։ Բնագիրը անմիջապէս հաղորդուեցաւ Փարիզ եւ Լոնտոն, իսկ Պերլինի մամուլը այսօր միայն հրատարակեց զայն։

Բուն դաշնագիրը կը բաղկանայ չորս յօդուածներէ։ Առաջին իսկ յօդուածին մէջ կը շեշտուի, որ գերման-ռուսական յարաբերութիւններու հիմքը ինչպէս մինչեւ այժմ, այնպէս ալ պիտի կազմէ Ռափալլօի դաշնագիրը։ Եւ իսկապէս, այս նոր դաշնագիրը հիմնական նորութիւն չի պարունակեր, այլ տեսակ մը երկրորդ տպագրութիւնն է Ռափալլօի դաշնագրին, որով նորէն կը շեշտուի երկու պետութեանց մէջ եղած բարեկամութիւնը։ Նոր դաշնագրին էական իմաստը կը գտնուի երկրորդ յօդուածին մէջ, ուր կ'ըսուի. «Եթէ դաշնադիր կողմերէն մէկը, հակառակ իր խաղաղասէր ընթացքին, յարձակման ենթարկուի երրորդ պետութեան կամ պետութեանց կողմէ, միւս դաշնադիր կողմը վէճի ամբողջ ընթացքին չէզոքութիւն պիտի պահէ»։ Ցաջորդ յօդուածով կը պարզուի, որ դաշնադիր կողմերը չէզոքութիւն պիտի պահեն նաեւ այն պարագային, երբ յարձակումը ունենայ տնտեսական կամ եմտական պոյքոթի մը հանգամանքը։

Դաշնագրին կցուած են նաեւ այս երկու երկիրներուն միջեւ փոխանակուած դիւանագիտական երկու ծանուցագիրները, իբրեւ տեսակ մը լուսաբանութիւն։ Գերմանիոյ կողմէ Շթրէզէման կը վստահացնէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը, թէ Գերմանիոյ անդամակցութիւնը Ազգերու Դաշնակցութեան՝ արգելք չպիտի ըլլայ ռուս-գերման բարեկամական յարաբերութիւններուն։ Շթրէզէման կը յայտարարէ նաեւ, թէ Գերմանիա իրեն կը վերապահէ վճռել թէ Ռուսիոյ եւ ուրիշ պետութեան մը կամ պետութեանց միջեւ ծագելիք բախումի մը պարագային Ռուսիան յարձակո՞ղ կողմ է, թէ՞ յարձակման ենթակայ կողմ։ Ինչ կը վերաբերի Ազգերու Դաշնակցութեան կանոնագրին 16րդ եւ 17րդ յօդուածներուն, որոնց համաձայն Դաշնակցութեան ոեւէ անդամ պարտաւոր է իր մասնակցութիւնը բերել ընդհանուր զսպողական միջոցներուն եւ թոյլ տալ որ իր հողամասերէն անցնին զսպող զօրամասերը, այդ մասին ալ Շթրէզէման բառացի կը կրկնէ իր այն յայտարարութիւնը, զորս ըրած էր արդէն Լօքարնօի մէջ, եւ ո՛րոնք գոհացուցիչ նկատուած էին։ Այսինքն Գերմանիա պիտի բլլալով, չի կրնար որ եւ է մասնակցութիւն բերել նման ձեռնարկի մը։

Երկու կողմերը կը հաւաստեն — ընդհանուրի համոզումն ալ այն է — թէ դաշնագիրը ոեւէ գաղտնի կէտ մը չի պարունակեր։

Պերլինի դաշնագիրը, ինչպէս ըսինք, ոեւէ նորութիւն չի բերեր։ Ռուսերը դեռ տարի մը առաջ սկսեր էին բանակցութիւնները եւ սկզբնապէս կը ջանային քաղաքական նոր խմբակցութիւն մը առաջ բերել, հարկադրելով զայն Ազգերու Դաշնակցութեան։ Գերմանիա, սակայն, վճռապէս մերժեց այդ առաջարկը։ Ներկայ դաշնագիրը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ Ռուսիան հանգստացնող նոր վաւերագիր մը եւ կամ բարեկամական պարզ «ժէսթ» մը, ինչպէս ընորոշեց համայնավար պատգամաւոր Շթէօքէր։ Գերմանիա իր եւ Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ կը վստահացնէ Ռուսիան, թէ իրեն հանդէպ չար դիտումներ չկան։ Ընդհակառակն, կը շեշտէ Շթրէզէման, «Ազգերու Դաշնակցութեան հիմնական նպատակն է՝ խաղաղութեամբ եւ արդարութեամբ հարթել միջազգային հակամարտութիւնները։ Ա՛յս կէտը ուղղակի ժխտումն է այն քաղաքականութեան, զոր ունի Ռուսիա Ազգերու Դաշնակցութեան հանդէպ։

Ուշագրաւ է նաեւ «փոքրիկ» պարագա՛յ մը — թէ՛ դաշնագրին (յօդ. 2) եւ թէ Շթրէզէմանի ծանուցագրին մէջ «չէզոքութեան» պահպանումը կը խոստացուի միայն այն պարագային, երբ Ռուսիան չէ յարձակողը, իսկ եթէ վերջինը, ընդհակառակը, ինք յարձակի երբորդ պետութեան մը վրա՛յ, ինքնին կը ջնջուի չէզոքութեան պահպանումը։ Ա՛յս կէտը մէկ կողմէ նախազգուշացումն է, ուղղուած Ռուսիո՛յ, միւս կողմէ ապահովութիւն մը, տրուած Լօքարնօի պետութեանց։ Ինքնին շատ բան կ'ըսեն այս վերջին երկու կէտերը։ Եւ բնաւ անհաւանական չէ, ինչպէս կը պնդեն Գերմանիո՛յ մէջ քաղաքական որոշ շրջանակներ, թէ Պերլինի դաշնագիրը եւս առանց Անգլիո՛յ նախնական գիտութեան եւ համաձայնութեան — նոյն իսկ փափաքին — չէ որ կնքուած է։ Ա՛յս արդէն կը վերաբերի նէնգ Ալպիոնի դիւանագիտական բաւիղներու ճիւղին։ Դո՞յն այս ձեւով չէ՞ որ Անգլիա կ'օգտագործէ Մուսոլինին, քանի մը ճակատներու վրա՛յ միանգամայն։

Ռապալոթակին բոլոր խմբակցութիւնները իրենց հաւանութիւնը յայտնեցին կնքուած դաշնագրին։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆԸ ՏԱՐԱԾԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Պոլսոյ Ուսումն. Խորհուրդը որոշեց դասընթացքներ հաստատել բոլոր թաղերուն մէջ, թուրքերէն ուսուցանելու համար ուսուցիչներուն անխտիր։ Դասընթացքները բաժնուած են ութը շրջանակներու։

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Ապրակի օր երկրորդ տարեդարձն էր փարիզի հայ արիներու կազմութեան։ Այս առթիւ հանդիսում մը կազմակերպուած էր բնութեան ծոցին մէջ՝ Մէօտօնի անտառը, ուր կարգ մը հանդիսաւոր արարողութիւններու առիթով հասարակութեան պիտի ներկայացուէր արիներուն մկ տարուան աշխատանքին եւ գործունէութեան պատկերը։

Ապաստած բազմութիւնը չկար. երեւի մոռայլ ու փոփոխական օդն էր պատճառը։ Անիկա չարդարացներ սակայն Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութեան ու յանձնախումբերու մկ մասին, ինչպէս եւ անդամներու մեծ մասին բացակայութիւնը։ Այսուհանդերձ այն քանի մը տասնեակ ընտանիքները մեծ մասը ծնողները սկաուտներուն, որոնք ուզած էին հաճելի օր մը անցընել իրենց փոքրիկներուն մօտ, լիուլի կը գոհացնէին այսպիսի հանդիսաւոր օրուան մը վկաներու պէտք։ Ոչինչ այնքան գրաւիչ ու մխիթարական է որքան մեր պատանի տղոց լրիւ աշխատանքը։ Ցոհմային դպրոցը գլխաւոր ապրակն է մեր ազգային շունչի պահպանման. հայ արիներու խումբերը կրնան որոշ չափով կատարել այդ պարտականութիւնը հոն, ուր հնարաւոր չէ դպրոց ունենալ։ Միայն թէ պէտք է աւելի ընդարձակել անոր գործունէութիւնը։

Փարիզի հայ արիները՝ ամէնը 25 հոգի, որոնք ամբողջութեամբ ներկայ էին, շատ աննշան թիւ մը կը կազմէ համեմատելով ներկայ հոծ գաղութին հետ։ Շենք պնդեր որ մեր ծննդավայրին դիւրութիւններն ու յարմարութիւնները ունինք։ Բայց անտարբերութիւնն ալ շատերը հեռու կը պահէ այսքան գեղեցիկ շարժումէ մը։ Հանդիսացանք հայ մայրերու, որոնք իրենց տղաքը երկու-քով— երեքով սկաուտ արձանագրած են եւ սակայն անկեղծ ցաւով մը կը յայտնեն թէ տղաքը հնարաւորութիւն չունին կատարեալ պարտաճանաչ արիներ ըլլալու, որովհետեւ չեն կրնար հետեւիլ սկաուտական ամէն մէկ շարժումէ։ Երթեւեկի ծախքերը, հեռաւորութիւնը եւ այս կարգի անյարմարութիւններ մեծապէս կը դժուարացնեն սկաուտական խումբին կանոնաւոր աշխատանքը։

Այս պայմաններուն մէջ, ինչ որ ձեռք բերուած է, արժանի է, ուրեմն, գուրգուրանքի ու գնահատութեան։

Խումբը իր բանակէտը հաստատած է դաշտին մէկ անկիւնը։ Գոյքերով ալ համեստ՝ իրենց թիւին նման։ Ազգային ու սկաուտական դրօշները մէջտեղ մասին մէջ, վրան մը եւ պզտիկ «պիւֆէ»ի ու «պապար»ի բաժիններ անոնց շուրջ։

Որոշեալ ժամուն խմբապետին մէկ հրամանին վրա՛յ մեր պզտիկ բարեկամները քառանկիւնի ձեւով կուգան շարուիլ մեր դիմացը։ Ամէնքն ալ պատանիներ են, 10—15 տարեկան, խելագի ու վառվռուն աչքերով։ Ոտքերնին շարքը կը կազմեն չորս պճըղիկ ու գնդիկ գայլուկներ, հազիւ 5—6 տարեկան, կ'ըսես չորս գառնուկներ՝ ոչխարի հօտին խառնուած։ Ցպաւորիչ լռութեան մը մէջ վարչութեան ատենապետ պ. Յ. Դոնուճի կը կատարէ նախ արիներու դրօշին յանձնումը ու ապա մրցանակներու բաշխումը կէտերու առաւելութիւն շահող արիներուն։

Խումբին լաւագոյն սկաուտը կը յայտարարուի Միքայէլ Յակոբեան, որ առաւելագոյնը ըլլալով կը շահի 22 կէտ եւ կը ստանայ արձանիկ մը։ Երկրորդ եւ երրորդ կը հանդիսանան Հրանտ Գերձակեան եւ Մելքոն Սահակեան։

Իսկ խմբական գործունէութեան մէջ Ազուէս խմբակն է որ կը շահի առաջնութիւնը։

Հինգ սկաուտ առաջնորդներ ու փոխ առաջնորդներ, ու ապահոյս գայլուկներ հանդիսաւորապէս կ'արտասանեն սկաուտական դաւանանքի խոստումը։

Ամենէն վերջ մեր սկաուտը՝ պ. Թ. Մեծատուրեան, կը խօսի իր փոքրիկ բարեկամներուն, հայերէնով։

Ա՛յս հանդիսաւոր արարողութենէն վերջ, խումբին վարիչը պ. Ա. Պերպէրեան շնորհակալութիւն կը յայտնէ ներկաներուն ու կը հրաւիրէ զանոնք աչքէ անցընել արիներու «պադարը» որ կը կազմէ ամբողջութեամբ սկաուտներու կողմէ շինուած այլազան ու գոյնզգոյն առարկաներու ցուցադրութիւն մը։ Ամէն տղա իր նախասիրութեան ու ձիրքերուն համաձայն ձեռակերտումը մատնակցած է անոր։ Վարտանաւեր, օդանաւեր, շոգեմակոյկներ, նկարներ, թուղթէ, խաւաքարտէ եւ փայտէ շինուած զանազան առարկաներ, ամէնքն ալ մանաւանդ ճարտարութեամբ մը պատրաստուած, կը մատնեն ցեղին շինարար ոգին։ Ո՛վ պիտի չուզէր իրեն հետ յիշատակելի օրուան մը կենդանի մկ յիշատակը տանիլ, գնահատելով միեւնոյն ատեն յամառ աշխատանքի մը արդիւնքները։ Ու անմիջապէս խումբին ամէնէն յարատեւ սկաուտներէն Գուրգէն Մեծատուրեան աճուրդ մը կը կազմակերպէ, ճշմարիտ վաճառորդի մը ճարտարութեամբ։ Կէս ժամուա՛յ կարճ ժամանակի մը մէջոցին, առարկաները ձեռքէ ձեռք կը խլուին։ Ա՛յս աճուրդը խումբին կ'ապահովէ մօտաւորապէս 400 ֆր.ի կլորիկ գումար մը։

Կարգը եկած էր խաղերուն ու մարզական բաժնին։ Պ. Շահինեան հազիւ իր ծրագիրը գործադրութեան պիտի դնէր, երբ տեղատարափ մը վերիվայր ընդեց ամէն ինչ։ Ծրագրին այս մասը ձգելով աւելի բախտաւոր օրուան մը, ներկաները ակամա՛յ թողուցին փոքրիկներու կեանքին այս քաղցրութիւնը, ապաստան փնտռելու համար մօտակա՛յ սրճարան մը։ Ժամ մը վերջ տեղատարափը դադրեցաւ ու գիրուցան խումբը նորէն միացաւ։ Հակառակ ամպամած ու խժդժուռ երկնքին, ամէնուն դէմքին վրա՛յ յայտնապէս կ'երեւար գոհունակութեան ու ժպիտի արտայայտութիւն մը։

Սկաուտական խումբը խոստացաւ կրկնել այս հաճելի վայելքը։

Գ. Ճ.

*** Շաբաթ իրիկուն տեղի ունեցաւ Մարսէյլի մարմնակրթական Հանդէսը։

Հակառակ տեղատարափ անձրեւին, ընտրեալ բազմութեան մը ներկայութեամբ բացումը կատարեց պատուոյ վարչութեան անդամ պ. Սահաթճեան։ Ցետոյ ուրնեցան սկաուտական եւ մարմնակրթական կենդանի պատկերներ ու երեք կուփամարտ։

Գեղարուեստական մասին հաճելի էր լսել պ. Ս. Գարամեանի ջութակի եւ պ. Մ. Ընանիկեանի ֆլիւթի նուագածութիւնը որոնք կրկնակ ծափեր խլեցին հանդիսականներէն։ Ելմտգրուեցաւ «Երկու խուլեր» կատակերգութիւնը։ Ցօ.ք. Քէչեան ժամանակին բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւնը ըրաւ քիչ մը շատ երկարելով, մինչդեռ աւելի օգտակար պիտի ըլլար թերթել մը միջոցաւ հրատարակել հաշուեկշիռը։ Դիտելի է որ ելքը՝ շատ է, համեմատելով մուտքին եւ գործունէութեան հետ։

Կը յուսանք թէ այս տարուա՛յ փորձառութիւնը բարերար պիտի ըլլա՛յ ու նոր վարչութիւնը պիտի ջանա՛յ կարելին ընել, աւելի բարձր մակարդակի մը հասցնելու համար մանաւանդ։

Մարսէյլ Ստ. Միլտոնեան

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ԿԸ ՋԱՐԳԱՆԱՅ ՕՐ Է ՕՐ

ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀ ՀԷՒ Ի ՀԷՒ ԿԸ ՍՊԱՍԷ ԵԼՔԻ

Արդէն իրականութիւն է Անգլիոյ վիթխարի գործադուլը որ հրեշակուեցաւ Երեքշաբթի օր, իբրեւ հետեւանք բանակցութեանց խզումի։ Միջազգային մամուլը հեւ ի հեւ կը հետեւի այս հսկայական, իսկապէս յեղափոխական շարժման անցուդարձերուն։ Կարելի չէ նախատեսել գործադուլին չեզեան քները, բայց պէտք է շեշտել որ՝ Մեծն Բրիտանիա մատնուած է զարհուրելի տագնապի մը։

Բոլոր բանուորները տառապէս հետեւած են Ընհեստակցական Միութեանց հրահանգին։ Երեքշաբթի առտու անսովոր երեւոյթ մը կը պարզէր Լոնտոն։ Առտուան օրաթերթերէն «Ցեյլի Թելեկրաֆ», «Ցեյլի Մէյլ» եւ «Ցեյլի Միրըր» լոյս չտեսան։ Միւսները, ինչպէս «Թայմզ», կրճատուած, այն ալ անոր համար որ կէս գիշերէն առաջ շարուած եւ տպուած էին։

Հաղորդակցութեան միջոցները բոլորովին կանգ առած են։ Երբէք այսքան խիստ եւ բացարձակ դադար տեսնուած չէր։ 1921ի մեծ գործադուլին, երկաթուղիներու մէկ մասը միայն անգործութեան դատապարտուած էր։ Փողոցներուն մէջ, հանրակառքի կարգ մը գիծեր կը բանէին։

Այս անգամ այդպիսի բան չկայ։ Ոչ մէկ բանուոր ներկայացաւ գործը վերսկսելու։ Այս միաձայնութիւնը չափազանց դաս մը եղաւ Ընգլիոյ քաղքենի-պահպանողական շրջանակներուն համար։ Նորէն սարսափելի խճողում կայ փողոցներուն մէջ, բայց բոլորովին տարբեր երեւոյթներով։ Ընհամար բազմութիւններու մէջէն կ'անցնին անհատներ հեծելանիւով կամ նախնական կառքերով։ Կառատուններէն դուրս հանուած են ամբողջ հին դրութեամբ ինքնաշարժներ, չորս կամ վեց ձիերով ինչպէս եւ էշերու լծուած կառքեր։ Այդին կիներ կծկուած էին բեռնասայլերու եւրեւր, ուրիշներ՝ հեծելանիւներու բեռան յատուկ մասերուն վրա՛յ։ Մանկամարդ աղջիկներ սիրուն ժպիտով մը կ'աղաչէին ինքնաշարժ ունեցողներուն որ իրենց գործատեղին առաջնորդեն պիրենք։ Ոստիկանութիւնը ուրիշ պաշտօն չունի, եթէ ոչ վարել հետիոտն բազմութեան հոսանքը։

Երբէք այսքան խոր գիտակցութեամբ արտայայտուած չէին բանուորները։ Բայց բոլորն ալ արժանավայել դիրք մը կը բռնեն իրենց անհաշտ կռիւին մէջ, եւ պատասխան չեն տար գրգռութիւններու։

Բազմամբոխ թաղի մը մէջ, ժողովուրդը խռնուեցաւ գլխաւոր պողոտային վրա՛յ եւ թոյլ չտուաւ տապալել այն ինքնաշարժները որոնք կը շարունակէին բանիլ։

Ուրիշ թաղի մը մէջ, յարձակեցան բեռնասայլերու վրա՛յ, կարգ մը ապրանքներ տալով։ Իրա-

---

տուութիւնը ըրաւ քիչ մը շատ երկարելով, մինչդեռ աւելի օգտակար պիտի ըլլար թերթի մը միջոցաւ հրատարակել հաշուեկշիռը։ Դիտելի է որ ելքը՝ շատ է, համեմատելով մուտքին եւ գործունէութեան հետ։

Կը յուսանք թէ այս տարուա՛յ փորձառութիւնը բարերար պիտի ըլլա՛յ ու նոր վարչութիւնը պիտի ջանա՛յ կարելին ընել, աւելի բարձր մակարդակի մը հասցնելու համար մանաւանդ։

Մարսէյլ Ստ. Միլտոնեան

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԱՐԿԱՆՔ ՉԻ ՊԱՀԱՆՋՈՒԻ ՄԱՆԱՒԱՆԴ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԱՐԿԱՆՔ ՉԻ ՊԱՀԱՆՋՈՒԻ ՄԱՆԱՒԱՆԴ

ԴԻՄՈՆՈՒԹՈՒՆՈՎԻ ՀԱՅՐ ԵՒ ՀՈՐԵՂԲՕՐԸ

(ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՓՈՒԼԻԶԱՑԻԱ)

IV

— Ինչո՞ւ համար ես այդքան ուրախ, որ ծիծաղում ես անդադար, — հարցրեց Ռոզան Դիմոնուխովին, երբ նրանք մնացին միայնակ:

— Ես ուրախ եմ, որովհետև ազատվեցի այդ ձանձրալի ընկերներից, որոնք ինձ ամբողջ երեկո ձանձրացնում էին: Ես ուրախ եմ, որովհետև ես քեզ հետ եմ, որովհետև ես քեզ սիրում եմ, — պատասխանեց Դիմոնուխովին:

— Ես էլ քեզ սիրում եմ, — ասաց Ռոզան:

Դիմոնուխովին ուզում էր նրան համբուրել, բայց Ռոզան հրեց նրան ետ:

— Ոչ, ոչ, ես ուզում եմ, որ դու ինձ ամուսնանաս, — ասաց Ռոզան:

— Ես էլ ուզում եմ, որ դու ինձ ամուսնանաս, — պատասխանեց Դիմոնուխովին:

— Ուրեմն ինչո՞ւ ես ինձ համբուրում, — հարցրեց Ռոզան:

—

ծանօթ ուղղութեամբ։ «Հուտ» զրահաւորը փլիմուԹէն հապճեպով մեկնած է անծանօթ ուղղութեամբ։

∴ Աորհրդային միութեան բանուորական միութեանց ընդհ. ժողովը որոշած է երեքուկէս միլիոն րուպլի նպաստ ղրկել, դեղերով ոուս բանուորներու օգնութեան։ Արդէն ղրկուած է 250,000 ֆրանք։

Ծանր կոխուներ

Զորեքշաբթի կէսօրէ վերջ 2000 անգլիացի և օտար բանթողներ Լոնտոնի Իսթ Ինտիա Տօք Բօտ փողոցին մէջ ընդհարում մը ունեցան ոստիկաններու և հեծեալ զինուորներու հետ։ Այս վերջինները վեց անգամ կրակ բացին ամբոխին վրայ և վիրաւորեցին 30-40 հոգի։ Նոյն տեղը ուրիշ բանթողներ յարձակեցան ինքնաշարժ կառքերու վրայ, անոնցմէ 20ը անգործածելի վիճակի ենթարկեցին և 3-4ը այրեցին. մէջի մարդիկ չվնասուեցան։

Առջի գիշեր ժամը 8ին խումբ մը բանթողներ ձեռնարկեցին այրել «Թայմզ»ի մեծ շէնքը, որովհետև նոյն օրը յիշեալ թերթը յայտնած էր փոքրիկ ծաւալով հրատարակուիլ երկու անգամ և գործադուլի մասին տեղեկութիւններ հաղորդած էր։ Վիքթորիա փողոցին շուրջը ոստիկանական խիստ զօրաւոր շղթայ մը կազմուած ըլլալով, կարելի եղաւ շէնք փրկել։ Հրձիգները երկու թիթեղ կազօլին և տակաւ մը տաշեղ թափեցին գետնայարկի պատուհանի մը մէջ ։ Ոստիկանները վրայ հասնելով, հրձիգները հազիւ կրցան փախչիլ, օգտուելով մթութենէն։

Ոստիկանութիւնը կը փակէ շատ մը գինետուներ, որպէսզի բանթողները չգինովցնան և հասարակաց այդ վայրերը խռովութեան բոյն չդարձնեն։

Սիթրոէնի 2000 գործաւորները փողոց ձգուած

Սիթրոէնի Սէնթ Ուէնի գործարանը երեքշաբթի իրիկունէն ի վեր փակուած է և մօտ 2000 բանուորներ անգործ կը մնան։ Շաբաթներ առաջ բանուորները գործարանի տնօրէնութեան ներկայացուցած էին կարգ մը պահանջներ, մասնաւորաբար օրավարձքի յաւելում։ Կարգ մը ճիւղերու մէջ այս յաւելումը կատարուեցաւ, սակայն ուրիշ ճիւղերու մէջ յաւելում տեղի չունենալէ զատ, խստութիւնները աւելցան և նոյն օրավարձերը պահելով հանդերձ, պահանջուեցաւ որ աւելի շատ գործ արտադրեն։ Այս պահանջը զէշ ազդեց բանուորներուն վրայ, մանաւանդ որ դանդաղ աշխատաւորները հետզհետէ ճամբու դրուեցան և անոնց տեղ նորեր առնուեցան։ Երկուշաբթի օր ինը բանուորներ ևս արձակուեցան։ Այս պարագան մեծ զայրոյթ առաջ բերաւ բանուորներուն մէջ, որոնց կողմէ պատուիրակներ ներկայացան տնօրէնութեան, խնդրելու համար իրենց ընկերներուն վերադարձը, սակայն ժխտական պատասխան ստացան։ Երեքշաբթի կէս օրէ վերջ ցոյցեր տեղի ունեցան գործարանին մէջ և աշխատանքը կասեցաւ։ Տնօրէնութիւնը քառորդ ժամ պայմանաժամ տուաւ աշխատանքը վերսկսելու համար, հակառակ պարագային սպառնալով գործարանները փակել։ Բանուորները յամառած ըլլալով իրենց տեսակէտին վրայ, գործարանը փակուեցաւ։ 2000 բանուորներ դուրս ելան գործարանէն և միթինկ մը գումարելով որոշեցին աւելի խիստ պայմաններ ներկայացնել։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Պէյրութէն կը հեռագրեն թէ Տիւրզիները ոեւէ յարձակում չփորձեցին Սուէյտայի վրայ։ Քանի մը հրոսակներ երեք օր շարունակ կրակ բացին ամրոցի հիւսիսային ճակատին վրայ, սպաննելով լեգէոնական տեղակալ մը։ Հինգ օրէ ի վեր հրացանաձգութիւնը դադրած է։ Զինուորները կը կազմակերպուին եւ միջնաբերդը պաշտպանողական վիճակի մէջ կը դնեն։ Պիրքէթ գիւղը բոլորովին մաքրազործուած է։ Ջրամբարներն ու աղբիւրները առատ ջուր կը մատակարարեն։ Ղազալէ գացող կարաւանը առանց միջադէպի տեղը հասաւ։ Աֆիլ, Սէլիմ, Վէլուհա եւ Նաֆայի գիւղերու երեւելիները հպատակութիւն յայտնեցին։ Զինուորներու առողջական վիճակն ու բարոյականը շատ լաւ են։ Մեծ յոյս կայ որ ներկայիս կատարուող գործողութիւնները յաջողութեամբ պիտի պսակուին։

Լէճայի Պէտվիները, որոնք Տիւրզիներու դաշնակիցներն էին, անոնցմէ գատուելով միացան Հաւրանցիներուն։

Պուրաքի շրջանին մէջ, Ֆրանսացիները պարտութիւն մատնեցին տիւրզի կարաւան մը։ Սուէյտայէն էզրաա մեկնող Ֆրանս. զօրախումբ մը ճամբան Տուր, Թարա եւ Սամիա գիւղերուն հպատակութիւնը ընդունեց։

Սուլթան էլ Աթրաշ յայտարարութիւն մը հրատարակած է, որուն մէջ կ'ըսէ թէ անձնական գոյքերը պիտի գրաւէ բոլոր անոնց, որոնք բանակցութեան մէջ կը մտնեն Ֆրանսացիներուն հետ։ Զօրավար Անտրէա եօթը վաշտ բաղկացած եւ գնդացիրներով զինուած զօրագունդով մը եւ հեծելազօրքերով մաքրագործեց Մէզրաայէն անցնող ճամբան։ Պաշար փոխադրող կարաւան մը էզրաայէն ճամբայ ելաւ դիմաւորելու համար Անտրէայի զօրագունդը, որ ճամբան շարունակ ալ կոտմէն Տիւրզիներու յարձակումին ենթարկուեցաւ։ 17 Ֆրանսացիներ թեթեւօրէն վիրաւորուեցան։ Տիւրզիները շատ նպաստաւոր դիրքի մէջ էին, որովհետեւ ո՛չ գնդացիրներէն կ'ազդուէին, ոչ ալ թնդանօթներէն։

Ստրատեգ Նախարարական խորհուրդ

Ֆրանքի գահավէժ անկումին առաջքն առնելու համար, երէկ առաւօտ արտակարգ նախարարական խորհուրդ մը գումարուեցաւ։ Վարչապետ Պ. Պրիան իր ծննդավայրը Քօշրէլէն, ելմտական նախարարն ալ Վիէնէն հապճեպով Փարիզ վերադարձան այս առթիւ։

Պելժիական ֆրանքն ու իտալական լիրն ալ թաւալգլոր անկում ունեցան. պելժիականը, որ ֆրանսականէն բարձր էր, հիմա 95ի իջաւ, իտալականը նոյնպէս։

Թուրքիոյ պատրաստութիւնները

Մանաւանդ աղբիւրէ կը տեղեկանանք թէ մինչեւ 28 տարեկան երիտասարդներուն արգիլուած է մեկնիլ Պոլսէն։

9 ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄՈՒ 8.30ին
Salle des Ingénieurs Civils, 19, Rue Blanche. Métro Trinité ou Blanche
Թատերական երեկոյթ ի պատիւ դերասան **ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ**
պիտի ներկայացուի հայ բեմի վրայ առաջին անգամ ըլլալով
Ա. ՏՂ. ՎԻՆԵԻ **"ՇԱԹԷՐԹՕՆ,,** *3 արար*
եւ մէկ վարագոյր անմահն Շէյքսփիրի «ՀԱՄԼԷԹ»էն
Տոմսերու գիները են 20, 15, 10 և 5 ֆրանք։
Տոմսերու համար դիմել Շահան Սարեանի, 5 Rue Dr. Paquelin, Paris 20

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Մ. Ը. Մ.-RED STARի դէմ

Կիրակի օր խիստ կարեւոր մրցում մը տեղի պիտի ունենայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի և Red Star Clubի *խառն խումբերու միջեւ ժամը 4ին,* Stade de Parisի *մէջ* (Porte de Clignancourt)։

Ցաւալի է որ Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբը կը զրկուի իր պաշտպանողականէն, Մկրտիչ, Ռուբէն և Տէվէճեան հրաժարած ըլլալով Հ. Մ. Ը. Մ.էն։

Մանրամասնութիւնները կիրակի։

ՊՈՂՍՈՅ ՄԷՋ

Աշոտ Մամիկոնեան շահած է իր կազմակերպած հեծելանիւի մրցումը Շիշլիէն Սուլթան Սույը և վերադարձ — մօտ 45 քիլոմեդր — 1 ժամ 20 վայրկեանէն։ Երկրորդն ալ Հայ մըն է՝ Քօլթաքճեան որ Աշոտէն 6 երկ. վայրկեան վերջ հասած է.

Տէր եւ Տիկին Երուանդ Հիւսիսեան (Խարթում), Տէր եւ Տիկին Նազարէթ Սարեան եւ զաւակունք (Նիւ Եօրք), Տիար Լեւոն Թօփալեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Սէֆէրեան (Միլան), Տէր եւ Տիկին եղուարդ Սէֆէրեան (Ատիս Ապապա), Տիար Վահրամ Սէֆէրեան (Սոֆիա), և բոլոր ազգականներն ու պարագաները ամենախորին ցաւով կը ծանուցանեն զառնաղէտ մահը՝

ՏԻԱՐ ԿԱՐԱՊԵՏ Գ. ՀԻՒՍԻՍԵԱՆԻ

իրենց եղբօր, մօրեղբօր եւ ազգականին, որ կնքեց իր մահկանացուն յետ կարճատեւ եւ ծանր հիւանդութեան, 54 տարեկան հասակին մէջ։

Յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը պիտի կատարուի Կիրակի, 9 Մայիս։

Հանդուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի ժամը 2.30ին Ամպուազ Փառի հիւանդանոցէն (թիւ 82 փողոց Սէն Գլու, Պիւանքուր) եւ պիտի ամփոփուի Պիւանգուրի գերեզմանատան մէջ։

Մանաւանդ մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հէրպէկեան ընտանիքը եւ պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք ներկայ դտնուեցան

ՏԻԱՐ ԽՈՐԷՆ ԽԷՐՊԻԿԵԱՆԻ

յուղարկաւորութեան եւ անձամբ կամ ղրաւոր իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի «Քրիստափոր» կոմիտէին ընդհ. ժողովը Մայիս 8ին շաբաթ իրիկուն, ժամը 8իշտ 8.ին, ծանօթ հաւաքատեղին։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Ց. Դ. Պատանեական միութեան դասախօսական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի 9 Մայիս առաւօտեան ժամը 8իշտ, 9ին միութեան սրահը 63 Rue de la République։

Կը հրաւիրուին միութեան բոլոր անդամները եւ դաշնակցական բոլոր ընկերները եւ համակիրները։ Դասախօս ընկ. վազգէն Շուշանեան։

ՋԱՓԱՀԱՍ Որբերու միութեան ընդհ. ժողովը յառաջիկայ կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ուկէսին 40, Rue de Belleville, Métro: Belleville. Ներկայ պիտի ըլլայ Պ. Ներսէս Օհանեան։

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ Ամասիացիներու Հայրենակցական Միութեան Ա. ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ Կիրակի 9 Մայիս, կէս օրէ վերջ ժամը ճիշտ 2ին, 63 Rue Républiqueի Barի սրահին մէջ, առաջին յարկ։ Բոլոր Ամասիացիները կը հրաւիրուին մասնակցիլ սոյն կարեւոր ժողովին։

Սէնթ-Էթիէնի Ազգ. Միութեան վիճակախաղէն շահած են հետեւեալ թիւերը.— 29, 116, 169, 421, 251։ Վերջին թիւը ունեցողէն կը խնդրուի դիմել քարտուղար Վ. Նորիկեանի, ստանալու համար պայուսակը։

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի ցրուիչն է Պ. Գեղամ Ծերիկեան.— Հասցէ Cuchman Tzerikian, Poste Restante, Marseille.

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՓԱՐԻԶ, 3. Կ.— Կը պարտիք 22 ֆրանք։

ՎԻԼԼԻՒՒ, Վ. Վ.— Ձեզ ղրկուեցաւ։

ԳԼԵՐՄՈՆ-ՖԵՐԱՆ Վ. Մ.— Ստացանք 20 ֆրանք։

ՓԱՐԻԶ, Մ. Ե.— Նոյնպէս։

ՏԻԹՐՈՅԹ, Գ. Ա.— Ստացանք 136 ֆրանք։

ՄԱՐՍԻՒԼ, Բ. Մ.— Ստացանք եռամսեան։

ՓԱՐԻԶ, Գալա.— Ստացանք 20 ֆրանք։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հաճընցի Սիմոն Չալեան կը փնտռէ եղբօրը ընտանիքը Զարուհի Չալեան եւ զաւակները Զաւէն, Շուշանիկ, Վահէ, Անահիտ եւ Գրիգոր, որոնք 1923ին Յունաստան կը գտնուէին։ Տեղեկացնել 204 rue Lafayette Paris։ 3—2

— Վանի Թիմար գաւառի կիւմենց գիւղացի Աւետիս Գրիգորեանը, որ 1924 Թուի Օգոստոսին Պաղտատէն գացեր է Մարսէյլ, ուր եւ կ'ապրի այժմ։ Փնտռողն է յիշեալ Աւետիսի քեռին, Բէօչանիս գիւղացի Ա. բրամ Յովասափեանը։ Գրել ցաւալի միջոցով Haïg Adjemian, Tauris (Perse),

— Տիկին Հռիփսիմէ Պատեհեան կը փնտռէ իր եղբօրորդի Գրիգոր Պատեհեանը՝ Մշեցի։ Իմացնել Տիկին Պատեհեանի 4 Passage St. Hyppolite.

— Տիկին Ադաւնի Սէֆէրեան կը փնտռէ իր եղբայրը, Մարտիկ Սէֆէրեանը (նախկին հաւաքիչ Իզմիրի Սիվրիհիսարեան Տան), որ անցեալ տարի Յունաստան կը գտնուէր։ Կ'ըսուի թէ Եգիպտոս գացած է։ Տեղեկացնել «Յառաջ»ի միջոցաւ։ Կը խնդրուի եգիպտահայ թերթերէն արտատպել։

— Գարեգին Գորգոյեան կը փնտռէ իր հօրեղբօրորդին Մարտիրոս Գորգոյեան Տիվրիկի Սինեման գիւղէն, որ 5_6 տարի է որ փարիզ է եղեր։ Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել «Յառաջ» թերթի գրաշարներէն Հրանտ Սրապեանի։

ԳՈՐԾԱԻՈՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ռընոյի գործարանները (Usines Renault, Billancourt) պէտք ունին ուժեղ եւ ժիր բանուորներու։ Դիմել 57, բէ տը Պիյանքուր։ 3—3

Գ. ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Օր. Մ. Բաբայեանի, այս անգամ առաւելապէս նուիրուած հայկական երաժշտութեան. տեղի կ'ունենայ վաղը 8 Մայիս շբ. գիշեր ժամը 9ին Salle Erard, 13 Rue du Mail: երգչախումբը կ'երգէ հայկական գեղջուկ երգեր։ Մուտք՝ 20, 15, 10 եւ 5 ֆր.։

ՎԱՐՁՈՒ Է

Մէկ սենեակ, խոհանոցով, ջուր, կազ. էլեկտրականութիւն։ Դիմեցէք անմիջապէս նշանեանի 221 Rue de Tolbiac, Paris (13e) *մէջտ.* Corvisart։ 3—3

ԱՅՑԵԼՈՒ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ

Օրուան մէջ կամ գիշեր ատեն ընտանեկան, հարսանեկան, ընկերական հաւաքոյթներու, համդէսներու եւ այլ նկարներու համար, իրենց բնակարանին, գործատեղիին, գրասենեակին մէջ կամ բացօթեայ լուսանկարուելու եւ այս կարգի ամէն աշխատանքներու համար անձամբ կամ հեռաձայնով մը դիմել Լուսանկարիչ ԳՐԻԳՈՐ ՃՕԼՕՂԼԵԱՆի, 39, Rue Brancion, Paris 15։

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ԹԷՅ. ԹԷՅ. ԹԷՅ.

Ամէն տեսակ եւ ամէն դիներով թէյի խառնուրդներ, ոգելից ըմպելիներ, Հնդկաստանէ և Ձիւնաստանէ ներածուած։ Գիները անպատրաստելիօրէն Աժան։ Ծրարուած թէյ՝

«THÉ YAVROU»

Աշխարհահռչակ և հանրածանօթ մարքա
ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1880ին
Վարձատրուած՝ Պօրտոյի 1907ի ցուցահանդէսէն
ոսկի մետալով՝ Նափոլիի 1906ի » »
Փափաքողներուն ծրար մը թէյ ձրի կը ղրկուի մէկ ֆրանքի ղրոշմաթուղթի փոխարէն։
Ցիրանայի եւ գաղութներու բոլոր կարեւոր խանութները կը գտնուին։
Արեւելեան ճաշակով և ծաղիկ թէյով խառնուրդներ։
Թղթակցութիւն ուղղել «Thé Yavrou» 15 Rue Sénac, Marseille

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : N-rd 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30_7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9.

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ
Ստացած ենք սեզոնի առաջիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորանոր կերպասներ։
24, Rue Bergère, Paris (9) Թելեֆօն Provence 05-49

ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹ ՄԸ

Rue Faubourg St. Martinի մէջ, յարկաբաժին մը entresolի վրայ, երկու ընդարձակ սենեակներով, որոնցմէ միւսն մէկ մասը բաժանումով մը փոքրիկ խոհանոցի մը վերածուած է, երկու մեծ ստալաններ եւ chambre de débarras մը, ջուր, կազ, տարեկան վարձք 1100 ֆրանք։ Pas de porte կ'ուզուի 15.000 ֆր.։ Շատ յարմար է թէկ փոքր ընտանիքի մը համար, թէկ վաճառականական գրասենեակի կամ dépotի համար։

Հետաքրքրուողներ դիմեն խմբագրատունս, կանխաւ rendez vous *մը նշանակելով։*

ԲԱՑՈՒԱԾ Է

"ՃԻՐԱԿ,,
ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ եւ ՓՈՔՐԱՓԱՆԱԿ
ձոխ մթերքով
ՀԱՑԵՐԷՆ եւ ՓՐԱՆՍԵՐԷՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ
Պ. Պ. հեղինակներ եւ տարակիչներ կրնան իրենց կերէն մերմօտ կեդրոնացնել իւրաքանչիւր ամիս վաճառուներուն փոխարժէքը սահմանելու պայմանաւ։
Գրատունս լիակատար գոյացակը մատոյ տակ է։
Հասցէ P. BALENTZ.
208 bis Rue Lafayette Paris

ԲԱՆԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St Denis եւ Réaumur)
ՄԱՆԱՆԱԳԷՏ ԲԱՆԿԻՆԵՐ
Ջերմամիջութեան, փրանկ ատամ, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։
Բժշկական տարրալուծումներ
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12։
Ժողովրդական գիներ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱԿ
ԳԱՐԱԵԱՆ
Tailleur Mignon
5, rue Mignon,
Métro Odéon եւ St. Michel
Յօսիէթէ յաւանեցի Թատրոնին դէմ։ Գարնան համար պատրաստած է ճոխ մթերք մը Ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու։
Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկուները մինչեւ *8.30*։ իսկ կիրակի օրերը մինչեւ *1.30*։

ԲԺ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
ՏԵՂԱՓՈԽՈՒՄ
42, Rue des Acacias
Métro: Ternes կամ Etoile
Կ'ընդունի ժամը 2-4 եւ 5-7։
կիրակի օրերը 9_11։

ԴՐԱՄԻ ԱՐԺԵՔԸ

Սթերլին,	L. St.
Տոլար,	Dollar
Մարք (ոսկի)	Mark
Թրքական Թղթ.	L. Trq.
Թրք. ոսկի	» or
Մէճիտիէ	Médjidié
Լէվա 100 հատը	Léva
Տրախմի »	Drachme
Լիր »	» Lire
Պելճ. ֆրանք	» Frc. Belge
Ջուից. »	Frc. Suisse
Լէյ 100 հատը	Ley
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)

ԱՐԺԵԹՈՒՊՔ Ի

Եգ. Քր. Ֆոնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.	3300
»	II »	2100
»	III »	1950
Թուրքի երկաթ.	Lots turcs	1350

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette
Le Gérant : H. TEURNIER
Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10)

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն — 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՈՒԹԻՒՆ	եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 տ.	5 տ.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ԿԻՐԱԿԻ 9 ՄԱՅԻՍ 1926

9 MAI 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 121 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՇԱԲԱԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ՀԱՅ ԿՈՄԿՈՒՄԸ ԿԸ ՁԱՐՈՒՆԱԿԷ ՀՐԱՀՐԵԼ ԿԻՐՔԵՐԸ, ԿՐԹՆԱԾ ԻՐ ՕՏԱՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՃԱԿԱՏ ՃԱԿՏԻ

Յետզատ խուճապի մը մատնուած են Լիոնի դաւադրութեան կազմակերպիչները:

Յուճապի մատնուած է մանաւանդ իրենց օրհնեալ բերանը, «երեւան», որ թերխաշ բառակոյտեր, լկտի ածականներու կարաւաններ կը շարէ քով քովի, կարծելով թէ դատ պիտի շահի սուտով, խարդախութեամբ և բանսարկութեամբ:

Փորձուած է որ ոճրագործները իրենց արարքէն անմիջապէս յետոյ, յաճախ կը սլքտան այն կէտին շուրջը ուր արիւն թափեցին: Ա՛յդպէս և մեր տխմար ու փոքրոգի հակառակորդները: կը դառնան, կը դառնան, և բնազդաբար կուգան հոն ուրկէ սկսան դաւը: Իրենք զիրենք կը մատնեն դիմացինը ամբաստանած առեն: Երկու օրէ ի վեր շարժման մէջ դրած են թուրք ջարդարարի մը յատուկ բոլոր զէնքերը, կը ստեն, կը հայհոյեն, իրար կը խառնեն պատճառն ու հետեւանքը:

Եւ սակայն, իրենց պատմելու եղանակն իսկ իրենց դէմ կը խօսի: «ցիսունի մօտ տոմսակ ունեցողներու արգիլուեցաւ սրահին մուտքը»: «Լուէ՛, դաւաճան» պօռաց ունկնդիր մը,— գրեր էին և անմիջապէս «անհնայ ծեծուեցաւ մեր ընկերը», կը պատմէ իրենց խմբագիրը Լիոնի «Լը Փրոկրէ» թերթին: «Մէկը զոր կը ճանչնամ, —եւ որ չէգոք է այս գործին մէջ — բիվոլվէր արձակեց օդին մէջ, խելայեղ», կը շարունակէ շոշորթը: «Քանի մը Ֆրանսացիներ ալ պօռացին. «Ընկերի՛ Ֆաշիսմը» — («Ֆաշիսմ» բառը հայերէնի մէջ ալ միեւնոյն ինչութիւն ունենալով, Ֆրանսացիները կը հասկնային ցոյցին իմաստը, — Le Progrès, 6 Մայիս): Դեռ ո՞ր մէկը: Դրժբախտ զոհը, Մխիթար Պաղտասարեան, «չէգոք» էր Դշ. օրուան «երեւան»ի մէջ, իսկ յանկարծ «ընկեր» կը դառնայ յաջորդ օրը, քառասունեւեւութ ժամ չանցած: Եւ յուզարկաւորութիւնը կը կազմակերպէ Ֆրանսայի կոմունիստ կուսակցութիւնը, իր բոլոր հատուածներով եւ սէնտիքաներով, այլ եւ «Մոմբր»ի մասնակցութեամբ (հալածական պոլշեւիկներու օգնութեան սրճատուն, «Սբքուռ Ռուժ»): Ա՛յս բոլորին վրայ աւելցուցէք Ապրիլ 25ի հոչակաւոր թուղթիկը, որ շրջան ըրած է ամբողջ հարաւային Ֆրանսայի մէջ. «Հայրենիքի դաւաճանները իրենց հակաշխատաւորական բրոբականտը պէտք չէ որ անարգել կերպով կատարեն»:

Բայց թողունք այս բոլորը: Դաւադրութիւնը կը ծաւալի, եւ կը փոխադրուի օտար, միջազգային հողի վրայ,— Ա՛հա՛ վտանգը հայ ժողովուրդին համար: Հայ կոմկուսի վիժուկները, անպայ եւ անպատիւ, քաջութիւն չունին իրենց սեփական ուժերով կռուելու, ճակատ ճակտի գալու, եւ կը դիմեն եղբայրասպանութեան ամէնէն ստոր եւ դրգռիչ մեթոտին,— Ֆրանսացի, իտալացի, սպանիացի կամ չինացի բանւորին ապակցութեան, անոնց կապարէ մարակին: Ա՛յդպէս ըրին իրենց վարպետները ալ, ռուսական Թնդանօթին եւ Թրքական եաթաղանին առաջնորդութեամբ խորտակելով Հայաստանը եւ բազմելով հայ ժողովուրդի կուրծքին վրայ: Եւ մինչեւ այսօր ալ կ'իշխեն անոնց շնորհիւ, կը շփանան ու կը սպառնան անո՛նց սպաւինած, կը բանտարկեն ու կ'աքսորեն անո՛նց խարազանին տակ:

Ա՛յդպէս եւ Լիոնի մէջ: Հատընտիր հաւաքածոյ մը զինուրագրեր են միջազգային բանւորութենէն, եւ առաջնորդեր են սրահ, «Ֆաշիսմ»ին դէմ կռուելու: Ահաւասիկ մխիթկ մը, որուն մարտակոչն է՝ «Մա՛հ միջազգային Ֆաշիսմին»: Եւ Ֆաշիսմին մա՛ս կը կազմէ եղեր Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը: Եւ զարմանալի չէ որ օտար կոմունիստները սպառնալիքներ կը տեղան Լիոնի գաղթականներուն: «Ֆաշիսմ» և «կոմունիսմ» երկու ծայրեր են, մէկը մահացու թշնամի՝ միւսին: Ուրեմն պէտք է զգետնել, զարնել բոլոր Ֆաշիստները, ինչ ազգի ալ պատկանին, — և առաջին փորձը տեսանք արդէն: Բոլոր երեւոյթներն ալ ցոյց կուտան թէ Լիոնի փողոցային կռիւին մէջ գործօն մասնակցութիւն ունեցած են նա՛եւ օտարները, որոնք նոյնպէս կը հետապնդուին, սպանութեան հեղինակը կամ մեղսակիցները գտնելու համար:

Ուրեմն, արձակուա՛ծ է նոր նշանախօսքը,— ձեռք ձեռքի կոմկուսին խայտարղէտ և այլացեղ հատուածներուն հետ, Դաշնակցութիւնը ահաբեկե՛լու, գաղութները շերտաւորելու, տե՛ղ բռնելու համար:

Մենք հրապարակաւ կը քրքջանք այս ցածոգի թզուկներու և խլուրդներու երեսին, և նորէն ու նորէն, զգաստութեան հրաւէր կ'ուղղենք, յանուն հայ ժողովուրդի գերագոյն շահերուն:

— Օտարը մի խառնէք եղբօր սրտին դաշոյն խրելու համար: Քա՞ջ էք-ասպարէզ եկէք ձեր ուժերով, ճակատ ճակտի:

Մեզմէ ոչ մէկը կռիւ կ'ուզէ: Մենք ոչ իսկ կը հետաքրքրուինք ձեր ժողովներով եւ տօներով: Մեզի համար ամէն բանէ վեր է ուժերու տնտեսումը եւ ինքնամփոփումը: Ազատ երկրի մէջ ենք եւ իւրաքանչիւրը իր ճամբան կ'երթայ: Մի փորձէք տիրապետութիւն հաստատել ահուսարսափով, կրթեալ կարմիր-կանանչ հարիւրեակներու, որոնք ոչ մեր պատմութիւնը գիտեն, ոչ ալ այս ժողովուրդին իրական կացութիւնը: Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

"ԽԱՅՏԱՌԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ,,

Ա՛յս խորագրով հատուածի մը մէջ, չէգոք թերթ մը, Մարսիլիոյ «Հայ Սիրտ»ը, կը գրէ (7 Մայիս).—

«Անցեալ շաբթու Լիոնէն ստացած էինք հայ համայնավարներու կողմէ հրատարակուած թռուցիկ մը ընդդէմ Տ. Ա. Ահարոնեանի որ, ինչպէս կը հասկցուէր, Լիոնի Դաշնակցական կոմիտէին կողմէ հրատիրուած էր բանախօսելու: Թռուցիկի աղտոտ ոճէն իսկ կ'երեւէր թէ մեր որդնոտ կարմիրները հանդիսատ չպիտի ունային. այդպէս ալ եղաւ: Կիրակի կէս օրէ վերջ. իրարանցում, ձեռ, կռիւ, աւերածանակ, դանակ, սպանութիւն, ձերբակալութիւն. ահա մարդոց հանդստին ու ազատութեան համար քարոզող վարդապետներուն շնորհը:»

Դէպքին ճանրամասնութիւնները տալէ յետոյ, մեր պաշտօնակիցը կ'եզրակացնէ.—

«Թերեւս աւելորդ է երկար խորհրդածել այս դէպքին վրայ: Քանդելու, վնասելու վարդապետութիւնը ի զօրու է եւ ի պատուի այժմ: Ուրեմն, թող հրճուին բոլոր անոնք որ այդ դրօշակը կը կրեն:

Նման դէպքեր մեզ Հայերուս համար ներելի չեն նոյն իսկ մեր երկրին մէջ, ո՛ւր կը ինայ հիւրընկալ երկրի մը մէջ. սա ցոյց կուտայ միայն մէկ բան, որ հայ ժողովուրդը թաւալգլոր կը գահավիժի դէպի անդունդ, դէպի անկում ու կորուստ:»

ՕՏԱՐ ԹԵՐԹԻ ՄԸ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Լիոն Րէփիւպլիքէն *թերթը հետեւեալ կերպով կը պատմէ Լիոնի դէպքը.—*

... Նուազահանդէսը կազմակերպողներու քաղաքական հակառակորդները տեղեկացած ըլլալով որ Պ. Ահարոնեանը պիտի դայ, որոշեցին սիսթէմաթիք օպոզիւսիոն մը ընել եւ հաւաքոյթը խանգարել: Թաղին ոստիկանապետը, խնդրոյն տեղեկանալով, երկու ոստիկան ղրկած էր: Հակառակ անոր որ կազմակերպիչներէն երկու լաւատեղեակ անձեր լուրջ դռում մը կը կատարէին դրան առջեւ, հակառակորդ կուսակցութեան քանի մը ներկայացուցիչները յաջողած էին սրահ սպրդիլ: Ամէնք դուրս վտարուեցան եւ կը կարծուէր թէ բանախօսութիւնը համակիր ունկնդիրներու առջեւ տեղի պիտի ունենար: Սակայն ինչպէս զինուորական արուեստի, նոյնպէս ալ քաղաքականութեան մէջ թաքթիք կայ: Երեսուն երիտասարդ համայնավարներ, սիկառէթը շրթունքներուն վրայ, հանդարտօրէն թուղթ կը խաղային սրահին կից կապկային մէջ:

Նախապէս որոշուած ազդանշանի մը վրայ, այս խաղաղ մարդիկը միահամուռ ոտքի ելան, կապկան սրահին միացնող դրան նիպը քաշեցին եւ երբ բանախօսը բեմին վրայ էր, սրահ արշաւեցին: Լսուեցան սուլիչի սուր ձայներ, որոնց անմիջապէս հետեւեցան «անկցի՛ Ֆաշիսմը աղաղակներ եւ օտար լեզուով հայհոյանքներ: Ա՛յն ատեն ընդհանուր կռիւ սկսաւ, սրահին ժողովուրդը փորձեց փողոց նետել խանգարիչները: Սպառնական բռունցքներ բարձրացան, ատրճանակ մը պարպուեցաւ եւ այս դժոխային խառնիճաղանճին մէջ խեղճ ոստիկանները՝ ճզմուած եւ հրմշտկուած՝ չէին կրնար կարգը յարգել տալ եւ բանականութեան ձայնը լսելի ընել: Ի դուր իրենց ձեռքերը ատրճանակին տանելու ձեւեր ըրին. քիչ յետոյ իրենք ալ փողոց նետուեցան, քշուելով այս մարդկային յորձանքէն: Երկու հարիւրէ աւելի մարդեր իրական ճակատամարտ մը մղեցին փողոցին մէջ, մտահոգ ակնարկելն տակ թաղին բնակիչներուն, որոնք բնաւ չէին երեւակայեր ա՛յսքան վայրենութիւն: Քիչ վերջ ատրճանակի հարուածներ թնդացին, խուճապ եւ անկարգութիւն առաջ բերելով կռուողներու շարքին մէջ: Ոստիկանական տնօրէնութիւնը խոշոր բնռնակառքով մը և հեծելանիւթով ոստիկաններ ղրկեց, որոնք պաշարեցին կռուողները եւ հակառակ իրենց աղմուկներուն, բռնի ուժով ցրուեցին զանոնք: Վիաւոր մը մնաց սակայն գետինը, Մխիթար Պաղտասարեան, որ հիւանդանոցի կառքով մը Օթէլ Տիէօ ղրկուեցաւ, ուր քանի մը վայրկեան վերջ մնաւ: Դէպքին վայրը գացին ապահովութեան տնօրէն Մարպաշ, Պրօթօ թաղի ոստիկանապետ Ժիւլիէն եւ ուրիշ բազմաթիւ գաղտնի ոստիկաններ: Կարճ հարցաքննութենէ մը վերջ հասկցուեցաւ որ ոճրագործը ապաստանած էր Ժողովուրդին Տունը (Համայնավարներու կեդրոնը, Շ. Խ.): Երկու քօմիսէրներ, բազմաթիւ ոստիկաններու ընկերակցութեամբ հոն գացին, բայց նախ ի դուր փորձեցին բակը մտնել. այնտեղ գտնուողները բացարձակապէս ընդդիմացան ոստիկաններու ներս մտնելուն եւ երաշխաւորեցին իրենց ընկերոջ անմեղութիւնը: Բայց Պ. Ժիւլիէն խաղ կլլող մարդ չէ: Քանիցս ազդարարելէ վերջ, սպառնաց դիմել բռնի ուժի եւ օրէնքին տրամադրած բոլոր միջոցներուն: Մարդը առնուեցաւ իր ընկերներու ձեռքէն եւ տարուեցաւ ապահովութեան տնօրէնութեան, ուր հարցաքննուեցաւ փոխ-տնօրէն Օզէրօի կողմէ:

Այս կռիւը լուզումի ենթարկած էր երկու թաղեր: Խնդիրը հաղորդուեցաւ նաեւ դատական իշխանութեան եւ հարցաքննիչ դատաւոր Պ. Ռէյնօ կը կատարէ քննութիւնը: Իրիկուան դէմ երրորդ մըն ալ ձերբակալուեցաւ: Սրահին մէջ կոտրած թափած բան չկայ:

ԾՆՈՒՆԴՆԵՐԸ ԵՒ ՄԱՀԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Փետրուար ամսուան ընթացքին ամբողջ Հայաստանի մէջ ծնած են 4562 հոգի, որոնց 2429ը մանչ, 2133ը աղջիկ: Մեռած են 1391 հոգի, որոնց 717ը այր, 674ը կին: Ամուսնացած՝ 1091 զոյգ. ամուսնալուծուած 51 զոյգ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿՈՄԿՈՒՄՈՎ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ...

(Լիոնի մեր մասնաւոր թղթակցէն, հեռաձայնով)

Ուրբաթ գիշեր կոմունիստները հակաֆաշիստ ցոյց մը կատարեցին: Ա՛յս առթիւ պատերուն վրայ խոշոր յայտարարութիւններ փակցուած էին որոնց մէջ կ'ըսէին թէ կիրակի օրուան հանդէսը կազմակերպուած էր միջազգային Ֆաշիստներու կազմակերպութեան անդամ Հայերու կողմէ եւ հակախորհրդային հանգամանք ունէր:

Ոստիկանութիւնը կը հետապնդէ ցոյցին հեղինակները: ՏԵՂԱՑԻ ՕՏԱՐ ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ ՀԱՅԵՐՈՒՆ: Մեր կարմիրները ալ ետ չմնալու համար, նման խօսքեր կ'արտասանեն:

Ա՛յսպէս ոմն Գաբրիէլ Գավլաքեան սպառնացած է տիկին Ցակոբեանի:

*** Վալանսէն մեզի կը գրեն թէ հայ եւ օտար կարմիրները գրգռութիւններ կը սերմանեն իրենց ընդդիմադիրներուն դէմ:

ՀՕԿԻՆ ՏԵՏՐԱԿՆԵՐԸ ԿԸ ՓՃԱՑՆԵՆ

Քննութիւնները կը շարունակուին, ծանօթ դէպքին հեղինակները երեւան հանելու համար: Մեր մատնուած ընկերներէն Պողոս Թիւլպէնտեան տակաւին բանտը կը մնայ: Յարութիւն Նիկողոսեան, Յտեփան Թիրեաքեան, եւ Ձանկէօզեան որոնք բարեկարգութեան կը հսկէին հանդէսի պահուն, հարցաքննուելէ յետոյ ազատ արձակուեցան: Ջերբակալուած է կարօ Գամճեան անուն մարդ մը որ բեմին վրայ խուժած էր եւ որ բանտարկուած կը մնայ դեռ:

Իբրեւ հետեւանք իրենց իսկ բախտակիցներու թշնամութեան, Շօկը քանդուած է: Գանձապահը փճացուցած է բոլոր ստացագիրները եւ տետրակները:

Լիոնի Foyer Lyonnais հիմնադիր երէց Էմիլ Պրէյս նամակ մը հրատարակելով Լիոնի Թերթերուն մէջ, կը պահանջէ Ֆրանսայէն վտարել Շօկի վարիչները, որպէսզի խաղաղ մնայ գաղութը:

Դէպքէն առաջ ուղղակի փարիզէն խմբագիր-խառնակիչ մը եկած է Լիոն, անդուլա յարձակումը կազմակերպելու համար, եւ հիմա կը շարունակէ «գործել», եւ սուտեր թխել, օգտուելով իր Ֆրանսահպատակութենէն:

ՖՐԱՆՔԸ ՓՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Խորհրդակցութիւնները կը շարունակուին, ֆրանքը փրկելու համար: Ի հարկին կառավարութիւնը պիտի գործածէ Մօրկան դրամատան տրամադրուած հարիւր միլիոն տոլարը, որ անձեռնմխելի կը մնար, ֆրանքին գինը պահելու համար:

Ելմտական նախարարը կը յայտարարէ թէ տագնապը առժամեայ է եւ թէ ներքին պատճառներէ չի բխիր, այլ արտաքին ազգեցութիւններէ: Կառավարութիւնը դիմած է դրամատուններուն, որպէս զի աջակցին, հսկողութեան ենթարկելու համար բոլոր սեղանաւորական գործառնութիւնները: Բոլոր անոնք որ օտար դրամ կը գնեն կամ կը ծախեն դրամատուններու մէջ, պարտաւոր պիտի ըլլան յայտնելու իրենց անունը, ազգութիւնը եւ բնակարանը: Դրամատունները մանրամասն տեղեկագիրներ պիտի տան այս գործառնութեանց մասին: Միեւնոյն ատեն խիստ հսկողութիւն պիտի կատարուի արտածման գործողութիւններուն վրայ: Տուգանքի եւ բանտարկութեան պիտի դատապարտուին օրէնքը խախտողները:

**** Ֆրանքը փրկելու համար Պոլսոյ մէջ ալ հանգանակութիւն բացուած է Ֆրանսական դեսպանին կողմէ, որ 5000 Ֆրանք արձանագրուեցաւ:*

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ

Կացութիւնը անորոշ է տակաւին

Լոնտոնի մեր թղթակիցը այսօր մանրամասնօրէն կը նկարագրէ Անգլիոյ գործադուլին ծագումն եւ պատճառները:

Վերջին լուրերը ծանրակշիռ իրողութիւններ կը յայտնեն:

Կառավարութիւնը իր չորրորդ օրուան զեկոյցին մէջ կը յայտարարէ թէ ո՛չ մէկ ծանր դէպք պատահած է եւ թէ երկրին պարենաւորումը, լուսաւորութիւնը եւ կենսական հաղորդակցութիւնները ապահովուած են: 2000 կառախումբ երթեւեկած են Ապրիլ 6ին: Փոխադրութեանց եւ երկաթուղիներու Արհեստակցական Միութիւնները հրամայած են ամէն բան ընել, որպէսզի ջլատուի եւ խափանուի պարենաւորումը:

«Փորձ մը կ'ըլլայ ազգը սովամահութեան մատնելու եւ երկիրը կործանելու համար: Օրինական եւ սահմանադրական տեսակէտով, կացութիւնը նոր փուլի մը մէջ կը մտնէ», կ'ըսէ զեկոյցը:

Երկու կողմն ալ կը շարունակեն խորհրդակցիլ և նոր միջոցներ ձեռք առնել: Աշխատաւորականներուն օրվանը հերքեց այն լուրերը թէ դիմում եղած է կառավարութեան, բանակցութիւնները վերսկսելու համար: Առաջին քայլը պէտք է կառավարութիւնը առնէ, կ'ըսեն բանուորները:

Ամէն օր նոր բաժմութիւններ կը միանան գործադուլին: Երկրագործական աշխատաւորները ու պաշտօնեաները ալ ձգեցին իրենց գործը, հնազանդելով սէնտիքայի հրամանին: Երեսփ. ժողովին ատենապետը այս լուրը հաղորդելով, աւելցուց թէ ի հարկին նիստ պիտի գումարեն առանց ելեկտրական լոյսի:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԸՆԿԵՐԱԿՑԱԿԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ

ԴԵՂԱՏԱՐ ԼՈՆԴՈՆԻ

(ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ)

Լոնտոն, 7 Մարտ 1924

Ընկերական հայկական կազմակերպութեան դեղատարի Լոնտոնի մէջ գտնուած անդամները ժողով մը ունեցան Մարտ 6-ին, որուն նիւթն էր «Կոմունիստական Միջազգայնականի Գործունէութիւնը Հայաստանի Մէջ»։ Ժողովը վարեց ընկ. Ա. Ալեքսանեան։ Ներկայ էին շուրջ 300 հոգի։

Ընկ. Ալեքսանեան սկսաւ խօսիլ ըսելով, որ ինչպէս ամէն մարդ գիտէ, Հայաստանի Հանրապետութիւնը 1920 թուի Դեկտեմբեր ամսուն վերջերը ենթարկուեցաւ Ռուսական Խորհրդային Հանրապետութեան զօրքերուն։ Ռուսական զօրքերը Հայաստանի մէջ մտան ոչ թէ իբրեւ նուաճողներ, այլ իբրեւ եղբայրներ, որոնք կու գային հայ ժողովուրդին ազատութիւն բերելու։ Ռուսական զօրքերը Հայաստանի մէջ մտան Հայաստանի Կոմունիստական Կուսակցութեան հրաւէրով։ Հայաստանի Կոմունիստական Կուսակցութիւնը ստեղծուած էր 1920 թուի Յունուարին։ Ան ստեղծուեցաւ Ռուսական Կոմունիստական Կուսակցութեան կողմէ։ Ռուսական Կոմունիստական Կուսակցութիւնը ստեղծեց Հայաստանի Կոմունիստական Կուսակցութիւնը, որպէսզի ան ղեկավարէ Հայաստանի մէջ կոմունիստական շարժումը

ԴԻՈՆՈՍՈՒԿԱՑ ՀՅԴ
ՅՕ ԿՈՏՏՈՂԱՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆՈՎ ՄԱՐԴԻԿ ՄԱՐԴԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Ա

(ՀԱՏՈՒԱԾԸ ԵՐԵՔ ՇԱԲԱԹՎԱՅ)

Ընտանիքի մայրը ամուսնուն հետ ամէն օր կը խօսէր իր զաւակներուն մասին, կը հարցնէր թէ ինչ կ՚ընեն, ինչպէս կ՚անցնեն իրենց օրերը, ինչ կ՚ուտեն, ինչ կը հագնին, ինչ կը խմեն, ինչ կը կարդան, ինչ կը գրեն, ինչ կը մտածեն, ինչ կը սիրեն, ինչ կ՚ատեն, ինչ կ՚ուզեն, ինչ կը մերժեն, ինչ կը հաւնին, ինչ կը չհաւնին, ինչ կը հաւատան, ինչ կը չհաւատան, ինչ կը վախնան, ինչ կը չվախնան, ինչ կ՚ընեն, ինչ կը չընեն, ինչ կը խոստանան, ինչ կը չխոստանան, ինչ կը սիրեն, ինչ կը չսիրեն, ինչ կը ցանկանան, ինչ կը չցանկանան

Կառավարութիւնը կը շարունակէ թախանձագին կոչեր հրատարակել, կամաւորներ գտնելու համար։ Սիստ հրամաններ տուած են անվնաս արգիլելու աշխատանքը խափանող ոևէ ձեռնարկ։

∴ *Աշխարհի չորս կողմերէն համակրական հեռագիրներ կը հասնին Լոնտոն։ Տանտմարքայի սէնտիքաներու միութիւնը որոշեց գործադուլ մը կազմակերպել, իբրև համակրանք Անգլիոյ աշխատաւորներուն։ Գերմանիոյ սէնտիքաներու միութիւնը որոշեց ամէն կերպով օգնել գործադուլին։ Նոյն իմաստով որոշումներ տուած են նաև Ամերիկայի Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը, հարաւային Ափրիկէի, Քանատայի մինչև իսկ Պուլկարիոյ, ևլն. աշխատաւորական կազմակերպութիւնները։*

∴ *Լոնտոնի Մամուլի Ընկերակցութիւնը ժողով մը գումարելով, բողոքեց Արհեստակցական Միութեանց դէմ որոնք կը փորձէին «խեղդել ազգային մամուլին ձայնը, կը խափանեն կարծիքներու ազատ արտայայտութիւնը եւ սուտ ու երկիւղալի լուրեր կը տարածեն։»*

Ա՛ւ այժմ կանոնաւորապէս կը հրատարակուին միայն երեք թերթեր, «Պրիթիշ կազէթ», պաշտօնական օրկան, «Պրիթիշ Ուըրքըր», Արհեստակցական Միութեանց օրկանը, եւ «Թայմզ»ը ողորմելի ծաւալով։ Ուրբաթ օր «գործադուլի թիւեր» հանեցին «Տէյլի Մէյլ» եւ «Տէյլի Թելէկրաֆ»։

∴ *Համայնավար երեսփոխան Սաքլաթվալա երկու ամիս բանտարկութեան դատապարտուեցաւ, խռովայոյզ ճառ մը խօսած ըլլալով։*

∴ *Յորհրդարանը կը շարունակէ բացառիկ օրէնքներ քուէարկել։ Նոր օրէնքի մը համաձայն, ի հարկին պիտի գրաւէ բոլոր ստացուածքները եւ ինք պիտի բանեցնէ հանքերը։ Աշխատաւորականները փոխադրիկ յարուցին այս առթիւ, բայց օրէնքը անցաւ։ Ընդհանուր դատախազը յայտարարեց թէ ամէն մարդ իրաւունք ունի շարունակելու իր գործերը, հակառակ Արհեստակցական Միութեանց հրամանին։*

∴ *Բանակը մեկուսի կը ճնայ դեռ։ Բայց կառավարութեան օրկանին մէջ հրատարակուած զեկոյց մը կ'ըսէ թէ կառավարութիւնը միաձայն հաւանութեան պիտի արժանանայ բանակին կողմէ որ ոևէ ձեռնարկ քաղաքային իշխանութեան պարկեշտօրէն օգնելու համար։*

∴ *Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ կարմիր սէնտիքան երկու միլիոն րուբլի ղրկեց Արհեստակցական միութենէն, իբրև երկրորդ վճարում։ Հանգանակութիւնը կը շարունակուի Յորհրդային Միութեան բոլոր սահմաններուն, հետեւաբար Հայաստանի մէջ։*

Արհեստի ձեռքակալութիւնները

Ինչպէս հաղորդած էր մեր թղթակիցն ալ, Մազլմեան եպսկ. և իր արբանեակները իրենց ընդդիմադիրներէն ցանկ մը ներկայացուցած են զօր. Փանկալօսի և կառավարութեան, իբրև «խռովարար»։ Զոհերը որոնց մեծ մասը Դաշնակցականներ են, անմիջապէս պիտի աքսորուէին Հանեա և Նաքսոս կղզիները։ Վերջին թղթաթերով հասած «Նոր Օր»ի մէջ կը կարդանք.—

Բանտարկեալներուն կողմէ նախարարութեան ներկայացուած աղերսագիրները անմիջական արդիւնք տուին և ցնոր մնօրինութիւն աքսորը յետաձգուեցաւ։

Մեր քաղած տեղեկութեանց համաձայն, Մազլմեան, Թորգոմ և «վարչութիւն» ներքին նախարարին ներկայացած են և խնդրած որ կարգ մը «խռովարարներ» հեռացուին, գաղութին հանգիստը ապահովելու համար։ Գործը աւելի հաստատուն հիմի վրայ դնելու համար, ներկայացուցած են 17 Դաշնակցականներու ցանկ մը, ամբաստանելով իրբեւ «խռովարար»։

Նախարարութիւնը յենլով իրեն ներկայացուած տեղեկագրին վրայ, կ'որոշէ աքսորել։

Ներքին շատ մը մանրամասնութիւններ գանց կ'ընենք, դժոխային ծրագիրներու վրայ քաշուած վարագոյրը չբանալու եւ մեր ընթերցողներուն խնայելու համար զզուելի արարքի մը դառնութիւնը, որուն հեղինակները հայանուն մարդիկ են։

Այս առթիւ հետեւեալ գլուխ-գործոց լրբութիւնը կը ճնարէ քուրջի կտոր մը Յաղթանակ, որուն խմբագրին անունն իսկ արտասանելը մեծ պատիւ պիտի ըլլար.—

«Անցեալ շաբաթ Մազլմեան սրբազանին կը ներկայանան երկու երիտասարդներ ու նամակ մը յանձնելէ վերջ կը հեռանան։ Նամակը սպառնագիր մըն էր եւ մօտաւորապէս կ'ըսէր.—

«Մենք քանիցս ձեզի ազդարարեցինք եւ թերթի միջոցաւ հայհոյեցինք որպէսզի հեռանաք Յունաստանէն։ Քու մօրուքդ կտրեցինք եւ դուն մեր բոլոր ընկերները բանտ առաջնորդեցիր։ Եթէ երբեք մեր ընկերները բանտէն դուրս չելլեն, այս անգամ գլուխդ պիտի կտրենք։ Ահա Դաշնակցութեան վերջին խօսքը»։

Այս նամակը յանձնուած է պաշտպան փաստաբանին, որպէսզի պէտք եղած միջոցները ձեռք առնուին։»

Ողորմելիները տակաւին չեն գիտեր թէ դաշնակցական ոևէ է մարմին պէտք չունի այդպիսի յիմարութիւններ գրի առնելու. իսկ եթէ ուզէ գործել, Շմայեակ Ազամեանցներու եւ Արշաւիր Տասեանցներու գործակիցներէն չէ որ պիտի սորվի ձեւը...։

Երեսունի չհն Պարտիզակը

«Թգտամ»ի մէջ կը կարդանք.—

Դարերի չէ անտարբեր մնալ Իզմիթի ամէնէն գեղեցիկ գիւղախումբը եղող Պարտիզակի մէջ գաղթականներու ցաւալի վիճակին առջեւ։ Անձամբ կատարած քննութեանս համեմատ, այս գիւղախումբին մէջ իբր թէ գետեղուած գաղթականները տակաւին թափառական վիճակէ ազատած չեն։ Երկէ Հայերուն, այսօր կառավարութեան և ազգին պատկանող այն գեղեցիկ շէնքերը քանդուելու վրայ են։ Գիւղախումբը 30 գիւղ ունի, որոնց մեծ մասը աւերուած են՝ գրաւումի հետեւանքով։

Կացութիւնը Սուրիոյ մէջ

Պէյրութէն կը հեռագրեն թէ ապստամբներուն հետ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ Դամասկոսի այգիներուն մէջ։ Չօմսի մէջ ապստամբները յարձակեցան ոստիկանական պահականոցի մը վրայ եւ յանկարծակիի գալով, բուռն կռիւ մը տեղի ունեցաւ։ Ճէպելը Տրիւզի մէջ հպատակութիւն յայտնած գիւղապետները պատանդներ նշանակած են որոնք պիտի պահուին Սուէյտայի մէջ, մինչեւ որ հպատակութեան պայմանները գործադրուին։

∴ *Ընդհարման մը միջոցի 50 ապստամբներ սպաննուեցան Մէյսանի մէջ (Դամասկոս)։*

ՋՈՒՏ ԽԱՂՈՂԷ "ԹԱՆՊՈՒԼ,, ՕՂԻՆ ՀԱՍԱԻ

ԱՐԵՒԵԼ. ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ ԱՄԷՆԷՆ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ

ՆՈՐ ՀԱՅ ՆՊԱՍՈՒՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԳԷՈՐԳ ՄԱՐԹԱԵԱՆ — ՅՈՎՍԷՓ ԱԶԻԶԵԱՆ

52 - 54, Rue Piat, PARIS 20e

Մէթրօ՝ Պ.Լ.Վ.Ի.Լ. Tél. ROQUETTE: 92-56

Փարիզի ապսպրանքները յաճախորդին տունը կը յանձնուին։

Ապսպրանքները կ'ընդունուին թէլէֆօնով և նամակով։

Արուարձանները քօլի փօսթալով կը ղրկուի։

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ Գաւառները եւ արտասահման *ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ*

9 ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ԻՆ

Salle des Ingénieurs Civils, 19, Rue Blanche. Métro Trinité ou Blanche

Թատերական երեկոյթ ի պատիւ դերասան ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ

պիտի ներկայացուի հայ բեմի վրայ առաջին անգամ ըլլալով

Ա. ՏԸ ՎԻՆԵԻԻ "ՇԱԹԷՐԹՕՆ,, *3 արար*

եւ մէկ վարագոյր անմահն ՇԷՅՔՍՓԻՐԻ «ՀԱՄԼԷԹ»ԷՆ

Տոմսերու գիները են 20, 15, 10 և 5 ֆրանք։

Տոմսերու համար դիմել Շահան Սարեանի, 5 Rue Dr. Paquelin, Paris 20

Salle Adyar 4 Square Rappe Sur l'Avenue Rappe

Métro Alma Marceau կամ 19 Թիւ Թրամուէյը։

Շաբաթ երեկոյ Մայիս 15ին ճիշդ ժամը 8.30ին, դեկավարութեամբ Յ. ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ, եւ մասնակցութեամբ հայ բեմի սիրուած յայտնի դերասան Ա. ՇԱՀԱԹՈՒՆԻԻ, եւ Բագուի պետական թատրոնի դերասանուհի ՏԻԿ. ԱՍՏՂԻԿԻ։ Կը բեմադրուի Դ.Ր. ԴԻՅԻ հռչակաւոր տրամա՝

5 արար ՏՐԻԼԲԻ Թարգմ. Յ. ԱԲԵԼԵԱՆ

Կը մասնակցին տեղիս դերասաններէն Պ. Պ. Սվաճեան Պաղտասարեան ու դերասան-երգիչ Մ. Նաւասարդեան։

Տոմսերը կարելի է հայթայթել բոլոր հայ ճաշարաններէն։ Տոմսերու գիները են 20—15—10—7.50—5 ֆրանք։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵՆԱՔ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՅ ՄՐՑՈՒՄԸ

Շ. Մ. Ը. Մ. — RED STAR

Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբը այսօր խիստ կարեւոր մրցում մը կը կատարէ, ժամը 4ին Stade de Parisի *մեծ մարզարանին մէջ,* (Porte de Clignancourt)։ *Իր հակառակորդը պիտի ըլլայ համբաւաւոր Րէտ-Սթարը, եօթն անգամ Փարիզի եւ երեք անգամ ալ Ֆրանսայի ախոյեան։*

*** *Պահեստին և «Մինճեռնակ»-ները կը մրցին հրէական* Macabiին *դէմ։ Բ. խումբն ալ* U. S. Asnièresի *դէմ։*

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՁԱՓԱՀԱՍ Որբերու Միութեան ընդհ. ժողովը յառաջիկայ կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ուկէսին 40, Rue de Belleville, Métro: Belleville. Ներկայ պիտի ըլլայ Պ. Ներսէս Օֆճանեան։

«ՆՈՐ ԵՐԿԻՐ».— Մեղի կը հաղորդեն թէ Փարիզի մէջ մօտերս լոյս պիտի տեսնէ այս անունով շաբաթաթերթի մը, խմբագրութեամբ Բ. Վարագդատի։ Հասցէ. 227. Bld. Raspail, Paris.

ՇԱՊԻՆ-ԴԱՐԱՀԻՍԱՐՅԻՆԵՐՈՒ «Ռազմիկ» Հայրենակցական Միութեան ընդհ. ժողովը՝ յառաջիկայ կիրակի, 16 Մայիս, կէս օրէ յետոյ ժամը 2.30ին, 40 rue de Belleville. Métro Belleville.

ԳՈՐԾԱՒՈՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ռընօյի գործարանները (Usines Renault, Billancourt) պէտք ունին ուժեղ եւ ժիր բանուորներու։ Դիմել 57, քէ տը Պիլլանքուր։ 3—3

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՆԻՍ, Դոր.— Ստացանք 92 ֆր. 40 սանթիմ։

ՎԻՆԻՕվ, Հ. Ա.— Ստացանք 20 ֆրանք։

ԼԻՈՆ, Յ. Զ.— Նոյնպէս։

ՄԱՐՍԻՅԼ, Ա. Ա.— Ստացանք 58 ֆրանք։ Նոր բաժանորդին ղրկուեցաւ։

ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՕ, Պ. Թ.— Ստացանք 20 ֆրանք։

ՍԻՆԹ-ԷԹԻԷն, Ա. Թ.— Նոյնպէս։

ՄԱՐՍԻՅԼ, Մ. Պ.— Ստացանք 20 ֆրանք, լ. Պ.ի բաժնեդիրը։

ՎՕ ԱՆ ՎՕԼԻՆ, Ս. Բ.— Ստացանք 38 ֆրանք։ Հասցէն փոխեցինք։

ԼիՕՆ, Ա. Ե.— Ստացանք 20 ֆրանք։

Յիլիպէ, Դոբ. Թ. Հ.— Ստացանք 120 ֆրանք։

ՊՈՒՐԲԵ, Յ. Ճ.— Ստացանք 50 ֆր.ի հաշիւ Յ. Շ.ի։

ՓԱՐԻԶ, Յ. Ֆ.— Ստացանք նոամսեան։

ՄԱՐՄԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի ցրուիչն է Պ. Գեղամ Մերիկեան.— Հասցէ Cuchman Tzerikian, Poste Restante, Marseille.

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻ

— Սերաստացի Մաչիկ Մըճուկեանը կը փնտռէ իր հօրեղբօրը կինը՝ Ազնիւ Մըճուկեանը, որ կարծիքով ասկէ երկու տարի առաջ Մարսէյլ կը կենար։ Տեղեկացնել Hatchik Mentchoukian 4 Allée Victor-Hugo. Le Raincy (S. et Oise).

ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ

Որուն հրատարակած են Փարիզի բոլոր ազգութեանց բանուորները։ Տոմսերու գինն է 3,50։ Կարելի է ստանալ ռուսական թերթերէն «Տնի»ի և «Պուլէդնի Նովոսթի»ի խմբագրատուներէն։

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՌ ՏՂ Լ'ԷՄԲ 6 Petits Hôtels (Bd. Magenta 87*ի անկիւնը*)։ *Տ.ք. ԹԱՓՄՆ.Փ. Բ. Հ.։* Tél. Trud. 11-28.

ՋԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԵԱՆ նոր եւ հին բարդութիւններու արագ բուժում նոր մեթոտներով։ Հաւաստիացն արդիւնքներ։ Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8։ Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12։

ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹ ՄԸ

Rue Faubourg St. Martinի *մէջ, յարկաբաժին մը* entresolի *վրայ, երկու ընդարձակ սենեակներով, որոնցմէ միսն մէկ մասը բաժանումով մը փոքրիկ խոհանոցի մը վերածուած է, երկու մեծ տօլաւներ եւ* chambre de débarras *մը, Ջուր, կազ, տարեկան վարձք 1100 ֆրանք։* Pas de porte *կ'ուզուի 15.000 ֆր.։ Շատ յարմար է թէ փոքր ընտանիքի մը համար, թէ վաճառականական գրասենեակի կամ* dépotի *համար։*

Հետաքրքրուողներ դիմեն խմբագրատունս, կանխաւ rendez vous *մը նշանակելով։*

ՎԱՐՁՈՒ Է

Մէկ սենեակ, խոհանոցով, Ջուր, կազ. էլեկտրականութիւն։ Դիմեցէք անմիջապէս նշանեանի 221 Rue de Tolbiac, Paris (13e) *Մէթրօ* Corvisart։ 3—3

ԱՅՑԵԼՈՒԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ

Օրուան մէջ կամ գիշեր ատեն ընտանեկան, հարսանեկան ընկերական հաւաքոյթներու, հանդէսներու եւ այլ խնդրու նկարներու համար, իրենց բնակարանին, գործատեղիին, գրասենեակին մէջ կամ բացօթեայ լուսանկարուելու եւ այս կարգի ամէն աշխատանքներու համար անձամբ կամ երկտողով մը դիմել Լուսանկարիչ *ԴՐԻԳՈՐ ՃՕԼՕՂԼԵԱՆի*, 39, Rue Brancion, Paris 15։

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ՊՆԱՑՄԱՆՆԵՐ

ԹԷՅ. ԹԷՅ. ԹԷՅ.

Ամէն տեսակ եւ ամէն դիներով ԹԷյի խառնուրդներ, ղակի Սէյլանէ, Հնդկաստանէ և Ջինաստանէ ներածուած։ Գիները անյապաղատելիօրէն ԱԺԱՆ։ Ծրարուած ԹԷյ՝

«THÉ YAVROU»

Աշխարհահռչակ և հանրածանօթ մարքա

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1880ին

Վարձատրուած՝ Պօրտոյի 1907ի ցուցահանդէսէն
ոսկի մետալով՝ Նափոլիի 1906ի » »

Փաթէթաղներուն ծրար մը ԹԷյ ձրի կը ղրկուի մէկ ֆրանքի դրոշմաթուղթի փոխարէն։

Ծրանասայի եւ գաղութներու բոլոր կարեւոր խանութները կը գտնուի։

Արեւելեան ճաշակով և ծաղիկ ԹԷյով խառնուրդներ։

Թղթակցութիւն ուղղել «Thé Yavrou» 15 Rue Sénac, Marseille

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր 9-12

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԴԵՐԶԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Ստացած ենք սեզօնի առթիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորանոր կերպասներ։

24, Rue Bergère, Paris (9) Թելեֆօն Provence 05-49

ՊԷԼՎԻԼԻ ԾԱՆՕԹ ՀԱՅ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

ԱՐԹԻՆԵԱՆ

Ներկայիս նոր վաճառատուն մը եւս բացած է 28, rue Lesage, մէթրօ՝ Belleville.

Ապրի եւ նոր խանութները պատրաստ են մեր յարգելի յաճախորդներուն գոհացում տալու համար։

Այս առթիւ մասնաւոր զեղչ ըրած ենք մեր գիներուն վրայ։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

ՄԱՎՐՕՍ

92, Rue Rébeval. Métro: Belleville

Հեռաձայն՝ Combat 0-5

Շամեղ Արեւելեան կերակուրներ՝ խոհարարապետ ՀԱՅԻ ԳՐԻԳՈՐ

Շաբաթ և կիրակի դիշերներ Արեւելեան նուագ

Բ/ժ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԱԾ

42, Rue des Acacias

Métro: Ternes կամ Etoile

կ'ընդունի ժամը 2-4 եւ 5-7:

կիրակի օրերը 9-11:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123

(Métro: St. Denis և Réaumur)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

ջերմամիզութեան, ֆրանկ ատի, արիւնի եւ ժոլթային հիւանդութեանց։

Բժշկական տարբալուծումներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12։

ժողովրդական գիներ

ՀԱՅ ՍԱՓՐԻԶ

ԱՐԱՄ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

3, Rue d'Austerlitz, 3

Métro Gare de Lyon,

Quai de la Rapée և Bastille

Պատիւ ունինք ծանուցանել մեր յարգելի հայրենակիցներուն որ մեր սրահը հաստատած ենք վերոյիշեալ հասցէին, արհեստին առողջապահական նոր մեթոտներով։ Կը կտրենք տիկիններու եւ փոքրիկներու ամէն տեսակ մազեր։ Մեր գիները եւ մաքուր սպասարկութիւնը մեծապէս պիտի գոհացնեն մեր յաճախորդները։ Մէկ այցելութիւն բաւական է որ այցելուն մեզ յաճախորդ դառնայ։

Շաբթու մէջ մասնաւոր զեղչ։

Բացի երկուշաբթիէ, բաց է ամէն օր առաւօտ ժամը 7էն երեկոյեան 9։

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre

(Բ. չարկ. աջ կողմը առաջին դուռ. Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ՓԻՒՒԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈՂՈՐԴԻ հիւանդութիւններ

Téléph. CENTRAL 73-38

Métro : SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ԷՕ՝—10եւ. 1,30—8

ՍԱԿԱՐԱՆ

8 Մայիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		
Ստերլին,	L. St.	15—
ոլար,	Dollar	3—
Մարք (ոսկի)	Mark	16—
Թրքական Ոսկի	L. Trq.	15—
Թրք. ոսկի	» or	12—
Մէճիտիէ	Médjidié	2—
Լէվա 100 հատ	Léva	3—
Տրախմի »	Drachme	1—
Լիր »	» Lire	9—
Պելճ. ֆրանք	» Frc. Belge	6—
Զուից. »	Frc. Suisse	30
Լէյ 100 հատ	Ley	1—
Ձերվոնեց	(10 Roubles or)	

ԱՐԺԵՒՈՒԻՂ

եգ. Քր. Ֆոնսիէ I Cr. Fonc. Eg.		3350
»	II »	2100
»	III »	2000
Ռումելի երկիղ.	Lots turcs	1—

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS

208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն — 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՈՐԴՆԵՐ	եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 12 ՄԱՅԻՍ 1926

12 MAI 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 122 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ՉՈՐՍ ԱՄԻՍ ԾԱԾԿԵԼԷ ՅԵՏՈՅ, ԿԸ ԽՈՍՏՈՎԱՆԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՁԻՇՏ ԻՆՉՊԷՍ ՊԱՊԸ ԱԼԻՒՆ

Լման չորս ամիս քսը լումթիւն պահելէ Ֆետոյ, Երեւանի վարիչները բարեհաճեր են, վերջապէս, հրապարակաւ խոստովանիլ Հայաստանի ծանօթ ձերբակալումթիւնները:

Այդ հրաշքը կ'իմանանք «Խորհրդային Հայաստան»ի Ապրիլ 25 թուակիր Թերթէն, ուր Թերթօնի ձեւով հէքեաթ մը Թիւեր են, իբրեւ յառաջաբան: Ինչպէս կ'երեւայ, հայ մարդպանները չափազանց ազդուեր են արտասամանի դաշնակցական մամուլին հանած աղմուկէն, եւ «անհրաժեշտ» կը գտնեն «մի քիչ զբաղուիլ այս խնդրով եւ լուսաբանել»:

Այս շնորհին ալ փառք տանք...:

Փառք տանք մանաւանդ սա «լուսաբանութիւններ»ուն, որոնք առանձին ուսումնասիրութեան նիւթ պիտի կազմեն:

Երեւանի պաշտօնաթերթը կը յայտնէ Թէ կալանաւորները 110 հոգի են, որոնց 40ը մուսավաթական, 70ը Դաշնակցական: Երբ մէկը սուտ խօսիլը արհեստ ըրած է, մինչեւ վերջն ալ այդպէս պիտի շարունակէ:

Մեր տեղեկութիւնները բոլորովին ուրի՛շ բան կ'ըսեն: Ձերբակալութիւնները սկսած են Յունուար 5-9ին: Առաջին առիթով միայն Երեւանի մէջ ձերբակալուած են 89 հոգի, Շիրակի շրջանէն՝ 42 հոգի: Ուրեմն, միայն այս երկու քաղաքներու առաջին զոհերուն գումարը կ'ընէ 131, բոլորն ալ Հայ: Պատմե՞նք նաեւ միւս քաղաքներու մանրամասնութիւնները: Առաջին հարուածէն յետոյ, քանի մը անգամ վերսկսած են հալածանքները, եւ մինչեւ անգամ ձերբակալութիւններ կատարուած են Երեւանի զինուորական վարժարանին, Քանաքեռի եւ Դիլիջանի օրանոցներուն մէջ: Մաս մը խոստովանեցաք. հոգ չէ. քանի մը ամիս վերջն ալ միւացածը կը պատմէք, անշուշտ ձեր հասկցած եղանակով, եւ զոհերը դահիճներուն հետ խառնելով:

Օսմ. Սահմանադրութեան շրջանին, Պապը Ալին պատուիրած էր Մամուլի Տեսչութեան՝ հերքել գաւառներէն հասած գէշ լուրերը: Անգամ մը Մուշէն «Ազատամարտ»ի կը հեռագրէին Թէ Թուրք պաշտօնեաներ Հայու մը տունը մտնելով, վայրագօրէն ծեծած են տանտէրը, իսկ անոր յղի կինը յուզումէն վիժեր է: Զուշացաւ սովորական հերքումը: Տեղական իշխանութիւնը ոչ միայն կ'ուրանար դէպքը. այլ եւ կը բացատրէր. «Ակնարկուած կինը վիժած է ոչ Թէ յուզումէն, այլ որովհետեւ վիժելու ընդունակութիւն ունէր, ինչպէս հաստատուած է բժշկական քննութեամբ»:

Այսպէ՞ս ալ «Խորհրդային Հայաստան»ը, իր բոլոր ձեռնասուններով: «Բանտարկուածների նախնական քննութիւնները պարզել են որ Դաշնակցականները շատ սերտ համագործակցելով մուսավաթականների հետ, լուրեր են տարածել տաճկական յարձակումների մասին»: Եւ իրբեւ դերագոյն փաստ, կը յիշէ նախկին նախարար Սահակ Թորոսեանի գղջումը: Վատութիւնը եւ տխմարութիւնը յատկանշական գիծեր են բոնաւորներուն համար: Սահակ Թորոսեանը քանի մը անգամ բանտարկած եւ արձակած են: Տարիներով տառապած, յուսակտուր՝ ամէն արդարութենէ, վհատած՝ նոր բանտի կամ աքսորի հեռանկարէն, կալանաւորը կը տկարանայ, տեղի կուտայ Ձեկայի սպառնալիքին, եւ կը ստորագրէ իրեն տուն տրուած Թուղթ մը, յայտնելով Թէ «Դաշնակցութիւնը պատմութեան է պատկանում, այլ եւս անելիք չունի»: «Խնդրում եմ բաւական համարել իմ կրած պատիժները, ներել ինձ, ազատել կալանքից (բանտ), որպէս զի կարողանամ ամենօրեայ ծառայել իմ հայրենիքին»:

Խորհրդային իշխանութիւնը և մամուլը այս խեղճուկ իրողութիւնն ալ աւետեցին իբրեւ յաղթանակ, առանց կարմրելու: Եւ չէ գտնուած մէկ Թրքահայ պոլշեւիկ, որ դիտել տար Թէ Թուրքիոյ մէջ ալ այսպէս կ'ընէին, բանտէն կամ ջարդէն ազատելու համար: Կ'առաջարկէին տաճկնալ, «հագդը տիր»ը ընդունիլ, և շատեր, վեհերոտներ, տեղի կուտային...

Եթէ Հայաստանը շատ հեռու է անցուդարձերու մասին որոշ գաղափար կազմելու համար,— ահաւասիկ Լիոնը: Տարբեր միջավայր, տարբեր մարդիկ,— բայց նոյն հոգեբանութիւնը, նոյն բռնութիւնները ու խարդախութիւնները, նոյն սուտերն ու մատնութիւնները: Ժողով կը խանգարեն, կրթբնած օտարներու, և աչ ու ձախ դրամ բաժնելով: Մարդ կը վարձեն հակառակորդները ծեծելու համար, բայց չարաչար կը պարտուին և խայտառակուելով, հրապարակաւ մատնութիւն կ'ընեն — Դաշնակցութիւնը ներկայացնելով սպառազէն բանակ մը որ հարիւրաւոր զինուած տղաք (դաշոյնով և դանակով) հաւաքեր է Լիոնի Ֆրանսացի բանուորներ ծեծել կամ գործարանէն հանել կուտան, Դաշնակցականներու ձեռքով: Պահականոց պահականոց կը պտտին, կոմունիստ երեսփոխաններ և փաստաբաններ շարժման մէջ կը դնեն, միլիոնկներ սարքել կուտան, թունաւորելով ամբողջ սթեսղորտը, և Ֆրանսայի անվտանգ բանւորները լարելով հայ ժողովուրդի մեծ մասին դէմ, ամբաստանելով զայն իբրեւ «ֆաշիստ»:

Բայց ինչո՞ւ կը յոգնինք:

Թող ամէն մարդ դատէ իրեն համար, նոյն իսկ մեր հակառակորդներուն ըրածներն ու գրածները կարդալով: Շ.

Նոր յայտնութիւններ եւ խոստովանութիւններ

Շատ շատ ծած կը սպասեն լեռներ...

(*Մեր մասնաւոր Թղթակցէն*)

ԼԻՕՆ, Երեքշաբթի, 11 Մայիս

Եղբայրասպան կռիւին դլխաւոր կազմակերպիչ մը պաշտօնատունէ պաշտօնատուն կը վազէ, նորանոր ցուցմունքներ կատարելով: Երէկ գիշեր հանդիպումի մը պահուն խոստովանեցաւ իր մատնութիւնները եւ յայտնեց Թէ իր ջամոզումով եւ կատարուած քննութիւններով հաստատուած է Թէ մխիԹար պաղտասարեանի սպանութիւնը քաղաքական ոճիրի հետեւանք չէ, այլ պարզ մարդասպանութիւն մը, կատարուած սպանողին անձնական մէկ հակառակորդին կողմէ, որ օգտուած է եղեր տիրող խուճապէն, իր ծրագիրը գործադրելու համար: Խոստովանեցաւ նաեւ Թէ իրենք յատուկ կազմակերպած էին դաւադրութիւնը, բայց շատ շատ աչք առած էին ծեծ ուտել. այսպիսի ողբերգական ելքի չէին սպասեր բնաւ: Պարոնը յայտնած է եղեր ոստիկանութեան Թէ իւրաքանչիւր հայ կարմիրի քով հինգ Դաշնակցական դրուած է, եւ ասիկա հետեւցուցած է այն խօսքերէն, որոնք կ'արտասանուէին կիլիէյեն. «հինգ Թիւին դրէք». մինչ այդ բացատրութեան իրական իմաստն էր «հինգ Ֆրանքնոց տեղը նստեցուցէք», այսինքն առաջին կարգը, քանի որ շօկի դրամներով առաջին կարգի տոմսակ առնուած էր բոլոր կարմիրներուն, հայ Թէ օտար:

Տէսիէն ձերբակալուած Մշեցի Յարութիւն Մուրատեան եւ Ադամ Սարգիսեան հարցաքննուելով ազատ արձակուեցան:

Ահարոնեանի վրայ յարձակողներն էին, իրենց իսկ խոստովանութեամբ Յակոբ Տօղրամաճեան եւ Արսլանպէկկի կարապետ Դամճեան: Այս վերջինը Մարսիլիայէն յատուկ բերուած է. կռիւի պահուն բոլոր ԹուղԹերը կորնդացած ըլլալով, բանտարկուած կը մնայ: Այս էր որ ապաստանած էր Ֆրանսացի կոմունիստներու կեդրոնը:

⁂ *Բացարձակապէս սուտ է «Երեւան»ի խմբագրին շինած այն լուրը Թէ Պէրլիէ գործարանէն քանի մը Ֆրանսացի համակրավար գործաւորներ դուրս հանուած են, Դաշնակցականներու դիմումին վրայ: Սուտ է նաեւ Թէ Ֆրանսացի գործաւոր մը ծեծուած է Դաշնակցականներու կողմէ:*

⁂ *Լիոնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղը խմբագրութեանս ուղղուած նամակով մը խստիւ կը բողոքէ «Երեւան»ի կիրակի օրուան Թիւին մէջ հրատարակուած այն սուտին դէմ, Թէ անցած Կիրակիի եղբայրասպան կռիւին մասնակցած են նաեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի պարիները: Ի՞նչ կրնային ընել 10—12 տարեկան տղաքներ կանանչ-կարմիր համակրավարներու դէմ, որոնք մետաղեայ զաւազաններով զինուած, կատաղի կռիւ կը մղէին: Լիոնի հայ պարիները ոևէ քաղաքական հոսանքի չեն պատկանիր եւ ամէն գնով հանդիսանալու իրենց աջակցութիւնը բերած են, կարգը պահպանելու համար:*

Ծրագիրներ կան, իսկ դրա՞մը

Ազգերու Դաշնակցութեան գաղթականներու յանձնաժողովին մասնագէտներէն Պ. Մակինթօշ, որ չորս ամիսէ ի վեր Երեւան կը գտնուէր, որոգման ծրագիրները ուսումնասիրելու համար, հետեւեալ յայտարարութիւններն ըրած է «Յ. Հայաստան»ի խմբագրին.

— «Ազգերու Դաշնակցութիւնը արտասահմանի հայ գաղթականներուն տրամադրուելիք հողերու որոգման համար փոխառութիւն պիտի ընէ, բայց դրամ չի տար, մինչեւ որ չծանօթանայ որոգման ճշդրիտ ծրագիրներուն ու նախահաշիւներուն:

Պատրաստուած ծրագրին ամենագլխաւորը Ղոի որոգման ծրագիրն է: Ղոի որոգուելիք հողերու տարածութիւնն է 16,000 դեսիատին, և նախահաշուով նախատեսուած է 1,198,771 րուբլի ծախք: Յետոյ կուգան Զանգիբասարի և Գարասուի շրջանները, որոնց առաջինին տարածութիւնն է 7,950 դես. և նախատեսուած է 1,668,136 ռ. ծախք, իսկ երկրորդինը՝ 11,500 դես. և նախատեսուած է 1,782,190 ր. ծախք: Ուրեմն, երեք շրջաններու հողերու տարածութիւնն է 35,450 դեսիատին և նախատեսուած է 4,647,097 ր. ծախք: Այս գումարը, որ դեռ կրնայ փոխուիլ, չի պարունակեր գաղթականներու տեղափոխութեան համար անհրաժեշտ երեք միլիոն րուբլին:

Դեպի բեւեռ՝ 15 ժամէն

Ամերիկացի հրամանատար Պիրտ Մայիս 9ին հիւսիսային բեւեռ մեկնեցաւ եւ իր մեկնած տեղը վերադարձաւ 15ուկէս ժամէն: Երեք հարիւր տարուան մէջ, երկրորդ անգամն է որ յաջող փորձ մը կը կատարուի, աշխարհի ճիշտ գագաթը հասնելու համար: Ուրիշ չորս բեւեռախոյզներ ալ, որոնց մէկը հռչակաւոր Ամունտսէնը, կը փորձեն բեւեռ հասնիլ տարբեր ձեւերով:

300 Վանեցի Քիւրտեր ախտուռած

300ի չափ Վանեցի Քիւրտեր Պոլիս փոխադրուեցան, Ամերիկեան նահանգներու մէջ հաստատուելու համար: Այսոնց մեծագոյն մասը, որ դեռ Պոլիս կը մնար ոստիկանական հսկողութեան տակ, Մայիս 6ին իրենց համար որոշուած տեղերը ղրկուեցան:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԻԼԸ ԿԸ ՃԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ ՀԱԿԱՌԱԿ ՀԱՇՏԱՐԱՐ ՋԱՆՔԵՐՈՒ

Գործադուլի երկրորդ շաբաթն ալ կը բոլորուի նոյն սաստկութեամբ: Հաշտարար ձեռնարկներ կը փորձուին ամէն կողմէ: Քէնթրպրիի արքեպիսկոպոսէն եւ Եորքի եպիսկոպոսէն յետոյ, նախկին նախարար Սըր Էէրպըրթ Սէմուէլ, սր կապ ունի Թէ հանքատէրերուն եւ Թէ բանուորներուն հետ, լրջօրէն գործի ձեռնարկած է, գործադուլը դադրեցնելու համար:

Անցեալ օր լուր կար Թէ բանթողները որոշած են դադրեցնել նաեւ ելեկտրականութեան եւ կազի սպասարկութիւնները, իբրեւ երկրորդ վճռական քայլ. բայց երեւի յետաձգած են: Եթէ ելեկտրական հոսանքը ընդհատուի, կառավարութիւնը ընդծովեաներու ուժը պիտի գործածէ:

Լոնտոն ընդհանրապէս հանդարտ է, բայց գաւառներու մէջ խռովութիւնները յաճախադէպ կը դառնան: Փրէսթընի մէջ ամբոխը պաշարելով ոստիկանական պահականոցը, պահանջեց ազատ արձակել երկու կալանաւորներ: Հազարաւոր մարդիկ քար, աղիւս եւլն. նետեցին պատուհաններուն: Ոստիկանութիւնը կրակ ընելով ցրուեց ցուցարարները: Հըլի մէջ 41 հոգի վիրաւորուեցան եւ բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուեցան: Նոյնը և Կլասկոյի մէջ: Նիւքէսթլի մէջ ամբոխը աւարի տուաւ ուտելիքի շուկան:

Մանչէսթրի աղօրիքներու բանուորներն ալ միացան գործադուլին: Քէմպրիճի համալսարանէն 300 ուսանողներ Հըլ գացին, նաւերէն ուտելիքի բեռներ պարպելու համար: Շաբաթը չորս միլիոն սդերլին նպաստ կը վճարուի բանթողներուն:

Երեսփ. ժողովին մէջ մեղադրեցին ելմտական նախարար Զըրչիլը Թէ գրաւած է բոլոր տպագրական Թուղթերը, պաշտօնաթերթին համար, որպէսզի միւս Թերթերը չկարենան հրատարակուիլ:

Կառավարական շրջանակներու մէջ կը կարծուի Թէ գործադուլը տակաւին 10—15 օր ալ կրնայ տեւել: Այս առթիւ կը խորհին օգտագործել այն մէկ միլիոն անգործ բանուորները, որոնք նպաստով կ'ապրին:

Արդէն իսկ երկաթուղիի երեք արկածներ պատահեցան, կամաւոր մեքենավարներու անփորձութեան հետեւանքով:

Երեսփ. ժողովին մէջ գանգատ յայտնուեցաւ Թէ ոստիկանները վայրագօրէն կը վարուին ժողովուրդին հետ եւ բիրով կը ծեծեն:

⁂ *Լոնտոնէն կը հեռագրեն Թէ Արհեստակցական Միութեանց Խորհուրդը ետ վերադարձուց Մոսկուայէն ղրկուած հազարաւոր սդերլինոց չէք մը, յայտնելով Թէ Անգլիոյ բանթողները պէտք չունին ռուսական օգնութեան:*

⁂ *Գործադուլին սկզբնաւորութենէն ի վեր 300 հոգի ձերբակալուած են, բացառիկ օրէնքին համաձայն: Ձերբակալուեցան նաեւ երկու յայտնի պետեր:*

⁂ *Ամէն օր աշխատաւորներու նոր միութիւններ կը խառնուին հոսանքին, սաստկացնելով տագնապը:*

⁂ *Քէնթրպրիի արքեպիսկոպոսը, (Անգլիոյ կաթողիկոսը) առաջարկեց որ բանուորները ետ առնեն գործադուլի որոշումը, իսկ գործատէրերը՝ իրենց գործերը փակելու որոշումը, և հարցը լուծուի բանակցութիւններով: Կառավարութիւնը թոյլ չտուաւ որ արքեպիսկոպոսին կոչը տարածուի անթելով, առարկելով Թէ բանթողները կը քաջալերուին: Արքեպիսկոպոսը «Թայմս»ի ղրկեց կոչը, բայց այս Թերթը հազիւ քանի մը հարիւր օրինակ կը տպուի: Ջյուսահատելով, հոգեւորականը կիրակի առտու գնաց Ս. Մարթէնն եկեղեցին, որուն արարողութիւնները մաս կը կազմեն անթել հեռախօսի ընկերութեան յայտագրին: Արքեպիսկոպոսը խօսեցաւ եկեղեցիէն, անթելով, և կարելի չեղաւ արգիլել:*

Դամասկոս կը ռմբակոծուի 15 ժամ

«Շիքակօ Թրիպիւն»ի Թղթակիցը Դամասկոսէն կը հեռագրէ Մայիս 9 Թուականով.—

Տասնըհինգ ժամ ռմբակոծելէ յետոյ, որու ընթացքին օդանաւերն ալ ռումբեր կը տեղային, Ֆրանսացիները գրեթէ ամբողջովին քանդեցին Դամասկոսի Մէ յտան Թաղը: Այնտեղ ապաստանած և ամրացած էին տիւրզի ապստամբները, պարտէզներու ետին և տուներու մէջ: Այս ռմբակոծութիւնը կը գերազանցէր անցեալ հոկտեմբերի Թնդանօթաձգութիւնը, Թէ տեւողութեամբ և Թէ արձակուած ռումբերու քանակով: Որքան կարելի եղաւ ատուգել, օտար կեանքի և ստացուածքի վնաս չկայ, քանի որ Մէ յտանը բոլորովին բնիկներու յատուկ Թաղամաս մըն է: Ֆրանսացի սպաներ կ'ըսեն Թէ 56 ապստամբներու դիակները համրած են փողոցներուն մէջ, իսկ տեղացիները 300 կը հաշուեն իրենց զոհերուն Թիւը: Թաղը մոխրա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

(ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ)

Պատմական նշանակություն ունեցող հարցերի լուծման համար Հայկական Խորհրդային Հանձնաժողովի հրավերով Մոսկվա են ժամանել Հայկական ԽՍՀ ժողկոմխորհի նախագահ ընկ. Ա. Ի. Միկոյանը, Հայկական ԽՍՀ ԿԿ առաջին քարտուղար ընկ. Ա. Ի. Ջամալյանը, Հայկական ԽՍՀ ԿԿ քարտուղար ընկ. Ա. Ա. Հարությունյանը, Հայկական ԽՍՀ ԿԿ կազմակերպական բյուրոյի անդամ ընկ. Ա. Ա. Կոստան

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ ԹԱՒՐԻԶԻ ՄԷՋ

(Մեր մասնաւոր թղթակցէն)

ԹԱՒՐԻԶ, 24 Ապրիլ

Ապրիլ 20ի առտուն ժամը 9ին թաւրիզէն դէպի Թէհրան ճամպարտ ինկաւ Ազտպատականի առաջնորդ Ներսէս արքեպ., Բիգա շրջի թագադրութեան ներկայ գտնելու համար։

Ողջերթի գացին, քաղաքէն 4 ժամ հեռու մինչեւ վաղմինէ գիւղ. ազգային հիմնարկութեանց ներկայացուցիչներ եւ հայ վաճառականները։

Ներսէս արքեպ. քանիցս հեռագրով հրաւիրուեցաւ Թէհրան, համայնական վարչութեան եւ հայկական պատգամաւորութեան խմբէ, որոնց հրաւէրին գուգադիպեցան նաեւ գինուորական նախարար Ասթուէլլահ խան Թահմասիբի եւ ներքին նախարարի հեռագիրը հրաւէրները։

Առաջնորդը Ապրիլ 22ին հասած է Թէհրան, ուր թէ պետութեան եւ թէ գաղութին կողմէ արժանացած է հանդիսաւոր ընդունելութեան։

*** Ինչպէս յայտնի է, փետրուարի 18ին Ազգ. Ընկերոցի վարչական խանամիրեանը, Հոգեպէս Հիւանդ, յարձակեցաւ ընկեր Եղիշէ Իշխանեանի վրայ եւ դաշոյնի երկու հարուածներով վիրաւորեց զինքն։ Այս արարքէն յետոյ վասնը յանձնուեցաւ ոստիկանութեան եւ բանտարկուեցաւ։ Բանին մէջ հիւանդացաւ, երաշխաւորութեամբ տարուեցաւ Ամերիկեան հիւանդանոցը, յետոյ իր ազգականներէն մէկուն տունը փոխադրուեցաւ։ Իր հոգեկան վիճակը երթալով ծանրացաւ. ինքզինք կորնցուց։ Ամբողջ 21 օր հազ համ այլ ուտելիք, ոչ մէկ բան չկերաւ։ Հետզհետէ հիւծուեցաւ, դարձաւ կենդանի կմախք։ Ցետոյ տունէն գաղտնի փախչելով քաղաքէն դուրս Լալա գիւղի լճին մէջ ձգեց ինքզինք խեղդուելու համար։ Թուրք չաղացպան մը ազատեց զայն։ Քաղաքը բերին, նորէն բանտը տարին, ուր ծանր հիւանդացաւ եւ վերջապէս Ապրիլի 20ի առտուն մեռաւ։

Այս դժբախտ երիտասարդը զղջացած էր իր գործած արարքէն, որու հետեւանքով կը տանջուէր հոգեպէս եւ մարմնապէս։ Թաղումը եղաւ անշուք։ Քանի մը տարագիր ընկերներ կը հետեւէին դագաղին։

Ցարագրութեան հետ թաւրիզ եկած էր 1921ի ամրան։ Այս ամբողջ հինգ տարուայ ընթացքին իր կեանքը իսկական ողբերգութիւն մըն էր։

*** Այսօր 11/24 Ապրիլ Մայր եկեղեցւոյ մէջ կատարուեցաւ պատարագ եւ հոգեհանգիստ, եւ յետոյ Ա. Ամենայն Թաւրեսարհին մէջ տեղի ունեցաւ սգահանդէս, համազգային մեծ սուգի օրուայ առթիւ. բանախօսեց Պ. Գ. Ցակոբեանը։ Երգեր եւ արտասանութիւններ ալ եղան։

*** Կուլտուրական միութեան դասախօսութիւնները կանոնաւորապէս կը շարունակուին։ Վերջերս խօսեցաւ՝ Պ. Լեւոն Գէորգեանը «Ցիշողութեան զարգացման միջոցներու մասին» եւ Պ. Մարտին Շահիրեանը՝ «Նաւթը քաղաքակրթութեան մէջ» նիւթի մասին։

«Կուլտուրական միութիւնը» ձեռնարկած է նաեւ գրական դասախօսութիւն մը սարքել Լեւոն Շանթի «Շղթայուած» եւ կամ «Անկած բերդի իշխանուհին» թատերախաղերու մասին։ Միութեան գլխաւոր ձեռնարկներէն մէկն ալ այն է որ կազմակերպած է «ազրիներու միութիւն» մը, որու պահանջը շատ զգալի էր Թաւրիզի հայ մատաղ սերունդին համար։ Ցանկալի էր, որ կուլտ. միութեան վարչութիւնը առանձին ուշադրութիւն դարձնէր հայ պատանիներու եւ երիտասարդներու մարզական կեանքի վրայ, կազմակերպելով բազմազան ձեռնարկներ, իրականացնելու համար «առողջ հոգին առողջ մարմնի մէջ» նշանաբանը։

ՄԱՍԻՍ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ բոլոր աշխատակիցներէն գրել թուղթին մէկ եբեսը միայն։

ՆՈՐ ԿՏԱԿՆԵՐ

Բարեգործականի գլխաւնեակէն կը հաղորդեն մեզի.—

Նիւ Եորքէն Տ.քթ. Յովհաննէս Արշակունիի ծանօթ կատակին տրամադրութեան համաձայն, հանգուցեալին գրքերն ու վիրաբուժական գործիքները ղրկուած են Հայաստան։ Երեւանի համալսարանին համար, դեղօրաններու մթերքը փոխադրուած է Ֆիլատէլֆիա, Հանըման հիւանդանոցին համար, իսկ դրամատան մէջ ունեցած աւանդը, 6000 տոլար, ծախքերը զեղչելով, շուտով կը յանձնուի Միութեան նիւ Եորքի Ցանձնաժողովին գանձապահ Պ. Ցարութիւն Պիւլպիւկեանի։ Կտակին տրամադրութիւնն է որ այս դրամը գործածուի Հ. Բ. Ը. Միութեան ձեռքով հայ որբերուն համար։

Ուրիշ հայրենակից մը, Սիմոն Գարեգին փաշա քարեան եւս, դրամատան մէջ ունեցան 4000 տոլարի աւանդը կտակած էր Հ. Բ. Ը. Միութեան, պայմանաւ որ այդ գումարէն 1500 տոլար յանձնուի իր երկու ազգականներուն, որոնց մին, գեղահաս աղջիկ մը, Մարսիլիա կը գտնուի։ Մնացածը, ծախքերը զեղչելով, պիտի ձգայ Բ. Միութեան, անոր ձեռքով որբերու խնամատարութեան եւ դաստիարակութեան գործածուելու համար Հայաստանի եւ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ։ Դժբախտաբար կտակակատարը, որ Հանգուցեալին եղբօրորդին է եւ միանգամայն 1000 տոլարին կտակընկալը, ինչ ինչ դժուարութիւններ հանած է, օրինակ բազմածախս մահարձան մը կանգնել կը պահանջէ, եւ Միութեան նիւ Եորքի Ցանձնաժողովը ստիպուած է դատարան դիմելու։

ՀԵՌԱՒՈՐ ԳԱՂՈՒԹ ՄԸ.— Ուժանթինի մէջ գտրտուա իբր 200 հայեր բնակչով քաղաք մըն է, ուր առաջին անգամ 25 տարի առաջ գացած են մէկ քանի հայեր, որոնց սերունդը օտարացած է այժմ։ Իբր 12 տարի առաջ հոն գաղթած են բաւական թիւով կեսարացի եւ քէֆէդի (Սիս) հայեր։ Այս վերջինները կօշկակարութեամբ եւ փերեզակութեամբ բաւական լաւ դիրք մը շինած են, իսկ առաջինները կը շարունակեն քաղաքական աւերածուի համեստ գործը։ Զինադադարէն յետոյ, Պուէնոս Այրէսէն հոն գացած են բազմաթիւ հաճընցի եւ ուրիշ ընտանիքներ եւ ամէնքն ալ համեստ դիրք մը շինած են եւ կ'ապրին։ Օրէ օր Պուէնոս Այրէսէն նոր հայեր գալու վրայ են, եւ գաղութին թիւը, մեծ ու փոքր, այր եւ կին, հազարը կ'անցնի։

Գաղութը միշտ կը պահէ իր հետաքրքրութիւնը ազգին համար։ Հ. Բ. Ը. Միութեան մասնաժողովը հաստատուած է 1918ին եւ ունի 50 անդամ։ Ամէն շաբաթ անոնք համեստ գումար մը կը ձգեն բաւական եռանդով աշխատած ու նպաստներ հասցուցած է։ Մասնաժողովին նախաձեռնութեամբ, բայց անկէ անկախ, երկու տարի առաջ կազմուած է հայ գաղութային կեդրոն մը, որ կրցած է մեծկակ հող մը գնել եւ ներկայ տարուան փետրուար 21ին հանդիսաւորապէս հիմը դնել շէնքի մը, որ առ այժմ պիտի ծառայէ իբր եկեղեցի, իբր դպրոց եւ իբր հաւաքավայր կամ հանդիսասրահ։ Առով բարեգործականին մասնաժողովն ալ ծնայուն եւ ձրի կեդրոն մը պիտի ունենայ, մինչդեռ ցարդ բաւական բարձր վարձք մը կը վճարէր։

ՋԱՓԱՀԱՍ ՈՐԲԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

Կիրակի օր տեղի ունեցաւ Զափահաս Որբերու Միութեան ընդհ. ժողովը։

Շատ մը օրակարգերու շարքին կային Near East Relief ի եւ կաթ. պատ. պալաքեան եպիսկ. հետ եղած տեսակցութեանց գեկուցումները։

Ցեղեկացանք թէ պալաքեան եպիսկ. կը խոստանար կարելին ընել նիւթապէս եւ բարոյապէս թեւ ու թիկունք գտնալ որբերու Միութեան եւ հոգալ դաստիարակութեան ուսուցչի եւ սրահի վարձքը։

Այս բարեացակամութիւնը մեծապէս խանդավառեց ժողովականները որոնք առաջարկեցին որ վարչութիւնը խնդրէ կաթ. պատուիրակէն յատկացնել որոշ գումար մը, որպէսզի մենք ունենանք մեր ինայուն սրահը։

Նիր Խոթ կը խոստանար իր պաշտպանութեան տակ գտնուող որբերը անդամագրել Միութեան։

Ընթացիկ հարցերէն վերջ, դիւանը հրաւիրեց Պ. Ներսէս Ծ. Հանեանը, որ անցեալէն սրտաշարժ դրուագներ պատմեց, ու հրաւիրեց իր սանները որ ամէնէն առաջ իրենց առողջութեան հոգ տանին։ «Ցղաքս, կը տեսնէք շատ պարզ կը խօսիմ. Շաթօպրիանը ա յսպէս ըսած է, ուրիշ մը ա յնպէս խօսած է չեմ ըսեր. ես ձեզ կը խօսիմ ա յն ինչ որ կեանքը եւ բնութիւնը ինձ կը թելադրեն, պահեցէք որը անունը. ան ձեզ պիտի տայ գոյութեան լաւագոյն իրաւունքը, ինչպէս ես կը պահեմ եւ պարծանք կը ղգամ ա յդպէս ըլլալուս իմ ալեւոր տարիքիս մէջ։»

Վ. Պ.

ՊԱՏԱՍԽԱՆ «ՅԱՌԱՋ»Ի ՀԱՐՑԱՐԱՆԻՆ

19.— ԼԱ ՖՈՒԷԴԻ ԵՒ ՀԷՐՊԼԷԻ ՄԷՋ

Փարիզէն 30-35 վայրկեան հեռու, փարիզ-Մանդ գիծին վրայ կը գտնուին Լա Ֆուէդ եւ Հէրպլէ, երկու գիւղեր, ամառնային սքանչելի պրօսավայրեր, ծէն ձկռմէնի ընդարձակ անտառին դիմաց, ծէնի աջ ափը։

Լա Ֆուէդի մէջ կը գտնուին 4 հայ ընտանիքներ, ընդամէնը 13 հոգի, որոնցմէ 6ը երկաեռ երիտասարդներ։ Դպրոց գացող պզտիկներ չունինք։ Բնակարանները առողջապահական լաւ պայմաններու մէջ են, ամարանոցներ։ Օդն ալ առողջ է։ Մինչեւ հիմա ամուսնութիւն կամ ծնունդ, հիւանդութիւն կամ մահ պատահած չէ։ Գործի համար ամէնքն ալ փարիզ կ'երթան, ոմանք արհեստաւոր, ոմանք ալ բանուոր։ Ընտանիքի մէջ արեւելեան կեանք մը կ'անցընենք։ Հայ ազգային ոգեւ է կազմակերպութիւն. կայ միայն Դաշնակցական մը եւ համակիր օրիորդ մը։

*** Հէրպլէի մէջ կան 8-9 հայ ընտանիքներ, մօտ 30 հոգի, որոնցմէ 10-12ը երիտասարդներ են։ Դպրոց յաճախող պզտիկներ չկան։

Հոս հայերը երեք տարիէ ի վեր հաստատուած են, եւ այս քիչ ժամանակին մէջ 4 ընտանիքներ կրցած են իրենց սեփական հողի եւ տունի տէր ըլլալ։ Ցեղացիներու համակրութիւնը կը վայելեն։ Մօտերս հարսնիք մը պիտի ըլլայ Հէրպլէի եւ Լա Ֆուէդի հայերուն միջեւ։ Ազգային ոգեւ է կազմակերպութիւն չկայ։ Դաշնակցութեան երեք համակիրներ կան։ Գիւղին մէջ գործ չըլլալով ուրիշ տեղեր կ'երթան աշխատելու։

Յ. ՍԷՕՅԼԷՄԷԶԵԱՆ

*** Լուառէի շրջան, Orléansէն 14-16 քիլոմեդր հեռու, Meung Sur-Loire գիւղը կայ ընտանիք մը չորս անդամով, Պուրսայի կողմերէն, մայր եւ զաւակ մը Ինկիւրիցի, ամուրի մը, բոլորը 7 հոգի։ Այրերը կ'աշխատին Entreprises Evzatի գործարանը։ Բնակութիւնը ձրի ոչ-առողջապահիկ, օրականները գոհացուցիչ են։ Թրքախօս են։ 8 ամիս առաջ միւնիոյն տեղն էին. այժմ հաւանաբար ճնացած են։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ը ՅԱՂԹԵՑ 1—ՅՈՎ

Նախապէս եղած կարգադրութեան մը համաձայն, մրցումը տեղի ունեցաւ «խառն» կոչուած խումբերու միջեւ, եւ հակառակ երկու կողմին ալ լաւ կազմով դաշտ ելլելուն, չտուաւ. ապատուած արդիւնքը, թէ նիւթական եւ թէ մարզական տեսակէտով։ Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբը առաջին կիսախաղը տասը հոգիով խաղաց, որոնցմէ երեք հոգի ալ պահեստին։ Իսկ երկրորդին Տէվէճեան, Մկրտիչ եւ Ռուբէն վերադարձեցին իրենց տեղը։ Իւր Սթարի խումբին մէջ նշմարեցինք առաջինէն խաղացող Թուրք Համտին, չեհ Հօլապէք և Բրօշասքա, Դասթէն եղբայրները եւայլն։

Առաջին կիսախաղը շատ պաղ անցաւ։

Երկրորդին Հ. Մ. Ը. Մ.ը դաշտ եկաւ լման կազմով բացի Կ. Կարապետեանէ, սակայն առանց խաղը չփոխուեցաւ։ Նշանակելու ալ աւելի առիթներ ներկայացան եւ Արծիւեանի ձանքերուն շնորհիւ Հ. Մ. Ը. Մ. բացաւ «սքոր»ը, նշանակելով առաջինը։ Ցրանսացիներն ալ հինգ վայրկեան վերջ հաւասարեցան, մեր վերջապահներէն մէկուն փոքր մէկ սխալին վրայ։ Բայց խաղին առաւելութիւնը Հայերուն կողմն էր, եւ Հրայրին քաշած մէկ «գօրները»ին վրայ Ս. Կարապետեան նշանակեց երկրորդ կօլը։ Վերջնականուն Արծիւեան առանձինն խիստ գեղեցիկ նշանակէտ մը շահեցաւ։ Որմէ վերջ Հ. Մ. Ը. Մ.ը տիրապետեց առանց «սքոր»ը փոխելու եւ խաղը վերջացաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթականով 1ի դէմ 3,

*** Պահեստին որմէ վեց հոգի պակաս էին պարտուեցաւ Macabiի առաջինէն 1ի դէմ 2ով։ Ծիծեռնակը յաղթեց նոյն խումբին պահեստ-առաջին խումբին 0ով 4։ Գ.ը պարտուեցաւ Անիէրի առաջին խառնէն 0ով 5։

*** Ցրանսայի ազգ. բաժակի վերջնական մրցումը տեղի ունեցաւ Սթատ տը Ֆօլօմպի մէջ, մօտ 25,000 հոգիի ներկայութեան։ Օլէմբիք տը Մարսէյլ, կրկնելով 1924ի իր յաղողութիւնը Ցրանսայի ախոյեան տիտղոսը առաւ, յաղթելով Վալանթինէի, 1ի դէմ 4 կօլով։

Հ. Թ.

ՅԻՇԱՏԱԿ ՄԸ

ՄԵՐ ԳԻՒՂԱՔԱՂԱՔԷՆ

(ԸՆԿԵՐՈՋ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԾԸ)

V

Մինակ չէր կրնար բեռան տակ մնալ, բայց բոլորն ալ կ'անցնէին առանց կարեւորութիւն տալու, գիլիները օրօրելով ու կարծես հեգնելով պայն։ Հակը ցեխոտ էր ու ոչ ոք կ'ուզէր ազատիլ։

Պենք կեցած էին պատի մը տակ ու կը դիտէին։ Ուրեմն ճամպայթի մը կը խաղար բեռնակրին յոդնած դէմքին վրայ ու աչքերուն մէջ կը թանձրանար ծանր տրտմութիւն մը։ Ես հագած էի կիրակնօրեայ արդուկած հագուստ ու թէեւ կը զգայի որ պարտաւոր եմ օգնել այդ մարդուն, բայց անհնար էր ատիկա։ Հագուստս ամբողջ պիտի ցեխոտէր։ Ցետոյ ի՞նչպէս շուկան պիտի անցնէի ընկերուհիիս հետ տուն երթալու համար։

Բեռնակիրը յուսահատած, այլեւս օգնութիւն չէր խնդրեր անցորդներէն։ Ցայտնապէս կը սպասէր արհեստակցի մը։ Ինծի ծանօթ գիւղացի մը անցաւ դանդաղ քայլերով։ Ուսերուայ աշխատանքի հագուստ հագած էր ու կրնար օգնել եթէ ուզէր։ Բեռնակիրը անվստահ ձայնով կանչեց զայն։

— Ես քու հօրդ ծառա՞ն եմ ինչ է, պատասխանեց գիւղացին։

Ցանկարծ ես տեսայ Ան որ կեցած էր պատի մը տակ, դէմքը, ձեռքերը գրպանը ու ծխափողը շրթունքին։ Ցրտմօրէն կը նայէր բեռնակրին ու գիւղացիին։ Ցետոյ մեր աչքերը հանդիպեցան իրարու։ Ձեռքերը միշտ գրպանը մօտեցաւ բեռնակրին։ Գիւղացին կեցած էր դեռ։ Վայրագ ու. կատաղի շարժումով կին մը տուաւ անոր փոքրին եւ ձգեց գետին, յետոյ ծռեցաւ ու օգնեց բեռնակրին։ Հինգ վայրկեանի ճիգէ յետոյ, հապիւ բեռնակիրը կրցաւ իր բեռանը հետ բարձրանալ ու ճամբան շարունակել։

Ընոր մաքուր հագուստը՝ ամբողջ ցեխոտեցաւ բայց դէմքը հանգիստ էր ու աչքերը պայծառ։ Բեռակրին ընկերացաւ մինչեւ փողոցի մը դարձուածքը ու երբ վստահ եղաւ թէ պիտի կրնայ երթալ առանց կրկին իյնալու՝ դարձաւ ետ։ Այդ հագուստով չէր կրնար ճամբան շարունակել։

Մեր աչքերը հանդիպեցան իրարու ու ան բարեւեց գլխ ու գըննաց, դանդաղ ու հաստատ քայլերով, գլուխը ծռած մէկ ուսին վրայ ու ձեռքերը գրպանը։ Նորէր ժպիտ մը շրթներուն երկու անկիւններուն բերանը որ ինծի հեգնական թուեցաւ...

Ան գիշերը հապիւ առաւօտեան դէմ կրցայ քիչ մը քնանալ։ Մութին մէջէն կը ցայտէր անոր դէմքը՝ մերթ տժգոյն, հանդարտ ու տրտում, մերթ բոցավառ ու փայլատակող...

VI

Ցաջորդ առաւօտ բարձրացայ սանդուխներէն կամաց մը մշուշին մէջ... Հասած էի ջրաղացքին առջեւ որ դեռ չէր աշխատեր։ Ջրաղացքի պարտէզին եղրեւանիները, որոնց հասկերը ցանկապատէն դուրս կախուած էին կը բուբէին խոովիչ կերպով։ Քիչ մը վարը, ձորին գլուխը կը խաղային քանի մը գատարկապորտ տղաք, որոնց մայրերը անտարակոյս գործի գացած էին։

Ճամբան կը շարունակէի երջանիկ ու գինով առաւօտեան բուրումին, թէեւ անորոշ կերպով անհանգիստ նախընթաց օրուան դէպքին ազդեցութեան տակ։

Նկատեցի որ պզտիկները հետաքրքրութեամբ կը նային ձորին մէջ ու քար կը նետեն։

Մօտեցայ ու հարցուցի թէ ի՞նչ կայ։ Պատով ցուցուցին։ Վարը՝ թաց հողին վրայ, ջրհերքը, փուած էր գինուորական համազգեստով մարդու մը դիակը։ Դէմքը չէր երեւար բայց հագուստները արիւնոտ էին։ Ընճապարանքով հեռացայ, պզտիկներուն խորհուրդ տալով որ իրենք ալ հեռանան։

Ժամ մը յետոյ ամբողջ գիւղաքաղաքը յուզումի մէջ էր։ Կ'ըսէին որ գիշերը, ջրաղացքին մօտ թուրք սպայ մը սպանած են հայերը։ Կը փսփսային փողոց փողոց դէպքին մանրամասնութիւնները, բայց ոչ ոք որոշ բան գիտեր։

Բնազդաբար գացի ընկերոջս տուները։ Ներսէս ձայն մը կ'ըսէր թէ ըն է։ Պատմեցի պատահածը անեցիններուն։ Պարտէզն էինք։ Ըն կրթնած էր երկհղի թգենիի մը բունին ու արեւին մէջ կը ծբխէր։ Ծրիծաղեցաւ հնչուն ու լիահագագ ձայնով։ Ցետոյ մօտեցաւ ինծի, ձեռքը դրաւ ուսիս ու նայեցաւ աչքերուս, երկար ու տրտում նայուածքով ու հարցուց։

— Ի՞նչ կ'ըսես, երիտասարդ լաւ չեն ըրած...

— Չեմ գիտեր, պատասխանեցի գողգոջուն։

Մտքիս մէջ կը յապաղէր սպային հասակը ու արիւնոտ հագուստը ու սիրտս տրտմութեամբ լեցաւ։

— Լաւ են ըրած, ըսաւ տիրական ու ծանր ձայնով։ Դայեցաւ շուրջը։ Մայրն ու քոյրը ներս գացած էին անական գործերով։

(Շար.) Վ. ՉԱՔԻՆ ՇԻՒՇԱՆԵԱՆ

կոյտի վերածուեցաւ, որովհետև ջուր չկար կրակը մարելու համար։ Ա.յրած տուներուն թիւը 500ը կ'անցնի։

Կ'ըսուի թէ ապստամբութեան նոր վարիչն է Տօքթ. Շահպէնտէր, որ վերջերս Ամերիկա կը գտնուէր։ Ա.յս մարդը կ'աշխատի Տիւրքիները միացնել իսլամական հրոսախումբերու հետ։ Վերջերս Ֆրանսացիները երեւան հանեցին կարգ մը բռնիկներ որոնք նախապէս հաշտութեան առաջարկներ բերած էին Սուրիոյ մարզպանին։ Ա.սոնք պատմեցին թէ իրենց ձախողումէն յետոյ, դատուեցան իբրև դաւաճան և Տօքթ. Շահպէնտէր եթեր տալով իրենց, կտրեց իրենց ձեռքերը։

⁂ Նոր տեղեկութիւններու համաձայն, ապստամբներէն 57 հոգի սպաննուած և 71 հոգի գերի բռնուած են։ Ֆրանսական թերթերը կ'ըսեն թէ յարձակումի մը գործուած է գնդացիրով, հեծելազօրքով և հրասայլերով (թանք)։ Կրօնապետ Ապու-Ֆաքիր հպատակութիւն յայտնեց և Սուէյտա պիտի բնակի իբրեւ գաղթ։ Ուրիշ երեք ազդեցիկ պետեր ալ անձնատուր եղան։

⁂ Մայիս 10ին, ռմբակոծութենէն յետոյ կատաղի կռիւ մը տեղի ունեցաւ Դամասկոսի մէջ։ Ապստամբները 50 սպանեալ ունեցան։

⁂ Մարզպան ժուվընէլ հաւանած է որ 30 տարուան համար հոգաստարութեան դաշնագիր մը կնքուի Սուրիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ, ինչպէս կայ Անգլիոյ եւ Իրագի միջեւ։

Լրտեսական գործ մը Թուրքիոյ մէջ

Պալըքէսիրի մէջ ձերբակալուած և էնկիւրիի անկախութեան դատարանին յանձնուած են չորս անձեր, որոնք հսկողութեան տակ էին ամիսներէ ի վեր։

Ա.սոնց մասին լրտեսութեան կասկածը անկէ առաջ կուգայ որ, իրենց պարագլուխը, Հավարի սերտ յարաբերութեան մէջ էր կարգ մը շրջանակներու հետ։ Թէեւ կ'ըսեն թէ Հավարի Պլուն.ուար, որ ֆրանս. բանակին մէջ ծառայեր է, երկու տարիէ ի վեր Պալըքէսիրի մէջ վաճառականութեամբ կը զբաղի։ Ա.կէկ զատ ուշադրութիւն գրաւած էր Հավարիի կասկածելի գործունէութիւնը ֆրանսացի տեղակալ Ահմէտի հետ, որ զօրավար Կուրօի տեղեկատու դիւանին մէջ աշխատած է։ Կայ նաեւ ուրիշ պարագայ մը։ Հավարի քանի մը օր առաջ լուր մը կը հանէ, թէ Պալըքէսիրէն իզմիր պիտի երթայ։ Մինչդեռ պահ մը իր հետքը կորսնցնելէ յետոյ, փոխանակ իզմիր երթալու Պալըքէսիր կը վերադառնայ, ինչ որ իր մասին եղած կասկածները կը զօրացնէ։

Ճիշդ այս միջոցին, ներքին գործավարութեան ցոյց տուած պէտքին վրայ, Պոլսոյ ոստիկանութիւնը խնդիրը ձեռք կ'առնէ եւ Հավարին ու Ահմէտը իրենց երկու ընկերներով Պոլիս կը բերուին։ Քննութեամբ կարգ մը փաստաթուղթեր ձեռք կ'անցուին, ուրկէ յայտնի կ'ըլլայ թէ, ձերբակալուածները օտար պետութեան մը հաշուոյն լրտեսութիւն կ'ընէին։

Թուրքեւպարսիկ դաշնագիր մը

Ապրիլ 22ին չէզոքութեան դաշնագիր մը կնքուեցաւ Թէհրանի մէջ, Թուրքիոյ եւ Պարսկաստանի միջեւ։ Ա.յս դաշնագրին համաձայն, երկու կողմերէն իւրաքանչիւրը յանձն կ'առնէ չէզոք մնալ, եթէ միւս կողմը պատերազմի բռնուի. թոյլ չտալ որ իր հողին վրայ համախմբումներ եւ ձեռնարկներ կատարուին՝ միւսին անդորրութիւնը խանգարելու կամ պետական հարուած մը փորձելու համար. արմատական միջոցներ ձեռք առնել այն ցեղերուն դէմ որ կը փորձեն խռովութիւններ յարուցանել միւսին հողին վրայ։ Դաշնագիրը կնքուած է հինգ տարուան համար եւ, ինչպէս կ'երեւի, ծանր հարուած մըն է քիւրտ ապստամբներուն դէմ։

Բուռն կռիւներ Մարոկի վրայ

Բանակցութիւնները ձախողած ըլլալով, ֆրանսական եւ սպանիական բանակները բուռն յարձակողականի մը սկսան Ապտիւլ Քերիմի դէմ։ Առաջին թափով 12 քիլոմեթր յառաջխաղացին։

Ծանր դէպքեր Ժան տ'Արքի տօնին առթիւ

Ա.յս տարի ալ (կիրակի) ծանր դէպքեր պատահեցան Ժան տ'Արքի տօնին առթիւ։ Աւելի քան հարիւր — կամ աւելի ճիշդ 118 ոստիկան — վիրաւորուեցան և 220 հոգի ձերբակալուեցան, ցոյցերուն հետեւանքով։

Նորէն արգիլուած էին թափօրները, և հեծեալ ու հետիոտն ոստիկաններու շղթաներ բռնած էին այն գլխաւոր փողոցները որոնք դէպի Փերամիտի հրապարակը, Ժան տ'Արքի արձանին առջեւ կը տանին։ Առաջին ընդհարումը ծագեցաւ ոստիկանութեան և 400 արքայականներու միջեւ, որոնք չէին ուզեր հպատակիլ դրուած պայմաններուն։ Ցուցարարները քանի մը անդամ խզեցին շղթան, «կեցցէ՛ թագաւորը» պօռալով։ Խռովութեանց մէջ ամէնէն մեծ դերը կատարեցին բուռնցքներն ու գաւազանները։

Հազարէ աւելի ամբաստանեալ

Անկախութեան դատարանի անդամներէն Ա.ֆնի պէյ, ի մէջ այլոց հետեւեալը յայտարարած է. «Դատարանը մօտ օրէն Մալթթիայէն Տիարպէքիր պիտի երթայ՝ դատելու համար Հազօի և Միտհաթի ապստամբները, որոնց թիւը 1000ը կ'անցնի։ Նոյն շրջանէն մինչեւ հիմա գրաւուած զէնքերուն քանակը 60,000էն աւելի է։ Արեւելեան նահանգներու մէջ թէքքէներու ջնջումէն յետոյ, «միւթէկալիպներն ալ վերջ գտան։

«Արեւելեան նահանգներուն մէջ ամէնէն աւելի աչքի կը զարնէ այն որ, հոն ժողովուրդը հոգ չունի։ Այդ նահանգներուն մէջ աշխատողները պարզապէս Ռուսիոյ մէջ եղած ճորտերուն կը նմանին։ Այս ալ բսեմ որ Արեւելքի մէջ քրտախօս թուրք ցեղեր կան։ Ինչպէս Ուրֆայի կողմը Պատէլի ցեղը։ Մարտինի շրջակայքն ալ արաբախօս թուրքեր, որոնք Լէնկթիմուրի հոն բնակեցուցած 70,000 թուրքերու թոռներն են։ Ջանք կը թափուի որպէսզի ասոնք իրենց մայրենի լեզուին վարժուին։ Վարչական կարգադրութեամբ կարգ մը անձեր, որոնց արեւելեան նահանգներու մէջ բնակութիւնը չարմար չի դատուիր, արեւմտեան նահանգները կը փոխադրուին»։

Salle Adyar 4 Square Rappe Sur l'Avenue Rappe
Métro Alma Marceau կամ 19 Թիւ Թրամուէյը։

Շաբաթ երեկոյ Մայիս 15ին հիշտ ժամը 8.30ին, դեկավարութեամբ Յ. ՂԱԶԱՐԵԱՆի, եւ մասնակցութեամբ հայ բեմի սիրուած յայտնի դերասան Ա. ՇԱՀՄԱՐՈՒՐԻի, եւ Բագուի պետական Թատրոնի դերասանուհի ՏԻԿ. ԱՍՏՂԻԿԻ՝ կը բեմադրուի Դ.Ր. ԴԻՅԻ հռչակաւոր տրամա՝

5 արար **ՏՐԻԼԲԻ** Թարգմ. Ց. ԱՐԷԼԵԱՆ

Կը մասնակցին տեղիս դերասաններէն Պ. Պ. Սվաճեան Պաղտասարեան ու դերասան-երգիչ Ս. Նաւասարդեան։

Տոմսերը կարելի է հայթայթել բոլոր հայ ձաշարաններէն։ Տոմսերու գիները են 20—15—10—7.50—5 ֆրանք։

ՕՐ· ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԱՆՄԱՀԵԱՆ
ԵՒ
ԸՆԿ· ԶԱՐԵՀ ԴԵՐՁԱԿԵԱՆ
Ն Շ Ա Ն Ո Ի Ա Ծ
25 Ապրիլ 926 վալանս

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. «ԻՆԹԱՆ» խումբի ժողովը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ կիրակի երեկոյ ժամը 8,30 ին 2 Rue des Vieux Colombiers, Metro St. Sulpice: Ա.ննդամներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Հ. Յ. Դ. փարիզի ընկ. ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ ջորեքշաբթի երեկոյ (19 Մայիս) ժամը 8,30ին 2 Rue des Vieux Colombiers. Métro St. Sulpice.

ՄԱՐՍԻԼԻԱ Հ. Յ. Դ. Պատանի Միութեան Ա. դաշտային պտոյտը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ կիրակի, 16 Մայիս և պիտի տեւէ առաւօտէն մինչեւ երեկոյ։

Միութեան բոլոր ընկերները պէտք է ներկայ գտնուին առաւօտեան ժամը 8,30—9 Gare Noailles թիւնէլին առջեւը, մեկնելու համար 12 թիւ հանրակառքով Camoines les Bains-ի կողմերը։ Կէսօրուայ ճաշը միասին առնելու է։

Հ. Յ. Դ. Խաժակ խումբի ժողովը յառաջիկայ Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 13 Rue de Londres.

Հ. Յ. Դ. Արմէն-Գարօ խումբին ընկերները ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրուին վաղը, Հինգշաբթի 13 Մայիս կէս օրէն վերջ ժամը 2.30ին, 131 Fbg. du Temple Ռոստոմի սրահը։ Մէթրօ Պէլվիլ։

Հ. Յ. Դ. Զաւարեան խումբին ժողովը Ուրբաթ ժամը 8.30ին Պէյյանքուռ, ծանօթ հաւաքատեղին։

Հ. Յ. Դ. Փարիզի Ուսանող. Միութեան հերթական դասախօսական ժողովը վաղը, Հինգշաբթի, 13 Մայիս երեկոյեան ժամը 8.30ի, Floria ճաշարանին վերնայարկը, Rue Mr. le Prince։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Հ. Յ. Դ. Լիոնի ենթակոմիտէի բոլոր ընկերները ստիպողաբար անդամական ընդհ. ժողովին կը հրաւիրուին յառաջիկայ կիրակի 16. Մայիս առաւօտեան ժամը ճիշտ 8,30ին Café du Centre Թիւ 7ի սրահը։

ՇԱՊԻՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐՅԻՆԵՐՈՒ «Ռազմիկ» Հայրենակցական Միութեան ընդհ. ժողովը՝ յառաջիկայ Կիրակի, 16 Մայիս, կէս օրէ յետոյ ժամը 2.30ին, 40 rue de Belleville. Métro Belleville.

ՓԱՐԻԶԻ Հայ Երիտասարդաց Միութեան շաբաթական ընկերական հաւաքոյթը տեղի կ'ունենայ վաղը, Հինգշաբթի 13 Մայիս, դիշերուան ժամը 9ին Ժլօրիա ճաշարանին սրահին մէջ, 61 rue Մօսիէօ լը Փրէնս, վիճաբանութեան նիւթ ունենալով «Հայ նկարագրին առանձնահատկութիւնները եւ թերութիւնները»։

Մուտքը ազատ է։ Ծախքերու մասնակցութեան համար մուտք 1 ֆրանք։

ԱԶԳ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԼԻՕՆԻ

Յառաջիկայ Յունիս 20ին Փարիզի մէջ գումարուելիք ընդհ. պատգամաւորական ժողովին մասնակցող պատգամաւորներէն չորսը Լիոնի վիճակէն պիտի ընտրուին։ Ա.յս ընտրութիւնը պիտի կատարուի յառաջիկայ կիրակի, Մայիս 16, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, Լիոնի հայ մատաղ մէջ։ Ազգային տուրք վճարողները միայն պիտի կրնան մասնակցիլ։

կնիք

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Երուանդ Հիւսիսեան (Խարբերդ), Տիար Լեւոն Թօփալեան և ազգականներն ու պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք ներկայ գտնուեցան

ՏԻԱՐ ԿԱՐԱՊԵՏ Գ. ՀԻՒՍԻՍԵԱՆԻ

յուղարկաւորութեան եւ անձամբ կամ գրաւոր իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՓԱՐԻԶ, Ա. Պ.— Ստացանք 20 ֆրանք։

ՓԱՐԻԶ, Ե. Մ.— Ստացանք վեցամսեան։

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷն, Ս. Տ.— Ստացանք 20 ֆրանք։

ՍԻՆ ՇԱՄՕՆ, Յ. Բ.— Ստացանք 20 ֆրանք։

ՔՈՒԼՈՆ, Ս. Զ.— Ստացանք 20 ֆրանք։

ՀԵՌԻՒՐԻՒՌ, Ա, Պ.— Ստացանք 40 ֆրանք։ Կարդացինք։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Սեբաստացի Խաչիկ Մըճուկեանը կը փնտռէ իր հօրեղբօրը կինը՝ Ազնիւ Մըճուկեանը, որ կարծիքով ասկէ երկու տարի առաջ Մարսէյլ կը կենար։ Տեղեկացնել Hatchik Mentchoukian 4 Allée Victor-Hugo. Le Raincy (S. et Oise).

— Ասարճուքցի (Պրուսա) Յարութիւն Յովսէփեան կը փնտռէ նոյն գիւղացի Մկրտիչ Տէրտէրեանը, որ Փարիզ ըլլալ կը կարծուի։ Տեղեկացնել 4 Quai de la Révolution, Alfortville.

— Ագչէհիրցի կարապետ Մաթէոս կը փնտռէ իր ազգականներէն Յակոբ Մարտիրոսեանը, որ հարաւային Ամերիկա կը գտնուէր նախապէս։ Կը խնդրուի Արժանթինի թերթերէն արտատպել։ Տեղեկացնել 4 Quai de la Révolution, Alfortville.

— Եալովալի Բարձի գիւղէն Մուշիկ Քեւամեան կը փնտռէ եղբօրորդին, կարապետ Գէորգեանը, որ նիւ Եօրք էր 1922ին։ Կը խնդրուի Ամերիկայի թերթերէն արտատպել։ Տեղեկացնել 117 Emile Zola, Asnière Paris.

— Աղաւնի Դանիէլեան կը փնտռէ կարապետ եւ Պաղտասար կարապետեանները, Ակնոյ կարուշլա գիւղէն, հօր անունը Տաղէս, մօր անունը Հռիփսիմէ։ Մարսիլիա ըլլալ կը կարծուին։ Տեղեկացնել Յարութիւնեան Աբգրահամի, 14 Bld. de la Pologne, Lancey (Isère).

Ատափազարցի Հրանտ Տիքպէյըքեան կը փնտռէ իր քոյրը Տիկին Ամբակումեանը, որ կը բնակէր 326 East 26 St. New-York։ Ցորս ամիսէ ի վեր նամակ չէ առած։ Գրել խմբագրութեան։

Ամերիկայի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել։ 3-2

Հաճընցի Սիմոն Զալեան կը փնտռէ եղբօրը ընտանիքը Զարուհի Զալեան եւ զաւակները Զալէն, Շուշանիկ, վահէ, Անահիտ եւ Գրիգոր, որոնք 1923ին Յունաստան կը գտնուէին։ Տեղեկացնել 204 rue Lafayette Paris։ 3—3

ԼԻՕՆԻ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի և «Մարմարա»ի գործակալն է Յովհաննէս Դերձակեան, 34 Rue Dunoir, Lyon.

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի գրուիչն է Պ. Գեղամ Ծերիկեան.— Հասցէ Cuchman Tzerikian, Poste Restante, Marseille.

ԱՅՑԵԼՈՒ ԼՈՒՄԱՆԿԱՐԻՆ

Օրուան մէջ կամ գիշեր ատեն ընտանեկան, հաստատական ընկերական հաւաքոյթներու, հանդէսներու եւ այլ նկարներու համար, իրենց բնակարանին, գործատեղին, սենեակին մէջ կամ բացօթեայ լուսանկարուելու եւ այս կարգի ամէն աշխատանքներու համար անձամբ կամ երկտողով մը դիմել Լուսանկարիչ *ԳՐԻԳՈՐ ՃՕԼՕՂԵԱՆի*, 39, Rue Brancion Paris 15։

ՀՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒ ՄԱՏՉԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՇԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ

ԸՆԴԵՂԵՆՆԵՐՈՒ ՃՈԽ ՄԹԵՐՔՈՎ ՄԸ

Ունինք նաեւ ամէն տեսակ անուշեղէններ, ոգելից ըմպելիներ, քոնսէրվաներ, համեմներ, անխարդախ սուրճ, ընտիր թէյեր, ձիթապտուղ, քաշէր, ֆերմակ պանիր, ապուխտ, օ տարօրինակ, հոտաւէտ օճառներ եւլլն. եւլլն.։ Խիստ դիւրամատչելի գներով։

Շեւռախօսով ապսպրանքներ կ'ընդունուին եւ կը փոխադրուին։

ՄԵԾԱԲԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ՝ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՁԵՂՉ եւ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Պարաւաճառատուն "ՇԻՐԱԿ,,
26 Rue de Trévise Tél. Bérgère 38-63: Métro Cadet

ԹԷՅ. ԹԷՅ. ԹԷՅ.

Ամէն տեսակ եւ ամէն գիներով Թէյի խառնուրդներ, ուրդակի Մէյլանէյ, Հնդկաստանէ և Ջինաստանէ նեբածուած։

Գիները անբաղդատելիօրէն Աժան։ Ծրարուած Թէյ՝

«THÉ YAVROU»

Աշխարհահռչակ և հանրաճանաչ մարքա
Հ Ա Ս Տ Ա Տ Ո Ի Ա Ծ 1 8 8 0ին

Վարձատրուած Պօրտոյի 1907ի ցուցահանդէսէն
ոսկի մետալով Նափոլիի 1906ի » »

Փափաքողներուն ծրար մը Թէյ ձրի կը ղրկուի մէկ ֆրանքի դրոշմաթուղթի փոխարէն։

Ֆրանսայի եւ գաղութներու բոլոր կարեւոր խանութները կը գտնուի։

Արեւելեան ճաշակով և ծաղիկ Թէյով խառնուրդներ։

Գրել հասցէ «Thé Yavrou» 15 Rue Sénac, Marseille

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵՒՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro: Gare de l'Est Téléphone: Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր 9.

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Ստացած ենք սեզոնի առթիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորաձոր կերպասներ։

24, Rue Bergère, Paris (9) Թէլեֆոն Provence 05-4

ԲԺ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

42, Rue des Acacias
Métro: Ternes կամ Etoile
Կ'ընդունի ժամը 2-4 եւ 5-7։
Կիրակի օրերը 9.11։

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՌ ՏՂ. Լ'ԷՏՕՖ
6 Petits Hôtels (Bd. Magenta 87ի անկիւնը)։
Տ.ք. ԹԱՓՈՆ, փ. Բ. Հ.։ Tél. Trud. 11-28.
ՋԵՐՄԱՄԱՐԶՈՒԹԵԱՆ նոր եւ հին բարդութիւններու արագ բուժում նոր մեթոտներով։ Լաւագոյն արդիւնքներ։
Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8։ Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12։

ՍԱԿԱՐԱՆ
10 Մայիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Ա.ստերլին,	L. St.	155	—
Տոլար,	Dollar	31	85
Մարք (ոսկի)	Mark	7	55
Թրքական Ոսկի.	L. Trq.	16	30
Թրք. ոսկի	» or	141	—
Մէճիտիէ	Médjidié	12	50
Լէվա 100 հատ	Léva	23	—
Տրախմի »	Drachme	34	—
Լիր »	» Lire	127	15
Պելճ. ֆրանք	» Frc. Belge	99	50
Ջուից.	» Frc. Suisse	616	—
Լէյ 100 հատ	Ley	12	15
Չերվոնեց	(10 Roubles or)	158	—
ԱՐԺԵԹՈՒՊԵՐ			
Եգ. Ֆր. Ֆոնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.	3320	—
»	II »	2150	—
»	III »	2000	—
Ռումելի երկաթ.	Lots turcs	127	50

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

Le Gérant: H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱՆ
ԳԱՐԱԵԱՆ
Tailleur Mignon
5, rue Mignon,
Métro Odeon և St. Michel
Յօսիէֆ Սալանթի Թաղրոնին դէմ։ Գարնան համար պատրաստած է ձոխ մթերքներ ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու։
Բաց է նաեւ կէս օրերուն։ իրիկուններ մինչեւ 8.30։ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30։

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ
48, rue Montmartre
(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռ)
Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ
ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ
ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՑԻՆ
ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈԿՈՐԻ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Téléph. CENTRAL 73-38
Métro: SENTIER կամ HALLES
Ընդունելութեան ժամեր՝ առտ. 8—10եւ. 1,30—8

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis և Réaumur)
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
Քիմիական լաբորատուար, ֆրանսական, արուեստի եւ մոլորակային հիւանդութեանց։
Բժշկական տարրալուծումներ։
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8։ Կիրակի՝ 9—12։
Ժողովրդական գիներ

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,
JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).
Հեռաձայն՝ Nord 57-82
Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՈՒՐԲԱԹ
14
ՄԱՅԻՍ
1926
14 MAI 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 123 — կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ՔԱՆԻ ԿԸ ՊԱՐՏՈՒԻՆ, ԱՅՆՔԱՆ ԿԸ ԲԱԶՄԱՊԱՏԿԵՆ ՍՈՒՏԵՐՆ ՈՒ ՔՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՊՐԻԼ ՏԱՍՆԸՄԷԿԻ ՍԱՆԵՐ

Կ'առաջարկէինք այս անունով կոչել, այսուհետեւ, այն սերունդը որ տարիներէ ի վեր ծանօթ է իբրեւ «որբ»։

Թրքական բարբարոսութեան եւ պատերազմի առաջին գոհերը չեն ասոնք։ Շատ ենք ունեցեր որբերու պատմութիւններ, սկսած 1895էն, երբ առաջին որբանոցները բացուեցան Անատոլուի խորերը, հարիւրաւորներ պատսպարելու համար։ Բայց անոնք ընտանիքի տէր են արդէն, կամ իրենց կարգին որբերու բազմութիւններ ձգած իրենց ետին։ Ինչ որ ունինք այսօր, գրեթէ ամբողջութեամբ մնացած է 1915—16ի սարսափներէն։ Անոնց մեծ մասը չափահաս են արդէն, արձակուած՝ որբանոցներէն, ցիրուցան՝ աշխարհի ամէն կողմը, եւ առ հասարակ ինքնապահ։

Այս բազմութեան գիտակից տարրերն են որ գլուխ գլխի տուած, միութիւններ կը կազմեն Ֆրանսայի, Յունաստանի, Սուրիոյ մէջ եւ այլուր, իրրեւ «Չափահաս Որբերու Միութիւն»։ Տակաւին նոր ձեւ ու մարմին կ'առնէ գործը։ Չափահասները իրենք դեռ լրացուցած չեն ամէնէն տարրական գործը,— իրենց համրանքին ստուգումը։ Բայց յուսատու են սկզբնական աշխատանքները, կը բաւէ որ զգուշանան որոմ ցանողներէ, և անկեղծօրէն հետեւին իրենց սերունդին պահանջներուն, իրենց խղճմտանքին թելադրութեան։ Փորձութիւններ անպակաս են իրենց ճամբուն վրայ. խայծերը բազմազան։ Առտուն կանուխ արթնցնող լեզուանիներ կան։ Հայրենիքի դուռներն անգամ անուրդով— կամ բարոյական նուազուրդով— կը բացուին։ Գիտենք. իրենցմէ շատերը վարժուած ըլլալով զարհուրելի տառապանքներու, ջարդի տեսարաններէն մինչև անապատի չարչարանքները, բաւական կորով ունին դիմանալու։ Սակայն ինկած են այնպիսի տարածութիւններու վրայ եւ այնպիսի շրջանի մը, ուր սայթաքումները անխուսափելի են։ Չափազանց լայրծուն է գետինը, Ֆրանսայէն մինչև Սուրիա, ընդհանուր կամ տեղական պատճառներով։

Այս դիտողութիւնները ընելու հարկադրուեցանք, աչքի առջև ունենալով կարգ մը կասկածելի երեւոյթներ։

Ուրեմն, չափահաս որբերը պիտի կազմակերպուին իբրեւ առանձին սերունդ, այնպէս ինչպէս աշխատաւորական միութիւն մը, ամէնէն առաջ իրենք իրենց համար։ Տեսակ մը շրջանառարտներ են ասոնք։ Հայ ժողովուրդը եւ օտար մարդասէրները կատարեցին իրենց պարտքը, համաձայն պարագաներուն։ Եթէ աւելին չկրցան ընել, պատճառները գաղտնիք չեն որբերուն, զոնէ չափահասներուն համար։ Կը մնայ որ «շրջանառարտ»ները ալ իրենց ինկած բաժինը կատարեն, թէ հանրութեան եւ թէ իրենց եռեւէն համնողներուն համար, որոնք մէկ օրէն միւսը կրնան արձակուիլ։

Առաջարկելով այս չարչրկուած սերունդը կոչել «Ապրիլ 11ի սաներ», կ'ուզէինք անոնց միտքէն հանել «որբ» բառին հասարակ, անբաւական տպաւորութիւնը։ Այդ բառը չի խտացներ անոնց պատմութիւնը, որ եղերական շրջան մը կազմէ։ Միեւնոյն ատեն, կարծես հեռաւոր յիշատակի մը ազդեցութիւնը կ'ընէ։ Մինչդեռ, մենք պիտի ուզէինք որ ամէն մարդ գիտնար — եւ «որբերը» իրենք յիշէին — թէ իրենց անունն իսկ ամբողջ նշանախօսք մը կ'ամփոփէ, իր ողբերգական թէ հերոսական դրուագներով։

Ուրիշները, պետութիւնները ունին «պատերազմի որբեր», որոնք բոլորովին տարբեր են սովորական կեանքի ծնողազուրկներէն։ Աւելի բովանդակից պիտի ըլլար մեր բացատրութիւնը։ «Ապրիլ 11ը» շատ աւելի պերճախօս է և խոր, քան ո և է պատերազմ։ Այդ անունը կրելով, հայ ժողովուրդի սաները բնազդաբար պիտի մղուին իրենց հետ պտտցնել կարգ մը առաքինութիւններ, ինչպէս Անգլիայէն Ամերիկա ապաստանած «Ուխտաւորները» ունէին իրենց յատուկ աւանդութիւնները, թէև ուրիշ խառնուածքով։

Ամէն սերունդ արտայայտութիւնն է որոշ ժամանակաշրջանի մը։ Ապրիլ 11ի սաներն ալ ներշնչման անսպառ աղբիւրներ կրնան գտնել այդ պատմական իրողութեան մէջ, իրրեւ մասնիկները իրենց հայրենիքին, եւ ժառանգորդները՝ ազատութեան համար մեռած հարիւր հազարներուն։ Ի հարկէ քարացած աւանդամոլութիւն չէ որ կը քարոզենք։ Շա՛տ ենք տուժած աւանդաւորներու երեսէն։ Ապրիլ 11ը լայն, շատ լայն հորիզոն մը կը բանայ ամէնուն առջեւ, եթէ միայն հասուն գիտակցութեամբ եւ պայծառ աչքերով նային դէպքերուն։

Մեր առաջարկած անունին պէս կարճ եւ սեղմ պէտք է ըլլայ Չափահաս Որբերու Միութեան գործունէութիւնն ալ։ Անոնք չպիտի մոռնան որ միեւնոյն ատեն մաս կը կազմեն օրուան երիտասարդութեան, հետեւաբար շատ ալ պէտք չունին ուռուցիկ ծրագիրներ մշակելու։

Ճամբան հարթուած է։ Իրենց կը մնայ զօրացնել հիմքերը, զարգանալ ու զարգացնել, իրրեւ թարմ եւ առոյգ ազդակ մը մեր հանրային կեանքին մէջ։

Շ.

ՍՊԱՆԻԱՑԻ ՄԱՐՏԻՐՈՍՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ֆրանսայի Ազգ. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղը ժողով մը կազմակերպած է Մայիս 16ին, երեկոյեան ժամը 8ին, Ազգ. Միութեան սրահին մէջ, Սպանիոյ մարտիրոսներուն համար։ Ներկայ պիտի գտնուին Ազգ. Միութեան Կեդրոնական Վարչութեան ներկայացուցիչները։

Ժողովը կը հրաւիրուի Մարսէյլի հայութեան։

ՍՊԱՆԻԱՑԻ ՄԱՐՏԻՐՈՍՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ֆրանսայի Ազգ. Միութեան Վալանս մասնաճիւղը ժողով մը կազմակերպած է Մայիս 16ին, երեկոյեան ժամը 8ին, Ազգ. Միութեան սրահին մէջ, Սպանիոյ մարտիրոսներուն համար։ Ներկայ պիտի գտնուին Ազգ. Միութեան Կեդրոնական Վարչութեան ներկայացուցիչները։

Ժողովը կը հրաւիրուի Վալանսի հայութեան։

ՍՊԱՆԻԱՑԻ ՄԱՐՏԻՐՈՍՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ֆրանսայի Ազգ. Միութեան Վիէն մասնաճիւղը ժողով մը կազմակերպած է Մայիս 16ին, երեկոյեան ժամը 8ին, Ազգ. Միութեան սրահին մէջ, Սպանիոյ մարտիրոսներուն համար։ Ներկայ պիտի գտնուին Ազգ. Միութեան Կեդրոնական Վարչութեան ներկայացուցիչները։

Ժողովը կը հրաւիրուի Վիէնի հայութեան։

ՍՊԱՆԻԱՑԻ ՄԱՐՏԻՐՈՍՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ֆրանսայի Ազգ. Միութեան Տէսինէն բերուած Մշեցի Սարգիս Յակոբեանը (չէզոք) եւ ազատ ձգեց գայն միւս երկու Տէսինցիներուն հետ՝ Յարութիւն Մուրատեան եւ Ազատ Սարգիսեան։ Ազատ արձակուեցաւ նաեւ ընկ. Ահարոնեանին վրայ յարձակող Կարապետ Դամճեանը։

Այժմ բոլոր թուղթերը յանձնուած են հարցաքննիչ դատաւոր Պ. Ժուրտէնին, որ Մխիթար Պաղտասարեանի սպանութեան պարագան պիտի ուսումնասիրէ եւ եթէ պէտք տեսնէ, նախապէս հարցաքննուածներու վկայութեան պիտի դիմէ։

Ինչպէս անցեալ օր գրեցի, տեղական մամուլը այլ եւս չզբաղիր։ Ֆրանսացի համայնավարներն ալ «հակաֆաշիստ» միթինկի ձախողութենէն ի վեր խառնակիչներուն հետ իրենց ձայնը կտրեցին եւ իրենց պատեհանին մէջ քաշուեցան։

Խառնակիչ-խմբագիրը, երբ իմացաւ որ Հայաստանի ձերբակալութիւնները հաստատուեցան իր իսկ թերթին միջոցաւ, գայրացաւ եւ «թերթը տղաներու ձեռքը մնաց» ըսելով, շնչասպառ մեկնեցաւ Լիոնէն։ Այստեղի իր տխուր գործունէութիւնը որ եւ է արդիւնք չտուաւ, քանի որ մասնուածները բոլորն ալ ազատ ձգուեցան։ Հոկի անդամները իրենց տեսարակները պատռելով կը նետեն, տեսնելով որ իրենց վճարած անդամատուրքերը համայնավարական պրոպագանդի կը յատկացուին եւ օտար կարմիրներու կը տրուին, գանազան ձեւերու տակ։

Ազգային կեանքը.— Ազգային Միութեան առենապետ Պ. Ս. Փափազեան հրաժարած ըլլալով, տեղը նշանակուած էր Պ. Աբրահամ Զաքմաքեան, որ ձեռնհասօրէն կը վարէ իր պաշտօնը։ Փարիզի թեմական վարչութիւնը, սակայն, անոր անունին դրկած է չորս պատգամաւորներու ընտրութեան առթիւ գրի առնուած շրջաբերականները։ Ընտրութեան օր որոշած են Մայիս 16ի Կիրակին։ Այս մասին յայտարարութիւնները դեռ օր մը առաջ հրապարակ հանուեցան, եւ շատեր տեղեկութիւն ալ չունէին։ Ազգային Միութիւնը հրահանգ ղրկած է նաեւ Լիոնի շրջակայ քաղաքները՝ Սէն Շամոն, Սէնթ Էթիէն, Վալանս, Վիէն, Տէսին եւլլն., որպէս զի այնտեղի Հայերն ալ մասնակցին ընտրութեան, երկրորդ կարգի ընտրողներ ղրկելով։ Ու այս բոլորին համար քանի մը օր պայմանաժամ միայն տրուած է։ Ձեռք հասկնար այս աճապարանքը, քանի որ դեռ ժամանակ կայ։ Այս առթիւ հանրագրութիւն մը պատրաստուած է, պահանջելով ընտրութիւնները յետաձգել մինչեւ ամսու վերջը։ Ունեւոր մը պայման դրած է որ պատգամաւորները իրենց ծախքով երթան Փարիզ։ Այս ալ հասկնալի է...։

Աւելցնեմ որ Ազգ. Սահմանադրութեան նախագիծը եւ ընտրութեանց առթիւ եկած շրջաբերականները շատ արդահատանք շարժեցին այստեղ, իրենց խաւարեալ եւ հակաժողովրդավար սկզբունքներով։

925,546 ԲՆԱԿԻՉ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Ծորհրդային թերթերը կը գրեն թէ մինչեւ 1926 Յունուար 1 Հայաստանի բնակչութեան թիւն էր մօտաւորապէս 925,546, որոնցմէ 745,884 հոգի կը բնակին գիւղերու, 25,799 աւաններու եւ 153,863 հոգի քաղաքներու մէջ։

17,452 գաղթական առած են։— Ներքին գործավարութեան գաղթականներու բաժնի տեղեկագրին համաձայն, 1922ի սկիզբէն մինչեւ 1925ի վերջը արտասահմանէն Հայաստան գացած են 17,452 գաղթական։

Գործազուրկներու թիւը.— Մինչեւ Ապրիլ 1 Լէնինականի աշխատանքի սակարանին մէջ արձանագրուած էին 1659 անգործներ, որոնց 1084ը այր եւ 575ը կին։ Գործի ղրկուած են 70 հոգի. իսկ Երեւանի մէջ՝ 5622, որոնց 3721ը այր, 1901ը կին։ Գործ գտնուած է 586 հոգիի։

Ընտասուններու թիւը.— Համաձայն վիճակագրական տեսչութեան տեղեկագրին, 1925ին Հայաստանի գիւղական տնտեսութիւնները ունէին ձի՝ 27,153, խոշոր եղջիւրաւոր անասուն՝ 643,646, ոչխար՝ 966,873, այծ՝ 193,480, խոզ՝ 34,010, ուղտ՝ 521 (գիւղական թերթերը կը հաշուեն 170), էշ՝ 22,849, Լորի՝ 6945։ Համագումար՝ 1,895,477։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԻՆ ՀՐԱՄԱՆԸ ԵՏ ԱՌՆՈՒԱԾ

Հանքագործները կը շարունակեն պայքարը

Իբրեւ հետեւանք զանազան միջնորդութեանց, Զորեքշաբթի օր Անգլիոյ Արհեստակցական միութեանց վարիչները, որոնք առտուն տեսակցեր էին վարչապետին հետ, ետ առին ընդհ. գործադուլի հրամանը։ Ամբողջ գործը կարգադրուեցաւ կէս ժամուան մէջ։ Այս լուրը մեծ խանդավառութիւն պատճառեց երեսփ. ժողովին մէջ, մանաւանդ երբ տարբեր դուռներէ, բայց միեւնոյն ատեն ներս մտան Պ. Պալտուին և Պ. Մաքտոնըլտ։ Բոլոր երեսփոխանները, պահպանողական և ընկերվարական, ոտքի ելան եւ ծափահարեցին երկու վարիչները։

Վարչապետը խօսք առնելով ըսաւ.— «Արհեստակցական Միութեանց խորհուրդը այս առտու լինճի գալով յայտնեց որ որոշած են ջնջել գործադուլի հրամանը։ Յայտնեցի թէ անմիջապէս գործի պիտի ձեռնարկենք ես եւ պաշտօնակիցներս, վերսկսելու համար բանակցութիւնները։ Ես կը կարծեմ թէ հասած է խաղաղութեան ժամը, և թէ յաղթանակը մէկ կամ միւս կողմինը չէ, այլ բովանդակ Մեծն Բրիտանիոյ ողջմտութեան։ Խիստ կարեւոր է որ բրիտանական ժողովուրդը դէպի ետ չնայի, այլ դէպի յառաջ։ Պէտք է վերսկսինք մեր աշխատանքը գործակցութեան ոգիով, մէկդի դնելով ամէն չարամտութիւն եւ քինախնդրութիւն»։ Այս խօսքերուն պատասխանեց Պ. Մաքտոնըլտ, յոյս յայտնելով որ անմիջապէս պիտի գործադրուին վարչապետին հաւաստիքները։

Գործադուլի դադարման առաջին լուրը ստացաւ Թագաւորը, որ այս առթիւ հրատարակուած յայտարարութեան մը մէջ, կը յորդորէ միանալ, դժուարութիւնները հարթելու համար եւ մոռնալ վերջին օրերու դառնութիւնները։

**** Գործադուլի դադարման մէջ մեծ դեր կատարեց նախկին նախարար Սըր Հըրպըրթ Սէմուէլ, որ նախագահն է կառավարութեան կողմէ նշանակուած յանձնաժողովին։ Ան պատրաստած է բանակցութեանց հիմերը, որոնք են. 1. Հանքերու մէջ աշխատանքի պայմաններու մասին կատարուած բանակցութիւնները պէտք է վերսկսիլ եւ պետական նպաստը շարունակել, 2. Պէտք է կազմել ազգային յանձնաժողով մը, աշխատավարձքերու համար, բաղկացած հանքատէրերու եւ բանուորներու ներկայացուցիչներէն, չէզոք անդամէ մը եւ անկախ նախագահէ մը՝ 3. Այս յանձնաժողովը իրաւունք պէտք է ունենայ յարուցանելու աշխատավարձքերու վերաբերեալ ո՛ր եւ է խնդիր, 4. Պէտք չէ վերաքննել աշխատավարձքի ո՛ր եւ է ցուցակ, մինչեւ որ բաւարար հաւաստիքներ չտրուին թէ յատուկ յանձնաժողովին վերակազմութեան առաջարկները իրապէս պիտի ընդունուին։*

Հանքագործներու վարչութիւնը տակաւին չէ ընդունուած գործադուլի դադարման որոշումը եւ առանձին ժողով պիտի գումարէ։ Արդէն սկիզբէն ի վեր շատ ներդաշնակ չեն Արհեստակցական Միութեանց եւ հանքագործներու գործադիր մարմնին յարաբերութիւնները։

**** Գործադուլը վերջացած ըլլալով, «Պրիթիշ Կազէթ», թերթը իր վերջին թիւը հրատարակից Մայիս 12ին։*

**** Բրիտանական սէնտիկա մը 5000 սղերլին ղրկեց բանթողներուն, արհեստակցական միութեանց միջազգային դաշնակցութիւնը՝ 1000 սղերլին, անհատ մը՝ 500 սղերլին. ուրիշ բրիտանական սէնտիկա մը՝ 3000 սղերլին։ Քանատական սէնտիկա մը հանգանակութիւն բացաւ, առաջին առթիւ իսկ 5000 տոլար ղրկելով։ Կառավարութիւնը միջոցներ, ձեռք առած է որպէսզի բանթողները չկարենան խոշոր գումարներ ստանալ տրտասահմանէն։*

Դատաղրութիւն Գերմանիոյ մէջ

Յետադիմական դատաղրութիւն մը երեւան հանուեցաւ Պերլինի մէջ։ Կասկածի տակ են շատ մը ծանօթ անձեր՝ ծայրայեղ աղգայնական կուսակցութենէն։ Ոստիկանութիւնը խուզարկեց ծովակալ Շրոդէրի բնակարանը, հայրենասիրական ընկերութեանց կեդրոնը, համագերման խմբակցութեան նախագահին տունը և «Տոյչէ Ցայթունկ»ի խմբագրապետին բնակարանը։ Բռնուած թուղթերէն կը հաստատուի որ այս կազմակերպութիւնները և անձերը քաղաքական գործերով կը զբաղէին։ Մասնաւոր հրահանգ մը կը ճշդէր Պերլինի վրայ յարձակման մը մանրամասնութիւնները։ «Օլիմբիա» մարզական ընկերութեան վարիչը, գնդապետ մը, որ Պերլինի վրայ պիտի քալէր, խիստ հարցաքննութեան ենթարկուեցաւ։

**** Վերջին լուրերու համաձայն, դատաղրութիւնը ծանրակշիռ հանգամանք ունի եւ ամէնէն լուրջ փորձն է Քափի ձեռ-*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ի՛ՆՉՊԷՍ ԿԸ ԳՐԵՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

"ՊԱՐՈՆ ԴՐՕՇԱԿ,,

Սահմանադրութեան նախօրեակին, պ. Ալնտրէ Պար կը հրատարակէր գիրք մը, որ մաս կը կազմէ Collection d'Histoire Contemporaine մակագրուած մատենաշարին, եւ իբրեւ խորագիր ունի ՍՊԻՏԱԿ ԳԵՐՈՒԹԻՒՆԸ (Հայաստան եւ Մակեդոնիա)։ Այս գիրքին մէջ կ'երեւին պ. Մինաս Չերազի կենսագրութիւնը, պերլինեան պատուիրակին տպաւորութիւնները, մանրամասն, պ. Տիգրան Զաւէն եւ շատ մը ծիծաղելի բաներ։ Ոճը տեղ տեղ կը տարբերի, եւ օտար ոճ մը յաճախ կը խոչէ ֆրանսական ոճ մը։ կը հետեւի որ այդ խեղկատակ պատմութեան շարադրութեան մէջ մեղաւոր մը կայ մեզմէ։ Միասին կարդանք եւ ծիծաղինք ու ցաւինք որ ի՛նչպէս կը գրեն պատմութիւնը։ Շ. Ն.

(Էջ 86) ... Գերման արծիւը Թուրք խելագարութեան օժանդակ կեցած է. քաղդէն ու փաթիշահը արեան մէջ կը հաղորդուին իրարու հետ։ Ռուսիա բոլորովին հայոցմով չի հետաքրքրուիր։ Ամենասոսկալի ջարդերուն պահուն, իշխան Լոպանօֆ կը յայտարարէր Անգլիոյ դեսպանին. «Ռուսիա երբեք պիտի չենեալ միջամտութիւն չպիտի փորձէ Թուրքիոյ դէմ, երբէք, չուզեր որ Ասիոյ մէջ նոր պուլկարիա մը ստեղծուի»։ Անգլիա կը լռէ. անոր հոգը ուրիշ տեղի վրայ է։ Ֆրանսա կը վարանի, ան իր շուրջը արեան կասկածելի խնդիրներ ունի։ Հայերուն կը մնայ հայ անձնական գործունէութեան դիմել։ Շա՜տ հաւատացին քաղաքակրթութեան անունին տակ ուսուցուած միջոցներու ազդեցութեան, դիւանադիտութեան բարերար գործունէութեան, տէրութեանց անմիջական պաշտպանութեան։ Եւ Հայերը կ'որոշեն արմատական գործելակերպ մը գտնել։ Կուսակցութիւնները կը կազմեն։ Բայց դեռ կայ. այդ 4 կուսակցութիւններուն մէջ, կուսակցութիւն մը, որ, հակառակ հին փորձառութեանց եւ դասերուն, կը մերժէ հաւատալ Եւրոպայի անտարբերութեան։ Անիկա կը շարունակէ այն քաղաքականութիւնը, զոր սկսաւ Պերլինեան պատուիրակութիւնը։

Այդ կուսակցութիւնը կը կոչուի վերակազմեալ (réformiste)։

Անիկա կը կարծէ թէ Հայերը երբեք այնքան գօրաւոր չպիտի կրնան ըլլալ, որ կարենան կռուիլ, միս մինակ, Թուրքիոյ դէմ։ Իր կարծիքով, որպէս զի յեղափոխութիւնը արդիւնաբեր ըլլայ, պէտք է կարող ըլլալ քաղաք մը գրաւելու եւ տասը տարի պահելու Թուրք բանակներուն դէմ։ Այնատեն պետութիւնները պիտի հաճէին գրաւել Հայաստանը։ Մինչեւ հիմա, Հայերը ոչ մեծ թիւ մը կը ներկայացնեն, ոչ ալ կազմակերպուած են։ Աւելի լաւ է սպասել։ Ուշ կամ կանուխ, Եւրոպա պիտի կատարէ Հայաստանի համար այն, զոր ըրաւ Կրետէի եւ Մակեդոնիոյ համար, որովհետեւ, ճակատագրապէս, արեւմտեան քաղաքականութեան մէջ փոփոխութիւն մը տեղի պիտի ունենայ։ Պաղատատի երկաթուղիին բացումը պիտի ստիպէ Եւրոպան, որ, փրկելու համար իր շահերը, ապահովէ խաղաղութիւնը փոքր Ասիոյ մէջ։ Ուրեմն 50 տարի չանցած, Հայկական հարցը լուծուած պիտի ըլլայ։ Շորս միլիոն Հայերը ոչինչ կ'ուզեն անկարելի. անոնք անջատողական չեն եւ եւ կ'ուզեն պարզապէս Սահմանադրութիւն մը, որ նմանը ըլլայ Լիբանանի վարչաձեւին։ Ուրիշ խնդիր պարզ ժամանակի եւ համբերութեան խնդիր է։ Ուռանց խաղաղ ճամբէն շեղելու իսկ, կրնան գըտնել երջանկութիւնը։

Միւս կուսակցութիւնները հաճախ չեն այս «խոհեմութեանց»։ Ընտրք յեղափոխութիւն կը քարոզեն։

Ամենէն հին կուսակցութիւնը, Հնչակեան (1887), այժմ անկման մէջ է։ Իր սկզբնական ծայրայեղ ծրագիրն իսկ անբաւական կը թուի հիմա ներկայ վայրագութեանց դէմ։ Ուռանց ամբողջովին կորսուելու, այս կուսակցութիւնը նուազ ներգործական կեանք մը կ'անցընէ։ Իր անդամները, մեծ մասամբ, միւս կուսակցութեանց շարքերուն մէջ կը մտնեն։ Սակայն, դեռ փարիզի մէջ կը պահեն ամսաթերթ մը, 24 էջնոց, Հայերէն լեզուով, «Հնչակ»։

Ամենէն արդիւնաբեր եւ ամենէն ուժեղ կուսակցութիւնը՝ ծայրայեղ կուսակցութիւններուն մէջ, կը կոչուի Դրօշակեան։

Հիմնուած՝ 1889ին Հայ հայրենասէրի մը, պարոն Դրօշակի կողմէ, տարեկան մէկ միլիոնի պիւտճէ մը ունի։ Կովկասի մէջ կը պահէ բանակ մը, զօրեղապէս կազմակերպուած, որ կը բաղկանայ 40.000 կինուորներէ։ Ամբողջովին Դրօշակեան խումբերուն կը պարտին Հայերը Կովկասի այն նշանաւոր յաղթանակը, զոր տարին Թաթարներուն դէմ։ Ժընեւի մէջ այս կուսակցութիւնը կը հրատարակէ «Դրօշակ»ը, օրկան Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան։ Կը պահէ, փարիզի մէջ, «Փրօ Արմենիա»ն, միակ ֆրանսերէն լրագիրը, որ Հայկական դատը կը պաշտպանէ Ֆրանսայի մէջ։ Նմանապէս կը քաջալերէ Ժօրէսի Humanité թերթը։

Պ. Դրօշակ այդ թերթին օրթաթերթի վերածուելու համար բացուած հանգանակութեան պահուն հազար ֆրանք նուիրեց։ «Հնչակ» եւ «Դրօշակ», երկուքն ալ ընկերվարական եւ յեղափոխական օրաթերթեր են։ Ընտրք կ'երազեն եւ կը պահանջեն Հայաստանի մէջ հանրապետական ինքնավարութիւն մը, որ նմանը ըլլայ Զուիցերիոյ գաւառներու կազմակերպութեան։

Չորրորդ կուսակցութիւնը, որ կը կոչուի «Թրքо-Հայ կուսակցութիւն», մտահոգութիւն կը պատճառէ արդէն Պալը-Ալիի։

Այս կուսակցութիւնը, նոյնպէս յեղափոխական, իր շարքերուն մէջ կը հաւաքէ Հայեր, Թուրքեր, քիւրտեր եւ հաւանաբար մօտ ատենէն իր հետ դաշնակցին եւրոպական Թուրքիոյ, եւ Ասիական Թուրքիոյ բոլոր յեղափոխականները։ Հայերը կ'ըսեն. «որքան ատեն որ մենք Հայաստանի համար բարենորոգումներ պահանջենք, ոչինչ ստացանք։ Միանա՞նք ուրեմն Թուրքերուն հետ եւ միասնաբար պահանջենք, անո՞նց համար ալ, մեզի համար ալ»։ Այսպէս, մարտիրոսացած Հայերը աքսորական ձէօն-Թիւրքերուն հրաւէր կ'ուղղեն։ Միակ իտէալ մը շաղախած է Թուրք եւ Հայ միութիւնը։ «Ձեր ճշմարիտ թշնամին, կ'ըսեն ձէօն-Թուրքերը Թուրքերուն, Հայը չէ, այլ ռէժիմը։ Մենք կ'ուզենք սահմանադրական կառավարութեան մը, ինչպէս կայ Ռուսիոյ եւ Պարսկաստանի մէջ։ Հաշտուինք Հայերուն հետ, որոնք նոյնպէս ուրիշ աւելի բան մը չեն ուզեր։ Ընտրք իրենց արիւնը Թափելին ամենուս համար»։ Այս Թուրքերէն Հայ բարեկամութեան գաղափարը իր օրկանը ունէր Թիֆլիզի մէջ։ Այդ քաղաքին մէջ

Իրենք Իրենց Բերնով

ԱՆԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ, ԱՆՇՈՓՈՒԹԻՒՆ ԱՆԽՆԱՅ ՄԱՍՈՒՄ

Վերջերս Համայն Ռուսիոյ կոմունիստ կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէի լիագումար նիստին մէջ, «Հաակոմկուսի կենտկոմի պլենում»ի, ինչպէս կը կոչեն իրենք, մեծ վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան խորհրդային սիւնիեան տնտեսական քաղաքականութեան մասին։ Այս առթիւ անսովոր մերկացումներ եղան մասնաւորապէս ընդդիմադիրներէ։ Ուռանց մանրամասնելու, այս կուսակցութիւնը նուազ ներգործական կեանք մը կ'անցընէ։ Իր անդամները, մեծ մասամբ, միւս կուսակցութեանց շարքերուն մէջ կը մտնեն։ Սակայն, դեռ փարիզի մէջ այս կուսակցութիւնը կը հրատարակէ «Դրօշակ»ը, օրկան Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան։ կը պահէ, փարիզի մէջ, «Փրօ Արմենիա»ն, միակ ֆրանսերէն լրագիրը, որ Հայկական դատը կը պաշտպանէ Ֆրանսայի մէջ։ Նմանապէս կը քաջալերէ Ժօրէսի Humanité թերթը։

Պ. Դրօշակ այդ թերթին օրթաթերթի վերածուելու համար բացուած հանգանակութեան պահուն հազար ֆրանք նուիրեց։ «Հնչակ» եւ «Դրօշակ», երկուքն ալ ընկերվարական եւ յեղափոխական օրաթերթեր են։ Ընտրք կ'երազեն եւ կը պահանջեն Հայաստանի մէջ հանրապետական ինքնավարութիւն մը, որ նմանը ըլլայ Զուիցերիոյ գաւառներու կազմակերպութեան։

Չորրորդ կուսակցութիւնը, որ կը կոչուի «Թրքо-Հայ կուսակցութիւն», մտահոգութիւն կը պատճառէ արդէն Պալը-Ալիի։

Այս կուսակցութիւնը, նոյնպէս յեղափոխական, իր շարքերուն մէջ կը հաւաքէ Հայեր, Թուրքեր, քիւրտեր եւ հաւանաբար մօտ ատենէն իր հետ դաշնակցին եւրոպական Թուրքիոյ, եւ Ասիական Թուրքիոյ բոլոր յեղափոխականները։ Հայերը կ'ըսեն. «որքան ատեն որ մենք Հայաստանի համար բարենորոգումներ պահանջենք, ոչինչ ստացանք։ Միանա՞նք ուրեմն Թուրքերուն հետ եւ միասնաբար պահանջենք, անո՞նց համար ալ, մեզի համար ալ»։ Այսպէս, մարտիրոսացած Հայերը աքսորական ձէօն-Թիւրքերուն հրաւէր կ'ուղղեն։ Միակ իտէալ մը շաղախած է Թուրք եւ Հայ միութիւնը։ «Ձեր ճշմարիտ թշնամին, կ'ըսեն ձէօն-Թուրքերը Թուրքերուն, Հայը չէ, այլ ռէժիմը։ Մենք կ'ուզենք սահմանադրական կառավարութեան մը, ինչպէս կայ Ռուսիոյ եւ Պարսկաստանի մէջ։ Հաշտուինք Հայերուն հետ, որոնք նոյնպէս ուրիշ աւելի բան մը չեն ուզեր։ Ընտրք իրենց արիւնը Թափելին ամենուս համար»։ Այս Թուրքերէն Հայ բարեկամութեան գաղափարը իր օրկանը ունէր Թիֆլիզի մէջ։ Այդ քաղաքին մէջ

Պ. Տիգրան Զաւէն, Հայ մը, փարիզի բարձրագոյն ուսմանց վարժարանէն շրջանաւարտ, հիմնած է օրաթերթ մը, «Երկրի Ձայն», որուն արագ յաջողութիւնը Թուրքիոյ սուլթանին համար մօտաւոր սպառնալիք մը կը կազմէ։ Ընտրք այդ թերթով կը ջատագովէ Թուրք եւ Հայ ընկերակցութիւնը, իբրեւ միակ ազդու դարմանը Թրքական վարչութեան դէմ։

Երբ ազատական եւ անջատողական կուսակցութեանց համաձայնութիւնը կարենայ տապալել Սուլթանին միահեծան իշխանութիւնը, կ. Պոլսոյ մէջ խորհրդարանական վարչաձեւ մը պիտի հաստատուի։ Ցետոյ, իրաքանչիւրը ազատ պիտի ըլլայ հետապնդելու իր ծրագիրը։ Դրօշակեանները կ'աջակցին այս քաղաքականութեան։ Ընտրք վանի մէջ հազարաւոր Թուրքերէն հրատարակած են Թուրքերէն, քիւրտերէն եւ Հայերէն լեզուներով, որոնց մէջ լայնօրէն լուսաբանած, բացատրած են «Երկրի Ձայն»ի գաղափարները։ Այս Թուրքերէնները ցրուած են նաեւ Թուրքիոյ գիւղերուն եւ մկրտիչներուն մէջ...։

ԿԸ ՀՆԴՐՈՒԻ դրկել հին բաժանեդիրները, առանց աղէկ սպասելու։

ԽԵՂՃՈՒԹԻՒՆԸ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՈՐԲԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Երուսաղէմ, 29 Ապրիլ

Ընցածները նորեկ բարեկամի մը հետ այցելեցինք Խարեգոծականի երկու որբանոցները, եւ դիտեցինք շարք մը տխուր իրողութիւններ։

Մանչերու բաժինը, որ «Ըրաբտեան» կը կոչուի, քաղաքին մէջ է, եւ Հայոց վանքէն ձրի տրամադրուած։ Շէնքը ցած է եւ խոնաւ, ջրամբարներով եւ կոյուղիներով շրջապատուած ըլլալուն։ Վատառողջ եւ կրթական գործին բոլորովին անյարմար վայր մը։ Փոքր բակ մը ունի որուն երկու կողմերուն վրայ կը գտնուին երկոտասանեակ մը մանր խցիկներ՝ լուսաւորուած մէկ մէկ խեղճուկ լուսամուտներով։ Այս սենեակները յատկացուած են 160 որբերուն եւ որբանոցի 6-8 պաշտօնեաներուն, իբրեւ ննջարան, Հանգստավայր, դասարան, սերտողութեան սրահ. մէկ խօսքով ամէն ինչ։ Որբերը կարծես աղբանոցի մէջ կ'ապրին։ Մեր դիտողութեան պատասխանեցին թէ առտուն անգամ մը աւլուած է...։

Որբերուն հագուստ կապուտը նմանապէս չափազանց խեղճ եւ անմաքուր է։ Մեր աչքին առջեւ շատերը, շէնքին նրբանցքին թէ բակին մէջ սանձարձակ կը վազվզէին բոկոտն։ Մեղի ըսին թէ մանաւոր խաղարան չունենալով, այդ խորունկ եւ անարեւ բակը կը գործածեն նաեւ խաղալու։ Շէնքէն ներս մտնելուդ, կը համոզուիս կարգ կանոնի բացարձակ չգոյութեան։ Մեզի ըսին թէ որբանոցի տեսուչը, որ այս տարի նոր պաշտօնի կոչուած է, իր կոչումին գիտակցութիւնը չունի։

Որբերու առողջական վիճակն ալ մխիթարական չէ։ Դժուար կը գտնէք կայտառ տղաք։ Մեծ մասը միջին հասակով, գունատ եւ նիհար են։ Ըսին թէ սնունդը բաւարար չէ, ոչ ալ լաւ պատրաստուած։ Թոքախտաւորներ ալ կան, որոնց լուրջ խնամք չի տարուիր։

Ցեսուչը ամէն ինչ է։ Որբ մը մեղի գուցուց տեղ մը որ իբրեւ բանտ կը ծառայէ եղեր եւ պատմեց թէ իրենցմէ մէկը ամբողջ եւրեսուն որ գիշեր ցերցկ, օդէ լոյսէ զրկուած, շապիկով մը եւ վարտիկով մը այդ մութ եւ խոնաւ բանտը նետեր են...։

«Վասպուրական»ը աղջկանց բաժինն է, քաղաքէն դուրս։ Շէնքը շատ գեղեցիկ է, օդը, ջուրը շատ մաքուր. շրջակայ տեսարանները սքանչելի են։ Հակառակ այս առաւելութեանց, որբուհիներու ֆիզիքական վիճակն ալ տխուր է. ընդհանրապէս տկարակազմ, դեղնորակ եւ խամրած տեսքով աղջիկներ են, դժգոհ իրենց վիճակէն։

Հաւատա՞նք թէ պատկան մարմինը պիտի հետաքրքրուի, այս բեկորներու կացութիւնը քիչ մը բարելաւելու համար։

ԱՐԱԶ

ԴՐԱՄԱՆԵՆԳՆԵՐՈՒ ԴԱՏԸ

Առջի օր Փէշթայի մէջ սկսաւ ծանօթ կեղծարարներու դատը։ Ամբաստանեալներէն Բաբա Հարցայոնդուելով, խոստովանեցաւ թէ հազար ֆրանքանոց կեղծարարութեան գործէն տեղեկութիւն ունէին նախկին վարչապետ Թէլէքի եւ արդի վարչապետ կոմս Պէթլէն։

Իշխան Վէնտիշկրաց յայտարարեց թէ Ֆրանսացիներն ալ գերմանական թղթադրամներ կը չինէին Ռուրի մէջ։

Ուրիշ ամբաստանեալներ ալ, որոնք տեղաւորած էին կեղծ թղթադրամները, յայտնեցին թէ հայրենասիրական նկատումներով եւ հրամանի վրայ կը գործէին։

ՊԱՐՍԻՑ ՇԱՀԸ ԵՒ ՀԱՅՈՑ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ

(Մեր մասնաւոր թղթակցէն)

ԹԱՒՐԻԶ, 25 Ա...

Ինչպէս գրած էի, առաջ Մելիք-Թանգեան արք. Թէ... գնաց, ներկայ ըլլալու Շահին թագադրութեան։ Շահը յաջորդեց պապ պալատ հրաւիրելով առաջնորդը, սիրալիր ընդունելութիւն կը պատուէ եւ կ'ըսէ.

— Նեղութիւն քաշեր էք Թաւրիզէն Թէհրան գալով, բայց խատեցէք միշտ սերտ եւ բարեկամական պահել հայ-պարսկան յարաբերութիւնները։

Առաջնորդը կը պատասխանէ.

— Այդ ուղղութեամբ միշտ աշխատած եմ. մենք բարի հպատակներ կամենք եւ յաւիտեան ձեզի եղբայրներ։ կը խնդրենք Ձեր Վեհափառութիւնը շնորհել նէր բարելաւելու բովանդակ պարսկաստանի թէ պարսիկ եւ հայ գիւղացիներուն վիճակը։

Այս խնդիրը շատ գոհ... Թողու Բիզա Շահը, որ կ'ապ...

— կը լիազօրեմ Ձեր Սրբազնութեանը, որ իմ յայտարարէք բովանդակ գիւղեան, թէ անպայման վերցնենք գոռ եւ բեգեարը(*) պիտի բարելաւենք գիւղացիներուն վիճակը։

Կարգ մը մտերմական զրոյցներէ յետոյ, Հայոց Աղբիւրը կը մեկնի պալատէն գոհ եւ...

* * * Ներսէս արք. Աղ... 24ին կը ներկայանայ պալատ տանի գինուորական նախ... Ապտուլլահ Խան Թահմասպ... որու հետ մտերիմ բարեկամ... դեռ այն ժամանակ, երբ Աղ... լահ Խանը Ատրպատականի գինուրական Հրամանատարն էր։ Տուլլահ Խան եւս ուրախութեան եւ յարգանքով կ'ընդունի առաջնորդը, որ պարսկայութեան քաղաքական եւ հանրային կեանքի բարելաւման մասին շարք խնդիրներ կը ներկայացնէ։ Խարարը սիրով կ'ընդունի ներկայացուած խնդիրները, եւ կը տանայ բարեյաջող լուծում բոլորին։

Ապրիլ 25ին, Թէհրանի գաղութին ունեցաւ Բիզա Շահի գաղութին որուն ներկայ եղան բովանդակ պարսկայութեան, հայկական պատմաւորութիւնը, նախագահութեամբ Ներսէս արքպի։

Առաջնորդին ճամբորդութեան դէպի Թէհրան, շատ մեծ նշանակութիւն ունեցաւ ընդհանուր պարսկահայութեան համար։

(*) Գոռ եւ բէգեարը պարսիկ խաներու կողմէ գիւղացիներուն վրայ դրուած ծանր տուրքերն ու ձրի, տարապարտ աշխատանքներն են, որոնք քայքայեն գիւղացին, զրկելով շարունակ եւ մինչեւ այժմ

ԽԱՌՆԱԿԻՉՆԵՐՈՒՆ ՊԷՏ

Սօֆիայի «Արաքս»ին մէկ կարդանք.—

Մոտ յգ աղբիւրէ կը տեղեկանանք որ Ագգ. Պատրիարքարանը Ապրիլ 10—11ին Սօֆիայի «Համագումար» անուան տան մարուած Ճերահովեան քօյթը», անոր տուած որոշումին պէս նաեւ տեղեկագիրներուն ետ վերադարձուցած է ղրկուած թուղթերը։

Այս բարոյական գաղութական եօք պիտի սթափեցնէ՞ այն տրոնները, որոնք տարուած թրքիայական մոլուցքէն, նախ կ'ընեն ժողովրդական բաւոր իրաւունքները եւ ապա կը խառնակեն գաղութը, որ մեծ պէտք ունի ինքնաշխատանքի եւ խաղաղ կեան

ԴԻՒՈՆՈՒԹՒՆՆԵՐԻՑ ՀԱՐՑ

ՅԱՐՈՒՍՏ ՄԸ

(ՀԱՏՈՒԱԾ ԵՐԵՔ ԹԻՒՆԵՐՈՒ Մ)

VI

Ես չէ՛, որ ուզեցի մահը Մերոյին։ Ան ինքն էր, որ ինծի ըսաւ, թէ ինք կ՚ուզէ մեռնիլ։ Ես ալ ըսի անոր, թէ ինչո՞ւ ինք կ՚ուզէ մեռնիլ, երբ ան կրնայ ապրիլ։ Ան ինծի պատասխանեց, թէ ինք կ՚ուզէ մեռնիլ, որովհետեւ ինք կը սիրէ Մերոյին, եւ Մերոն ալ կը սիրէ զինք։ Ան ըսաւ ինծի, թէ Մերոն ինքզինքը սպանած էր, որովհետեւ ինք ստիպած էր զայն, որ ինքզինքը սպաննէ։ Ան ըսաւ ինծի, թէ Մերոն ինքզինքը սպանած էր, որովհետեւ ինք ստիպած էր զայն, որ ինքզինքը սպաննէ։ Ան ըսաւ ինծի, թէ Մերոն ինքզինքը սպանած էր, որովհետեւ ինք ստիպած էր զայն, որ ինքզինքը սպաննէ։

Ես ըսի անոր, թէ ինչո՞ւ ինք կ՚ուզէ մեռնիլ, երբ ան կրնայ ապրիլ։ Ան ինծի պատասխանեց, թէ ինք կ՚ուզէ մեռնիլ, որովհետեւ ինք կը սիրէ Մերոյին, եւ Մերոն ալ կը սիրէ զինք։ Ան ըսաւ ինծի, թէ Մերոն ինքզինքը սպանած էր, որովհետեւ ինք ստիպած էր զայն, որ ինքզինքը սպաննէ։ Ան ըսաւ ինծի, թէ Մերոն ինքզինքը սպանած էր, որովհետեւ ինք ստիպած էր զայն, որ ինքզինքը սպաննէ։

— Ինչո՞ւ ինքզինքդ սպանեցիր, Մերո, ըսի ես անոր։ Ինչո՞ւ ինքզինքդ սպանեցիր, Մերո, ըսի ես անոր։

Ան ինծի չպատասխանեց։ Ան ինծի չպատասխանեց

նարկէն ի վեր։ Ծրագրին համաձայն, Լիւթերի դահլիճին տապալումէն յետոյ, ճնշում պիտի բանեցնէին նախագահին վրայ, որպէսզի ոչ-խորհրդարանական դահլիճ մը հաստատէ, նախընտրաբար զօրավար մը դնելով գլուխը։ Այս դահլիճը մեծամասնութիւն պիտի չունենար Բայխստակին մէջ, որով պիտի լուծէը գայն։ Ընտրութիւններու նախապատրաստական շրջանին մէջ, հայրենասիրական ընկերութիւնները «ազատ գունդեր» պիտի կազմէին, բոլորն ալ սպառազէն, իբրեւ թէ համայնավարներուն դէմ պայքարելու համար։ Պիտի ստիպէին Հինտէնպուրկը հրաժարիլ յօժար կամքով եւ պիտի նշանակէին խնամակալ մը, որ դիկտատորութիւն պիտի հաստատէր, կրճատելով սահմանադրութեան 48րդ յօդուածին վրայ։ Կառավարութեան գլուխը պիտի անցնէր Տօքթ. Նոյման, Լիւպէքի քաղաքապետը. մեծ գործարանատէր մը, որ քանի մը թերթ ունի ձեռքին տակ, պիտի ստանձնէր ելմտական մասը եւն.։

Խուզարկութիւններ կատարուեցան մօտ քսան կասկածելիներու տուները։ Հրաման տրուած է խուզարկել նաեւ կարգ մը մեծ գործարանատէրներու բնակարանները։ Շատ կարեւոր թուղթեր գտնուած են, մասնաւորապէս թղթակցութիւն մը Վիլհելմ Բ.ի հետ եւ նոր դիկտատորութեան մանրամասն ծրագիրը, որ 30 յօդուածէ հրովարտակ մըն է եւ պաշարման վիճակէն զատ, մահապատիժ կը նախատեսէ ամէնէն թեթեւ յանցանքներուն համար։ 18րդ յօդուածին համաձայն, 19—45 տարեկան ամէն գերմանացի պէտք է ծառայէ օժանդակ ոստիկանութեան մէջ, 16—30 տարեկան ամէն գերմանացի, այր թէ կին, ենթակայ է տարապարհակ աշխատանքի, Գերմանիա ապրող բոլոր Հրեաներուն հարստութիւնը պիտի գրաւուի, անոնց տէրերը մասնաւոր վայր մը պիտի համախմբուին եւ ո՛վ որ փորձէ հաղորդակցիլ անոնց հետ, մահապատիժի պիտի ենթարկուի, սակարանը եւ բոլոր պերճանքի վայրերը պիտի փակուին, խնամակալը իրաւունք ունի օրէնքէ դուրս հոչակելու ո՛ եւ է քաղաքացի։ Ոստիկանութիւնը կը փնտռէ երկու յայտնի դաւադիրներ։

Դահլիճը ինկաւ

Մայիս 12ին տապալեցաւ Լիւթերի դահլիճը, օրուն օրերը համրուած էին, այս դաւադրութիւնէն առաջ։ Պատճառը գերմանական դրօշի ծանօթ խնդիրն է, որ սուր հանդամանք առաւ վերջերս։ Մինչեւ այսօր հաւասարապէս կը գործածուէին կայսերական եւ հանրապետական դրօշները։ Խնդիրը մի անգամ ընդմիշտ պարզելու համար, դահլիճը պատրաստած էր ծրագիր մը, որուն համաձայն արտասահմանի գերմանական հաստատութիւնները սև, կարմիր և ոսկի (հանրապետական) դրօշէն զատ, պիտի կրնան գործածել սև-ճերմակ-կարմիր (կայսերական)։ Առաջինը պիտի երեւայ դրօշին վերի անկիւնը։ Ժողովրդական տարրերը բուռն պայքար մղեցին այս որոշումին դէմ, որ պիտի գործադրուէր Յունիսին, յայտարարելով թէ վարչապետ Լիւթեր և նախագահ Հինտէնպուրկ հեռդհեռէ կ'ենթարկուին միապետականներու ազդեցութեան և աստիճանաբար պիտի չնչեն հանրապետական դրօշը։ Բուռն վիճաբանութիւններէ յետոյ, դահլիճը ինկաւ, երբ կը չանար միջին ճամբայ մը գտնել։

Դաւանակոսի ումբակոծումը

Արտաքին նախարարութիւնը զեկոյցով մը պաշտօնապէս հաստատեց Դամասկոսի Մէյտան թաղին ռմբակոծումը։ Զեկոյցը կ'ըսէ թէ՝ հրամանատարութիւնը լուր առած էր որ Տոքթ. Շահպէնտէր, Սուէյտայի գրաւման ազդեցութիւնը չէզոքացնելու համար, որոշած էր խռովութիւններ յարուցանել Դամասկոսի մէջ։ Ա.յս նպատակով ռազմամթերք դիզած և հրետաձգութիւններ մտցուցած էր Մէյտան թաղին մէջ, որ կը գտնուի Դամասկոսի հարաւակողմը, մեկուսացած և լքուած վայր մը։ Թաղը մաքրագործման ենթարկուեցաւ երկու վաշտ հեծելազօրքի, զնդացիրներու և հրետանիին։ Ըմբոստները պաշտպանողական դիրքեր շինած էին որոնք գրաւուեցան բուռն գրոհով մը։ Երեւան հանուեցան մեծ քանակութեամբ հրացան, ձեռնառումբ և հրձիգ նիւթեր։ Տիւրզիները մտադրած էին կրակի տալ Դամասկոսը։ Գործողութեան առեն բաւական թիւով տուներ այրեցան։

Կեղծ անցագիրներ

Մայիս 11ի առտուն ոստիկանները Լիոնի կայարանին մէջ ձերբակալեցին չորս հոգի, որոնք իտալացի և ուրիշ ազգ գաղթականներու կը սպասէին, կեղծ ինքնութեան թուղթեր ծախելու համար։ Ա.յս չորս անձերն են Ալֆրէթթօ Քաուօ, Լուի Քլերիքօ, Ժիւլիէթթ Պէնէյտօ (իտալացի) և սուրիացի մը, Էլի Քորտի, որոնք արհեստ ըրած էին կեղծ անցագիրներ և ուրիշ վկայականներ շինել իտալացիներու, Հայերու և Սուրիացիներու համար, զանոնք հարաւային կամ կեդրոնական Ամերիկա և Քանատա ղրկելու հաւաստիքներով։

Մուսթաֆա Քեմալի նուէրը Շահին

Երէկ երկու թրքական օդանաւեր ճամբայ ելան Էնկիւրիէն դէպի Թէհրան, Թանկագին քարերով զարդարուած Թուր մը տանելու համար Շահին, իբրև նուէր Մ. Քէմալի կողմէ։

Թուրք թերթերը մասնաւոր նշանակութիւն կուտան Թուրքևպարսիկ դաշնագրին, որ նոր կնքուեցաւ։

Յեղափոխութիւն Լեհաստանի մէջ

Լոնտոն և Փարիզ հասած հեռագիրներու համաձայն, Մայիս 12ին յեղափոխութիւն մը ծագած է Վարշաւիայի մէջ և արիւնալի կռիւներ տեղի ունեցած են փողոցէ փողոց։ Կ'ըսուի թէ մարաջախտ Փիլզուսքի, որ շարժումը կը վարէր, գրաւած է նախարարութիւնները։ Մանրամասնութիւնները կը պակսին։

Յունաստանի գաղթականները

Ինչպէս գոած էինք, Յունաստանի գաղթականներէն փոքր մաս մը Ղափան փոխադրուած էր։ Անոնց տրամադրուած տասը տեսեաղին հողէն զատ, յատկացուեր է լաւ հող, բանջարանոցի եւ բամբակի մշակութեան համար։ Բնակութեան համար յատկացուած են Սիւնիքի գործարանները։ Գաղթականները ձեռնարկած են այնպիսի մշակութիւններու որոնք նորութիւն են Ղափանի համար։ Իրենց հետ տարած են սմբուկի (պատինճան), բամպակի եւն. սերմեր։ Գաղթականներուն մէջ կան մասնագէտ շերամապահներ։

Salle Adyar 4 Square Rappe Sur l'Avenue Rappe
Métro Alma Marceau կամ 19 թիւ թրամուէյը։

Շաբաթ երեկոյ Մայիս 15ին ճիշտ ժամը 8.30ին, դեկավարութեամբ Յ. ՂԱԶԱՐԵԱՆի, եւ մասնակցութեամբ հայ բեմի սիրուած յայտնի դերասան Ա. ՇԱՀԱԹՈՒՆիի, եւ Բագուի պետական թատրոնի դերասանուհի ՏԻԿ. ԱՍՏՂԻԿԻ։ Կը բեմադրուի Գ.Ր. Գէյի հոչակաւոր տրամա՝

5 արար **ՏՐԻԼԲԻ** թարգմ. Յ. ԱԲԷԼԵԱՆ

Կը մասնակցին տեղիս դերասաններէն Պ. Պ. Սվաճեան Պաղտասարեան ու դերասան-երգիչ Մ. Նաւասարդեան։

Տոմսերը կարելի է ձայթայթել բոլոր հայ ճաշարաններէն։ Տոմսերու գիները են 20—15—10—7.50—5 ֆրանք։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. «ԻՇԽԱՆ» խումբի ժողովը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ կիրակի երեկոյ ժամը 8,30 ին 2 Rue des Vieux Colombiers, Metro St. Sulpice: Անդամներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Հ. Յ. Դ. փարիզի ընկ. ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ շորեքշաբթի երեկոյ (19 Մայիս) ժամը 8,30ին 2 Rue des Vieux Colombiers. Métro St. Sulpice.

Հ. Յ. Դ. Խաժակ խումբի ժողովը յառաջիկայ Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 13 Rue de Londres.

Հ. Յ. Դ. Զաւարեան խումբին ժողովը Ուրբաթ ժամը 8.30ին Պիլլանքուռ, ծանօթ հաւաքատեղին։

Հ. Յ. Դ. Գոյամարտ խումբի ընդհ. ժողովը կիրակի կէս օրէ առաջ ժամը 10ին ծանօթ հաւաքատեղին։ կարեւոր զեկուցում Երջանային կոմիտէի կողմէ։

ՄԱՐՍԷյԼԻ Հ. Յ. Դ. Պատանի Մխիթեան Ա. դաշտային պտոյտը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Կիրակի, 16 Մայիս և պիտի տեւէ առաւօտէն մինչեւ երեկոյ։

Միութեան բոլոր ընկերները պէտք է ներկայ գտնուին առաւօտեան ժամը 8,30—9 Gare Noailles թիւնէլին առջեւը, մեկնելու համար 12 թիւ հանրակառքով Camoines les Bains-ի կողմերը։ Կէսօրուայ ճաշը միասին առնելու է։

Հ. Յ. Դ. Լիոնի ենթակոմիտէի բոլոր ընկերները ստիպողաբար անդամական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին յառաջիկայ կիրակի 16. Մայիս առաւօտեան ժամը ձիշտ 8,30ին Café du Centre թիւ 7ի սրահը։

ՇԱՊԻՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐՅԻՆԵՐՈՒ «Ռազմիկ» Հայրենակցական Միութեան ընդհ. ժողովը՝ յառաջիկայ Կիրակի, 16 Մայիս, կէս օրէ յետոյ ժամը 2.30ին, 40 rue de Belleville. Métro Belleville.

ՏԱՐՕՆ-ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայրենակցական Միութեան ընդհ. ժողովը՝ կիրակի 16 Մայիս ժամը 2ուկէսին, Fbg. Temple ծանօթ հաւաքատեղին, շատ կարեւոր օրակարգով։

ՓԱՐԻԶ հասած է յայտնի թաւրիստ Պ. Ժօրժիկ, որ մօտ օրէն պիտի երեւայ բեմի վրայ։

ԱԶԳ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԼԻՕՆԻ

Յառաջիկայ Յունիս 20ին փարիզի մէջ գումարուելիք ընդհ. պատգամաւորական ժողովին մասնակցող պատգամաւորներէն չորսը Լիոնի վիճակէն պիտի ընտրուին։ Այս ընտրութիւնը պիտի կատարուի յառաջիկայ կիրակի, Մայիս 16, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, Լիոնի հայ մատրան մէջ։ Ազգային տուրք վճարողները միայն պիտի կրնան մասնակցիլ։

ԿՆԻՔ

ՀՐԱՒԷՐ
ԲՈԼՈՐ ՀԱՅ ԳՐԱՇԱՐՆԵՐՈՒՆ

փարիզի շրջանին մէջ, թէ հայ եւ թէ ֆրանսական տպարան աշխատող բոլոր հայ գրաշարները խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրուին խիստ կարեւոր օրակարգով յառաջիկայ կիրակի, 16 Մայիս ցերեկէ վերջ ժամը 2.30ին, «ՆՈՐՔ» լսարանին սրահը, 166, Rue de Belleville, Métro Place des Fetes.

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի ցրուիչն է Պ. Գեղամ Մերիկեան.— Հասցէ Guégham Tzerikian, Poste Restante, Marseille.

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՓԱՐԻԶ, ԳԱԼՑ.— Մտացանք 20 ֆրանք։

ՏԻՄԻՆ, Պ. Պ.— Մտացանք 22 ֆրանք. ղրկուած է Հոկտեմբեր 23էն։

ՊՐԻՆԵՕԼ, Խ. Լ.— Մտացանք 20 ֆրանք. ղրկուեցաւ։

ՓՕՆ ՏՕՊՆԱ, Յ. Յ.— Մտացանք 25 ֆրանք։ Կենսագրականը եւ թերթերը ղրկուեցան։

ՄԱՐՄԻՑԻ, Յ. Ե.— Մտացանք եռամսեան։

ՌՕՄԱՆ, Մ. Թ.— Մտացանք 25 ֆրանք։

ՊՐԻՒՍԼ, Յ. Ճ.— Ձեր ուղած հասցէն է H. Kentouni, 49 Rue Brancion.

ՔՐԻԱՄ, Գործ.— Մտացանք 51 ֆրանք։

ՓԱՐԻԶ, Արմէն Միրակ.— Կը խնդրուի խմբագրատուն հանդիպիլ։

ԿԸ ՓՆՏՌԻՒ

Մշոյ Խասգիւղացի Տիկ. Երանուհիի ցաւութիւնեան կը փնտռէ իր եղբայրը, քերովբէ ցաւութիւնեանը որ 13 տարի առաջ Ամերիկա գացած է։ երկու տարի առաջ, Սելանիկ եղած ատեն նամակ մը առինք իրմէ, բայց ֆրանսա գալէ յետոյ ձիշտ երկու տարիէ ի վեր լուր չունինք։ ցեղեկացնել Eranouhi Haroutiounian, Cantonnement de la Varizelle N. 21 St. Chamond (Loire) *կը խնդրուի «Հայրենիք»էն եւ «Ասպարէզ»էն արտատպել։*

— Սեբաստացի Խաչիկ Մըննճուկեանը կը փնտռէ իր հօրեղբօրը կինը՝ Ազնիւ Մըննճուկեանը, որ կարծիքով ասկէ երկու տարի առաջ Մարսէյլ կը կենար։ Տեղեկացնել Hatchik Mentchoukian 4 Allée Victor-Hugo. Le Raincy (S. et Oise).

— Ասարճուքցի (Պրուսա) Յարութիւն Յովսէփեան կը փնտռէ նոյն գիւղացի Մկրտիչ Տէրտէրեանը, որ Փարիզ ըլլալ կը կարծուի։ Տեղեկացնել 4 Quai de la Révolution, Alfortville.

— Ագչէհիրցի Կարապետ Մաթիէոս կը փնտռէ իր ազգականներէն Յակոբ Մարտիրոսեանը, որ հարաւային Ամերիկա կը գտնուէր նախապէս։ Կը խնդրուի Արժանթինի թերթերէն արտատպել։ Տեղեկացնել 4 Quai de la Révolution, Alfortville.

— Եալովայի Քարձի գիւղէն Մուշեկ Քելամեան կը փնտռէ հղբօրորդին, Կարապետ Գէորգեանը, որ Նիւ Եօրք էր 1922ին։ Կը խնդրուի Ամերիկայի թերթերէն արտատպել։ Տեղեկացնել 117 Emile Zola, Asnière Paris.

— Աղաւնի Դանիէլեան կը փնտռէ Կարապետ եւ Պաղտասար Կարապետեանները, Ակնայ Կարուշլա գիւղէն, հօր անունը Տաղէս, մօր անունը Հայկանոյշ։ Մարսիլիա ըլլալ կը կարծուի։ Տեղեկացնել Յարութիւնեան Աբրահամի, 14 Bld. de la Pologne, Lancey (Isère).

Ատափազարցի Հրանտ Տիքսլըլքեան կը փնտռէ իր քոյրը Տիկին Ամբակումեանը, որ կը բնակէր 326 East 26 St. New-York։ Չորս ամիսէ ի վեր նամակ չէ առած։ Դրել խմբագրութեան։

Ամերիկայի Թերթերէն կը խնդրուի արտատպել։ 3-2

ԼԻՕՆԻ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի և «Մարմարա»ի գործակալն է Յովհաննէս Դերձակեան, 34 Rue Dunoir, Lyon.

ԱՃԱՑԵԼԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ

Օրուան մէջ կամ գիշեր ատեն ընտանեկան, հաստատական ընկերական հաւաքոյթներու, հանդէսներու եւ այլ խմբական նկարներու համար, իրենց բնակարանին, գործատեղին, սենեակին մէջ կամ բացօթեայ լուսանկարուելու եւ այս կարգի ամէն աշխատանքներու համար անձամբ կամ երկտողով մը դիմել Լուսանկարիչ *ԳՐԻԳՈՐ ՃՕԼՕՂԵԱՆի*, 39, Rue Brancion Paris 15։

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Տօքթ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30_7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր՝ 2.

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Ստացած ենք սեզօնի առաջիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորադոյն կերպասներ։

24, Rue Bergère, Paris (9) Թելեֆօն Provence 05-49

Բժ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

42, Rue des Acacias

Métro: Ternes կամ Etoile

Կ'ընդունի ժամը 2-4 եւ 5-7:

Կիրակի օրերը 9_11:

ՏՕՔԹՕՐ Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

120, Boulevard de Grenelle

Métro La-Motte Picquet.

Tél. Invalides 31-49

Կ'ընդունի ամէն օր 4—7

Կիրակի օրերը 10.30—12

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՌ ՏՂ Լ'ԷՍԹ

6 Petits Hôtels(Bd. Magenta 87ի անկիւնը)։ *Տք. ԹԱՓՈՒՆ, Փ. Բ. Հ.։* Tél.Trud.11-28.

ՁԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԵԱՆ նոր եւ հին *բարդուածքներու արագ քաշուքով նոր մեթոտներով։ Լաւագոյն արդիւնքներ։*

Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8։ Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱԿ

ԳԱՐԱԵԱՆ

Tailleur Mignon

5, rue Mignon,

Métro Odeon և St. Michel

Կօսիէթէ Սավանեի Թատրոնին դէմ։ Գարնան համար պատրաստած է ձոխ մեթերք մը ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու։

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկունները մինչեւ *8.30*։ իսկ կիրակի օրերը մինչեւ *1.30*։

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռ)

Ֆրանսացի կարող մանագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ՓԻՉԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈՂՈՐԻ հիւանդութիւններ

Téléph. CENTRAL 73-38

Métro : SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8Ը՝—10եւ 1,30 — 8

ԲԱՑՈՒԱԾ Է

"ՇԻՐԱԿ,,

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ եւ ՓՈՔՐԱՓԱՆԱԿ

ձոխ մեթերանոց *Արեւելեան* եւ *Արեւմտեան* ամէն տեսակ ուտելիքներու եւ խմելիքներու անմրցելի գիներով։

26, Rue de Trévise. Métro: Cadet Paris (9) Tél. Bérgère 38-63.

ԳՐԱՎԱՃԱՌ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

ՊԱԼԵՆՑ

Պատիւ ունի յայտարարել յարգոյ հասարակութեան թէ իր գրատունը հաստատած է փարիզ։

ՃՈԽ ՄԹԵՐՔ

ՀԱՑԵՐԷՆ եւ ԳՐԱՆՑԵՐԷՆ

ԱՄԷՆ ՑԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐՈՒ

Պ. Պ. Հեղինակներ եւ հրատարակիչներ կրնան իրենց երկերէն մերթ ընդ մերթ կեդրոնացնել իւրաքանչիւր ամիս վաճառուածներուն փոխարժէքը ստանալու պայմանաւ։

Գրատանս լիակատար գրացուցակը մամլոյ տակ է։

Հասցէ P. BALENTZ.

208 bis Rue Lafayette Paris (10e).

ՍԱԿԱՐԱՆ

13 Մայիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ

Ստերլին,	L. St.
Տոլար,	Dollar
Մարք (ոսկի)	Mark
Թրքական Ոսկի.	L. Trq.
Թրք. ոսկի	» or
Մէճիտիէ	Médjidié
Լէվա 100 հատը	Léva
Տրախմի »	Drachme
Լիր »	» Lire
Պելճ. ֆրանք	» Frc. Belge
Ջուից. »	Frc. Suisse
Լէյ 100 հատը	Ley
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ

եգ. ֆր. Ֆոնսիէ	I	Cr. Fonc. Eg. 3320
»	II	» 2150
»	III	» 2000
Թուրքիոյ երկաթղ.		Lots turcs

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10)

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՈՒԹԻՒՆ	եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Յունաստան եւ գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա եւ » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ԿԻՐԱԿԻ 16 ՄԱՅԻՍ 1926

16 MAI 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 124 — ԿԸ հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ՄՈԱՅԼ ՀՈՐԻԶՈՆ – ԱՄԲՈՂՋ ԵՒՐՈՊԱ ՏԱԳՆԱՊԷ ՏԱԳՆԱՊ ԿԸ ԳԼՈՐԻ ԱՅՍ ՄԻՋՈՑԻՆ,

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՀՐԱԲՈՒԽԻ ՎՐԱՅ

Բովանդակ Եւրոպա սուր տագնապ մը կ'անցընէ այս միջոցին: Օրէ օր կը բազմանան փոթորիկի մը նախանշանները: Մտորերկրեայ խլրտումներ կը սպառնան քանդել այն բոլոր թումբերն ու պատուարները որ շինուեցան 1919էն ի վեր, խաղաղութիւնը ապահովելու համար: «Վերջին պատերազմը» պիտի ըլլար 1914ի աղէտը. բայց անկէ ի վեր, յաղթականները իրենք ալ կը խնդան այդ միամտութեան վրայ, եւ, երեւութապէս համերաշխելով, դաշոյն կը սրեն մութին մէջ....

Երբեք այսքան մռայլ եղած չէր քաղաքական հորիզոնը: Եւ ոչ ալ այսքան բազմազան եղած էին առելութեան եւ սպառնալիքի պատճառները:

Առաջ՝ քաղաքական և դինուորական փառասիրութիւններն էին որ պետութիւն պետութեան դէմ կը հանէին: Այսօր ալ կան այդ ախտերը. բայց կան աւելի զօրաւոր թոյներ ալ: Ճեղքեր բացուած են ներսէն և դուրսէն: Ակռայ կը կճռտեն երկրէ երկիր, հարեւանէ հարեւան, դասակարգէ դասակարգ: Ամէն պետութիւն կը դողայ իր սահմաններուն, ինչպէս և ներքին ապահովութեան վրայ: Պատերազմը դադրած է, բայց իսկապէս պատերազմի վիճակ է որ կը տիրէ: Վարիչները աւելի շատ կը տեսակցին, կը խորհրդակցին իրարու հետ, ժողովներ կը սարքեն և ծրագիրներ կ'որոճան: Բայց այդ իրողութիւնն իսկ վտանգի աղդանշան է: Առաջ վեհապետներ և վարչապետներ յանկարծ իրարու կը հանդիպէին աշխարհակալութեան ծրագիր մը պատրաստելու, դաւեր նիւթելու համար: Այսօր տարին տասերկու ամիս պտոյտներ կը կատարեն, ակներև փոթորիկներ կանխելու մտահոգութեամբ:

Ի՞նչ կ'ըսեն օրուան լուրերը, — խառնակութիւն ամէն կողմ: Ֆրանսա կը գալարուի մնտեսական տագնապի մը տակ որ աղէտի մը համեմատութիւններն առած է: Սղերլինը 25 ֆր. էր պատերազմէն առաջ. արդէն անցած է 160ը. տոլարը՝ հինգ ֆրանքէն բարձրացաւ 33ի: Համաձայնութիւն մը կնքուեցաւ Ամերիկայի հետ, պատերազմի պարտքերուն համար, բայց արդէն իրար անցած է ֆրանսական մամուլը: «Ամերիկան անձնասպանութեան կը մղէ, կը խղդէ մեզ», կ'աղաղակեն այլեն, ինչպէս եւ ձախէն: Օրակարգի վրայ է նաեւ անգլիական պահանջքի խնդիրը, որուն համար Լոնտոն գնաց ելմտական նախարարը: Բրիտանական գործադուլն անգամ ծանր հարուած մը եղաւ Ֆրանսայի համար:

Արհեստակցական Միութիւնները ետ առին ընդհանուր գործադուլի հրամանը. բայց տագնապը չէ փարատած: Սահմանադրական տեսակէտով, Անգլիոյ վարիչները ապօրէն կը նկատէին գործադուլը, եւ կը մերժէին բանակցիլ սպառնալիքի տակ: Հրամանը ետ առնուեցաւ, որպէս զի բանակցութիւնները վերսկսին: Չի'մա է որ պիտի բացուի բուն խնդիրը, եւ լուծման ձեւ մը պիտի գտնուի: Արհեստակցական Միութիւնները տուին իրենց ուժին եւ ներքին համերաշխութեան ապացոյցը, որով կրնան միշտ գործածել այդ վճռական զէնքը, ընդհանուր գործադուլը, եթէ դոհացում չգտնեն:

Այլապէս ծանրակշիռ է լեհական անակնկալը: Լեհաստանն ալ այն երկիրներէն է ուր չափազանց սուր են ներքին, կուսակցական կամ հատուածական կիրքերը: Հազիւ ազատած երեք խոշոր պետութիւններու լուծէն, Լեհաստան չկրցաւ ստեղծել ամուր իշխանութիւն մը և ահաւասիկ ամբողջ կառավարութիւնը գերի կ'իյնայ կամ փախուստի կը մատնուի մէկ հարուածով: Երեւութապէս այլ և ձախի կռիւ մըն է որ կը մղուի, բայց քաղաքական աւելի խոր պատճառներ կան: Եւ հիմնաւոր են դիւանագէտներուն վախերը: Ոչ Ռուսիա և ոչ ալ Գերմանիա չեն մարսած Լեհաստանի շահած յաղթանակները, և եթէ պայքարը երկարաձգուի, կրնայ ծնունդ տալ ուրի՛շ անակնկալներու:

Գերմանիան, թէեւ խաղաղ, ունի ախտանշաններ որոնք պարբերաբար երեւան կ'ելլեն: Միապետական ոգին վառ է տակաւին և եկող-գացող դահլիճները միջին ճամբաններով հազիւ կը յաջողին յետաձգել պոռթկումը: Այս կարգէն է դրօշի խնդիրը, որ տապալեց Լիւթէրի դահլիճը: Օրուան իշխանութիւնը չի կրնար բոլորովին մէկդի նետել կայսերական դրօշը: Միւնհոյն ատեն իրեւան հանուեցաւ դաւադրութիւն մը, որ կրնար վերիվայր ընել ամէն բան:

Իտալիան յարատեւութեամբ կը պատրաստուի վաղուան համար, մերթ աղմկալի, մերթ լուռ ու մունջ: Մուսօլինի անդադար կը պրկէ օդակները, «խուրձ»երու վերածելով երկրին ամբողջ կեանքն ու կարգ ու սարքը: Զիսօսինք Պալքաններու մասին, որոնք նաւաձիգներու կապուած մակոյկներու կը նմանին, դաստապարտուած՝ այս կամ այն ուղղութեամբ քաշուելու: Զիսօսինք նաեւ Խորհրդային Միութեան մասին, որ միշտ արտաքին փոթորիկէ մը կը սպասէ իր վերջնական փրկութիւնը:

Եւրոպայի ներկայ վիճակը շատ կը նմանի վէգուվի խաղաղութեան, անոր պէս խաբուսիկ եւ անոր չափ վտանգաւոր:

Չես գիտեր ո՛ւրկէ պիտի պոռթկայ: Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

«ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ» ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐԸ

Հետեւեալ տողերը կը քաղենք «Խորհրդային Հայաստան»ի մէկ խմբագրականէն (23 Ապրիլ).—

«Ռուսական խոշորապետական ազգայնականները եւ հայ բթամիտ ազգայնականները, սկսելով մեծատուն փաշաներէն, եպիսկոպոսներէն, վաճառականներէն, անոնց պնակալէզ հրապարակախօսներէն մինչեւ դաշնակցական «ընկերվարական» ղեկավարները, կուլակ խմբապետները ու ստահակ մտաւորականները —անոնք բոլորը քմծիծաղով ու լկտի հրճուոցով դիմաւորեցին Թուրքիոյ հանրապետութեան հռչակումը եւ գուշակեցին անոր մօտալուտ խորտակումը «քաղաքակիրթ» (կարդա աշխարհակալ) Եւրոպայի մէկ շունչէն: Վրացեանները ու Ազիարեանները ամէն անգամ ուրախացած, ողջունած ու խրախուսած են անգլիական կամ ֆրանսական աշխարհակալութեան ամէն մէկ քայլը հանրապետական Թուրքիոյ դէմ ուղղուած: Վերջերս Մ. Վարանդեանը պոռնիկի պէշրանքով «Հայրենիք»ի մէջ, ողջունեց Մուսոլինիի աշխարհակալ տենչերը հանդէպ Թուրքիոյ անոր համար որ «Մուսոլինիի պրպտող աչքերը կանգ կ'առնեն Ադատիոյ եւ Իզմիրի վրայ... եթէ Իտալիա գրաւէ Իզմիրը — բան մը, որ կարծէք ճակատագրական «ըլլալիքներու» շարքն անցած է...»:

Եւ դեռ ի՛նչ սիրուն բացատրութիւններ, պաշտպանելու համար խե՛ղճ անմեղ Թուրքիան, որ հալածանքի ենթարկուած է ամէն կողմէ, և ապացուցանելու համար թէ Խորհրդային Միութիւնը, հետեւաբար և Հայաստանը Թուրքիոյ կողքին են, միշտ և յաւիտեան.

«Ողջոյն հանրապետական Թուրքիոյ, ողջոյն սուլթանականութեան, խալիֆայութեան եւ եւրոպական աշխարհակալութեան շղթաները փշրած Թուրք ժողովուրդին»:

Եւ ողջո՛յն ձեր խելքին:

ՔԻՒՐՏԵՐԸ ԿԸ ԿՌՈՒԻՆ ԵՒ ԿԸ ԿՈՏՈՐՈՒԻՆ

Պաղատագին կը գրեն մեզի.—

Թուրքերը կը շարունակեն իրենց հալածանքները, բնաջնջելու համար քիւրտ ժողովուրդը: Բայց քիւրտ հրոսախումբերն ալ իրենց կարգին լուրջ կորուստներ կը պատճառեն: Սեւերէկի վերջին կռիւներուն մէջ (Ապրիլ 11), Քիւրտերու կողմը անցան 250 Թուրք զինուորներ իրենց հրացաններով: Ինչ որ գերի կ'իյնայ Քիւրտերուն ձեռքը, անխնայ կը կոտորուի: Քիւրտիստանի բոլոր ճակատներուն վրայ կռիւ կայ: Որովհետեւ Թուրքերը անխնայ կը բռնաբարեն և կը կոտորեն քիւրտ կիներն և աղջիկներն, Քիւրտերն ալ ստիպուած են անոնց օրինակին հետեւիլ:

Քիւրտ ցեղապետ Հաճօ, որուն անունը յաճախ լիշուեցաւ Նիսիպինի վերջին կռիւներուն մէջ, 300 Թուրք զինուոր գերի բռնած եւ մեծ մասը կոտորած է: Սասունի մէջ Քիւրտերը կը շարունակեն կռուիլ եւ յաջողութիւններ շահիլ: Սղերդի շրջանէն Պօհթանի Քիւրտերը կառավարութեան լուր ղրկած են Թէ պիտի կոտորեն տեղին զինուորները, եթէ կառավարութիւնը նոր ուժեր ղրկէ:

Լուրերու համաձայն, Մալաթիա եւ Տէրսիմ ալ խլրտումի մէջ են: Քիւրտերը որոշած են 17էն 40 տարեկանը զինուոր արձանագրել, որպէս զի կարենան դիմանալ: Թուրք բանակէն փախստականներու թիւը կ'աւելնայ: Առնք կը գանգատին Թէ սպաները լաւ կը հագուին եւ կը սնանին, բայց իրենք կը զրկուին:

ՖՐԱՆՔԸ ՓՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Կաթոդ. պատուիրակը Թեմերուն ղրկած շրջաբերականով մը կը հրաւիրէ ժամնակցիլ ֆրանքը փրկելու համար բացուած հանգանակութեան:

«Ինչպէս Ֆրանսա բնակող եւ Ֆրանսան սիրող բոլոր օտարականներուն, նոյնպէս նաեւ մեր նուիրական պարտականութիւնն է մասնակցիլ սոյն հանգանակութեան, եւ գործնական ապացոյցը տալ մեր երախտագիտութեան որ պարտինք Ֆրանսայի մէջ մեր վայելած ամենալայն հիւրասիրութեան:

«Չմոռնանք որ 1923ին, երբ Զմիւռնիոյ ահաւոր աղէտէն եւ Պոլսոյ խուճապէն վերջ տասնեակ հազարաւոր հայ գաղթականներ իրենց միայն կեանքը փրկելու համար սարսափահար սկսան ծովեր անցնիլ, բոլոր երկիրները իրենց դռները փակեցին, համաշխարհային պատերազմին իրենց անուանած «փոքրիկ դաշնակցին» բնակորներուն առջեւ, եւ միայն ազնիւ եւ ազնուական Ֆրանսան էր որ բացաւ իր պղտաբեր երկրին դռները, փրկութեան առժամեայ ճամբայ մը ցոյց տալով ահաբեկ հայ փախստական գաղթականներուն, որով այսօր աւելի քան 50,000 հայութիւն մը հիւրասիրուած է Ֆրանսայի մէջ, գտնելով իր ապրուստն իր պատուաւոր աշխատանքին մէջ:

«Ուստի չերմապէս կը յանձնարարենք որ Ֆրանսայի մէջ հիւրասիրուած ամէն անձ, ինչ դասակարգի ու գաղափարի ալ պատկանի, փութայ կատարել առաւելագոյն չափով իր նուիրական պարտականութիւնը, մասնակցելով Ֆրանքի անկման առջեւն առնելու համար բացուած համաժողովրդային հանգանակութեան եւ այսպիսով գործնական ապացոյցը տալու համար Թէ հայ ժողովուրդն երախտագէտ ժողովուրդ մըն է որ արժեցնել գիտէ իրեն եղած հիւրասիրութիւնը, որով նաեւ ապացոյց տուած պիտի ըլլայ իր բարոյական արժէքին»:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի նախարարական խորհուրդը որոշեց, խնայողութեան համար, ջնջել ֆրանս. զինուորական եւ անգլ. նաւային մարմինները. ասոնց անդամները մօտ օրէն պիտի մեկնին:

ԴԻՒԱՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ամէն տեղ ալ, կարմիր Թէ ձերմակ ճակատի վրայ, դիւանագէտը, քնքոյշ եւ ժպտուն, խաղաղութեան հաւատիքներ կուտայ, իսկ իրականին մէջ ամէն երկիր դարանակալ կը սպասէ, մինչեւ ակռաները զինուած, վայրենի եւ սպառնալից:

Որքա՜ն համապատասխան է այս կացութիւնը եւրոպայի ներկայ վիճակին:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԼԵՀԱՍՏԱՆ ԵՐԿՈՒՒՔԻ ԲԱԺՆՈՒՄԸ

Պաշտօնապէս հաստատուեցաւ լեհական ապստամբութիւնը: Մարաջախտ Փիլզուտսքի ոչ միայն գրաւած է մայրաքաղաքը, վարշաւան, այլեւ Պելվէտերէ պալատը, ուր ամրացած էին օրուան կառավարութիւնը եւ նախագահը: Կ'ըսուի Թէ աւելի քան 400 հոգի սպաննուած եւ եւ 1000 հոգի վիրաւորուած են քանըչորս ժամուան կռիւի ընթացքին:

Այս կէտը քաղաքին մէկ մասն էր որ ապստամբներուն ձեռքը չէր անցած: Հաղորդակցութիւնները կտրուած են վարշաւայի հետ, այնպէս որ տակաւին կարելի չէ ճշգրիտ գաղափար կազմել այս քաղաքային պատերազմի զարգացման մասին: Ապստամբները տէր են երկաթուղիներուն, զորս կը կեցնեն սահմանին վրայ: Օդանաւեր ալ չեն բաներ, բայց բոլոր լուրերը կը հաստատեն Թէ կռիւները պիտի շարունակուին տակաւին, մանաւանդ որ երկիրը երկուքի բաժնուած է: Հաւանական է որ կառավարական զօրքը պաշարէ յաղթական մարաջախտը որ 25000 զինուոր կեդրոնացուցած է վարշաւայի մէջ եւ օգնական ուժ կը սպասէ Վիլնայէն, Լուպլինէն եւ Լօձէն: Կառավարութեան հաւատարիմ երկու զօրավարներ իր դէմ կը քալեն արեւմուտքէն եւ հարաւէն:

*** Եւրոպայի դիւանագէտները լրջօրէն մտահոգ են Լեհաստանի դէպքերուն առթիւ: Սեղմուած Գերմանիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ, Լեհաստանի կացութիւնը կրնայ չափազանց ծանրանալ, եթէ Պերլին կամ Մոսկուա առիթէն օգտուին միջամտելու եւ հին վէճեր յարուցանելու համար: Լիթուանիան ալ առիթի մը կը սպասէ, Վիլնան ետ առնելու համար: Դիտելի է որ լեհական այս տագնապը պիտի զուգադիպէր Գերմանիոյ միապետական նոր ձեռնարկին, եթէ այս վերջինը երեւան հանուած չըլլար: Փիլզուտսքի հակառուս կը նկատուի, 1906ին Սիպերիոյ մէջ բանտարկուած ըլլալով, եւ բնազդաբար բարեկամ՝ Գերմանիոյ: Միեւնոյն ատեն հիացող մըն է Բրուսիոյ զինուորական դրութեան:*

*** Լուրի մը համաձայն, Լեհաստանի հանրապետութեան նախագահը եւ նախարարները փախած են օդանաւով եւ ինքնաշարժով:*

ՄՈՒՍՈՒԼԻՒ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

Էնկլիւրիէն հասած լուրերու համաձայն, Մուսուլի համաձայնութիւնը պատրաստ է ստորագրութեան համար: Անգլիական դեսպանը Էնկլիւրի պիտի երթայ երէկ, եւ հաւանաբար այս շաբթու ստորագրէ դաշնագիրը, վեց տարի քաշքշուելէ յետոյ: Ցանձնաժողով մը պիտի կազմուի սահմանագիծ մը որոշելու համար: Որովհետեւ Թուրքիա պնդած է ապահովութեան մասին, կը կարծուի Թէ համաձայնութիւնը փոխադարձ ապահովութեան դաշինք մը կը պարունակէ Անգլիոյ, Թուրքիոյ եւ Իրագի միջեւ: Նոր դաշնագիրը կարեւոր կը նկատուի անոր համար որ, հաւանաբար պիտի ազդէ Թուրքիոյ արտաքին քաղաքականութեան վրայ, դէպի արեւմուտք դարձնելով զայն:

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ

Գործադուլի հրամանը ետ առնուելէ յետոյ, քաոսային վիճակ մը կը տիրէր Անգլիոյ մէջ, եւ շատ մը Արհեստակցական Միութիւններ կը մերժէին համակերպիլ տրուած որոշման: Բայց արդէն հարթուած է ճամբան, եւ հետզհետէ կը կանոնաւորուին հաղորդակցութիւնները եւ ուրիշ աշխատանքներ:

Վարչապետ Պոլտուին ծրագիր մը պատրաստած է, հանքատէրերու եւ բանուորներու միջեւ տեւական համաձայնութիւն մը գոյացնելու համար: Մինչեւ այդ, երեք ամիս եւս պիտի շարունակուի պետական նպաստը:

Շաբաթ առտուընէ Լոնտոնի մէջ սկսան բանիլ հանրակառքերը եւ ստորերկրեայ երկաթուղիները: Քարտիֆի, Պրիսթոլի,

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

"ԱՆԼԵԿԱԼ,, ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Հայաստանի խորհրդային իշխանաւորները չորս ամիս քար լռութիւն պահելէ յետոյ, վերջապէս հարկադրուեցան վարագոյրին մէկ ծայրը վերցնել եւ խոստովանիլ ձերբակալութիւնները, որոնց մասին շատոնց ահազանգը հնչեցուցած էր արտասահմանի սրտցաւ մամուլը։

Վարագոյրին մէկ ծայրը միայն ըսի, որովհետեւ համաձակութիւն չունին խոստովանելու ճշմարտութիւնը իր բովանդակ մերկութեամբ։

Ամէն վայրկեան դաւադրութիւն երազող եւ փնտռող իշխանաւորները, ամէն տեսակի բռնաւորներու յատուկ հոգեբանութեամբ, ինքնապարագման միջոցները որոնելու ժամանակ կ'ինայեն այսպիսի կեղծիքներու եւ ստութիւններու լաբիւրինթոսի մը մէջ, որ փոխանակ զիրենք արդարացնելու, պատճառ կը դառնայ անարգութեան սիւնին գամելու։

Այդ պարոնները շարք մը ծիծաղելի իրենց էութեամբ անարժէք, ամբաստանութիւններու շարքին, կը դնեն նաեւ մեղադրանք մը, որ արդար վրդովմամբ պիտի պատճառէ արտասահման գտնուող ամէն մէկ Հայու։

Այդ ամբաստանութեան համաձայն, «դաւադիրները» «անլեկալ», այսինքն ապօրինի՝ արգիլուած գրականութիւն կը մտցնեն եղեր խորհրդային միութեան կամ Հայաստանի ընական պարիսպներէն ներս։ Այս ամբաստանութիւնը «խորհրդային Հայաստան»ի մէջ զետեղուած մեղադրանքներու ամէնէն մեծն է, որ նետուած է բանտարկեալներու հասցէին. միւսները ծիծաղելի եւ երեսակական ձախողութիւններ են։

Ի՞նչ է այդ «ապօրինի գրականութիւն»ը։

Սուլթանական, ցարական կամ նման բռնապետութիւններու սահմաններէն ներս «ապօրինի գրականութիւն մտցնել» բացատրութիւնը ամէն մարդու հասկնալի էր։ Ազատ խօսքի գրականութիւնն էր ան, որմէ բոլոր տեսակի բռնակալները կը սարսափին։ Բայց անհասկնալի եւ անիմաստ է այս բացատրութիւնը այնպիսի երկիրներու համար, ուր կը տիրէ յեղափոխական եւ աշխատաւորական իշխանութիւն մը, ինչպէս կը հռչակեն ամէն կողմ։

Ի՞նչ է ուրեմն այդ ապօրինի գրականութիւնը զոր իբր թէ մեզադրեալ հարիւրաւոր բանտարկեալները մտցուցած են երկրի սահմաններէն ներս։ անբարոյականութիւն, սրիկայութիւն սորվեցնող գրականութի՞ւն մը արդեօք։

Եթէ այսպէս շեշտակի դրուի հարցը, ձեզի պիտի պատասխանեն .

— Ապօրինի են արտատհսմանի գաղութներուն մէջ հրատարակուած ոչ–մեծամասնական բոլոր թերթերն ու գրքերը, երբեմն նոյն իսկ այն համայնավարական հրատարակութիւնները որոնց մէջ ոչ–ուղղափառ հատուածներ կրնան սպրդած ըլլալ։

Ուրեմն խօսքի ու մամուլի ազատութեան սահմաններու մէջ քու ընթերցանութեանդ ամենօրեայ նիւթ կազմող թերթերն ու ամէն տեսակ հրատարակութիւնները «անլեկալ» գրականութիւն կը սեպուին, իրենք զիրենք յեղափոխական եւ հանրապետական իշխանութիւն համարող խումբ մը մարդոց կողմէ։

Ուրեմն, այս մարդիկը հարիւրաւոր բազմութիւն մը բանտերը կը լեցնեն անոր համար որ, ազատ խօսքն ու գրականութիւնը մտցուցած են երկրի սահմաններէն ներս...։

Այժմ ես Հարց կուտամ ընթերցող հասարակութեան եւ մանաւանդ անոնց որ արտասահման նստած, անհաղորդ՝ բանտարկեալներու կրած ահաւոր տառապանքներուն, բերանաբաց գովքը կը հիւսեն այս ազատ խօսքի անողոք թշնամիներուն։—Ի՞նչ անուն կուտաք այն թշուառականներուն, որ յանդգնութիւնը կ'ունենան այս լրբութիւնը արտասահման ղրկելու իրենց այլանդակ մամուլի էջերուն միջոցով։

Ու մանաւանդ այսպէս անոնք որ կը փրփրին, երբ գողին՝ գող եւ սրիկային՝ սրիկայ որակումը կ'ըլլայ, ինչո՞ւ, ի՞նչ սարսափէ բզուեցած ոչ միայն ձայն–ծպտուն ու բողոք չեն բարձրացներ այս հրէշային արարքին դէմ, այլ եւ յանդգնութիւնը կ'ունենան մեղսակից դառնալու «սուտ» յայտարարելով կատարուած անորակելի ձերբակալութիւնները։ Կրնա՞ն հաւատացնել որ միամիտ էին եւ չէին գիտեր։ Եղեմադրենք թէ այդպէս է. իսկ այժմ երբ Երեւանէն վաւրագոյրը կը բացուի, որ եւ է վրդովմամբ չե՞ն զգար արտասահմանի «մտաւորականները»։

Այս հարցին պատասխանը կը թողում իրենց։ Եթէ իրապէս պարկեշտ են ու անկողմնակալ, թող հրապարակ գան։

Այժմ դառնանք բռնութեան եւ խարդախութեան ասպետներուն, որ «յեղափոխական» պիտակը փակցուցած են իրենց ճակտին։

Հազար ու մէկ անգամ հազար ձեւերով իրենք ու իրենց արտասահմանի մունետիկները կը յայտարարեն թէ երկրի բանուորութիւնն ու գիւղացիութիւնը շատոնց հասկցած է ընդդիմադիրներու խօսքին, գործին ու քաղաքականութեան վնասակարութիւնը։ Եթէ իրօք այդպէս է, այլ եւս ի՞նչ վտանգ կրնայ ըլլալ այդ «անպէտ» համարուած գրականութեան մէջ, որմէ այնքան կը սարսափին Հայաստանի իշխանաւորները։ Լաւ չէ՞ որ ժողովուրդը թողուի ազատ, կարդալու ամէն տեսակ գրականութիւն, արտայայտուելու ազատօրէն եւ ըսելու ինչ որ ինք կ'ուզէ, եւ ոչ թէ անկոչ փաստաբաններ դուրս գան անոր անունով կեղծ յայտարարութիւններ ընելու։

Ի հարկէ այդ պարագային պէտք չէր ձնար գրականութիւնը գաղտնի ներս մտցնելու տաժանելի գործողութեան, եւ ոչ ալ այդ պատճառով հարիւրաւոր անձեր բանտերը թխելու։

Պիտի ըսէք թէ ժողովուրդը անգիտակից է եւ չի կրնար զանազանել բարին ու չարը, կը խարուի հակառակորդներէն եւ կը վտանգուի բանուորական իշխանութիւնը։ Բացէք ուրեմն բռնապետական իշխանութիւններու պատմութիւնը եւ պիտի տեսնէք այդ պատասխանը նոյնութեամբ կրկնուած անոնց կողմէ։ Ընդէք ալ միայն «ժողովուրդին օգտին» համար էր որ կապանք կը դնէին ազատ գրականութեան ու խօսքին վրայ։

Ի՞նչ է ուրեմն տարբերութիւնը ցարական եւ պոլշեւիկեան բռնապետութիւններուն։

Ց. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ բոլոր աշխատակիցներէն գրել Թուղթին մէկ ԵՐԵՍԸ ՄԻԱՁՆ։

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ՍՈՒՏԵՐԸ ՀԵՐՔՈՒԱԾ

(Մեր մասնաւոր թղթակցէն)

Լիոն, 13 Մայիս

Այս առտուան Թերթերը կը հրատարակեն երկու պաշտօնական զեկոյցներ՝ Լիոնի եղբայրասպան կռիւին մասին։ «Լիոն Ռեփիւպլիքէն» Թերթը, որ Հայերու մասին աննպաստ հրատարակութիւններ ըրած էր, «Հայերու միջեւ տեղի ունեցող կռիւը վերջապէս բացատրուած» խորագրին տակ կը հրատարակէ պաշտօնական զեկոյց մը, որմէ կը քաղենք հետեւեալ մասերը.—

«Լիոնի Հայ գաղութը գրական եւ գեղարուեստական մեծ ցերեկոյթ մը կազմակերպած եւ այս առթիւ Հ. Հ. Պատուիրակութեան նախագահ Ն.Գարոնեանը հրաւիրած էր խօսելու, Հանդէսին փայլը աւելցնելու համար։ Նմանօրինակ Հանդէսներ կազմակերպուած էին նաեւ Մարսիլիոյ եւ Ֆրանսայի ուրիշ քաղաքներուն մէջ։ Այս Հանդէսները Հաշտ աչքով չէն դիտեր կարգ մը Հայեր, Մոսկուայի վարձկանները կամ մոլորածները, որոնք կեղծ գրգռութիւն կ'ուզեն առաջացնել Ֆրանսայի Հայ գաղութին մէջ, երբեմն խիստ ուժգին եւ ուղղուած այն վարիչներուն դէմ, որոնք անկախ Հայաստանի վերջին ճեացորդները կը ներկայացնեն եւ կը պաշտպանեն։

«Մայիս 2ի Հանդէսը խանգարուեցաւ Հայ եւ օտար Համայնավարներու կողմէ, կանխամտածութեամբ։ Ասիկա ո՛չ առաջին եւ ոչ ալ վերջին «եղոյթ»ն է այս տագնապալի գլուխներուն, որոնք կը յաւակնին, նոյն իսկ ազատ Ֆրանսայի մէջ խեղդել ձայնը անոնց, որոնք իբրեւ հաւատարիմ թարգմանը Հայ ժողովուրդի զգացումներուն, կը շարունակեն բողոքել Թրքօ–խորհրդային լուծին դէմ եւ պահանջել իրենց Հայրենիքին ազատագրումը»։

«Լիոն Ռէփիւպլիքէն»ի խմբագրապետը մանաւանդ տեսակցութեան մը պահուն յայտնեց մեզ թէ Մայիս 2ի դէպքին առթիւ իրենց Թերթին մէջ լոյս տեսած կարգ մը Հակահայ Հրատարակութիւնները ո՛չ մէկ չար դիտումի պէտք է վերագրել։ Իրենք մօտէն չհիմանի մէջ չըլլալով Հայ գաղութին Հետ, դժուար էր իրականութիւնը ներկայացնել այնպէս ինչպէս որ է. բաւականացած են միայն լրաբերներու Հաղորդած տեղեկութիւններով։ Հիմա որ ծանօթացած են Հայկական գործերուն, առաջիկայ Թիւրիմացութեանց զոհ չեն ըլլար։

Լիոնի ամէնէն հին եւ ամէնէն տարածուած Թերթը՝ «Լը Փրօկրէ» որ նոյնպէս խառնակիչ խլուրդի մը չինծու յայտարարութիւններուն արձագանգ եղած էր, իր այս առտուան Թիւին մէջ «Հայ ընկերվարականները կը բողոքեն» խորագրին տակ, Հետեւեալը կը գրէ.–

«Այցելութիւնը ընդունեցինք բազմաթիւ Հայերու, որոնք կը բողոքեն Մայիս 2ի Հաւաքոյթը «Փաշիստական» ներկայացուելուն դէմ։ Այս առթիւ Համպուրկի Աշխատաւորական Միջազգայինին պատկանող Գաշնակցութիւն կուսակցութեան քարտուղարութիւնը Հետեւեալ զեկոյցը կը Հաղորդէ.

«Հայ Համայնավարները, իրենց Ֆրանսացի, իտալիացի եւ ուրիշ բարեկամներուն Հետ Լիոնի մէջ Մայիս 2ի յարձակումը կանխամտածութեամբ եւ խնամքով պատրաստել էին, ճշմարտութիւնը ոտնակոխ ընելով, իրենք դիրենք իբրեւ զոհեր կը ներկայացնեն եւ իրենց Հակառակորդները «Փաշիստ» կ'անուանեն։ Անդադար անհաշիւ կը մսխեն խորհրդաւոր աղբիւրէ եկած դրամներ, Լիոնի փողոցներուն մէջ գրգռիչ խաղեր յայտարարութիւններ կը փակցնեն եւ «մեծ ցոյց» մը կը կազմակերպեն՝ բողոքելու համար կարծեցեալ «միջազգային փաշիսմ»ին դէմ։

«Բանախօս քաղաքացի Ն. Ա–Հարոնեան եւ իր բարեկամները ընկերվարականներ են, ու մենք բացարձակապէս կը Հերքենք Համայնավարներու դրպարտութիւնը, որ կը ձգտի մեզի դէմ գրգռել աշխատաւոր զանգուածներն ու բոլոր ժողովրդավարները։»

Այս կերպով Լիոնի ժողովուրդը բոլորովին լուսաբանուած է Հանդէսի եւ սարքուած դաւադրութեան մասին։ Ընդհն սկիզբէն ի վեր տեղական Թերթերը բոլորն ալ մանաւանդ «Նուվօ ժուռնալ» եւ «Նուվէլիսթ», նոյն իսկ «Փրօկրէ» եւ «Լիոն Ռէփիւպլիքէն» շատ ճիշտ տեղեկութիւններ տուած էին։ Երեւանի Հացկատակները փորձեցին իրենք զիրենք արդարացնելու համար կարգ մը սուտեր թխել վերը յիշուած երկու Թերթերուն մէջ. բարեբախտաբար հիմա անոնք ալ իրականութիւնը Հասկցան եւ, դէպքին ճշմարիտ պատկերը ներկայացուցին։

Լիոնի ընկերվարական կուսակցութեան նախագահ եւ Ռոնի երեսփոխան քաղաքացի Վ. Ցարմ, ծերակուտական Թեկնածու ժան Վուալօ եւ ընդհանուր քարտուղար Ս. Պոնէ մօտէն ծանօթացան իրենց քոյր կուսակցութեան տեղուոյս ներկայացուցիչներուն Հետ եւ խոստացան այսուհետեւ ընկերական կապ պահել երկու կուսակցութեանց միջեւ եւ աջակցիլ իրենց Հայ ընկերներուն՝ ամէն կերպով։

Լիոն այժմ Համեմատաբար խաղաղ է։

Համայնավարները սակաւ, Հանդարտ չեն ձնար։ «Գող սիրտը դող»։ Դրամը առանց Հաշուելու կը ծախսեն՝ զոհերը իբր դահիճ ներկայացնելու Համար։

Մէկ կողմէ կ'ուրանան երկու վկաներու ներկայութեան խոստովանած մահասպանութիւնները, միւս կողմէ, շուարելով այսպիսի խօսքեր կը գրեն.«Ցարակոյս չկայ որ ոճիրին հեղինակները Հետապնդելու մասին մենք ջանք չենայցինք եւ ջանք չպիտի խնայենք»։

Ասիկա կը նշանակէ «մտանենք եւ պիտի շարունակենք մտանել»։ Ընդէն երկու Համայնավար փաստաբանները կը շարունակեն գրգռել խնդիրը եւ շատ մը անմեղներ ոստիկանական խոստովանութիւններու ենթարկել տալ։

Հասարակութիւնը շատ լաւ գիտէ, մանաւանդ Լիոնի մէջ, թէ ո՞վ է սուտ լուրեր դարբնողն ու Հրապարակը աղմկողը։ Ո՛չ ժամանակ եւ ոչ սիրտ ունինք քօսութիւններով զբաղելու։

''ՅԱՌԱՋ,,Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԿԻՆԵՐՈՒՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՏՈՒՈՂ ԳԱՏԸՆ

Պլիտահի Գատըն եւ իր մանկամարդ կինը կ'ապրէին կատարելապէս միաբան։ Գատըն կը պաշտէր կինը եւ որպէսզի չձանձրանար (կինը իբր զբօսանք ունէր քանի մը ամսու մանկիկ մը), գատարահին միջնորմներէն մէկուն վրայ ծակել տուած էր տեսակ մը լուսամուտ, որ կը բացուէր իր բնակարանին բակին վրայ։ Ընկէ, շղարշէ վարագոյրի մը միջէն, մանկամարդ կինը կրնար ներկայ ըլլալ, առանց տեսնուելու, գատարանին բոլոր վիճաբանութիւններուն։ Պաշտպանի խնդիրները մասնաւորաբար կը հետաքրքրէին զինքը,— եւ Աստուած գիտէ թէ՝ ատոնք որքա՜ն յաճախադէպ են մեր մէջ։ Սակայն եւ այնպէս, շուտով հակցաւ որ ամուսինը, զոր այնքան արդարադատ կը համարէին, միշտ իրաւունք կուտար կիներուն։ Այս պատճառաւ նախանձեցաւ։ «Ամուսինս քնաւ յանցանք պիտի չգտնէ՞ կնոջ կողմը։ Կինը ամէն տեղ իրաւո՞ւնք պիտի ունենայ անոր համար։» Մխիթը դրաւ բժշկել զայն այս հիւանդութենէն։

* * *

Առտու մը Գատըն իմացուց կնոջը թէ՝ յարգելի հիւրեր ճաշի պիտի գան։ Հարցուց թէ ի՛նչ պէտք է գնէ.— կորկոտ՝ ամէնէն ընտիրը եւ ամէնէն սպիտակը, դրդում՝ ամէնէն թարմը, ձմերուկ, պարարտ եւ արիւնագոյն, եւ իր սեւամորթ Ամպարէքի հետ, պագ–էլ Ռահպայի շուկան գնաց։ Անմիջապէս, մանկամարդ կինը կանչեց Ամպարքան, իր սեւուհին։

—Շո՛ւտ դէպի եւրոպական շուկան։ Գնէ ինծի կորկոտ՝ ամէնէն սեւը, դրդում ամէնէն հինը, ձմերուկ՝ ամէնէն նիհարը եւ ամէնէն սպիտակը...

Ժամը վեցին, ճաշի սեղանը դրուած էր։ Գատըն, ուրախ–զըւարթ եկաւ վերջին ակնարկ մը նետել ճաշասրահին մէջ։ Բայց ի՜նչ յուսախաբութիւն, – ահա ազատ, պղնձէ ափսէի մը վրայ, «գուս–գուս» մը որ կը մխար հողի գոյն, գորշ հացեր, առանց խմորի, եւ կոտրած պնակներու մէջ քանի մը մանր շերտ ձմերուկ, նոյնքան կապոյտ որքան վարունգները։

Գատըն բակին մէջտեղը ելաւ եւ կինը կանչեց.

— Մունի՛, գոչեց որոտաձայն, այս ի՞նչ շունի ուտելիք է որ կը տեսնեմ սեղանին վրայ։

— Բայց... սիրելիս... խնդրե–ցա՞ր... այն ճաշն է զոր դուն ինքդ գնեցիր...

— Ե՞ս, ե՞ս գնեցի սուգի այս կորկոտը եւ սա ձմերուկը որ հիւանդ սոխի մը կը նմանի։ Դո՛ւն խենդ ես...

Վիճաբանութիւնը սաստկացաւ։ Դրացիները, լսելով աղմուկը, եկան հանդարտեցնել խնդիրը։ Գատըն, զայրացած, պատմեց անոնց պատահարը։ Բոլորը ապշեցան։

Լալլա Մունին բնաւ չբողոքեց։ Խնդրեց դրացիներէն որ ներս մտնեն տեսնելու այն ճաշը որու մասին այնքան գէշ կը խօսէր Գատըն։

— Ո՛հ, սիրե՛ս... ներէ՛ մեզի... երբեք հացը այսքա՛ն ոսկեգոյն եղած չէր, ոչ ալ գուսգուսը այսքան սպիտակ...

— Դեռ անոր իրաւո՞ւնք կուտաք։ Կ'լսէք որ հացը եւ գուսգուսը պատեւակա՞ն են, պօռաց Գատըն, իր կարգին ճաշարան մտնելով։ Բայց կանգ առաւ սեմին վրայ, շփոթած, աչքերը բանալով։

— Ո՛հ... բայց, հիմա... ես ալ գանուն պատեւակ կը տես եմ...

— Խնդրեցեր է, խենդեցեր է մրմռացին դրացիները, քաշուելով։

Ամպարքա, իր տանտիկնոջ հրամանին վրայ, օգտուելով վճռէն, սեղանին վրայ դրած էր իսկ գնած գանելի ուտելիքները տեղ շքեղ ափսէ մը՝ լի ընտիր պատրաստութիւններով զորս գնած էր։

* * *

Ճաշէն վերջը երբ, հիւրերը մեկնեցան, մանկամարդ կինը, մունետին հետ առանձին մնալէ ետք կախերես եւ մտնցուն տղուն օրօրոցին։

— Օ՛ իմ ամուսինս, ըսաւ, ամենեւին պիտի չներեմ քեզի այն անարգանքը զոր ըրիր ինծի այսօր մեր դրացիներուն առջեւ։ Ի՞նչպէս համարձակեցար գանգատիլ ինծի պէս կնոջմէ մը... Ո՛չ լաւ, ես այս տղան, այս միակ կապը որ մեզ կը միացնէ, պիտի անհետացնեմ...

Առաւ տղան օրօրոցէն եւ վազեց նետելու Տորը, որ կը գտնուէր բակին մէջտեղը։

Գատըն սաստիկ բարկացաւ։ Առաջին անգամը ըլլալով, բռնեց կինը եւ վրան ինկաւ թեւերը սեղմելով։ Ցետոյ աղաղակեց.

— Օգնութեան հասէք դրացինե՛ր։

Դրացիները վազեցին։ Պատրաստուեցան տղան ջուրէն հանելու։ Սակայն Լալլա Մունի ցնծութենէ կեցուց։

— Դուք կը հաւատա՞ք թէ որ կ'ըսէք ձեզի մարդ մը որ խելքը կորսնցուցած է։ Եկէ՛ք տեսէք մեր տղան, հրեշտակի մը պէս կ'քնանայ անկողնին մէջ...

Եւ իսկապէս։ Հորը նետած հին պուպրիկ մըն էր։

Դրացիները հեռացան, պատճառելով դատաւորին եւ համոզելով թէ խենդեցած է։

* * *

Իրիկունը, երկար, հոյակապ հագարագոյն ապակիներով ննջարանին մէջ... մարմաշէ վարագոյրներու մէջէն կ'երեւի, խուցին լոյսը, թաղնաղարդ պղնձէ անկողին մը զոր կը լուսաւորէ կապոյտ լամբի մը աղօտ լոյսը։ Խնկամիր մը կը տարածէ հեշտալի բոյրի մուշկի եւ յասմիկի։

Լալլա Մունի, թաւիշէ բազմոցի մը վրայ երկնցած, մկ թեք ձալլած ծոծրակին տակ, ձեռքերուն մէջ կը բռնէ խոնարհած աչքերը...

Շրթունքները, միշտ կարմիր մերժուն պատասխանել ամուսնոյ աղաչանքին։

— Օ՜ն, կնիկ... ներէ մէկ անուան ջղագրգռութեանս եւ եկիր պառկէ...

Ինք, տակաւին հագած բուրդէ լայն վերարկուն եւ ուռոգիկ տաբատը։ Գլխուն վրայ տակաւին ելեւէջներու ժապաւէնը ուժը կամ տասը պատառ։

— Կը պաղատիմ... Եկիր պառկէ...

Պինը կը դարձնէ ճակատը ոսկի ծոպերը կը ծփան, եւ չի տասխաներ։

Կրկին կը պաղատի, մինչեւ վերջապէս, կինը կը հաճի բերանը,— բայց ամուսնին հրամայելու համար. եթէ կ'ուզէ բուժ ստանալ, պէտք է առնէ երկու մետաքս թաշկինակներ եւ սկսի պարել հնդկուհիներու պէս։ Ամուսինն մէկ ծայրէն միւսը կը պտտի։

Գատըն շինեցաւ քունքերը։

— Ի՞նչպէս, ես, Գատը մը կ'ուզես որ սկսիմ պար՞ել երկու մետաքս թաշկինակներով... Ըն

ԴՎԻՆՈՒՈՒՆՎԱԾ ԺԱՄ

ՅԱ ԿՈՏՏԱՉԱԿ

(ՀԱՏՈՒՑՈՂԱԿԱՆ ՅԱՄԱՌՈՏ)

VII

VII

ամառանոց։

Ընկերուհիս ոգջմտի ժպիտով ձեռքս սեղմեց ու ամառանոցի դռնից ներս մտավ։ Ես ետևից հետևեցի։ Ամառանոցի տերը ինձ ծանոթ էր։ Ես գիտեի, որ նա ամուսնացած է, ունի երկու երեխա, և որ ինքն էլ ամառանոցում է ամուսնու և երեխաների հետ։ Ես գիտեի նաև, որ նա ամուսնուն չի սիրում, ամուսնուն ատում է, և որ ամուսնու հետ ապրում է միայն երեխաների համար։ Ես գիտեի նաև, որ նա ինձ սիրում է, և որ ես էլ նրան սիրում եմ

Լիվրփուլի, Նիւքէսլի եւ ուրիշ կարգ մը վայրերու երկաթուղիներու ծառայողները տակաւին կը շարունակեն գործադուլը, ընկերութիւնները մերժած ըլլալով հին պայմաններով ընդունիլ բանթողները։ Վերջնական համաձայնութիւն չէ գոյացած նաեւ լրագրի տէրերուն եւ գրաշարներուն միջեւ։

Ոստիկանութիւնը խուզարկութիւններ կատարելով Մանչէսդրի կողմերը, եօթը համայնավարներ ձերբակալեց։

Խալիֆայական հանաժողովը

Գահիրէի մէջ բացուեցաւ իսլամական համաժողով մը, որուն նպատակն է խալիֆայութեան խնդրով զբաղիլ։ Պատուիրակներ գացած են Սուրիայէն, Պաղեստինէն, Իրաքէն, Հնդկաստանէն, Թունուզէն, Լեհաստանէն, Հար. Ափրիկէէն եւ Ճավայէն։ Թուրքերը չեն մասնակցիր։

Օրակարգը կը կազմեն հետեւեալ հարցերը.— 1. Խալիֆայութեան դիրքը եւ խալիֆային էական ստորոգելիները. 2.— Խալիֆայութիւնը անհրաժե՞շտ է հիմա. 3.— Խալիֆայութիւնը ներկայիս կը լրացնէ՞ պահանջուած պայմանները. 4.— Եթէ երրորդ հարցումին պատասխանը ժխտական է, ի՞նչ պէտք է ընել. 5.— Եթէ համաժողովը որոշէ որ խալիֆայութիւնը անհրաժեշտ է, ի՞նչ միջոցներ պէտք է առնուին այս որոշումը գործադրելու համար։

Եգիպտոսի արաբական թերթերը մեծ կարեւորութիւն չեն ընծայեր այս համաժողովին։ Կ'ըսուի թէ համաժողովի գաղափարը յղացողները նախապէս ժտաղրած էին Ֆուատ թագաւորը խալիֆա հռչակել, բայց հիմա հասկցած են որ ատիկա կարելի չպիտի ըլլայ, որով եւ պարզ ձեւակերպութեան համար կը գումարուին։

Տագնապ մը Միջագետքի մէջ

Իրաքի խորհրդարանին նախագահը հրաժարեցաւ, ելմտական նախարարին նախատական ընթացքին պատճառաւ։ Ընդդիմադիրները նախագահին կողմը կը բռնեն եւ կը մերժեն մտնել խորհրդարան, ուր ներկայ երեսփոխանները չեն կրնար մեծամասնութիւն կազմել։ Կը վախցուի որ խորհրդարանը լուծուի։

Ամուսնահեռ ըլլ չկայ

«Նորկէ» օդանաւը, որ դէպի հիւսիսային բեւեռ տարաւ բեւեռախոյզ Ամունսսէնը, վերջին անգամ հինգշաբթի առաւօտ տեսնուած է Ալասքայի մօտերը, դէպի Նօմ։ Անկէ ի վեր լուր չկայ։ Վերջին անգամ շոգենաւ մը կը հաղորդէր թէ «Նօրկէ» ամէն հինգ վայրկեանը անգամ մը Ճերպլէնգքսի, Նօմի կամ Փիւնօի կայանները կը կանչէր, բայց չէր կրնար հաղորդակցութեան մտնել անոնց հետ։ «Նօրկէ» երեսուն օրուան բաւելիք կազօլին եւ առատ պաշար ունի։

Կը կարծուի թէ օդանաւը փոթորիկի պատճառաւ ցամաք իջած է եւ այդ միջոցին անթելի գործիքները աւրուած են։ Հարիւրապետ Ուիլքինս, որ նոյնպէս դէպի բեւեռ կը ճամբորդէ, «Նօրկէ»ն փնտռելու պիտի ելլէ։

Քիւրտ ցեղապետներու ախորդ

Արեւելեան նահանգներու մէջ միլէէկալիպներուն աքսորը կը շարունակուի։ Ատոնք ընդ հսկողութեամբ արեւմտեան Անատոլու կը ղրկուին։ Աքսորականներուն մէջ են Պայազիտէն աշիրէթապետ հազարապետ Շէյխ Սալիհ, միւլազիմ Իսա, գօլաղասը Հաճի, Տիատին գաւառակէն հազարապետ Ալի, Մէհմէտ, սպայ Համզա, գայմագամ Ապտիւլ Մէճիտ, հազարապետ Ալի, հարիւրապետ Ապտիւլ Պարի, արդի երեսփոխաններէն Սիւլէյման Սուտի պէյի եղբայր Քարաքէօսէի թաղապետութեան նախագահ Համտի, նախկին մէպուս Շէվքէթ, աշիրէթապետ Բաղըզ Պէհճէթ, վանայ նահանգէն հազարապետ Հաջդը, գայմագամ Պէքիր Սըրըգ, Սուլթան, հարիւրապետ Աբիֆ, վանի միւֆթի Մօլլա Սայիտ Քիւրտի եւ ուրիշներ։

ԱԹԷՆՔԻ ԶԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Նոր Օր»ի մէջ կը կարդանք.—

Մեր աշխատակիցներէն Պ. Յ. Սիմոնի ևս ձերբակալուելով առաջնորդուեցաւ միւս Դաշնակցականներուն քով։ Մազլումեան եպիսկոպոս օթօմօպիլով «Յաղթանակ»ի խմբագրատունը գացած է, որմէ յետոյ վ. Զէյթունցեանի ընկերակցութեամբ նախարարութիւն ներկայանալով Պ. Սիմոնիի ձերբակալութիւնը պահանջած են, ամբաստանելով զայն իբր խոովարար։ Միւս կողմէ կը տեղեկանանք թէ Մազլումեան և վարչութիւն նոր դիմումներ կատարած են բանտարկուածներուն աքսորը պահանջելով։

Փանկալոս եւ Վենիզելոս

Զօր. Փանկալոս Յունաստանի վարչապետութիւնը առաջարկած է Զօր. Փարասքեվօփուլօի, որ 1917էն 1920 վենիզելոսեան բանակի հրամանատար եղած է եւ որ Ֆրանսա կը բնակի ներկայիս։ Փանկալոս կ'ուզէ այս ձեւով վենիզելոսեանները զրկել կարեւոր աջակիցէ մը։

Կառավարութիւնը տեղական եւ օտար ընկերութիւններուն առաջարկած է անթել հեռագրի կայաններ հաստատել կարեւոր քաղաքներու մէջ։

Ռրհօի 6000 գործաւորները փողոց ելեցուած

Սեպտեմբերի երկու հազար գործաւորները տակաւին դուրսը կը մնան։ Ատոնց տեղ նոր գործաւորներ առնուեցան, մեծ մասամբ օտար։ Միւս կողմէ փոքր Ռրհօի 6000 գործաւորներն ալ փողոց նետուեցան, ամսականի յաւելում պահանջած ըլլալով։ Ատոնք ամէն օր միթինկ կը գումարեն եւ կը պահանջեն որ գործատէրերը ընդունին իրենց պայմանները, այլապէս գործի չպիտի սկսին։

Բանւորները անբաւական կը գտնեն ներկայ օրավարձերը, տրուած ըլլալով ապրուստի օրէ օր սղիլը։ Ներկայ տարուայ Յունիսէն մինչեւ Մայիս, գլխաւոր առարկաներու — ուտելիք, հագուստեղէն, տան վարձք— գիները 100ին 20 յաւելում կրած են, մինչ օրավարձերը նոյն սակին վրայ մնացած են։

Հացին գինը

Մինչեւ Յունիս 1 պիտի շարունակուի ներկայ գինը (1.95), բայց այնուհետեւ պիտի ծախուի մինչեւ 2.10ի, նկատի առնելով ցորենի գնին բարձրացումը։

Մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Ֆրանքֆրնի նոր անկումը։

ԶՈՒՏ ԽԱՂՈՂԷ
"ՍԹԱՆՊՈՒԼ,, ՕՂԻՆ ՀԱՍԱՒ
ԱՐԵՒԵԼ. ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ ԱՄԷՆԷՆ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ
ՆՈՐ ՀԱՅ ՆՊԱՒԱՎԱՃԱՒՈՒԱՏՈՒՆԸ
ԳԷՈՐԳ ՄԱՐԹԱԵԱՆ — ՅՈՎՍԷՓ ԱԶԻԶԵԱՆ
52 - 54, Rue Piat, PARIS 20e
Մէթրօ՝ ՊԷԼՎԻԼ Tél. ROQUETTE: 92-56
Փարիզի ապսպրանքները յաճախորդին տունը կը յանձնուին։
Ապսպրանքները կ'ընդունուին թէլէֆօնով և նամակով։
Արուարձանները քօլի փօսթալով կը ղրկուին։
ՄԵԾԱՒԱՃԱՌԱԿ գաւառները եւ արտասահման *ՓՈՒՐԱՒԱՃԱՌԱԿ*

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԲԻԲ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ
Sociétés Savantesի թատրոնին մէջ (8 Rue Danton)
23 Մայիս 1926 Կիրակի գիշեր ժամը ճիշտ 8.30ին
Բովանդակ հայ բեմերու վրայ Ա. անգամ ըլլալով Պ. Ղ. ՄԵԼՈՅԵԱՆԻ
Հայ կեանքէ ՍՈՒՏԸ *տռամ 5 արար*
Տոմսերու գիները մասնաւոր 20, Ա. կարգ 10, Բ. կարգ 7.50 ֆր.
Ոչ ոքի տոմսակ պիտի ղրկուի։ Դիմել Տ. Նշանեանի 63, Rue Mr. le Prince 1—3 *եւ* 7—9։ *Բոլոր հայ ճաշարանները։ Իսկ ներկայացման գիշերը ժամը 6էն սկսեալ կիշէն։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. «ԻՇԽԱՆ» խումբի ժողովը տեղի կ'ունենայ այսօր կիրակի երեկոյ ժամը 8,30 ին 2 Rue du Vieux Colombier, Metro St. Sulpice: Ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Հ. Յ. Դ. փարիզի ընկ. ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ Չորեքշաբթի երեկոյ (19 Մայիս) ժամը 8,30ին 2 Rue du Vieux Colombier. Métro St. Sulpice.

Հ. Յ. Դ. Գոյամարտ խումբի ընդհ. ժողովը այսօր կիրակի առաւօտ ժ. 10ին ծանօթ իւաւաքատեղին: կարեւոր օրակարգ:

Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ թաղային խումբի ժողովը՝ Ուրբաթ 21 Մայիս իրիկունը սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Վիէնի Հայ ժողովրդային լսարանի կազմակերպած ներկայացումը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ 23 Մայիս Փօնթէֆէք Սիներմայի սրահին մէջ: Կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ օրը:

ՇԱՊԻՆ-ԴԱՐԱՀԻՍԱՐՅԻՆԵՐՈՒ «Ռազմիկ» Հայրենակցական Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այսօր կիրակի, 16 Մայիս, կէս օրէ յետոյ ժամը 2.30ին, 40 rue de Belleville. Métro Belleville.

ՏԱՐՕՆ-ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայրենակցական Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այսօր կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ուկէսին, Fbg. Temple ծանօթ իւաւաքատեղին, շատ կարեւոր օրակարգով:

Ջափահաս Որբերու Միութեան ընդհ. ժողովը կիրակի, 23 Մայիս կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին: Կը հրաւիրուին անդամները զատ, բոլոր չափահաս որբերը: Ներկայ պիտի ըլլայ Պ. Ներսէս Օհանեան:

ՀՐԱՒԷՐ
ԲՈԼՈՐ ՀԱՅ ԳՐԱՇԱՐՆԵՐՈՒՆ

փարիզի շրջանին մէջ, թէ հայ եւ թէ ֆրանսական տպարան աշխատող բոլոր հայ գրաշարները խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրուին խիստ կարեւոր օրակարգով, այսօր կիրակի, 16 Մայիս գերեկէ վերջ ժամը 2.30ին, «ՆՈՐՔ» լսարանին սրահը, 166, Rue de Belleville, Métro Place des Fetes.

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի ցրուիչն է Պ. Գեղամ Ծերիկեան.— Հասցէ Guégham Tzerikian, Poste Restante, Marseille.

ԼԻՕՆԻ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի և «Մարմարա»ի գործակալն է Յովհաննէս Դերձակեան, 34 Rue Dunoir, Lyon.

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՄՈՆԹԱՐԺԻ, Մ. Դ.—Թերթը փոսթ կը ձգուի նախորդ իրիկուընէ:

ՂԱ. ՍԻՅՆ, Լ. Ս.— Ստացանք 20 ֆրանք:

ՄԱՐՍԷՅԼ, Ե. Մ.— 35 ֆր. ստացած ենք:

ՎԱԼԱՆՍ, Ն. Ս.— Ճշդեցինք:

ՖԻԼԻՊՊԷ, Օ. Թ.— Փոխեցինք, ղրկուած է Դեկտ. 1էն:

ՄԵԼԱ, Ս. Թ.— Ստացանք 20 ֆրանք,

ԼԻՈՆ, Ա. Վրդ.— Ստացանք 20 ֆրանք:

ՄՕՆՖԵՐՄԷՅԼ, Ա. Ն.— Ղրկեցինք. պայմանները թերթէն կը տեղեկանաք:

ՄԱՐՍԷՅԼ, Թ. Գ. — Ստացանք 20 ֆրանք, նոր բաժանորդին ղրկեցինք 2 Մայիսէն:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ Ի ՆՊԱՍՏ ՀՕԳԻ

Հօգի անդրանիկ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ Մայիս 22ի Շաբաթ իրիկուն, ժամը 2.30ին Salle d'Horticultureի *մէջ* 84, Rue de Grenelle:

Ամէն միջոց ձեռք առնուած է պարահանդէսը դարձնելու ոգեւորիչ եւ հետաքրքրական:

Տեղի պիտի ունենան մէջ ընդ մէջ գուարթ երգեր, հայկական եւ կովկասեան պարեր եւ ուրիշ կարգի ժամանցներ:

Նուէրներ ղրկել՝ Mr. Hovsep Pushmanի, 3, Rue Cassini (14).

ԸՆԴԱՆԷԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
Ի ՆՊԱՍՏ
ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՖԱՆՖԱՌԻՆ
Նախաձեռնութեամբ հայ պետարուեստասէրներու: 5 Յունիս Շբ. գիշեր ժամը 9.30էն մինչեւ առաւօտ՝ Salle des Fêtes, Mairie du VI. (Place St. Sulpice), *վեցերորդ թաղապետութեան շքեղ սրահներուն մէջ:*

Միրուն անակնկալներով, ազանդական պուֆէ:

Նախապէս գնուած մտից տոմսերու գին՝ 10 ֆր. այր ու կին:

Նոյն գիշերը կիշէն՝ 8 ֆր. այր, 5 ֆրանք կին:

ՀԱՅ ՍԱՓՐԻԶ
ԱՐԱՄ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
3, Rue d'Austerlitz, 3
Métro Gare de Lyon,
Quai de la Rapée եւ Bastille

Պատիւ ունինք ծանուցանել մեր յարգելի հայրենակիցներուն որ վերոյիշեալ հասցէին, բացած ենք սափրիչի (վարսավիրայ) սրահ մը, արիեստին նորագոյն մեթոտներով: Մեր մաքուր սպասարկութիւնը եւ մատչելի գիները մեծապէս պիտի գոհացնեն մեր յաճախորդները:

Կանանց եւ փոքրիկներու մազերը կը կտրուին ճաշակաւոր կերպով: կը ծախուի նաեւ անուշահոտ օճառ եւ այս կարգի զանազան առարկաներ: Բաց է ամէն առաւօտ ժամը 7էն երեկոյեան 9, բացի երկուշաբթի:

Շաբթու մէջ մասնաւոր զեղչ:

ՊԷԼՎԻԼԻ ԾԱՆՕԹ ՀԱՅ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ
ԱՐԹԻՆԵԱՆ
Ներկայիս նոր վաճառատուն մը եւս բացած է 28, rue Lesage, մէթրօ՝ Belleville.

Ամէնէն նոր խանութները պատրաստ են մեր յարգելի յաճախորդներուն գոհացում տալու համար:

Այս առթիւ մասնաւոր զեղչ ըրած ենք մեր գիներուն վրայ:

ԱՅՑԵԼՈՒ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ
Օրուան մէջ կամ գիշեր ատեն ընտանեկան, հարսանեկան, ընկերական հաւաքոյթներու, հանդէսներու եւ այլ խնջոյքներու համար, իրենց բնակարանին, գործատեղիին, գրասենեակին մէջ կամ բացօթեայ լուսանկարուելու եւ այս կարգի ամէն աշխատանքներու համար անձամբ կամ երկտողով մը դիմել Լուսանկարիչ *ԳՐԻԳՈՐ ՃՕԼՕՂԵԱՆԻ*, 39, Rue Brancion, Paris 15:

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐ ՈՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ԲԱՑՈՒԱԾ Է
ՇԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ
ԸՆԴԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՃՈՒԽ ՄԲԵՐՔՈՎ ՄԸ
Ունինք նաեւ ամէն տեսակ անուշեղէններ, ոգելից ըմպելիներ, քոնսէրվաներ, համեմներ, անխարդախ սուրճ, ընտիր թէյեր, ձիթապտուղ, քաշէր, ֆերմակ պանիր, ապուխտ, օ ծոքօլոններ, հոտաւէտ օճառներ եւայլն. եւայլն.: Խիստ դիւամատչելի գիներով:

Հեռախօսով ապսպրանքներ կ'ընդունուին եւ կը փոխադրուին:

ՄԵԾԱՓԱՌԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ՝ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԶԵՂՉ եւ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Նպարավաճառատուն "ՇԻՐԱԿ,,
26 Rue de Trévise Tél. Bérgère 38-63: Métro Cadet

ԹԷՅ. ԹԷՅ. ԹԷՅ.
Ամէն տեսակ եւ ամէն գիներով Թէյի խառնուրդներ, ուղղակի Մէյլանէ, Հնդկաստանէ և Ջինաստանէ ներածուած։
Գիները անբաղդատելիօրէն Աժան։ Փրարուած Թէյ՝
«THÉ YAVROU»
Աշխարհահռչակ և հանրածանօթ մարքա
ՀՄՍՏՍՏՈՒԱԾ 1880ին
Վարձատրուած) Պօրտոյի 1907ի ցուցահանդէսէն
ոսկի մետալով) Նափոլիի 1906ի » »
Փափաքողներուն ծրար մը Թէյ ձրի կը ղրկուի մէկ ֆրանքի դրոշմաթուղթի փոխարէն։
Ֆրանսայի եւ գաղութներու բոլոր կարեւոր խանութները կը գտնուի։
Արեւելեան ճաշակով և ծաղիկ Թէյով խառնուրդներ։
Թղթակցութիւն ուղղել «Thé Yavrou» 15 Rue Sénac, Marseille

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹՈՒԱԾԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : N-rd 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ
ԴԵՐՁԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ
Ստացած ենք սեզօնի առթիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորանոր կերպասներ:
24, Rue Bergère, Paris (9) թէլէֆօն Provence 05-49

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ՄԱՎՐՕՍ
92, Rue Rébeval. Métro: Belleville
Հեռաձայն՝ Combat 0-5
Շամեղ Արեւելեան կերակուրներ՝ խոհարարապետ ՀԱՃԻ ԳՐԻԳՈՐ
Շաբաթ և Կիրակի գիշերներ Արեւելեան նուագ

ՍԱԿԱՐԱՆ
15 Մայիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.
Սթերլին,	L. St.	162 —
Տոլար,	Dollar	33 25
Մարք (ոսկի)	Mark	7 95
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	16 75
Թրք. ոսկի	» or	148 —
Մէճիտիէ	Médjidié	14 —
Լէվա 100 ֆաար	Léva	25 —
Տրախմի »	Drachme	41 —
Լիր »	» Lire	107 50
Պելժ. ֆրանք	» Frc. Belge	99 50
Ֆռանց. »	Frc. Suisse	630 —
Լէյ 100 ֆաար	Ley	12 25
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)	165 —

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ		
Եգ. Ֆր. Ֆռնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.	3480 —
»	II »	2200 —
»	III »	2100 —
Իւմէյի երկաթղ.	Lots turcs	130 —

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis և Réaumur
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
Ջերմամիզութեան, ֆրանկ ախտի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց:
Բժշկական տարրալուծումներ
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8 Կիրակի՝ 9—12:
Ժողովրդական գիներ

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՌ ՏՂԻ
6 Petits Hôtels (Bd. Magenta 87ի անկիւնը)
Տ.ք. ԹԱՓՈՆ, փ. Բ. Հ.: Tél. Trud. 11-28
ՋԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԵԱՆ նոր եւ նոր բարդութիւններու արագ քաւժութիւններով: Լաւագոյն արդիւնքներ: Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8: Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12:

ԲԺ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆ
42, Rue des Acacias
Métro: Ternes կամ Etoile
Կ'ընդունի ժամը 2-4 եւ 5-7:
Կիրակի օրերը 9-11:

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration (Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՈՐԴՈՒԹԻՒՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՉՈՐԵՔՇԱԱԹԻ
19
ՄԱՅԻՍ
1926

19 MAI 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 125 — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՊԱՏԳԱՄ. ԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻ ՅՈՒՆԻՍ 20ԻՆ. ԻՆՉ ՔԱՅԼ ԱՌԱՋ Է ՓԱՐԻԶԸ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՔԻՒՐՏԵՐՆ ԱԼ ՅԻՈՒՅԱՆ

1915—16ի հայաջնջ սարսափները նոյն յարատեւութեամբ եւ կատաղութեամբ կը գործադրուին Քիւրտերու ձեռնով:

Այդ շրջանին Եւրոպան կցկտուր տեղեկութիւններ կ'իմանար կատարուած խժդժութեանց մասին: Մեր հայրենակիցները իրենք հարկադրուած էին օտար աղբիւրներու դիմել, հասկնալու համար հրէշային դաւադրութեան զանազան ղրուագները: Եւ կային երանելիներ ալ որ տակաւին բան չէին գիտեր պինդաղարչն քանի մը տարի յետոյ, եւ հարցումներ կ'ուղղէին շատոնց տեղահան-ջարդուած նահանգներու, կամ կախաղան հանուած դէմքերու մասին: Դժուա՛ր էր հանդուրժել այսքան տգիտութեան, պաղարիւն պատասխաններ տալ այս ուշ ծնած հետաքրքրութեան:

Քիւրտերը աւելի դժբախտ են այս տեսակէտէն:

Անոնք ալ, ատենէ մը ի վեր եւ մինչեւ այսօր, կը կոտորուին ճիշտ այնպէս ինչպէս Թուրքիոյ հայ ժողովուրդը: Տեղահանութիւն եւ ջարդ, անճիտում՝ արու սերունդի եւ առեւանգում կիներու եւ աղջիկներու, Թրքացում՝ անչափահաս մանուկներու, հրկիզում՝ ամբողջ գիւղերու, աւար՝ ամէն ճակատի վրայ, — այս բոլորը տեղի կ'ունենան Քիւրտիստանի մէջ, սանձարձակ բարբարոսութեամբ, անհաշիւ եւ անվախճան: Եւ սակայն, ո՛վ իմացաւ ամբողջ պատմութիւնը: Տեսա՞ք եւրոպական թերթ մը որ լրջօրէն հետաքրքրուէր: Իմացա՞ք ո՛ր եւ է դիտողութիւն, յանո՛ւն քաղաքակրթութեան...: Պոլսոյ Թրքական թերթերուն լուրերն անգամ հազիւ քանի մը տողով կը թարգմանուին, այն ալ պատահաբար:

Աւելի դեհիւկ են պոլշեւիկները—յեղափոխականնե՛րը: Անոնք առաջին օրէն ճակատ կազմեցին քրտական շարժումին դէմ, և ցնծութեամբ աւետեցին Թուրք «ազկեար»ներուն յաղթական արշաւը՝ ապստամբ Քիւրտիստանի լեռներուն վրայ: Անոնք շատ լաւ գիտէին որ դիրքի, դատի և դասակարգային ըմբռնումի տեսակէտով՝ տարբերութիւն չկայ Մարոքի Աբտիլ Քերիմին, Սուրիոյ Սուլթան Էլ Աթրաշին և Քիւրտիստանի շէյխ Սահիտին միջև: Բայց վերջինը ուրացան առանց այլեւայլի, իսկ առաջին երկուքը երկիւղածութեամբ կը փառաբանեն մինչև այսօր, անոնց փառքին համար ժողովներ սարքելով ամէն տեղ: Մեր երանելի երեւանն անգամ ետ չմնաց կարաւանէն, և գիշերը ցորեկին խառնեց, քիւրտ «հակայեղափոխականները» վարկաբեկելու, և եղբայր Քէմալին ուժ տալու համար: Այդքա՞ն միայն: Ապրիլ 29 Թուակիր «Մարտակոչ» մը առէք և կարդացէք.

— «Հայաստանի քիւրդերի ակտիվի խորհրդակցութիւնը դատապարտեց Դաշնակցական դեկավարների պրովոկացիոն փորձերը, որոնք փորձում են ցաճկաստանում ապրող քիւրտերին վերցնել իրենց պաշտպանութեան տակ եւ ձգտում են ավտոնոմիա ձեռք բերել»:

Երցա՞ք հասկնալ այս խայտառակ հայկաբանութեան իմաստը (միայն ուղղագրութիւնը փոխած ենք).— Հայաստանի Քիւրտերը ժողով գումարեր են, եւ դատապարտեր են Դաշնակցութեան դեկավարները, որոնք գրգռիչ փորձեր կը կատարեն, Քիւրտերը իրենց պաշտպանութեան տակ առնելու եւ ինքնօրինութիւն ձեռք բերելու համար: Ուրիշ խօսքով, պոլշեւիկները իրենք մէկ-երկու ողորմելի Քիւրտեր կանչեր, եւ բանաձեւ մը ստորագրել տուեր են անոնց, իրենց իսկ անկախութեան կռիւին դէմ: Մէկ քարով երկու Թռչուն. այդ բանաձեւով Թէ քրտական անկախութեան գաղը կը ձաղկուի, եւ Թէ Դաշնակցութիւնը կ'անուանարկուի, իբրեւ պաշտպան նոյն անկախութեան...:

Բայց Թողունք շոշորթները իրենց գլխուն, եւ դառնանք բուն հարցին:

Ինչպէս ըսինք, վայրագ հետեւողականութեամբ մը յառաջ կը տարուի քիւրտ ժողովուրդին բնաջնջումը: Արտաքին աշխարհը շատ քիչ բան գիտէ բուն երկրին մէջ գործադրուած սարսափներու մասին: Միայն տեղահանութիւնն է որ հրապարակաւ կը գրուի Թուրք Թերթերուն մէջ, անշուշտ Թրքավարի հակացողութեամբ: Վերջերս քանի մը հարիւր քիւրտ երեւելիներ (Թուսա, Իզմիր եւն.): Ուրիշներ ալ ճամբան են, կամ կը սպասեն Ատանայի մէջ:

Սարսափի քաղաքականութեան հետ մէկտեղ, Էնկիւրի դիմած է նաեւ նենգ խաղերու, որպէսզի Քիւրտերը դադրեցնեն կռիւը. բայց անոնք մերժած են, եւ կը պատրաստուին նոր շարժումի մը, որ ուշ-կանուխ պիտի պայթի: Այժմ հրոսակային կռիւներ միայն տեղի կ'ունենան, մասնաւորապէս Սասունի լեռներուն վրայ: Շրջաններ կան ուր ոտք չի կրնար կոխել Թուրք զօրքը: Ուրիշ վայրերու մէջ ալ, անպաշտպան բազմութիւններ կը հեւան Թրքական լուծին տակ: Քիւրտ ժողովուրդին ողնայարը կոտրելու համար, Էնկիւրի կը փորձէ արմատախիլ եւ ցիրուցան հօտի մը վերածել զայն:

Ո՛րքան ուշանայ հակահարուածը, այնքան պիտի յաղթի Էնկիւրին:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԽՆԱՄԻՆԵՐԸ ԼԵՋՈՒ ԵԼԵՐ ԵՆ...

Տարիներով ամէն նախատինք լսել յետոյ, ռամկավարները սկսեր են տրտնջալ հայ պոլշեւիկներէն, եւ մինչեւ անգամ... պահանջներ դնել: Ազգանշանը տուաւ իրենց տեղական օրկանը, ուր իրարու ետեւէ Թիթու խօսքեր կը ստորագրեն ռամկավար երեւելիները: Չգիտենք ինչ գաղտնի որոշումներ տուած է իրենց պատգամ. ժողովը, բայց համբերութեան բաժակը յորդեցաւ այն օրէն, երբ Հօկի կեդր. վարչութիւնը հասկցուց Թէ Հօկերու անդամ չեն կրնար ըլլալ նաեւ ռամկավարները, եթէ Հայաստան չփոխադրեն ազգային կտակներն ու բարեգործութիւնները:

Բայց խօսինք իրենց բերնով: Ամերիկայի «Պայքար»ը խօսելով Հօկի մասնաճիւղերու կազմութեան մասին, դիտել կուտայ (Մայիս 1).—

«Հօկի վարչութիւնը եւ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը պարտաւոր էին, գոնէ Ամերիկայի համար, գոնել գործակցութեան եղր մը եւ Թերեւս տակաւին ուշ չէ, այդպիսի գործակցութեան մը հիմը դնելու համար:

Բոլորովին համամիտ եմ որ Հօկի մասնաճիւղեր կազմուին այնպիսի գաղութներու մէջ, ուր գոյութիւն չունի Հ. Բ. Ը. Միութիւն. իսկ Ամերիկայի մէջ սխալ պիտի ըլլայ երեւան բերել նոյնատեսակ կազմակերպութիւն մը եւս, որ աւելորդ ծախքերու եւ անտեղի մրցակցութեանց տեղի կրնայ տալ:»

Միեւնոյն Թերթը, հետեւեալ յանդո՛ւգն Թելադրութիւնը կ'ընէ խորհրդային իշխանութեան.— մոռնալով որ դեռ երէկ ակռայ կը կճրտէին Դաշնակցութեան դէմ, ամէն անգամ որ այդպիսի առաջարկներ ընէր.

«Հայաստանի պաշտօնական շրջանակներուն ու մամուլին մէջ յաճախ կը ծեծուի արտասահմանի ազգային կտակներուն, հիմնադրամներուն ու գոյքերուն խնդիրը, կը պահանջուի որ անոնք իսկոյն Հայաստան փոխադրուին ու յատկացուին երկրին շինութեան ու ժողովուրդին պէտքերուն: Այս պահանջը իրաւացի է ու մենք ալ կը ձայնակցինք բոլորով սրտիւ: Պէտք է դիտնալ սակայն, Թէ ազգային կտակներու, հիմնադրամներու ու գոյքերու համագումարը, մէկ հարիւրերորդ մասն իսկ չի կազմեր հայկական այն հսկայ հարստութեան որ բռնաղրաւուած է Թուրքերու կողմէ: Միայն Իզմիրի Հայոց ու կ. Պոլսոյ փախստական Հայերուն իբրեւ լքեալ գոյք յափշտակուած հարստութիւնը կը բաւէ Հայաստանի առձեռն բոլոր պէտքերուն, եւ Թերեւս քանի մը տարի շարունակ: Մենք չենք ըսեր Թէ խորհրդային կառավարութեան կողմէ ձեռնարկ մը կամ աղղարարութիւն մը բաւական պիտի ըլլայ, որպէս զի Էնկիւրի ճանչնայ Հայոց իրաւունքները: Սակայն, կը խորհինք Թէ Հայաստանի կառավարութիւնը պարտաւոր է չմոռնալ եւ պատեհ ու պատշաճ միջոցներով միշտ զգացնել տալ Թէ չէ մոռցուած Թուրքիոյ Հայոց բռնաղրաւեալ գոյքերուն խնդիրը, որու պաշտպանութիւնը իրեն կը պատկանի, քանզի տարագիրները ինք կը պատսպարէ: Խորհրդային կառավարութիւնը Թուրքիոյ Հայոց գոյքերուն տիրութիւն ընելով հակառակ գործած չըլլար իր քաղաքական ուղղղութեան ու սկզբունքներուն, ոչ ալ Թուրքիոյ հետ իր յարաբերութիւնները կը խանգարէ, այլ միայն իրաւունք մը կը պաշտպանէ:»

ՊՈԼՍՈՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՆՈՐ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

Շաբաթներ տեւող խորհրդակցութիւններէ, «երեւելեաց ժողով» գումարելու առաջարկներէ, եւ երեւելի ու աներեւոյթ ամէն կարգի մեքենայութիւններէ ետք, վերջապէս կարելի եղած է լուծել Քաղաքական ժողովի տագնապը: Տեղապահը դիմած էր նախորդ վարչութիւնը ընտրող Ընդհ. ժողովի 42 անդամներուն, որպէս զի գրաւոր ըրկեն իրենց քուէն, նոր Վարչութիւն մը կազմելու համար: Պատասխանած են 32 հոգի, որոնցմէ երկուքը սպիտակ քուէ ղրկած, իսկ ինը հոգի ձեռնպահ մնացած են: Քուէներուն մեծամասնութեամբ վարչութեան անդամ ընտրուած են.—

Պ. Պ. Արթին Մաղաքեան, Աւետիս Սալմանեան, Գէորգ Գասէրլեան, Գրիգոր Ճէվահիրճեան, Լեւոն Տնտեսեան, Կոպեոնիկ Խաչատուրեան, Մխաք Մակարեան, Մխաք Նարլեան, Մկրտիչ Սիսլեան, Յակոբ Ալճեան, Յովհ. Տէրունի, Սարգիս Գարագոչ, Սիմոն Չիլինկիրեան եւ Տիգրան Նազարեան:

Քուէները կեդրոնացած են եղեր Տեղապահին ղրկած ցանկին վրայ:

ՖՐԱՆՔԸ ՓՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Հանգանակութիւնները կը շարունակուին մեծ եռանդով: Ռօչիլտ եղբայրներէն նուիրեցին հինգ միլիոն ֆրանք, Իւնիօն Փարիզիէն դրամատունը կէս միլիոն, Լազար եղբ. դրամատունը 1,250,000, մէւս դրամատուններն ալ կը մասնակցին՝ նուազագոյն 100,000 ֆրանքով: Մինչեւ հիմա հանգանակուած գումարը 60 միլիոնը անցած է:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՕՏԱՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Պոլսոյ մէջ գործող շատ մը օտար ընկերութիւններու դրամագլուխը ֆրանքէ կազմուած է: Ֆրանքի անկումին պատճառաւ, յիշեալ ընկերութիւնները առեւտրական գործավարութեան դիմելով խնդրած են որ իրենց դրամագլուխը Թրքական կամ անգլիական ոսկիի վերածուի:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՔԻՒՐՏԵՐՈՒՆ ԱՔՄՈՐԸ

Թուրքերը կը շարունակեն արեւելեան նահանգներէն իրենց ձեռքը ինկած Քիւրտերը տարագրել դէպի ուրիշ շրջաններ: Ատանայէն առնուած հեռագիր մը կ'ըսէ Թէ քիւրտ գաղթականներու կարաւան մը Ատանա հասած է եւ շուտով անկէ ճամբայ պիտի հանուի դէպի արեւմտեան նահանգները:

Սուլթան Վահիտէտտին յանկարծամահ

Սան Րէմոյէն առնուած հեռագիր մը կ'ըսէ Թէ գահընկէց Սուլթան Մէհմէտ Զ. Վահիտէտտին շաբաթէն կիրակի լուսնալիք գիշեր սրտի հիւանդութենէ մեռած է Մանեօլիայի վիլլային մէջ:

Վահիտէտտին օսմանեան գերդաստանի 37րդ եւ վերջին Թագաւորն էր, որդի Սուլթան Ապտիւլ Մէճիտի եւ ծնած էր 2 Փետրուար 1861ին Պէշիկթաշի մէջ: Մէհմէտ Րէշատի յաջորդած էր 3 Յուլիս 1918ին: Սուլթանութեան Չնջումին վրայ, 1922 Նոյեմբեր 17ին Պոլիսէն անգլիական զրահաւորով Մալթա փախաւ եւ յետոյ եկաւ Սան Րէմօ, ուր կ'ապրէր մինչեւ հիմա:

Խալիֆայութեան հաւաժողովը

Գահիրէի մէջ խալիֆայական համաժողովը կը շարունակէ իր նիստերը: Վերջին ժողովին մէջ Պաղեստինի պատգամաւորը ուզեց զեկուցագիր մը կարդալ Դամասկոսի Մէչիտան Թաղին ոմբակոծման մասին, սակայն եգիպտացի իւլէմաները արգիլեցին անոր ընթերցումը, յայտնելով որ իրենք քաղաքականութեամբ չեն կրնար զբաղիլ:

Խալիֆայական համաժողովը, վիճաբանելէ վերջ, եկաւ այն եզրակացութեան Թէ առայժմ պէտք չկայ խալիֆայութիւնը վերահաստատելու. պիտի կազմուի իսլամական ընդհ. ժողով՝ մը, որ պիտի կարգադրէ իսլամական բոլոր խնդիրները:

Սուրիոյ նոր վարչութեան ծրագիրը

Սուրիոյ նորընտիր կառավարութեան ծրագրին գլխաւոր կէտերն են՝ 1.— Հրաւիրել սահմանադիր ժողով մը, որ սահմանադրութիւն մը պիտի մշակէ ազգային դերիշխանութեան հիման վրայ: 2.— Դաշնագիր մը կնքել Ֆրանսայի հետ: 3.— Իրականացնել Սուրիոյ միութիւնը: 4.— Դատական դուռ մը միացնել:

Ծրագիրը կը նախատեսէ նաեւ ազգային բանակի մը ստեղծումը, Սուրիոյ Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ ուիլը եւ քաղաքական բոլոր յանցանքներու համար ընդհանուր ներում:

**** Մարզպան տը Ժուվենել Մայիսի վերջերը կատ սկիզբը Փարիզ պիտի գայ:*

**** Ֆրանսական զօրախումբ մը Շահպա գիւղը հակառակ Տիւրզիներու բուռն դիմադրութեան: Սուէյնանը խաղաղ է: Հպատակութեան շարժումը արագարգանայ դէպի ձէպէլի հիւսիսը:*

8000 հոգի ձերբակալուած

«Էքօ տը Փարի»ի Սթօքհոլմի Թղթակիցը կը հ[illegible] մէկ ամսուան ընթացքին Փեթրոկրատի, Մոսկուայի, եւ Քիէվի մէջ ձերբակալուածներու Թիւն է առնուա[illegible] հոգի. բոլոր բանտերը լեցուն են: Բոլոր անոնք որո[illegible] սահմանէն շատ նամակ կը ստանան, իրբեւ կասկածելի կը ձերբակալուին եւ կը բանտարկուին: Պատճառ ցոյց կը տրուի այն Թէ այս մարդիկը կը գործակցին չերվոնէցը կոտրելու համար: Այդպիսիներու ինչքերն ալ կը գրաւուին:

Փանկալօսի խնայասիրութիւնը

Յունաստանի դիկտատորը երկիրը փրկելու համար սկսած է խիստ խնայողութիւններ ընել ամէն ճիւղի մէջ: Վերջերս ճառի մը մէջ զօր. Փանկալօս կ'ըսէր Թէ «ապագան ապահովելու համար հելլէն ժողովուրդը որոշ ատեն մը ցամաք հաց միայն պէտք է ուտէ: Ամէն բանէ առաջ պետութիւնը պէտք է տայ ատոր օրինակը, ջնջելով անհրաժեշտ չեղող բոլոր ծախքերը»: Խօսքէն գործի անցնելով զօր. Փանկալօս հրամանագրով մը կը ջնջէ մինչեւ հիմա նախարարներու տրամադրութեան տակ դրուած ինքնաշարժները:

Ռընօյի գործադուլը

Գրեցինք Թէ փոքրիկ Ռընօի 6000 գործաւորները փողոց նետուած էին, գործատէրերը ընդունած չըլլալով օրավարձի յաւելման պահանջը, և Թէ գործադուրկները մեծ հաւաքոյթներ կ'ունենան բողոքելու համար այս երեւոյթին դէմ: Երկուշաբթի կէսօրին մեծ Ռընօյի բանուորները պիէեանքուր փիլ կէտի հր-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐԸ

Ա.

Չորրորդ ամիսն է որ արտասահմանի մամուլը կը զբաղի Հայաստանի ձերբակալութեանց հարցով։

Մամուլի մէկ խոշոր մասը, գլխաւորապէս պաշնակցական, կը պնդէր թէ Հայաստանի եւ Անդրկովկասի մէջ կատարուած են զանգուածային ձերբակալութիւններ, իսկ պօլշեւիկ եւ պահպանողական մամուլը յերիւրածոյ կը համարէր այդ լուրերը եւ կ'ամբաստանէր պաշնակցական մամուլը թէ խորհրդային իշխանութիւնը վարկաբեկելու համար այնպիսի սուտ լուրեր կը հնարէ։ Վիրքերը յուզուեցան։ Պաշնակցական մամուլը նորանոր տեղեկութեանց հիման վրայ բողոքի եւ ցասումի ճիչեր արձակեց, իսկ տխրահռչակ «Երեւան»ը, «պաշտօնական հաւաստի աղբիւրէ» հեռագիր մը բերել տալով, հերքեց «զանգուածային ձերբակալութիւնները»։

Խնդիրը, ի՞նչ է խնդիրը։

Եթէ պաշնակցական մամուլը կ'ուզէ շինծու լուրերով վարկաբեկել խորհրդային իշխանութիւնը, այդ ճամբան դէպի կորուստ պիտի տանի զինքը, եւ պիտի բարձրացնէ խորհրդային իշխանութեան վարկը իսկ. հակառակը, եթէ ճիշտ են պաշնակցութեան տուած լուրերը, բայց դիտմամբ կը չերքուին պոլշեւիկ եւ պահպանողական մամուլին կողմէ, ուրեմն հակառակորդները չափազանց վարակուած են այլասերման թոյնէն։ Կ'ընդունինք որ, մասնաւորապէս պահպանողական մամուլը չունենալով անմիջական կապ Անդրկովկասի հետ, խորհրդային թերթերուն մէջ չգտնելով որեւէ ակնարկ ձերբակալութեանց մասին, կրնար վերապահ գտնուիլ։ Ընդունինք որ ծանօթ չեն խորհրդային բարքերուն եւ կ'ապրին աղատ պայմաններու մէջ, չեն կրնար հաւատալ թէ կարելի է հարիւրներ, հազարներ ձերբակալել կամ խոշտանգել, առանց որ եւ է բացատրութիւն տալու մամուլի կամ կառավարական յայտարարութեանց մէջ։ Ստիճան մը հասկնալի է անոնց քար անտարբերութիւնը. հանդէպ հարիւրաւոր անմեղ զոհերու, հանդէպ իրենց եղբայրներուն եւ նոյնիսկ համախոհներուն, որոնցմէ շատերն ալ կը տառապին պոլշեւիկ բմաշճակէն։ Բայց ասոնք անգամ ոճիրը ծածկել փորձեցին, առանց բան մը գիտնալու։ Իսկ ի՞նչ ըսել արտասահմանի եւ երկրի պոլշեւիկ մամուլի մասին, որոնք ոճիրը ծածկեցին գիտակցաբար։ Թերեւս փարիզի ներկայացուցիչները եւ իրենց թերթը մոլութեան մէջ էին ինկած իրենց ընկերներուն «պաշտօնական» սուտերուն պատճառով, բայց անհնար է արդարացնել Հայաստանի թերթերուն չորս ամսուայ լռութիւնը։ Այդ լռութիւնը, կամ պաշտօնական հերքումները մէկ նպատակ ուներ.— ծածկել մոլութեան մէջ կատարուած գործը, քաղաքացիական քաջութիւնը չունենալ բաց ճակատով խոստովանելու ձերբակալութիւնները։ Եթէ հարիւրներ բանտը կ'առաջնորդուին առանց բացատրութեան, շատերու մահուան գնով, այնպիսի ձեւով մը որ մարդ չիմանայ, այդպիսի արարք մը կը կոչուի ոճրագործութիւն։ Ոճիր չպիտի համարէինք, եթէ բանտերը լեցնէին աւազակներով, մարդասպաններով եւ կաշառակերներով։ Ուրախ պիտի ըլլար ամբողջ հայ ժողովուրդը այդպիսի քայլերու համար։ Արդ, եթէ ձերբակալուածները աւազակներ, կամ պետական անցանկալի տարրեր են, ինչէ՞ն քաշուելով պահեցին լուրը եւ ուրացան անպատկառ ձեւերով։

Դժբախտաբար խնդիրը ոչ աւազակներու մասին է, ոչ ալ դաւադիրներու։ Զոհերը իրենք ալ չեն գիտեր թէ ինչո՛ւ բանտարկուած են։ Եթէ մօտէն քննենք պոլշեւիկներու հոգեբանութիւնը, այնքան ալ գժուար չէ գտնել պատճառը։ Խոլոր բռնակալները, անոնք որ կը դգան ժողովրդական հակակրութիւնը, կը դառնան վախկոտ եւ ջղագար։ Իսկ վախկոտներն ու ջղագարները միշտ դաւեր եւ դաւադիրներ կը տեսնեն իրենց շուրջը, ահաբեկիչներ կ'երեւակայեն աչ ու ձախ։ Այդպիսիները ընդունակ են ամէն խելագարութեան։ Գործին հիմքը այս է, եւ աւելորդ կը դառնայ երկար պրպտումներ կատարել, լուսաբանութիւններ գտնելու համար։

Արտասահմանի մամուլին բողոքներուն առջեւ, տեսնելով որ այլ եւս կարելի չէ ծածկել իրողութիւնը, «Խորհրդային Հայաստան» ասպարէզ կ'իջնէ (Ապրիլ 25, թիւ 97) եւ կը գրէ.

— «Պաշնակցականներին հետաքրքրում է, ի դէպ, ձերբակալութեանց մանրամասնութիւնները։ Սիրով հաղորդում ենք։ Ձերբակալուածները 110 հոգի են, որից 40 հոգի մուսավաթական 70 Դաշնակցական»։

Ընդհակառակ ըլլանք որ ամբաստներ յետոյ այս թիւերը կը յայտնէ պոլշեւիկ թերթը։ Այդ ալ առաջադիմական քայլ մըն է։ Բայց դժբախտաբար թերթը չի ճշդեր թէ այդ 110 հոգին այժմ բանտը եղո՞ծներն են, աքսորականներէն, սպանուածներէն կամ ազատուածներէն զատ, թէ ընդամէնը 110 հոգի եղած են։ Ի զուր կը պահեցնէ ձերբակալուածներու թիւը։ Պէտք է երկրորդ քայլն ալ առնէ եւ պարզէ ձերբակալութեանց ամբողջ պատկերը։ Մեր գիտցածը, Յունուար 5էն մինչեւ 25 երեք անգամ ընդհանուր ձերբակալութիւններ են կատարուած։ Առաջին անգամ, մէկ ազդանշանի վրայ, Հայաստանի մէկ ծայրէն միւսը ձերբակալուած են 286 հոգի. երկրորդ անգամին մօտ 150։ Երրորդ անգամին եւ մասնակի ձերբակալութեանց մասին ստոյգ թիւեր չենք կրնար տալ։ Ամէն պարագայի մէջ, 110 հոգիէն շատ ու շատ աւելի է մինչեւ Ապրիլ 25ը ձերբակալուածներու թիւը, միայն խորհրդային Հայաստանի սահմաններուն մէջ։ պէտք է ընդունիլ որ այդ փոքրիկ երկրին համար մէկ հարուածով, «հարուածային կարգով» այդքան մարդոց բանտարկութիւնը ուրիշ կերպ չենք կրնար որակել, եթէ ոչ զանգուածային։ Խորհրդային թերթը այդ կալանաւորները կը մկրտէ իբրեւ Դաշնակցական, մինչդեռ անոնք մեծ մասով, 90 առ հարիւր նոր պիտի դառնան Դաշնակցական, իբրեւ հետեւանք իրենց բանտարկութեան։ Ընթերցողը թէ բոլորն Դաշնակցական են։ Այդ պարագային պոլշեւիկները պիտի խոստովանի՞ն թէ Հայաստանի ժողովուրդը նորէն փարած է Դաշնակցութեան, քանի որ միայն կալանաւորները թիւով գրեթէ հաւասար են Հայաստանի ամբողջ կոմունիստներու թիւին։ Ուրեմն, պէտք է ուրիշ միջոց խորհիլ Հ. Յ. Դաշնակցութեան հաշուեյարդարը կատարելու համար։ Ինչէ՞ն է որ ռուսական սուիններով երկրէն եւ ասպարէզէն քշուելէ յետոյ, այդ կուսակցութիւնը նորէն կը ծլի ու կը ծաղկի, ի հաշիւ ձեր իսկ շարքերուն։

Դաշնակցական ժամուլը բնականաբար չինկաւ ձեր այդ սխալին մէջ. ան ճիշտ կերպով որակեց, անուանելով «ժողովրդական ձերբակալումներ»։ Որպէս զի մեր շարքերը չափազանց ինքնավստահութեան մէջ չինան, պիտի համոզուին որ կալանաւորներն են Հայ ժողովուրդի զաւակները բացի կոմունիստներէն։ Սառն դատողութիւնը կորնչացած եւ շարունակ դաւեր երեւակայող բռնակալ իշխանութիւն մը չի կրնար զատել սեւն ու ճերմակը։ Ան ենթադրութեամբ դնկավարուելով, յաճախ իր իսկ աչքը կը հանէ տեղէն։

Միւս կողմէ պէտք է գիտնան թէ՝ իրենց ուժէն վեր է զանգուածային ձերբակալութեամբ մաքրել «անչէկալ» կուսակցութիւն մը որ ունի լայն փորձառութիւն, իբրեւ հետեւանք դարեր ուժերու։ Ընդհակառակ է ան եւ անհասանելի, քանի պատպանութիւններ չեն հաստատուած։

Մենք որ, Դաշնակցականները չեն ուզեր շատ լայն կազմակերպութիւն ունենալ Հայաստանի մէջ, երբ վստահ են ժողովուրդի ձգտումներուն վրայ։ Ընդհակառակ Հոգին մեղի հետ է. այդ կը խոստովանինք եւ հպարտ ենք ատով, իսկ եթէ կալանաւորները չեկա կամ սպանդանոց կ'առաջնորդուին իբրեւ Դաշնակցական հոգեբանութեամբ վարակուած, այդ պարագային չեկիստ Յովսէփեանները ինչո՞ւ կրբաւականան հարիւրներով։ Խնդիրը լուծելու արմատական միջոցն է հայ ժողովուրդը ամբողջութեամբ պատժել եւ գնդակահարել...

ԿՈՎԿԱՍՑԻ

ԸՆԿԵՐՈՋ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ճիշտ մէկ տարի է անցեր այն օրէն, երբ ընկերներու եւ բարեկամներու խումբ մը կը հետեւէր մինչեւ Ջէն փիէռի գերեզմանատունը, Փիլէսէրեանի դագաղին։

Դեռ 1902ին շատ երիտասարդ, կը թողու իր ծննդավայրը, Տրապիզոն, եւ կ'երթայ Ամերիկա։ Մթնոլորտը իր սրտին մօտիկ չգտնելով, կը վերադառնայ երկիր ու յետոյ Պուլկարիա, Վառնա, ուր կը մտնէ Հ. Յ. Դ. շարքերուն մէջ։ 1908ին կը հաստատուի Պարսկաստան, հետեւելով առեւտրական կեանքի, եւ 1913ին ընկ. Շահլամեանի եւ ուրիշ մէկ երկուքի հետ կը հիմնեն Հ. Յ. Դ. Պարսկաստանի մարմինը։

Ուղղամիտ աւեւտրական, յարգանք կը վայելէր ամբողջ գաղութին մէջ։ Ընդհաւօրէն անյաջողութեան մատնուելով, 1921ին կը ստիպուի երթալ Պոլիս, ուր տեղի ունեցած շրջանային ժողովին Պարսկաստանէն ներկայացուցիչ կը նշանակուի։ Յետոյ կրկին կ'անցնի Պուլկարիա, Պելճիգա, Փարիզ եւ վերջապէս իր սիրած վայրը, Պարսկաստան ուր սակայն այդ առոյգ երիտասարդը լեռնդի հիւանդութեամբ մը կարճ ատենէն կը հալի ու հոգին կ'աւանդէ 40 տարեկան։

Իր ընկերները պակաս մը տարին Ջէն փիէռի գերեզմանատունը, նորաշէն թաղի մէկ ծայրը, իբր յարգանք։

Յ.Թ.

Կը խնդրուի բոլոր աշխատակիցներէն գրել Թուղթին Միայն ԵՐԵՒԱՆ ՄԻԱՅՆ։

ԶԻԿՄՈՒՆԴ ՓՐՕՅԴ

Վերջին երեսուն տարուան ինքնատիպ հանճարներէն մէկն է վիէննացի բազմահմուտ հոգեխոյզ Զիկմունդ Փրոյտ։ Ընդ ետնանաստնամեակին առթիւ միջազգային մամուլի մէջ դարձեալ երեւան եկան այն թեր ու դէմ կարծիքները որոնք արդէն մօտաւոր անցեալին մէջ բժշկագիտական բուռն բանավէճերու տեղի տուած էին։ Որքան ալ Փրոյտիսմի հակառակորդները այս խիզախ վարդապետութեան մէջ ենթադրական ու քմածին կէտեր գտնելու կարող ըլլան, հարկ է դարձեալ ընդունիլ թէ Փրոյտ թանկագին ծառայութիւն մը մատուցած է բնական գիտութեանց, իբրեւ հեղինակ իր կողմէ «Հոգեքննութիւն» (Psychoanalyse) կոչուած դրութեան։

Ինչպէս ծանօթ է, դասական հոգեբանութիւնը կ'ուսումնասիրէ մասնաւորաբար մարդկային «գիտակցութեան» ենթակայ հոգեկան երեւոյթները, բնազդը, կամքը եւլն։ Փրոյտ իր ուշադրութիւնը կը դարձնէ մարդկային «ենթագիտակցութեան» (Unterbewusstsein), որ իր բնոյթովը կը խուսափի հոգեբաններու ուսումնասիրութենց շրջանակէն։ «Ենգիտակիցը գիտակցութեան սահմանէն ներս մտցնելու համար Փրոյտ հոգեքննական մեթոտը գտած է։

Սակայն որո՞նք են մարդուս ենթագիտակցութեան մէջ խորասուզուած այն հոգեկան երեւոյթները, զորս Փրոյտ հարկ կը տեսնէ այդ մութ շրջանէն ազատել ու բանականութեան անողոք լոյսին յանձնելով վերջ տալ ջղային բազմատեսակ խանգարումներու։ Ահաւասիկ Փրոյտի վարդապետութեան մեկնակէտը։ Ջանանք զայն պարզել համառօտիւ։

Ենթագիտակցութեան մէջ խորասուզուած երեւոյթները պարզապէս մարդու մը իր մանկութենէն ի վեր զսպած, խափանած, «մկրտի հրած» փափաքներուն, ըղձանքներուն, գրգիռներուն այլափոխուած հաւաքածոն է։ Այս բաղձանքները ամբողջովին սեռային հանգամանք ունին զորս ընկերային ու պայմանագրական պահանջներու հետեւանքով մարդ խեղդելու, մոռնալու կ'աշխատի եւ որոնք սակայն իրենց գոյութիւնը չեն կորնցներ, որքան ատեն որ յագեցում չեն գտած։

Փրոյտ՝ հոգեկան բոլոր երեւոյթները սեռային կեանքի ենթակայ դարձնելով, իր ամենայանդուգն գաղափարներէն մէկը կը յայտնէ ու միանգամայն կը հաստատէ Hormonentheorie կոչուած հրապուրիչ տեսութիւնը։ Ըստ այս տեսութեան՝ մարդկային գործունէութեան, ձեռներեցութեան, զգացումներու առիթ տուողը սեռային գեղձերու կողմէ շարունակաբար արեան մէջ ուղարկուած քիմիական, մղիչ, գրգռիչ մասնիկներն են(Hormun) որոնք արեան շրջագայութեան ընթացքին ընդհանրական ջիղերու վրայ յարձակում գործելով, ուղեղային դրութիւնը շարունակ իրենց ազդեցութեան տակ կը պահեն։

Այս տեսութեան վրայ յենլով ու իր երեւակայութեան զօրաւոր թռիչք մը տալով Փրոյտ մարդկային պէտքերը գոհացնող գրեթէ բոլոր իրերուն մէջ սեռային բնոյթ մը կը գտնէ ու մարդկային արարքներն ալ այդ նոյն բնազդէն մղուած այսինքն «վաւաշաբար» կատարուած ցոյց կու տայ։ Օրինակի համար հայելիի գործածութիւնը նարկիսականութեան մղումով, ծխախոտի պէտքը մանաւանդ կիներու պարագային բուռն տոփականութեամբ մը կամ արբունքի հասած պատանիներու շաքարի չափազանց փափաքը սեռային զգայնականութեան զարթնումով կը մեկնաբանուի։

Խափանուած, սանձուած բաղձանքներու խոհութեան հետ ծանօթանալու համար, Փրոյտ նախապէս քնէածութեան միջոցին կը դիմէ, սակայն շատ քիչ թիւով մարդիկ այս վիճակին ենթակայ ըլլալուն, շուտով կը թողու այս ճամբան եւ ուշադրութիւնը կը դարձնէ շատ աւելի ընդհանուր հանգամանք ունեցող ենթագիտակցային երեւոյթի մը, «երազին»։ Արդարեւ, ըստ Փրոյտի, երազը կը ներկայանայ ամբողջովին իբրեւ զսպուած բաղձանքներու այլափոխուած արտայայտութիւնը, որոնք մատաղ տարիքէն ի վեր խճողուած են ենթագիտակցութեան մէջ։ Հոս կարեւոր է աւելցնել թէ անցեալի պատահարները, փափաքներն ու գոհացում չգտած բաղձանքները երբեք իրենց իսկութեամբ երեւան չեն գար, այլ միշտ խտէալացած, գեղեցկացած ու յաճախ խորհրդապատկերներու քօղին տակ ծածկուած կը յայտնուին երազի մէջ։ Կը ձնայ միայն այդ խորհրդապատկերները մեկնաբանել զորս Փրոյտ յանդուգն ժամսեւեռմամբ անխուսափելիօրէն կը բերէ կը կապէ սեռային կեանքի հետ առնչութիւն ունեցող պատահարներու կամ ուղղակի սերնդագործական անդամներու հետ։

Երազի այս նորօրինակ մեկնաբանութեան շնորհիւ, Փրոյտ կը յայտնի սերնդագործական սեռականութիւնը զանազանել սեռային մանակի մղումներէ։ Հոս անմիջապէս կը բացուի սեռային մոլորումներու հարցը եւ միանգամայն բացատրութիւնը։ Մարդկային էակը իր մէջ կը պարունակէ բնազդային մղիչ ուժեր, որոնք մանկութենէն իսկ զսպուելով կ'այլափոխուին ու ի վերջոյ իբրեւ սեռային ծայրայեղութիւններ երեւան կուգան։ Փրոյտի վարդապետութենէն առաջ միայն սերնդագործական արարքը իբրեւ բնական տարրական մը արտայայտութիւնը կը նկատուէր, մինչ Փրոյտի կոչած մասնակի գրգիռները իբրեւ սեռային սայթաքումներ կը նկատուէին։ Սակայն Փրոյտ «տոփականութեան» սահմանը սանձարձակ ընդլայնեց ու նորատեսակ վախճանաբանութեամբ մը շաղկապեց բնականն ու մոլորեալ սեռականութիւնը։

Փրոյտ իր վարդապետութիւնը հոգեբանական եւ ընկերային գետնի վրայ կերարկելէ վերջ, կ'անցնի մանկավարժական երեւոյթներու եւ հոս ալ ամենայայտնութեան կերպով կ'արտայայտուի։ Սեռային զգացումը, ըստ Փրոյտի, ոչ թէ արբունքի հասնելէ վերջ, այլ ծնած վայրկեանէն իսկ գոյութիւն ունի մարդկային էակին մէջ։ Դրացին մանկիկի մը իր մօր կուրծքին փակած կաթ ծծելը, ինչպէս եւ 2—3 տարեկան մանուկներու իրենց ծնողքին նոյնասեռ անդամին հանդէպ զգացած խորշանքը սեռային բնազդի գոյութեան մէկ ապացոյցն է։

Փրոյտ իր ուսումնասիրութենց շարքին, բազմաթիւ ուշագրաւ յայտարարութիւններ կ'ընէ, որոնց սակայն բանաւոր պատճառաբանութիւն մը գտնել յաճախ դժուար է։ Այս կարգէն պէտք է նկատել նաեւ սերնդագործական արարքի հետ կապ ունեցող այն տեսութիւնը, որով, ըստ Փրոյտի, կարելի կ'ըլլայ սազմնային ջրճակի մէջ գտնուող էակի մը սեռը նախապէս գուշակել։

Հակառակ այս վարդապետութեան կարգ մը կէտերուն ենթադրական հանգամանքին, Հոգեքննութիւնը, վերջին 30 տարուան ընթացքին հետզհետէ իր շուրջը հաւաքեց բազմաթիւ հետեւորդներ ու իր հղիճակին ալ պարգեւեց համաշխարհային համբաւ։ Փրոյտ այժմ վիէննական համալսարանի «արտակարգ»փոօֆէսէօրի տիտղոսը կը կրէ։

Ա. Սուիկլեան

ԵՐԵԿՈՅԹԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

Հինգշաբթի գիշեր տեղի ունեցաւ «Երիտասարդական Միութեան» վիճաբանական երեկոյթը։ Սրահը լեցուն էր երկսեռ հասարակութեամբ։

Նախագահը՝ երեկոյթին նպատակը պարզելէ յետոյ, զբաղեցաւ վիճաբանութեան նիւթը հանդիսատեսներուն։ Նիւթը կը կազմէր հետեւեալը.— «Որո՞նք են հայ ազգին թերութիւնները եւ ինչ միջոցներով կարելի է զարմանել։ Թուել նաեւ առաւելութիւնները եւ անոնց յատկանշական տպաւորութիւնները»։

Դժբախտաբար լուրջ վիճաբանի չգտնուեցան։ Մանաւանդ, քանի մը հոգի կը ջանային ուրիշ գեներ վրայ փոխադրել երեկոյթը։

Խօսողները կը հետեւցնէին թէ «հայ ազգը նախանձոտ է, կռիւ եւ անհամերաշխ»։ Սակայն չկրցան շօշափել խնդրին էութիւնը,— թէ ի՞նչէն ծնունդ կ'առնեն վերոյիշեալ թերութիւնները, եւ ինչ միջոցներով կարելի է զարմանել։ Շատեր կը պախարակէին հայ ժողովուրդը թէ «օտարամոլ է»։ Բայց թէ ինչո՛ւ համար— հարցումը անպատասխան կը մնար։

Եթէ կ'ենթադրեն որ օտարներէն յուսադրուելով մեր հայրենիքը կորնչացուինք, ատոր պատճառը բոլորովին ուրիշ բան է, ոչ թէ օտարամոլութիւն։ Իսկ մեր գործարաններուն մէջ հայ կիտասարդները օտարներուն աւելի յարգանք կը տածեն, քան իրենց հայրենակիցին, այդ յանցանքէ մերիններուն համար, ոչ թէ օտարամոլութիւն։

Ցաւալի է որ մեր արժէքնիրուն մասին շատ քիչ բան խօսուեցաւ, առանց իրականութեան համապատասխանելու։

Երեկոյթին վիճաբանական մասը վերջնալու վրայ էր, երբ երիտասարդ մը խօսք առնելով ներկացուց. «Չը գաւիմ որ ոեւէ անհատ չկրցաւ խնդրին խորը թափանցել։» Այս քանը աղէկ էր, բայց պարտը աւելի առաջ գնաց եւ բացատրեց «Ի զուր այդ անիմաստ վիճաբանութեան ժամանակ կը մսանք։ Ոեւէ ազգ ոչ թերութիւն ունի ոչ ալ առաւելութիւն»։

Գալով գրական մասին, գժբախտաբար շատ ուշ սկսաւ։

Քերթուածները կարդացուեցան, բացի մէկէն, բոլորն ալ սիրային։ Գեղեցիկ տողերուն քով կ'երեւային ցաւատուն տողեր ալ։ Մէկ երկու քերթուածներ կը բախէին սիրոյ հարազատ նկրտումներով. բայց տակաւին պէտք է կազմաւորուին։ Կը նշմարուի որ ոճերը թերի են եւ գրողները արտայայտուելու դժուարութիւն կը զգան։ Գրական մրցանակ պիտի տրուի յաջող քերթուածներու հեղինակներուն։

Ցանկալի է որ մեր ժողովուրդը գնահատել գիտնայ այս տիսակ ձեռնարկները։

Ա. Սուիկլեան

ԴԱՇՆՈՒՄՆԱԿԱՆ ԿՅԱՆՔԻՑ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

(ԳԱՂԱՓԱՐ ՄԸ ՅՈՒՅԳԱԾԸ)

VII

Ամէն անգամ որ Ռուսաստանի մէջ ազատութեան շարժում մը կը սկսի, ամէն անգամ որ ժողովուրդը կը ջանայ ինքզինքը ազատել ցարական բռնակալութեան լուծէն, ամէն անգամ որ ան

բազարակին վրայ հաւաքուած կը լսէին արհեստակցական միութեան ներկայացուցիչը, որ կը թելադրեր համերաշխիլ միւս գործարանի իրենց ընկերներուն հետ, ընդունիլ տալու համար անոնց պահանջները: Ոստիկանները կարգապահութեան կը հսկէին: «Իւմանիթէ» կ'ըսէ թէ ժամը 13,20ին ոստիկանապետ Պ. Կիշար սուլիչով երկու անգամ նշան տուաւ, որուն վրայ մեծ խուճապ մը սկսաւ, բանուոր և ոստիկան սկսան իրար ծեծել բռունցքով, կիցով և գաւազանով: Յետոյ ոստիկաններ մօտակայ սրճարաններն ալ «մաքրագործեցին» կասկածելի տարրերէ և ստիպեցին բանուորները, որ գործարան մտնեն աշխատելու համար:

Այս դէպքին առթիւ մեծ Ռիւնօի բանուորներէն մաս մը գործադուլ ըրին: Եօթը հոգի ձերբակալուած է:

Լեհաստանի տագնապը

Մարշալ Փիլսուտսքի յաղթանակը տարաւ: Հանրապետութեան նախագահը և դահլիճը տուին իրենց հրաժարականը: Ժողովրդապետի Նախագահը Ռաթայ, ըստ սահմանադրութեան, կը վարէ հանրապետութեան նախագահի պաշտօնը: Վարչապետ նշանակուեցաւ Պ. Պարթել: Նոր դահլիճին մէջ պատերազմ. Նախարարի պաշտօնը ստանձնեց մարշալ Փիլսուտսքի, որ ազատ արձակեց նախորդ դահլիճի անդամները: Կոմիներու սկիզբէն մինչեւ վերջը սպաննուած են 205 եւ վիրաւորուած 966 հոգի:

Հիմա խաղաղութիւնը վերահաստատուած է: Մօտ օրէն պիտի կատարուի հանրապետութեան նախագահի ընտրութիւնը: Ընկերվարականները կը պահանջեն ցրուել Ժողովրդապետը եւ պատերազմական ատեանին յանձնել հանրապետութեան նախկին նախագահն ու վիճակի դահլիճին անդամները: Այլակողմեանները որոշած են չմասնակցիլ նախագահական ընտրութեան:

Զօր. Հալլեր փոզէնի մէջ 10,000 զինուորի գլուխն անցած կը մերժէ հպատակիլ զօր. Փիլսուտսքիի և կը պատրաստուի քալել Վարշաւայի վրայ: Փիլսուտսքի ծերակոյտի նախագահը դրկեց բանակցելու համար զօր. Հալլերի հետ: Կը կարծուի որ եթէ աղգայնականներն ու այլակողմեանները յամառին իրենց ընդդիմադիրի դիրքին վրայ, Փիլսուտսքի դիկտատորութիւն պիտի հռչակէ:

Բրաքովիոյ մէջ ալ զօր. Տօվպօրմունօքի կը մերժէ ճանչնալ նոր վարչաձեւը և կը շարունակէ Վարշաւայի վրայ քալել, կանոնաւոր և կամաւոր զինուորներով:

Փոզէնի մէջ ընդդիմադիրները ուրիշ կառավարութիւն մը կազմած են: Վերին Սիլեզիոյ Ժողովրդապետը եւս հակառակ արտայայտուած է Փիլսուտսքիի շարժումին:

«Նորկէ»ի ճամբորդութիւնը

Կիրակի օր հեռագիրները հաղորդեցին որ «Նորկէ» օդանաւը, որ Ամունսընը և ընկերները կը տանէր, Ալասքա հասած է ողջամբ: Գնդապետ Նոպիլէ՝ Նօմէն հետեւեալը կը հեռագրէ Մուսօլինիի.—

«Նորկէ»ի թռիչքը, Սփիցպէրկէն Ալասքա, անցնելով հիւս. բեւեռէն, տեղի ունեցաւ յաջողութեամբ: Օդանաւը 31 ժամուան մէջ 5300 քիլոմէթր կտրեց: Անդրբեւեռեան թռիչքին առաջին մասը կատարուեցաւ առանց դժուարութեան: Երկրորդ մասը բեւեռէն մինչեւ Պարրօ հրուանդանը վտանգաւոր էր, անոր համար որ օդանաւին մեռաղեայ մասերուն վրայ սառոյց գոյացաւ, դժուարացնելով թռիչքը: Պարրօէն մինչեւ Թէլլըը ուժգին հովերն ու թանձր մշուշը շատ դժուարացուցին թռիչքը, և ստիպուեցաւ ճամբան փոխել դէպի Պէրրինկի ջրանցքը: Երկու օրէ ի վեր անթելը չէր բաներ: Այսպէս 172 ժամուան մէջ 13,000 քիլոմեդր ճամբայ կտրեցինք Հոմէն մինչեւ Ալասքա:

Ամունսընն երեք ընկերներով Նօմ հասաւ: Միւս 14 հոգին Թէլլըը կը մնան: «Նորկէ», օդը պարպուելէ և քակուելէ վերջ, Ասերիկա կը դրկուի շոգենաւով:

Կիրակի օրուան փոթորիկը

Երբեք այսպէս ցուրտ և փոթորիկ տեսած չէր Փարիզ Մայիսի կիսուն: Կիրակի օրուան փոթորիկը բացառիկ երեւոյթ մըն է ամբողջ Ֆրանսայի համար: Ամէն կողմէ մեծ վնասներու լուրեր կը հասնին: Փարիզի շատ մը փողոցներուն մէջ տախտակոմներ քանդուեցան, փայտաշէն տանիքներ փլան: Սէն Սիւլփիսի հրապարակի և Փօրթ տը Վէրսայլի տօնավաճառներուն մէջ փայտէ շէնքերը փլան. Սէթատ Պէրժէրի տանիքին մէկ մասը նոյնպէս հովէն տարուեցաւ, ներկայ 2000 հանդիսականները հապճեպով պարպուեցան: Պուլօնեի անտառին մէջ ծառեր արմատախիլ եղան:

Գաւառներու մէջ կացութիւնը աւելի դէշ է: Ամէն կողմ ողողումէ կը վախցուի: Ռոնը, 2 մեդր բարձրացած և խուժած է Լիօնի ու Ավինեօնի ցած քարափները, Տիւրանս, Հէրօ, Սօն և Լուար յորդած են, խափանելով հաղորդակցութիւնները: Եթէ ցուրտը քանի մը օր ևս տեւէ, կը վախցուի որ պտղատու ծառերն ու ցորենի արտերը վնասուին: Արեւմտեան նահանգներու մէջ նոր ծադկող խնձորենիները փճացած են: Շօմօնէն, Ավէյրօնէն, Փիւոայէն, Լուառէն Հօթ-Լուառէն և Ալիէէն առնուած հեռագիրները կ'ըսեն թէ յիշեալ նահանգներուն մէջ առատ ձիւն եկած է, մանաւանդ Սէնթ Էթիէնի մէջ: Ռոնը յորդած է շատ մը կէտերու վրայ: Արամօնի և Պարպէնթանի միջև գըտնուող առկախ կամուրջը ջուրերու տակ մնացած է և բնակիչները հաղորդակցութենէ կտրուած են:

Անգլիոյ պահանջը

Եգիպտական նախարար Պ. Ռաուլ Փէրէ Լոնտոն մեկնեցաւ Ֆրանսայի պարտքի խնդրին մասին Պ. Զըրչիլի հետ տեսակցելու համար: Վիճաբանութեան առարկայ պիտի դառնան տաբեվճարներու քանակը եւ մանաւանդ երաշխաւորութեան խընդիրը: Պ. Փէրէ պիտի պահանջէ որ առաջին տարիներու համար մասնաւոր դիւրութիւններ տրուին եւ թէ Ֆրանսայի վճարումները կախում ունենան Գերմանիոյ մէջ Տօըսի ծրագրին գործադրութենէն: Ամերիկա այս պահանջները ընդունած չըլլալով, յոյս չկայ որ Անգլիացիները ընդունին:

Վերջին լուրերու նայելով կարելի չէ եղած համաձայնութեան եզր մը գտնել եւ Պ. Փէրէ այսօր կը դառնայ Փարիզ: Ֆրանքը կը շարունակէ իյնալ. սղերլինը 168ի եւ տոլարը 34 ֆրանքի բարձրացաւ երէկ:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՔ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

Société Savantesի Թատրոնին մէջ (8 Rue Danton)

23 Մայիս 1926 Կիրակի գիշեր ժամը ճիշտ 8.30ին

Բովանդակ հայ բեմերու վրայ Ա. անգամ ըլլալով Պ. Ղ. ՄԵԼՈՅԵԱՆի

Հայ կեանքէ **ՍՈՒՏ** *տուամ 5 արար*

Տոմսերու գիները Մասնաւոր 20, Ա. կարգ 10, Բ. կարգ 7.50 Ֆր.

Ոչ ոքի տոմսակ պիտի ղրկուի: Դիմել Տ. Նշանեանի 63, Rue Mr. le Prince 1—3 *եւ* 7—9: *Բոլոր հայ հաշարաններէն: Իսկ ներկայացման գիշերը ժամը 6ին սկսեալ կիշէն:*

ԼԻՕՆԻ ՔՕՄԷՏԻ ՏՐԱՄԱԹԻՔ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

127, Rue Boileau - Salle Emile Zola 129

22 Մայիս Շաբաթ գիշեր ժամը ճիշտ 9ին

Կը ներկայացուի **ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԷԻ** *յայտնի*

"ՆԱՄՈՒՍ,, *տրամը 5 արար*

Կը մասնակցի Փարիզէն ՏԻԿԻՆ Ս. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Մէջընտրարներուն կը նուագէ «ԱՐԱՔՍ» փանֆառը

Դ. արարին արեւելեան նուագ եւ Կովկասեան պարեր

ՄՈՒՏՔ 5 եւ 3 ՖՐԱՆՔ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի ՆՊԱՍՏ ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՖԱՆՖԱՌԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱՅ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱՍԷՐՆԵՐՈՒ

5 Յունիս Շաբաթ գիշեր ժամը 9.30էն մինչեւ առաւօտ

Salle des Fêtes, Mairie du VI. (Place St. Sulpice),

վեցերորդ թաղապետութեան շքեղ սրահներուն մէջ

Սիրուն անակնկալներով, առանդական պիւֆէ

Նախապէս գնուած մտից տոմսերու գին՝ 10 ֆր. այր ու կին

Նոյն գիշերը կիշէն՝ 8 ֆր. այր, 5 ֆր. կին

ՕՐ. ԱԶՆԻՒ ԳԱԼԻԿԵԱՆ

ԵՒ

ՊՐ. ՄԱՆՈՒԿ ՃԷԼԱԼԵԱՆ

ԱՄՈՒՍՆԱՑԱԾ

Վիէն Իզեր 8 Մայիս 926

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Փարիզի ընկ. ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այսօր Չորեքշաբթի երեկոյ (19 Մայիս) ժամը 8,30ին 2 Rue du Vieux Colombier. Métro St. Sulpice.

Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը յառաջիկայ Ուրբաթ, 21 իրիկուն ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Վիէնի Հայ ժողովրդային Լսարանի կազմակերպած ներկայացումը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ 23 Մայիսին Փոնթէվէք Սինեմայի սրահին մէջ:

Փարիզի հայ երիտասարդաց միութեան շաբաթական հաւաքոյթը՝ վաղը, Հինգշաբթի ժամը 9ին Ֆլօրիայի սրահը, 61 մէօսիէ լը Բրէնս փողոց: Վիճաբանութեան նիւթ «Պէ՞տք է ամուսնանալ»:

Զափաիայս Ըրբերու միութեան *ընդհ. ժողովը կիրակի, 23 Մայիս կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին: Կը հրաւիրուին անդամներէ զատ, բոլոր չափահաս որբերը:* Ներկայ պիտի ըլլայ Պ. Ներսէս Օհանեան:

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ թիպօր Հարսանիքի, մասնակցութեամբ Օր. Մ. ԲԱԲԱՅԵԱՆի: Այս գիշեր ժամը 8.45ին փա. մէլիօնի սրահը. 241 Bld. Raspail:

ՄԵՐ ՄՕՏ ՆԱՄԱԿ ՈՒՆԻ Գրիգոր Հոտոեան (Քասթէլ Մարազէնէն) եւ կարիպ Վալէդեան (Պաղտատէն):

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի ցրուիչն է Պ. Գեղամ Մերիկեան.— Հասցէ Guégham Tzerikian, Poste Restante, Marseille.

ԼԻՕՆԻ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի և «Մարմարա»ի գործակալն է Յովհաննէս Դերձակեան, 34 Rue Dunoir, Lyon.

ՍՏԱՑԱՆՔ

Կ. Ց. Բասմաջեանի «Հայոց հին գեղարուեստի վարպետները», պատկերազարդ 64 էջ: Տպագր. Ց. Թիւրապեան, Փարիզ, 1926: Կեդրոնատեղի պալենց գրատուն, 208 bis Rue Lafayette.

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— *Էքաթէրինօսլաւէն, Զարշանպացի Տիկ. Սիրանոյշ* (հարսը Տրապիզոնցի) *կը փնտռէ եղբայրը Յակոբ Տէր Բարսեղեանը: Տեղեկացնել Հայկ Քնարեանի* 51 Rue Monge Paris (5):

Մշոյ Թասգիւղացի Տիկ. երանուհի Յարութիւնեան կը փնտռէ իր եղբայրը, Գերովբէ Յարութիւնեանը որ 13 տարի առաջ Ամերիկա գացած է: երկու տարի առաջ, Եգիպտոս եղած ատեն նամակ մը առինք իրմէ, բայց Ֆրանսա գալէ յետոյ ձիշտ երկու տարիէ ի վեր լուր չունինք: Տեղեկացնել Eranouhi Haroutiounian, Cantonnement de la Varizelle N. 21 St. Chamond (Loire)

Կը խնդրուի «Հայրենիք»էն եւ «Ասպարէզ»էն արտատպել:

— *Ասարճուքցի* (Պրուսա) *Յարութիւն Յովսէփեան կը փնտռէ նոյն գիւղացի Մկրտիչ Տէրտէրեանը, որ Փարիզ ըլլալ կը կարծուի: Տեղեկացնել* 4 Quai de la Révolution, Alfortville.

— *Ագչէհիրցի Կարապետ Մաթէոս կը փնտռէ իր ազգականներէն Յակոբ Մարտիրոսեանը, որ հարաւային Ամերիկա կը գտնուէր նախապէս: Կը խնդրուի Արժանթինի թերթերէն արտատպել: Տեղեկացնել* 4 Quai de la Révolution, Alfortville.

— *Նալովալի Քարթի գիւղէն Մուշիկ Փելամեան կը փնտռէ եղբօրորդին, Կարապետ Գէորգեանը, որ Նիւ Եօրք էր 1922ին: Կը խնդրուի Ամերիկայի թերթերէն արտատպել: Տեղեկացնել* 117 Emile Zola, Asnières, (Seine)

— *Զարուհի Դանիէլեան կը փնտռէ Կարապետ եւ Պաղտասար Կարապետեաններն, Ակնայ Կարուշլա գիւղէն, հօր անունը Տագէս, մօր անունը Հայկանոյշ: Մարսիլիա ըլլալ կը կարծուի: Տեղեկացնել Յարութիւնեան Աբրահամի,* 14 Bld. de la Pologne, Lancey (Isère).

ՎԱՐՁՈՒ ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆ ԱՄԷՆ ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ

Վարձու յարկաբաժին մը կայ 15րդ Թաղամասին մէջ, երկու սենեակ, խոհանոց, կզբ. ջերմոց, ջուր, էլեկտր. կազ եւ թէլէֆօն: Տարեկան վարձք 2800 ֆրանք: Դիմել խմբագրատուն:

ԳՈՐԾԱԻՈՐՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Փօն տ'Օլընայէն 4-5 գործատուհի կ'ուզուի մեսազքսի գործարանի մէջ աշխատելու: Բնակարան, էլեկտրականութիւն, վառելիք ու անկողին գործատիրոջ կողմէ: Դիմել՝ հետեւեալ հասցէին Ա. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ փօն տ'Օլընա (Պրտէշ):

ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

Նկատի ունենալով ներկայ պայմանները որոշեցինք, ոգբացեալ Դ. Վարուժանի հետեւեալ գործերը մեծաքանակ ծախել նշանակուած գնդեճալ պիներով (կանխիկ).—100 Հայկին Երգը՝ հատը 25 սէնթ, 50 Հայկին Երգը՝ հատը 30 սէնթ, 5 Հեթանոս Երգեր՝ հատը 2.30 ոսկւար: Դիմել.— Ժ. Յ. ԱԲԻԿԵԱՆ, 76 Lexington Ave. New-York.

ԲԺ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

42, Rue des Acacias

Métro: Ternes կամ Etoile

Կ'ընդունի ժամը 2-4 եւ 5-7:

կիրակի օրերը 9-11:

ԱՅՑԵԼՈՒ ԼՈՒՄԱՆԿԱՐԻՋ

Օրուան մէջ կամ գիշեր ատեն ընտանեկան, հարսանեկան, ընկերական հաւաքոյթներու, հանդէսներու եւ այլ նկարներու համար, իրենց բնակարանին, գործատեղիին, գրասենեակին մէջ կամ բացօթեայ լուսանկարուելու եւ այս կարգի ամէն աշխատանքներու համար անձամբ կամ երկտողով մը դիմել Լուսանկարիչ ԴՐԻԳՈՐ ՃՕԼՕՂԼԵԱՆի, 39, Rue Brancion Paris 15:

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՇԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ

ԸՆԴԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՃՈԽ ՄԹԵՐՔՈՎ ՄԸ

Ունինք նաեւ ամէն տեսակ անուշեղէններ, ոգելից ըմպելիներ, քոնսէրվաներ, համեմներ, անխարդախ սուրճ, ընտիր թէյեր, ծիթապտուղ, քաշէր, ճերմակ պանիր, ապուխտ, օլիւններ, հոտաւէտ օճառներ եւլլն. եւլլն.: Խոստ դիւամատչելի գներով:

Հեռախօսով ապսպրանքներ կ'ընդունուին եւ կը դրկուին:

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ՝ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՁԵՂՉ եւ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Նպարավաճառատուն "ՇԻՐԱԿ,,

26 Rue de Trévise Tél. Bérgère 38-63: Métro Cadet

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro: Gare de l'Est Téléphone: Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ ասն օրեր՝ 9-12

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Ստացած ենք սեզօնի առթիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորանոր կերպասներ:

24, Rue Bergère, Paris (9) թելեֆօն Provence 05-49

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՌ ՏՐ. Լ'ԷՍԹ

6 Petits Hôtels (Bd. Magenta 87ի անկիւնը):

Տ.ք. ԹԱՓՈՆ, Փ. Բ. Հ.: Tél. Trud. 11-28.

ՉԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԵԱՆ նոր եւ հին բարդուքթիւններու արագ բուժում նոր մեթոտներով: Լաւագոյն արդիւնքներ:

Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8: Կիրակի եւ ասն օրեր 9-12:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123

(Métro: St. Denis և Réaumur)

ՄԱՆՆԱԴԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

Ջերմամիզութեան, Ֆրանկաւտի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց:

Բժշկական տարբալուծուիներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12:

Ժողովրդական գիներ

ՏՕՔԹՕՐ

Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՁՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

120, Boulevard de Grenelle

Métro La-Motte Picquet.

Tél. Invalides 31-48

Կ'ընդունի ամէն օր 4—7

կիրակի օրերը 10.30—12

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱԿ

ԳԱՐԱԵԱՆ

Tailleur Mignon

5, rue Mignon,

Métro Odeon և St. Michel

Յօսիէթէ Յաւանեանի Թատրոնին դէմ: Գարնան համար պատրաստած է ձոխ մեթերք մը Ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու:

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկունները մինչեւ 8.30: իսկ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30:

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռը)

Ֆրանսացի կարող մանուագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ՓԻՓԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈԿՈՐԾԻ ՀիւանդութիՒններ

Téléph. CENTRAL 73-38

Métro: SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ԷՕ'—10ես. 1,30 — 8

ՎԱՐՁՈՒ

ԵՐԵՔ ՕԴԱՍՈՒՆ ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՅԱՐԿԻ ՎՐԱ

կազ, էլեկտրականութիւն, ջուր, Gare les Vallées էն վայրկեան, Colombes, rue des Allouettes N. 16:

ԳՐԱՎԱՃԱՌ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒ ՊԱԼԵՆՑ

Պատիւ ունի յայտնել յարգոյ հասարակութեան որ գրատունը հաստատած է Բիզ:

ՃՈԽ ՄԹԵՐՔ

ՀԱՑԵՐԷՆ եւ ԳՐԱՆՑՔԷՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ

Պ. Պ. հեղինակներ եւ հրատարակիչներ կրնան իրենց կերէն մերմոտ կեդրոնացիլ իւրաքանչիւր ամիս վաճառատունին փոխարժէքը ստանալու պայմանաւ:

Գրատանս լիակատար ցուցակը մամլոյ տակ է:

Հասցէ P. BALENTZ

208 bis Rue Lafayette Paris (9e)

ՍԱԿԱՐԱՆ

18 Մայիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ

Սթերլին,	L. St.
Տոլար,	Dollar
Մարք (ոսկի)	Mark
Թրքական Թղթ.	L. Trq.
Թրք. ոսկի	» or
Մէճիտիէ	Médjidié
Լէվա 100 հատ	Léva
Տրաքմի »	Drachme
Լիր »	» Lire
Պելճ. ֆրանք	» Frc. Belge
Ջուից. »	Frc. Suisse
Լէյ 100 հատ	Ley
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)

ԱՐԺԵԹԱԻԻՂԹ

եգ. Ֆր. Ֆոնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.
»	II »
»	III »
Թուրքի երկաղ.	Lots turcs

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

Le Gérant: H. TEURNIER

Impr. MASSIS

208bis, Rue Lafayette Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,
JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն — 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).
Հեռաձայն՝ Nord 57 - 82
Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՈՒԹԻՒՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՈՒՐԲԱԹ
21
ՄԱՅԻՍ
1926
21 MAI 1926
On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 126 — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԿԻՐԱԿԻ, ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՄԱՆԴԻՄ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՀԱՅԿ. ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՊԻՏԻ ՏՕՆՈՒԻ ՄԱՅԻՍ 29ԻՆ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

"ԽՈՍՏԱՅԵՐ ԷԻՆ ՀՈՂ ՏԱԼ, ԵԻ ՉՏՈՒԻՆ,,

Ի՛նչքան պերճախօս են վրացի մարզպան Օրջօնիկիձէի յայտարարութիւնները՝ Անդրկովկասի մէջ տիրող խլրտումներու մասին:

Կարմիր փոխարքան, իրական տնօրինողը Անդրկովկասի գործերուն, մատնանիշ կ'ընէ կարգ մը իրողութիւններ, որոնց համար այնքան մելան սպառած է մեր մամուլին մէջ:

Ամէնէն առաջ կը մատնանշէ վտանգ մը, —«Դաշնակցութեան կենսունակութիւնը: Իր հայ ընկերները հինգ տարիէ ի վեր մեռելական ամէն եղանակ հնչեցուցին, Դաշնակցութեան թաղումը աւետելու համար: Վերջին ձերբակալութեանց առթիւ, «Խորհրդային Հայաստան»ը, իր մէկ սիւնակին մէջ կը յայտնէր թէ կալանաւորները 110 հոգի են, որոնց 70ը Դաշնակցական, իսկ ճիշդ անոր քովը, և քանի մը տեղ կ'արհամարհէր այդ ուժը, իբրև «հատ ու կէնտ»: Այստեղ, թափթփուք ագռաւներ արդէն ասպարէզէն քշուած կը յայտարարէին Դաշնակները. բայց, Լիոնի ողբերգութեան առթիւ, փութացին գրել թէ հարիւրաւոր սպառազէն Դաշնակցականներ հաւախմբուեր, թափեր էին Խորհրդային Հայաստանի «սակաւաթիւ» համակիրներուս գլխուն:

Շատ աւելի անկեղծ է իրենց վարպետը, որ «թեթեւութիւն» կը համարէ ուրանալ «Դաշնակ»ներուն կատարած աշխատանքը, ու կ'աւելցնէ, «Այդ աշխատանքը չի կրնար յաջողութիւն չունենալ Հայերու որոշ մէկ մասին մէջ»: Իսկ այդ իրողութիւնը արդէն ապացոյց է կենդանութեան և ուժի:

Ուշագրաւ մեղադրանք մը կ'ընէ Օրջօնիկիձէ. «Դաշնակները կը շահագործեն Հայաստանի հողային ծայրայեղ նեղութիւնը»: Ո՛րքան ճիշտ: Անիրա՞ւ է այդ շահագործումը: Մնասէջ մամփո՞ւշտ մը: Ո՛չ: Պոլշեւիկ վարիչը լինք ալ վկայ: Ան ալ կ'ընդունի որ հողի «ծայրայեղ նեղութիւն» կը տիրէ Հայաստանի մէջ: Ախալքալաքի 37 գիւղերուն ըմբոստութիւնը միայն մէկ օրինակն է երկրամասերու անարդար, քմահաճ սահմանման ու տիրող դժգոհութեան: Գանձակի լեռնային շրջանին պարագան ալ ուրիշ մաս մըն է: «Այնտեղ խոստացեր էին Հայերուն հող տալ, եւ չտուին»: Ինչո՞ւ: Անվիճելի է հայ ժողովուրդին իրաւունքը Ախալքալաքի, Ղարաբաղ-Գանձակի, Լօռիի, Նախիջեւանի մասին: Տակաւին չենք յիշեր Նոյի Նահանգն ու Սուրմալուն, ոչ ալ այն հողամասերը որ Թուրքիոյ լուծին տակ մնացին, բոլոր տեսակի Օրջօնիկիձէներու երայրակա՛ն աջակցութեամբ, շնորհիւ Թուրքպոլշեւիկ դիւանագիտութեան:

Արդ, ի՛նչ ըրին պոլշեւիկ յեղափոխականները, այդ իրաւունքներուն գոնէ մէկ մասը վերադարձնելու համար: Ինչո՞ւ դադարում չեն տար հայ ժողովուրդի արդար պահանջներուն, և ը շարունակեն հետապնդել, պատժել դժգոհները, փոխանակ ատոնք կանչելու բռնագրաւողներն ու զրկողները: Ախալքալաքի պարագային, միայն հողային գործավարութիւնը չէ խլրտումին կամ անջատման պատասխանատուն: Այդ հայկական գաւառը պարզապէս Հայաստանի միանալ կ'ուզէ, արժեցնելով ընական իրաւունք մը: Վրացի վարիչներն ալ կը զօրացնեն այդ ձգտումը, իրենց խելագար հալածանքներով, ինչպէս հասաւոեց Քննիչ Յանձնաժողովը: Բայց թող չկարծեն թէ քանի մը պաշտօնեայ փոխելով կամ տեղափոխելով Ախալքալաքը կը հանգստանայ եւ երանի կուտայ Կոմինտերնին: Ասիոյ կամ Ափրիկէի գաղութները աշխարհակալներու ձեռքէն ազատել ործած ատեն, Օրջօնիկիձէները, Ստալինները, Գարախանները ամ Զիչէրինները պարտաւոր են աչք մը պտտցնել իրենց բոլշիքը, եւ խոստովանիլ թէ նո՛յնքան եւ աւելի նուաճողական ձգտումներ բռնի լուծի տակ կը պահեն պզտիկ ժողովուրդ, կը զրկեն զայն իր իսկ հողերէն, սեղմելով լերան մը ստորոտ, քառակուսի տուփի մը մէջ: Չի բաւեր խոստովանիլ թէ Գանձակի լեռնային շրջանին մէջ Հայերուն հող են խոստացեր, այլ չեն տուեր: Այս յայտնութեան հեղինակը պարզ ղիւղացի մը չէ, ոչ ալ իր ունկնդիրները՝ փողոցէն հաւաքուած հետաքրքիրներ: Ի՞նչ որոշումներ տուաւ Կոմկուսի Անդրկովկասեան այդ իրաւասու ժողովը, լսելով պաշտօնական գեկուցումը:

Վերջերս Հայաստանի ներքին գործավարութիւնը պաշտօնապէս կը ծանուցանէր թէ 1922ի սկիզբէն մինչեւ 1925ի վերջը 17,452 գաղթական մտած են Հայաստան: Ա՛յս է որ կը կոչեն «տասնեակ հազարաւոր» գաղթականութիւն, այն ալ չորս տարուան մէջ: Բայց հաշուա՞ծ են թէ որքան հեռացած են Հայաստանէն, Ղէպի հիւսիսային կովկաս և Ռուսիոյ խորերը: Թիւերը դատարկուում է», կը գրէր վերջերս մայր մը, Երեւանէն: Ին իմաստով նամակ մը հրատարակեցինք վերջերս, Ալէքսանդրապոլէն:

Գաղութներու խաղաղութիւնը վրդոված ատեն, հայ արդպանները որ եւ է ատեն հետաքրքրո՞ւած են թէ ինչու ներուն հող է խոստացուեր, բայց չէ տրուեր . . . Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

"ԴԱՇՆԱԿ,, ՆԵՐԸ ԱՄԷՆ ՏԵՂ ԵՒ ԱՄԷՆ ԴՈՐԹԻ ՄԷՋ . . .

Մոսկուայի «Փրաւտա»ն, խորհրդային իշխանութեան պաշտօնաթերթը, Մայիս 12 թիւով կը հրատարակէ Օրջօնիկիձէի մէկ ճառը որ խօսուած է Թիֆլիս, կուսակցական լայն ժողովի մը մէջ.

— «Թեթեւութիւն կ'ըլլար ըսել թէ Դաշնակները աշխատանք չեն կատարեր: Ոչ, անոնք կը շահագործեն Հայաստանի հողային ծայրայեղ նեղութիւնը: Այդ աշխատանքը չի կրնար յաջողութիւն չունենալ Հայերու որոշ մէկ մասին մէջ:

«Անոնք կը թափանցեն մեր հիմնարկութիւններուն մէջ, խորհրդային մեքենայի, գործակցական ընկերութեանց, դպրոցներու մէջ ու արմտեղ կ'աշխատին քայքայել մեքենան, վարկաբեկել խորհրդային իշխանութիւնը: Բոլոր օրինական հնարաւորութիւններու օգտագործումը հիմնական միջոց մըն է հակախորհրդային խումբերու ձեռքը, մեր դէմ վարած կռուի ընդհանուր ծրագրին մէջ»:

ԽՈՍՏԱՅԵՐ ԷԻՆ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՀՈՂ ՏԱԼ, ԵԻ ՉՏՈՒԻՆ...

Կովկասի կարմիր փոխարքան յետոյ կը յիշէ շարք մը օրինակներ, ապացուցանելու համար թէ զանազան շրջաններ սխալ ճանապարհով կը մօտենան ազգային հարցի լուծման.

— «Անցեալ տարի Ախալքալաքի գաւառին մէջ, քննութեան միջոցին պարզուեցաւ որ 37 գիւղեր փափաք յայտնած են միանալ Հայաստանին: Դալթակղելի է, երբ խորհրդային հանրապետութեան քաղաքացիները կ'ուզեն հեռանալ այդ հանրապետութիւններէն միայն այն պատճառով, որ Հայեր են, եւ ոչ վրացիներ: Իսկ այդ յաոաջ է եկած սա իրողութենէն, — Ախալքալաքի մէջ երկրագործական գործավարութեան մեքենան արմտպէս է խաճեր հողային յարաբերութիւնները որ, մարդիկ ուրիշ ելք չէին գտներ: Երկրագործական գործավարութեան մեքենան պատճառ է դարձեր հայ բնակչութեան եւ վրացի խաշնարածներու ընդհարումներուն: Նորը պատահած է Ադրբէջան, Գանձակի շրջանի լեռնային մասին մէջ: Այնտեղ խոստացեր էին Հայերուն հող տալ, եւ չտուին»:

ՆՈՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ ՄԸ

Ստացանք նոր երկիրը, Ս. Դ. Հնչակեաններուն Փարիզի օրկանը, որ խմբագրականին մէջ պարզելով իր ուղղութիւնը, կը գրէ.

«Նոր Երկիրը մաքուր քննադատութեան տարբալուծող լոյսին տակ դիմակաթափ պիտի ընէ խորհրդային Հայաստանի իմայքը շահագործող եւ իրենց տխուր արարքով անոր անունը նսեմացնող կեղծ յեղափոխականները — որոնք կը վխտան եւրոպական մայրաքաղաքներուն մէջ — եւ իր միջոցներով զարկ պիտի տայ մայր Հայրենիքի պայծառութեան եւ վերաշինութեան վսե՛մ գործին:»

ՄԱՏՆՈՒԻՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Լիոնի մեր Թղթակիցը կը գրէ.—

Մէկ շաբաթէ ի վեր գաղութիս մէջ խաղաղութիւն կը տիրէր եւ համակրավար ոճրագործներու արարքը մոռցուելու վրայ էր, երբ Ընդհ. Ապահովութեան տնօրէնութեան կողմէ հարցաքննութեան հրաւէր եկաւ կարգ մը քաղաքացիներու: Համակրավար մատնիչները վերջին անգամ իրենց ամբողջ ուժը ըտուած էին Տէսինի եւ կը ջանային ապացուցանել թէ Մխիթար Պաղտասարեանի սպանիչը Տեսինի բնակիչ մըն է: Այս տոթիւ ոստիկանական խստութիւններու ենթարկել տուին երեք երիտասարդներ, որոնց անմեղութիւնը հաստատուած ըլլալով, ազատ արձակուեցան: Այս պարագան կատեցուցած է զիրենք եւ անպատճառ Հայ մը իբրեւ ոճրագործ դատապարտել տալու իրենց մոլուցքին մէջ, չափ ու սահման չեն ղներ մատնութեանց: Իրենց Փարիզի օրկանին մէջ Լիոնի հայ արիները զրպարտելէ վերջ, հիմա ալ ոստիկանութեան մատնանշած են Հ. Մ. Ը. Մ.ի արիներէն 14 տարեկան Յակոբ Պէնէքեանը, որ Զորեքշաբթի օր Ընդհ. Ապահովութեան տնօրէնութեան ներկայանալու հրաւէր ստացած է: Նոյն օրուան համար կանչուած են նաեւ Յարութիւն Շիշլեան, Թագուր Թագուրեան եւ Վահէ Յակոբեան: Այս վերջինը արդէն իբրեւ «Ենիչէրի» մատնանշուած էր սուտի սաւանին մէջ: Կանչուածներուն մէջ կան այնպիսի երիտասարդներ, որոնց անունը չես գիտեր ի՛նչպէս կ'իմանայ ոստիկանութիւնը: Ամէն պարագայի, մատնութեան դործը լաւ ձեռքերու մէջ է...

ԲԱՆԿԱԼԹիի ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆԸ ՊԻՏԻ ԴՐԱԻԵՆ

Բանկալթիի գերեզմանատունը ինկեր ի վեր աչքի փուշ եղած է Թուրք կառավարութեան համար: Պատերազմէն առաջ քանի մը անգամ իրենց ամբողջ ուժը ըտուած էին Տէսինի եւ կը ջանային ապացուցանել թէ Մխիթար Պաղտասարեանի սպանիչը Տեսինի բնակիչ մըն է: Այս տոթիւ ոստիկանական խստութիւններու ենթարկել տուին երեք երիտասարդներ, որոնց անմեղութիւնը հաստատուած ըլլալով, ազատ արձակուեցան: Այս պարագան կատեցուցած է զիրենք եւ անպատճառ Հայ մը իբրեւ ոճրագործ դատապարտել տալու իրենց մոլուցքին մէջ, չափ ու սահման չեն ղներ մատնութեանց: Իրենց Փարիզի օրկանին մէջ Լիոնի հայ արիները զրպարտելէ վերջ, հիմա ալ ոստիկանութեան մատնանշած են Հ. Մ. Ը. Մ.ի արիներէն 14 տարեկան Յակոբ Պէնէքեանը, որ Զորեքշաբթի օր Ընդհ. Ապահովութեան տնօրէնութեան ներկայանալու հրաւէր ստացած է: Նոյն օրուան համար կանչուած են նաեւ Յարութիւն Շիշլեան, Թագուր Թագուրեան եւ Վահէ Յակոբեան: Այս վերջինը արդէն իբրեւ «Ենիչէրի» մատնանշուած էր սուտի սաւանին մէջ: Կանչուածներուն մէջ կան այնպիսի երիտասարդներ, որոնց անունը չես գիտեր ի՛նչպէս կ'իմանայ ոստիկանութիւնը: Ամէն պարագայի, մատնութեան դործը լաւ ձեռքերու մէջ է...

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԺՈՂՈՎ ՖՐԱՆՔԸ ՓՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Քանի մը օրուան ընթացքին ֆրանքը այնքան գահավէժ անկումի ունեցաւ, որ պաշտօնական շրջանակները սկսան լրջօրէն մտատանջուիլ: Հանրապետութեան նախագահը հապճեպով Փարիզ դարձաւ Ռամպույեէի իր ամարանոցէն: Ելմտական նախարար Պ. Ռաուլ Փէրէ եւս Լոնտոնէն վերադառնալով ուղղակի գնաց Էլիզէի պալատը, ուր փութացին նաեւ վարչապետ Պ. Պրիան, պետական դրամատան վարիչները և ուրիշներ:

Պ. Տումէրկի նախագահութեան տակ արտակարգ ժողով գումարուեցաւ, ֆրանքը փրկելու բացառիկ միջոցներ ձեռք առնելու համար: Ելմտական նախարարը յայտնեց թէ այս տագնապը միայն տնտեսական չէ, այլ և քաղաքական: «Իրական ելմտական պատերազմի մէջ ենք, ըսաւ. երկիրը փրկելու համար պէտք ունինք ամբողջ ազգին աջակցութեան, և բոլոր կուսակցութիւններու պատասխանատուութեան»:

Պետական դրամատան վարիչները յայտնեցին թէ այս տագնապին պատճառները շատ հեռուները պէտք է փնտռել. ժամանակին զանց առնուած են կարգ մը օրէնքներ, որոնք անհրաժեշտ էին երկրին վարկը պահելու եւ վստահութիւնը ներշնչելու համար: Վարչապետ Պ. Պրիան աւելի գործնական գտնուելով, թելադրեց որ անմիջական միջոցներ ձեռք առնուին «փրկելու համար հիւանդը, որ, աւա՛ղ, շատ ծանր վիճակի մէջ է: Ամէն բանէ առաջ անհրաժեշտ չթողուլ որ մեռնի»:

Որոշուեցաւ «հատուցման մնուկ» (caisse de compensation) մը հաստատել, դրամներու արժէքին վրայ ազդելու եւ ֆրանքին բարձրացումը ապահովելու համար:

Թերթերը այս կացութեան դարման գտնելու համար, կ'առաջարկեն «մեծ դահլիճ» մը կազմել՝ նախկին վարչապետներէ, մէջն ըլլալով Քլէմանսօ. Փուանքարէ, Փէնլըվէ, Էռիօ, Քայեօ, Պրիան, Պարթու, Ֆրանսուա Մարսալ եւն.:

Իտալիոյ եւ Յունաստանի գործակցութիւնը

Գրեցինք թէ զօր. Փանկալոս վերջ տուած է ֆրանսական (զինուորական) և անգլիական (նաւային) պատուիրակութեանց պաշտօնին:

Թերթերը մատնաւոր նշանակութիւն կուտան այս իրողութեան, մանաւանդ որ անգլիացի սպաները տակաւին մէկ տարի պայմանաժամ ունէին: Փանկալօս մեծագումար հատուցումներ ըրաւ, որպէսզի ժամ առաջ երթան: Այս բոլորը կը վերագրուի Իտալիոյ ճնշումին: Կը յիշուի որ վերջերս Հռոմ գնաց Յունաստանի արտաքին նախարարը, որուն ետեւէն հասաւ նաև Եուկօ Սլավիոյ արտաքին նախարարը: Այս իննդիրը այն ատեն յուզուեցաւ, և Իտալիա պայմաններ դրաւ՝ իբրև զինակից առնելու համար Յունաստանը: Յայտնի չէ թէ Յունաստան ինչ ստացած է իբրև փոխարինութիւն. բայց այս բոլոր երեւոյթները կը հաստատեն թէ Մուսօլինի հետզհետէ ձև ու մարմին կուտայ իր արտաքին քաղաքականութեան, թէ Միջերկրականի և թէ Պալքաններու մէջ:

Լօզանի դաշնագրին դէմ

Նիւ եօրքէն առնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ՝ Պոլսոյ նախկին դեսպան Պ. Չէնըի Մօրկընթօ Լօզանի դաշնագրին վաւերացման դէմ բողոքագիր մը ղրկած է ամերիկեան ծերակոյտ արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին նախագահ ծերակուտական Պօրահի եւ փոքրամասնութեան լիտըր Սուբնսօնի: Բողոքագրին մէջ Մուսթաֆա Քէմալը կ'անուանուի «վայրենի ճիւաղ մը»:

Մարզպանը Դամասկոսի մէջ

Մարզպան Պ. տը Ժուվենէլ Պէյրութէն Դամասկոս գնաց, Սուրիոյ պետութեան նախագահ Տամատ Ահմէտ Համի պէյի հետ: Ժողովուրդը խանդավառ ցոյցերով դիմաւորեց մարզպանը: Խլացմներ եւ նոյնիսկ ազգայնականներ յաղթական կերպով առաջնորդեցին մարզպանը հանրային պարտէզներէն մինչեւ իր կառքը: Ցուլիսի ապստամբութենէն ի վեր բարեկամական առաջին նշանն է ասիկա: «Շիքակօ Թրիպիւն»ի թղթակիցը կ'ըսէ թէ այս ցոյցերը կը յիշեցնէին Վիլհելմ կայսեր եղած ընդունելութիւնը: Այն ատեն գերման կայսրը հրապարակաւ յայտարարած էր. «Վաթսուն միլիոն հպատակներս Դամասկոս պիտի ղրկեմ, որպէսզի սորվին թէ ինչպէս կ'ընդունին կայսր մը»: Պ. Ժուվենէլ, պատասխանելով խանդավառ ցոյցերուն, ըսաւ որ «ամէն մէկ բարեկամական գործի փոխարէնը Ֆրանսա հնգապատիկ պիտի հատուցանէ»: Դամասկոսի մէջ ընդհանուր կարծիքը այն է թէ հաշտութիւնը մօտալուտ է:

Պէյրութէն կը հեռագրեն թէ Սուէյտայի նախկին երեւելիներէն շատեր հպատակութիւն յայտնեցին:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ

«Ղուտուրմաշ» ղրաստան «տիսի» գործարանի ղեկավար աշխատողների ու բանվորների ուշադրությանը

Ընկերներ, ձեր գործարանի ղեկավար աշխատողները ձեր ուշադրությունից ու ձեր ակտիվ աջակցությունից զուրկ, ձեր գործարանը ղեկավարելու ընդունակ չլինելով, ձեր գործարանը հասցրել են ամենաանտանելի վիճակի։ Ձեր գործարանի ղեկավար աշխատողները

ԴԱՇՆՈՒՄՆԱՎԱԿ ՀԱՅ

ՅՈՒՆՍԿԱ ԱԶ

(ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԵՎ ԱՍԻԱՅԻ ՄԻՋԵՎ)

VIII

— Հմ, դե իհարկե քիչ բան չէր, որ ես ձեզ տեղ տայի հոս հավաքուած ամբողջ ազգաբնակութեան առջեւ ու իմ ձեռքով ձեզ ինքնապաշտպանութեան զէնքեր յանձնէի... Բայց ես ինչ պատճառ ունէի ձեզ չվստահելու, երբ տեսայ, որ դուք ինքներդ էք ուզում ձեզ զինել։ Ես ինձ ասացի, որ ձեր մէջ ոչ մի դաւաճան չկայ, որ ձեր բոլորի սիրտը ինձ հետ է, եւ որ դուք ինձ չէք դաւաճանի։ Ես ձեզ զէնքերը տուի, որ ձեր ազատութեան համար կռուէք, ոչ թէ ինձ պաշտպանելու համար։ Ես ձեզ զէնքերը տուի, որ ձեր հայրենիքը պաշտպանէք, ոչ թէ ինձ։ Ես ձեզ զէնքերը տուի, որ ձեր ընտանիքները պաշտպանէք, ոչ թէ ինձ։ Ես ձեզ զէնքերը տուի, որ ձեր ապագան պաշտպանէք, ոչ թէ ինձ։ Ես ձեզ զէնքերը տուի, որ ձեր ապագան պաշտպանէք, ոչ թէ ինձ։

— Ջաւոտատիս, վերատեսէք ձեր խօսքերը, — ասաց Շաւարշը, որ ոտքի էր ելել եւ ուզում էր ինչ-որ բան ասել։ Բայց ոչ ոք նրան ուշադրութիւն չդարձրեց։

— Ես վերատեսում եմ ամէն ինչ, որ ասել եմ, — շարունակեց Ջաւոտատիս, — եւ ոչ մի բառ չեմ ուզում ետ առնել։ Ես ձեզ զէնքերը տուի, որ ձեր ազատութեան համար կռուէք, ոչ թէ ինձ պաշտպանելու համար։ Ես ձեզ զէնքերը տուի, որ ձեր հայրենիքը պաշտպանէք, ոչ թէ ինձ։ Ես ձեզ զէնքերը տուի, որ ձեր ընտանիքները պաշտպանէք, ոչ թէ ինձ։ Ես ձեզ զէնքերը տուի, որ ձեր ապագան պաշտպանէք, ոչ թէ ինձ։

— Ես ինչպէ՞ս կարող էի ձեզ չվստահել, երբ տեսայ, որ դուք ինքներդ էք ուզում ձեզ զինել։ Ես ինձ ասացի, որ ձեր մէջ ոչ մի դաւաճան չկայ, որ ձեր բոլորի սիրտը ինձ հետ է, եւ որ դուք ինձ չէք դաւաճանի

Ամառի որոշումը ևս ստևուած

Աթէնքէն կը գրեն թէ նոր դիմումները արդիւնաւոր եղած են։ Մատնիչները այնքան պղտորած էին ներքին նախարարին միտքը, որ երկար չանքեր անհրաժեշտ եղան՝ հասկցնելու համար թէ բոլոր վերագրումները ստոր զրպարտութիւններ են։ Մայիս 7ին նախարարը ետ առաւ աքսորի որոշումը՝ գործը յանձնելով կուսակալութեան։

Վարչութեան անդամներէն Պ. Պ. Ազատեան և Էմիրեան, քանի մը չէզոքներու հետ փորձած են համերաշխութիւն առաջ բերել, սակայն Մազլումեան չէ համաձայնած ետ առնել իր «ժուռնալը»։ Մատնիչները մեծ գործի վրայ են և տխրահռչակ Թորգոմն ու սմսեղուկ Զէյթունցեանը նորէն պաշտօնատուն պաշտօնատուն կը պտտին ձերբակալուածները աքսորել տալու համար։ Սակայն հելլէն իշխանութիւնները այլեւս հասկցան ատոնց իսկական դիմագիծը։

Դրամանիւգութեան խնդիրը

Փէշթայի դատավարութեան ընթացքին, Հունգարիոյ վարչապետին համար չախչախիչ յայտնութիւնները ըրաւ երեսփոխան Հիր, որ ամբաստանութեան տակ է։ Յայտարարեց թէ կոմս Պէթլէն նամակ մը գրած էր իրեն, արտօնելով կեղծարարութիւնը։ «Այդ նամակը ամէն բան կը պարունակէր, բացի ֆրանք բառէն։ Առանց այդպիսի արտօնութեան մը, երբեք չպիտի համարձակէինք փորձել այս բախտախնդրութիւնը»։ Աւելցուց թէ վարչապետը մէկ միլիոն քուրօն խոստացած էր իշխան Վինտիշկրացի։ Իսկ նախկին նախարար Թէլէքի քարտիսագրական հաստատութիւնը դրաւ կեղծարարներու տրամադրութեան տակ»։ Վկան յայտնեց թէ կոմս Պէթլէնի նամակը ապահով տեղ պահուած է, բայց չի կրնար ըսել տեղը, որովհետեւ ծանր կացութեան մը պիտը մատնուին բազմաթիւ անձեր։ Դատարանին նախագահը սպառնաց բանտարկել երեսփոխանը եւ հրամայեց խուզարկել տունը։ Իշխան Վինտիշկրաց ալ հարցաքննուելով, մերժեց յայտնել այդ փաստաթուղթին բովանդակութիւնը, միայն ըսաւ թէ Թուրականը 1923 էր։

Գործադուլ Լիօնի մէջ

Լիօնի Քաղաքապետական Խորհուրդը եւ Նահանգային ժողովը ընդունած չըլլալով հանրակառքի գործաւորներուն պահանջը, 3500 ծառայողներ գործադուլ ըրին առջի օր։ Ոչ մէկ հանրակառք բանեցաւ։

Օդանաւի արկած

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ Մոսկուա - Թիֆլիս գծին օդանաւերէն մէկը ինկաւ Խարքոֆի մօտ։ Երկու ճամբորդներ, որոնց մէկը «Փրավտա»ի աշխատակից, մեռան, իսկ առաջնորդը եւ մեքենավարը ծանրապէս վիրաւորուեցան։ Պատճառը յայտնի չէ։

Մարոկի շարձակողականը

Ֆրանսական եւ սպանիական բանակները բուռն յարձակողականի մը սկսած են քանի մը օրէ ի վեր։ Հասած լուրերու համաձայն, ֆրանսական զօրքը աւելի քան տասը քիլոմեթր յառաջացած է։ Արիւնալի կռիւներ կը սպասուին։ Սպանիացիներն ալ իրենց կարգին յառաջ կը խաղան եւ պզտիկ յաջողութիւն մը շահեցան.

Գործադուլին վնասները

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ եղած յայտարարութեան մը համաձայն, գործադուլին հետեւանքով հանքածուխի ճարտարագործութիւնը 7 միլիոն սղերլին վնաս կրած է, երկաթուղիները՝ 8 միլիոն, մետաղագործութիւնը՝ 3,5 միլիոն, հիւսուածեղէնի գործը, 5 միլիոն, նաւաշինութիւնը՝ 2,5 միլիոն, քիմիական արտադրութիւնները՝ 500,000։ Ընդհանուր կորուստը կ'ենթադրուի 30 միլիոն։ Պետական ելմտացոյցին համար եղած բացառիկ ծախքն է 750,000 սղերլին։

ԼԵՀԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Մարաջախտ Փիլսուտսքիի դէմ հակառակութիւնը կը շարունակուի կարգ մը գաւառներու մէջ։ Լեհաստանի Գերմանները կը շարունակեն խռովութիւն սերմանել երկրին մէջ։ Զօրավար Հալլէր յայտնած է «Շիքագօ Թրիպիւն»ի թղթակցին թէ 50,000 փոզէնցի քաղաքացիներ պատրաստ են կռուելու համար Փիլսուտսքիի դէմ։

Վարչապետ Պ. Պարթել Վարշաւայի օտար դեսպաններուն պաշտօնապէս հաղորդած է նոր կառավարութեան կազմութիւնը։ Օտար պետութիւնները դեռ չեն վաւերացուցած այս փոփոխութիւնը եւ կը սպասեն որ Փիլսուտսքի սահմանադրական կարգ մը դժուարութիւններու ալ յաղթէ, խորհրդարանը լուծելով կամ նախագահական ընտրութեան նոր ձեւ մը գտնելով։ Քանի որ ըստ սահմանադրութեան խորհրդարանը չի կրնար լուծել, բոնի ուժի պիտի դիմէ։ Ա.յս պայմաններուն տակ չի կարծուիր թէ պետութիւնները ճանչնան Փիլսուտսքիի պետական հարուածը։

Ռրնօյի գործադուլը

Գործադուլի շարժումը կը շարունակուի։ Ժամով աշխատող բանուորները, որ միջին հաշուով ժամը 3,70 ֆր. կը ստանան, 50 սանթիմի, իսկ կտորով աշխատողները հարիւրին տասը յաւելում կը պահանջեն։ Շատ մը ճիւղերու մէջ բանուորները 100ին 40ը գործադուլ ըրած են և կը ստիպեն իրենց միւս ընկերներն ալ որ չաշխատին։ Ոստիկանները շատ դժուարութիւն կը քաշեն գործարանին առջեւի համախմբումները արգիլելու համար։ Գործադուլի կոմիտէն երէկ կոչով մը հրաւիրեց Ռրնօյի բոլոր գործաւորները ընդհ. գործադուլ յայտարարել։ Մեծ Ռրնօյի մէջ 28,000 բանուորներ կ'աշխատին. ասոնցմէ 15,000ը երէկ գործադուլին մասնակցեցան։

Խորհրդարանի քացումն կը պահանջեն

Ընկերվարական երեսփոխաններու կողմէ պատուիրակութիւն մը վարչապետութեան ներկայանալով պահանջեց որ Խորհրդարանը ստիպողաբար նիստի հրաւիրուի, ներկայ բացառիկ կացութեան առթիւ։ Արմատական ընկերվարական կուսակցութեան գործադիր մարմինը եւս իր վերջին ժողովին մէջ նոյն իմաստով որոշում տուաւ։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՒ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

Sociétés Savantes֊ի Թատրոնին մէջ (8 Rue Danton)

23 Մայիս 1926 Կիրակի գիշեր ժամը ճիշտ 8.30ին

Բովանդակ հայ բեմերու վրայ Ա. անգամ ըլլալով Պ. Ղ. ՄԵԼՈՅԵԱՆԻ

Հայ կեանքէ ՍՈՒՏԸ *տռամ 5 արար*

Տոմսերու գիները մասնաւոր 20, Ա. կարգ 10, Բ. կարգ 7.50 ֆր.

Ոչ ոքի տոմսակ պիտի ղրկուի։ Դիմել Տ. Նշանեանի 63, Rue Mr. le Prince 1—3 *եւ* 7—9։ *Բոլոր հայ ճաշարանները։ Իսկ ներկայացման գիշերը ժամը 6էն սկսեալ կիշէն։*

ԼԻՕՆԻ ՔՕՄԷՏԻ ՏՐԱՄԱԹԻՒ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

127, Rue Boileau - Salle Emile Zola 129

Վաղը 22 Մայիս Շաբաթ գիշեր ժամը ճիշտ 9ին

Կը ներկայացուի Շ Ի Ր Վ Ա Ն Զ Ա Դ Ե Ի յատնի

"ՆԱՄՈՒՍ,, *տրամը 5 արար*

Կը մասնակցի Փարիզէն ՏԻԿԻՆ Ս. ՊԱՂՏԱՄԱՐԵԱՆ

Միջնաբարներուն կը նուագէ «ԱՐԱՔՍ» ֆանֆառը

Դ. արարին արեւելեան նուագ եւ կովկասեան պարեր

ՄՈՒՏՔ 5 եւ 3 ՖՐԱՆՔ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի ՆՊԱՍՏ ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՖԱՆՖԱՌԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱՅ ԴԵՂԱՐՈՒՆԵՍՏԱՍՏԵՂԾՈՒԻ

5 Յունիս Շաբաթ գիշեր ժամը 9.30էն մինչեւ առաւօտ

Salle des Fêtes, Mairie du VI. (Place St. Sulpice),

վեցերորդ թաղապետութեան շքեղ սրահներուն մէջ

Սիրուն անակնկալներով, աւանդական պիւֆէ

Նախապէս գնուած մտից տոմսերու գին՝ 10 ֆր. այր ու կին

Նոյն գիշերը կիշէն՝ 8 ֆր. այր, 5 ֆր. կին

ՕՐ. ԹԱԳՈՒՀԻ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

ԵՒ

Պ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԱԹԱԼԵԱՆ

ՆՇԱՆՈՒԱՆ

17 Մայիս 926 Լիոն

ԿՈՉ ԱԿՆՅԻՆԵՐՈՒՆ

Հայաստանի մէջ «Նոր Աչք» մը հիմնելու ծրագրին իրականացման գործակցելու համար, Մայիս 15ի գիշերը գումարուած հաւաքումի մը մէջ, միաձայնութեամբ որոշուեցաւ կազմել, փարիզաբնակ Ակնցիներու Հայրենակցական Միութիւն մը, եւ ընտրեց առժամեայ վարչութիւն մը հետեւեալ անձերէն.— Պ. Պ. Արշակ Զօպանեան, Տօքթ. Քօլօլեան, Դիւսակ Փափազեան, Վահան Եարճանեան, Հրանտ Թորոսեան, Արթին Տատեան, Մ. Պարսամեան եւ Օր. Աշխէն Խերեան։

Յառաջիկայ Մայիս 25ի երեքշաբթի իրիկունը ժամը 9ին, Թէօրիա ճաշարանը, 61 Rue Մէօսիէօ լը Փրէնս (Մէթրօ Օտէօն) տեղի պիտի ունենայ Բրդ. ընդհ. ժողով մը, որուն համար հրաւէր ղրկուած է, Փարիզի եւ շրջականերու բոլոր Ակնցիներուն։ Ան բոլոր հայրենակիցները, որոնց հասցէն անծանօթ ըլլալով մնգի, հրաւէր ստացած չենն, կը խնդրենք որ համին անպատճառ ներկայ ըլլալ այս Բ. ժողովին, ուր պիտի ընտրուի մնայուն վարչութիւնը եւ Միութեան ծրագիրը եւ կանոնագիրը պիտի վաւերացուին։

Առժամեայ վարչութիւն

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այսօր Ուրբաթ, ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին։

ՏԻՄԻՆԻ Հ. Յ. Դ. ենթակոմիտէի ընկ. ընդհ. ժողովը Մայիս 23 կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին ծանօթ, հաւաքատեղին։

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ Հ. Յ. Դ. «Բրիսատփոր» խումբի ընկերական ժողովը Մայիս 23ին կիրակի երեկոեան ժամը ճիշտ 8,30ին ծանօթ սրահին մէջ։

ՎԻԼԻՒ Հայ ժողովրդային Լսարանի կազմակերպած ներկայացումը տեղի կ'ունենայ 23 Մայիս կիրակի օր Փօնթէվէք Մինեմայի սրահին մէջ։

Ջափահաս Ընթերու Միութեան ընդհ. ժողովը կիրակի, 23 Մայիս կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին։ Կը հրաւիրուին անդամներէ զատ, բոլոր չափահաս որբերը։ Ներկայ պիտի ըլլայ Պ. Ներսէս Օհանեան։

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի ցրուիչն է Պ. Դեղամ Ծերիկեան.— Հասցէ Guégham Tzerikian, Poste Restante, Marseille.

ԼԻՕՆԻ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի և «Մարմարա»ի գործակալն է Յովհաննէս Դերձակեան, 34 Rue Dunoir, Lyon.

ԼՈՅՏ ՏԵՍԱԻ

"ՄԱՅԻՍԻ 28,,Ը

Աշխատակցութեամբ Ա. Ա. Հարոնեանի, Ա. Իսահակեանի, Ա. Մատիսեանի, Ռուբէնի, Մ. Վարանդեանի, Ս. Վրացեանի, եւայլն։ Հրատարակութիւն Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջանային Կոմիտէի։ 14 մեծ և փոքր պատկերներով։ Տպագր. Կ. Յ. Ներսէս, Փարիզ, 1926։ Գին 5 ֆրանք։ Կարելի է ստանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունէն։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Էքսթէբրինօտարէն, Զարշանպացի Տիկ. Սիրանույշ (Հարը Տրապիզոնցի) կը փնտռէ եղբայրը Յակոբ Տէր Բարսեղեանը։ Տեղեկացնել Հայկ Քնարեանի 51 Rue Monge Paris (5)։

Մշոյ խասգիւղացի Տիկ. Երանուհի Յարութիւնեան կը փնտռէ իր եղբայրը, ֆերովբէ Յարութիւնեանը որ 13 տարի առաջ Ամերիկա գացած է։ երկու տարի առաջ, Սելանիկ եղած ատեն նամակ մը առինք իրմէ, բայց Ֆրանսա գալէ յետոյ ձիշտ երկու տարիէ ի վեր լուր չունինք։ Տեղեկացնել Eranouhi Haroutiounian, Cantonnement de la Varizelle N. 21 St. Chamond (Loire) *Կը խնդրուի «Հայրենիք»էն եւ «Ասպարէզ»էն արտատպել։*

— Զարուհի Դանիէլեան կը փնտռէ Կարապետ եւ Պաղտասար Կարապետեաններէն, Ակնոյ Կարուշլա գիւղէն, հօր անունը Տաղէս, մօր անունը Հայկանոյշ։ Մարսիլիա ըլլալ կը կարծուին։ Տեղեկացնել Յարութիւնեան Աբրահամի, 14 Bld. de la Pologne, Lancey (Isère).

Ակնցի Առաքել Վարդեանը կը փնտռէ իր հօրաքրոջ որդին Մկրտիչ Ռալիստեանը, բնիկ Զմշկածաղցի, որ 1919ին Հալէպի մէջ տեսնուած է։ Տեղեկացնել, Arakel Vartian, au Chateau de Pin a Couture. (Loire et-Cher), France. *Կը խնդրուի Եգիպտոսի Թերթերէն արտատպել։*

ԳՏՆՈՒԱԾ

Յառաջի մէջ փնտռուած Պոլսեցի Թորգոմ Փափազեանը կը գտնուի Հալէպ եւ կ'աշխատի Պաղտատի կայարանը, իբրեւ մեքենավար։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱԿ

ԳԱՐԱԵԱՆ

Tailleur Mignon

5, rue Mignon,

Métro Odeon և St. Michel

Կօսիէթէ սավանթի Թատրոնին դէմ։ Գարնան համար պատրաստած է ձոխ մեթերք մը Ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու։

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկունները մինչեւ 8.30։ իսկ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30։

ԱՅՑԵԼՈՒԿ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ

Օրուան մէջ կամ գիշեր ատեն ընտանեկան, հարսանեկան, ընկերական հաւաքոյթներու, հանդէսներու եւ այլ խմբակներու համար, իրենց բնակարանին, գործատեղ իին, գրասենեակին մէջ կամ բացօթեայ լուսանկարուելու եւ այս կարգի ամէն աշխատանքներու համար անձամբ կամ երկտողով մը դիմել Լուսանկարիչ ԳՐԻԳՈՐ ՃՕԼՕՂԵԱՆի, 39, Rue Brancion, Paris 15։

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԴԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro: Gare de l'Est Téléphone: Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ ՓԱՐԻԶԻ, ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Ստացած ենք սեզոնի առթիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորանոր կերպասներ։

24, Rue Bergère, Paris (9) Թելեֆոն Provence 05-49

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Ա. ՏԻՎԱՆԵԱՆ

ԻՐԱՒԱԳԻՏ

13. Rue de l'Alma - Lyon

ԳՆՈՒԻՄ եւ ՎԱՃԱՌՈՒԻՄ

Ամէն տեսակ կալուածներու, վիլլաներու եւ առեւտրական տուներու։

Կազմութիւն քօմանտիթ եւ այլ ընկերութիւններու. դաիաբեր գործեր։

Իրաւաբանական խորհուրդներ եւ ամէն կարգի դատերու հետապնդում։

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԱՆԻ,,

67, Rue Monsieur-le-Prince (6)

Métro Odéon կամ St. Michel

Ընտանեկան մաքուր, հաճելի եւ առատ կերակուրներ։

Թապլը տ'օթ 4 ֆրանք

Ցասը տոմսակով 3.75 ֆր.

Ա.յցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք

ԳՈՐԾԱՒՈՐՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Փօն տ'Օպընայէն 4-5 գործատուհի կ'ուզուի մետաքսի գործարանի մէջ աշխատելու։ Բնակարան, ելեկտրականութիւն, վառելիք ու անկողին գործատիրոջ կողմէ։ Դիմել՝ հետեւեալ հասցէին Ա. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ փօն տ'Օպընա (Արտէշ)։

ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

Նկատի ունենալով ներկայ պայմանները որոշեցինք, ոգբացեալ Դ. Վարուժանի հետեւեալ գործերը մեծաքանակ ծախել նշանակուած գիներով (կանխիկ).—100 Հայկեան երգը՝ հատը 25 սէնթ, 50 Հայկեան երգը՝ հատը 30 սէնթ, 5 Հեթանոս երգեր՝ հատը 2.30 տօլար։ Դիմել.— Ժ. Յ. ԱԲՐԻԿԵԱՆ, 76 Lexington Ave. New-York.

ՎԱՐԶՈՒ

ԵՐԵՔ ՕԴԱՕՈՒՆ ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ

ԵՐԿԱՐՈՐԴ ՅԱՐԿԻ Վ.ՐԱՅ

կազ, ելեկտրականութիւն, ջուր, Gare les Vallées էն ինգ վայրկեան, Colombes, rue des Allouettes N. 16։

ԴՐԱՎԱՃԱՌ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

ՊԱԼԵՆՑ

Պատիւ ունի յայտարարել յարգոյ հասարակութեան թէ իր գրատունը հաստատած է փարիզ։

ՃՈԽ ՄԹԵՐՔ

ՀԱՑԵՐԷՆ եւ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐՈՒ

Պ. Պ. հեղինակներ եւ հրատարակիչներ կրնան իրենց երկերէն մերթատ կեդրոնացնել իւրաքանչիւր ամիս վաճառուածներուն փոխարժէքը ստանալու պայմանաւ։

Գրատանս լիակատար գրացուցակը մամլոյ տակ է։

Հասցէ P. BALENTZ.

208 bis Rue Lafayette Paris (10e).

Le Gérant: H. TEURNIER

Impr. MASSIS

208bis, Rue Lafayette Paris(10e

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՄ ՏԸ ԼԻՕՆ

6 Petits Hôtels (Bd. Magenta 87 ի անկիւնը)

Տ.ը. ԹԱՓՈՆ, Փ. Բ. Հ.: Tél. Trud. 11-20

ՋԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԵԱՆ նորեւ շքեղ բարդուածներու արագ բուժում մեթոտներով։ Հաւաքոյն արգիլքներ։ Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8։ Կիրակի՝ 9-12։

ՏՕՔԹՈՐ

Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

120, Boulevard de Grenelle

Métro La-Motte Picquet.

Tél. Invalides 31.48

Կ'ընդունի ամէն օր 4—7

կիրակի օրերը 10.30—12

ԲԺ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

42, Rue des Acacias

Métro: Ternes կամ Etoile

Կ'ընդունի ժամը 2-4 եւ 5-7։

կիրակի օրերը 9.11։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123

(Métro: St. Denis և Réaumur)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

ջերմամիզութեան, ֆրանկ ախտի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։

Բժշկական տարրալուծութիւն։

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8։ Կիրակի՝ 9—12։

Ժողովրդական գիներ

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռը. Ֆրանսացի կարող մասնագէտներ ընկերակցութեամբ կը դարմանեն ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ՓԻՉԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈԿՈՐԴԻ հիւանդութիւններ

Téléph. CENTRAL 73-38

Métro: SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ԷՕ՝—10եւ 1,30—8

ՍԱԿԱՐԱՆ

20 Մայիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.
Սթերլին,	L. St.	163 —
Տոլար,	Dollar	33 —
Մարք (ոսկի)	Mark	8 20
Թրքական Ոսկի.	L. Trq.	17 50
Թրք. ոսկի	» or	18 —
Մէճիտիէ	Médjidié	12 50
Լէվա 100 հատ	Léva	36 50
Տրախմի »	Drachme	41 —
Լիր »	» Lire	129 —
Պելճ. ֆրանք	» Frc. Belge	101 —
Ջուից. »	Frc. Suisse	650 —
Լէյ 100 հատ	Ley	11 90
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)	168 —

ԱՐԺԵԹԱԹՈՒՂԹ		
Եգ. Քր. Ֆոնսիէ	1 Cr. Fonc. Eg.	3480 —
»	II »	2200 —
»	III »	2100 —
Թումեի երկաթ.	Lots turcs	130 —

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ԿԻՐԱԿԻ 23 ՄԱՅԻՍ 1926

23 MAI 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 127 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՇՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ՄԱՅԻՍ 28Ը, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ, ՊԻՏԻ ՏՕՆՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՂ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՏԵՂ ՄԸ ԺԱՆԳ, ՏԵՂ ՄԸ ԿԻՐՔ

Յունիս 20ին կը բացուի Եւրոպայի Հայերու Պատգմ. ժողովը, վաւերացնելու համար մշակուած Սահմանադրութիւնը:

Մինչեւ հիմա միայն Լիոնի մէջ յայտարարութիւն եղած է ընտրութեանց համար: Միւս շրջաններէն լուր չկայ տակաւին: Ոչ ալ գիտենք թէ ի՛նչ կը կատարուի Ֆրանսայէն դուրս: Փարիզի մէջ, եկեղեցական հոգաբարձութիւնը նշանակած է, կ'ըսեն, հինգ պատգամաւորներ իր իսկ անդամներէն կամ գործակիցներէն, երեւի վեցերորդն ալ «դրսեցի»ներուն, բուն ժողովուրդին, եթէ ոչ Աղքատախնամին ձգելով:

Այսպէս կամ այնպէս, պիտի կազմուի Պատգմ. ժողովը: Ա այժմ դժուար է ճշդել անոր դիմագիծը: Բայց, տիրող հոգեբանութենէն դատելով, շատ ալ վարդագոյն յոյսեր չենք կրնար ունենալ: Արդէն իսկ նշանակուած անդամներուն կամ թեկնածուներուն մէջ տարբեր կան, որոնք ազգային կազմակերպութեան փորձն անգամ աւելորդ կը համարեն: Ատոնք էին որ վերջերս սպառնագիր մը ղրկեցին կաթող. պատուիրակին, որպէս զի ձեռնթափ ըլլայ: Հանրագրութիւն մըն ալ պատրաստեր էին, քառասուն երեւելիներու ստորագրութեամբ, եւ զանազան մեղադրանքներով. բայց յետոյ ետ առին, եւ խաղաղութիւնը վերահաստատուեցաւ:

Ինչպէս ըսինք, պատգ. ժողովին առաջին գործը պիտի ըլլայ վաւերացնել մշակուած Սահմանադրութիւնը, որ վաթսունական թուականներու թարմութիւնն ունի, աւելի ժամանակ քան Պոլսոյ ազգային Սահմանադրութիւնը: Թեմական առժամեայ վարչութիւնը չափազանց մտավախութեամբ շարժած է, անխախտ պահելով հօտ և հովիւի դրութիւնը և ուժ տալով կղերապետական կարգ ու սարքին: Նոյն իսկ տեղական պայմաններով չի բացատրուիր այդ երկչոտութիւնը: Անշուշտ պատգամաւորները առիթ պիտի ունենան արտայայտուելու այս մասին, համապատասխան փոփոխութիւնները կատարելով: Բոլորին համար ալ անմիջականը՝ կազմակերպութեան իրականացումն է: Եւ պէտք է կարելին փորձել որ գործը կէս ճամբան չմնայ:

Աչքեւս ներելի չէ նախկին դրութեամբ շարունակել, և 40-45 հազարնոց գաղութի մը պահանջները գոհացնել պատահական կամ կողմնակի մարմիններով: Ժանգ մը կայ որ պէտք է թափի: Բացեր կան որ պէտք է լեցուին: Աչքսերումն ու օտարացումը աւերներ կը գործեն մեր աչքերուն առջև, և մենք տակաւին կրթարան մը չունինք Փարիզի մէջ: Ձունինք մինչև անգամ «ազգային տուն» մը, որ հոգեկան հաղորդակցութիւն հաստատէր ցիր ու ցան հայրենակիցներուն միջև: Երեք տարի վերջս ալ, ժամուն դուռը կը մնայ միակ ժամադրավայրը, և պիտի մնայ յաւիտեան, եթէ չկարմրինք այս անպատուաբեր վիճակէն:

Ֆրանսայի մէջ տիրող թմրութեան դիմաց, որոշ եռանդ կը նշմարուի կարգ մը գաղութներու մէջ,— Պուլկարիա, Յունաստան, Սուրիա, Եգիպտոս: Դժբախտաբար մեծ նոլորտը չափազանց պղտորած է չորս վայրերուն մէջ ալ, իրրև հետեւանք անորակելի խաչակրութեան մը: Սանձարձակ ասպարէզ գտած են կանխակալ կարծիքներն ու կիրքերը: Հիմնական շահեր կը վտանգուին քինախնդրութիւններով:

Այդպէս է պարագան Պուլկարիոյ համար, ուր տիրող պայքարը եթէ վերլուծենք եւ խտացնենք, երեւան կուգայ մէկ իրողութիւն, — հինի եւ նորի. տեղացիի եւ դրսեցիի կռիւ: Մինչեւ երէկ հայութեան հետ ամէն կապ կտրած խանութպաններ հրապարակ իջած են ո'չ թէ գործ արտադրելու, այլ աւանդաբար հաստատուած իրաւունքներն ալ վրայ տալու: Կրթնած՝ իրենց հպատակութեան կամ զանազան տիտղոսներու, անոնք անդադար կը խորացնեն խրամատը, առանց կշռելու հետեւանքները:

Նոյնը Յունաստանի մէջ, ուր կարկտան եւ վարկաբեկ «վարչութիւն» մը կը յամառի պահել աթոռը, չէզոքներն անգամ ղեկդրգռելով: Իր գարշելի արարքները այլեւս համեմատութեան չեն կրնար դրուիլ ընդդիմադիր ճակատի վրիպումներուն հետ:

Այլապէս վրդովիչ է պատկերը Եգիպտոսի մէջ, ուր կամկար եպիսկոպոս մը, փոխանակ ժողովուրդին կողմը բռնելու եւ փոթորիկը կանխելու, մինչեւ կառավարութեան դուռը գնաց, ըմբոստ Աղեքսանդրիան պատժելու համար: Հետեւանքը,— Աղեքսանդրիոյ ժողովուրդը կորեց իր կապերը Գահիրէի հետ, եւ սաստիկ երեսփոխանական ընտրութիւնները: Իրրեւ պատասխան, խառնակիչներն ալ ուրիշ երեսփոխաններ ընտրեցին, եւ հիմա դէմ դիմաց կը սպասեն...: Երկար պիտի ըլլար խօսիլ Սուրիոյ մասին:

Լպրծուն է այս ճամբան: Ե՞րբ պիտի սթափին:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

"ՈՃԱՌԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՓՈՐՁԻ ՄԸ ԴԷՄ,,

Այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ, «Լը Նուվօ Սիէքլը», Ֆրանսայի ֆաշիստներուն օրկանը, ուժգնօրէն կը քննադատէ կառավարութիւնը, «որ կ'ուզէ արտասահման նետել Ֆրանսայի Դրամատան ոսկիի պահեստը, արհեստականօրէն ուժ տալու համար ֆրանքին զոր ինք սպաննեց եւ կը շարունակէ սպաննել».

— «Եթէ քաշեն Ֆրանսայի Դրամատան ոսկին, եթէ միայն շեղեցնեն զայն իր դերէն, այդ ակիզբը պիտի ըլլայ Թղթադրամի Ֆրանքին վերջնական փլուզման: Դրամատան ոսկին անհրաժեշտ երաշխաւորութիւնն է շրջաբերութեան հանուած Թղթադրամին:

«Եթէ պետութիւնը կատարէ այն գործողութիւնը զոր կը ծրագրեն Ֆրանքին սպանիչները, Ֆրանքը բացարձակապէս պիտի իյնայ: Առեն մը խաբուսիկ բարձրացում տեղի պիտի ունենայ, բայց յետոյ պետութեան վարկը բոլորովին պիտի չքանայ եւ պիտի պայթի մեծ աղէտը: Այդ աղէտը պիտի կործանէ արտադրողները, պիտի ոչնչացնէ թոշակները, գործելու ամէն ազատութենէ պիտի զրկէ Ֆրանսան՝ միջազգային կեանքի մէջ եւ ծանր խոովութիւններ պիտի յարուցանէ Ֆրանսայի գաղթային կայսրութեան մէջ:»

Թերթին կարծիքով, ֆրանքին անկման սկզբնական պատճառը այն է որ պետութեան ճնշման վրայ, շրջաբերութեան դրուեցաւ աւելի քան 40 միլիառ (52 միլիառի վրայ) Թղթադրամ, ոչ թէ ոսկեդրամի կամ մուրհակի հիման վրայ, այլ պետութեան պարզ մէկ խոստումով:

ՆԵՐԳԱՂԹԸ ԴԱԴՐԱԾ

Նահիր Թմարէն (*Միջազետք*) կը գրեն.— *Գաղթականական Հայերը նախապէս տրուած խոստումներու համաձայն, կը պատրաստուէին անցագիր առնելու, որպէս զի մօտերս Հայաստան մեկնին: Սակայն նորէն յուսախաբ եղան՝ Պաղտատի Առաջնորդարանէն հասած նամակի մը վրայ, որով կը հաղորդուէր թէ «ներգաղթը առժամապէս դադրած է»: Թէհրանի խորհրդարանական հիւպատոսը հաղորդած է այս դէշ լուրը՝ հեռագրով: Հիմա գաղթականները շատ դժուար կացութեան մէջ են: Այս տարի անգործութիւն կը տիրէ եւ շատեր անհամբեր էին գաղթելու:*

Պ. Շահվէրդեան Աթէնքի մէջ կարդ մը անորոշ խօսքեր ըրած է ներգաղթի մասին: «Կը յուսամ որ այս տարի ալ մաս մը գաղթականներ ղրկուին Հայաստան»:

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ԴՈՐԱԴԱՐՁԸ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մարիս 6ին Երեւանի մէջ տեղի ունեցաւ մէթինկ մը, Հայաստանի Արհեստակցական Միութեանց Վարչութեան նախաձեռնութեամբ: Այս առիթիւ ընդունուեցաւ բանաձեւ մը, որով «Հայաստանի աշխատաւորները պատրաստակամութիւն կը յայտնեն ամէն կերպ աջակցիլ անգլիական պրոլետարիատի հերոսական կռիւին»: Այս առիթիւ «Մարտակոչ» կը գրէ.— «Մենք, Խորհրդային Միութեան աշխատաւորներս, կարող ենք օգնել լոկ նիւթապէս, դրամով. կարող ենք եւ պէտք է օգնենք, որովհետեւ Մեծ Բրիտանիայի բանւորների կռիւը մեր կռիւն է, նրանց յաղթանակը՝ մեր յաղթանակը»:

ՔԻԽՐՏԵՐՈՒ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՍԿՍԻ

Բրտական վերջին ապստամբութիւնը դարձեալ զործ բացաւ Թրքական Ձեկանէրուն: Արեւելեան Անկախութեան Դատարանը Տիգրանակերտ զացած է, դատելու համար ապստամբութեան դեկավարներէն անոնք որ ձեռք անցուած են ողջ թողուած են: Այս անգամ եւս կախաղանները պիտի գործեն: Ամբաստանեալներուն մէջ է նաեւ Քեախթէի Մէրտիս ցեղախումբին պետը, Շիւքրի աղա, որ նախապէս Խարբերդի Անկախութեան Դատարանէն կողմէ 15 տարի թիւապարտութեան դատապարտուած, սակայն յետոյ փախչելով նոր ապստամբութիւնը վարած էր: Ինչպէս գրեցինք, վերջին ապստամբութեան առթիւ 1000 հոգի ամբաստանութեան տակ են:

Իտալական լիրեն ալ հիւանդ

Իտալական կառավարութիւնն ալ բացառիկ միջոցներ ձեռք առաւ, լիրեթը փրկելու համար: Առանձին վարչութիւն մը հաստատուեցաւ ելմտական պաշտօնատան մէջ, որ պիտի զբաղի դրամներու փոխանակութեան գործով եւ որուն անդամները մասնաւորապէս ընտրուած սեղանաւորական մասնագէտներ պիտի ըլլան: Միեւնոյն ատեն որոշուեցաւ միայն Հռոմի եւ Միլանօի սակարաններուն արտօնել փոխանակութեան գործողութիւնները, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն: Շատ խիստ տնօրինութիւններ կ'ըլլան անոնց դէմ որոնք օտար դրամ կ'առնեն առանց օրինաւոր պատճառները ապացուցանելու, որքան ալ փոքր ըլլայ գումարը: Հռոմի դրամատունը մերժեց 500 ֆրանք տալ յաճախորդի մը, որովհետեւ միասին չէր տարած իր անցագիրը որ հաստատէր թէ դէպի Փարիզ ճամբորդութեան մը համար պէտք ունի այդ գումարին:

Լիոնի Թրամուէյի գործադուլը երկու օր տեւելե յետոյ վերջացաւ: Բանւորներուն կողմէ պատուիրակութիւն մը ներկայացաւ քաղաքապետ Պ. Էրիօի, որ յաջողեցաւ հաշտզել զանոնք:

ԵԳԻՊՏ. ՓՐԷՍԻ ՅՈՆԻԻՆի մայիս 15ի վիճակահանութեան մէջ 50,000ական ֆրանք շահեցան հետեւեալ թիւերը.— 290,159 (1886ի պարտատոմսերէն), 424,547 (1903) եւ 364,881 (1911):

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՌԸՆՕՑԻ ԴՈՒՌՆԵՐԸ ՓԱԿՈՒԱԾ

30.000 ԲԱՆՒՈՐՆԵՐ ԱՆԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ

Քանի մը օրէ ի վեր կրկնուող գործադուլի փորձերը ընդհ. գործադուլի մը նախանշան սեպելով, Ռընօյի հսկայ գործարանը առջի օր փակեց իր դուռները, և փողոց նետեց 30,000 բանւորներ: Գործարանին չորս կողմը ոստիկանական հսկողութեան տակ առնուած է, որպէսզի բանւորները չկարենան ուէ յարձակում փորձել երեքշաբթի պատասխան պիտի տրուի:

Բանթողները ամէն կողմ միթինկներ կը գումարեն: Առջի օրուան հաւաքոյթին մէջ 12 պատուիրակներ նշանակուեցան, որոնք բանակցութիւնները պիտի վարեն գործատիրոջ հետ:

**** Ուրբաթ օր «Ֆարման» օդանաւի գործարանը ևս դուռները փակեց, փողոց ձգելով երկու հազար բանւորներ: Ուրաւօտ ժամը 8ին պատուիրակութիւն մը ներկայացած էր գործատիրոջ՝ յաւելում պահանջելով: Պ. Տիք Ֆարման պատասխանեց թէ կառավարութեան հետ պայմանագրութիւն ունի, որով չի կրնար անմիջապէս գոհացում տալ բանւորներու պահանջին: Բանակցութիւնները տեւեցին մինչև կէս օր, առանց արդիւնքի յանգելու: Աւսր վրայ գործարանը փակուեցաւ: Անտեղ ալ բանւորական միթինկներ կազմակերպուեցան: Համաձայնավար կուսակցութիւնը հրաւէր կ'ուղղէ բոլոր օտար բանւորներուն, միանալ բանթողներուն և միասին պայքարիլ:*

**** Մեզի կը տեղեկացնեն թէ Ռընօի գործարանի կողմէն ժամավարձերու յաւելումի սակացոյց մը պատրաստուած եւ նամակի մը հետ միասին իւրաքանչիւր գործաւորի ղրկուած է մէկ մէկ օրինակ:*

Այն գործաւորները որոնք համաձայն են յաւելումներուն, պիտի ստորագրեն ներփակ նամակը եւ առջին առթիւ ղրկեն գրասենեակը:

Կը թուի թէ այդ նամակներուն պատասխանները ստացուելէ յետոյ, պիտի ձեռնարկուի գործարանի վերաբացման:

Այն բոլոր հայ գործաւորները, որոնք փոխած են իրենց հասցէները եւ չեն իմացուցած գործարանի վարչութեան, իրենց նամակները պիտի ստանան նախկին հասցէով:

Ծանր վիճակ Անգլիոյ մէջ

Ընդհանուր գործադուլի հրամանը ետ առնուեցաւ, բայց հանքագործները կը դիմադրեն տակաւին, անելի մը մատնելով կառավարութիւնը: Հանքագործներէն յետոյ, հանքատէրերն ալ մերժեցին կառավարութեան առաջարկած ծրագիրը: Այս կերպով, քառսը կատարեալ կը դառնայ եւ բանակցութիւնները կը մնան այնտեղ ուր կը դտնուէին ընդհ. գործադուլէն առաջ: Վերջին երեք շաբաթներու ընթացքին մէկ թօնօ հանքածուխ իսկ հանուած չէ. 700,000 հոգի անգործ են, հանքերը փակուած ըլլալով, իսկ 300,000 հանքագործներ ալ առաջուընէ պարապ էին:

Ծանր տագնապ մը կը տիրէ նաեւ երկաթուղիներու կազմակերպութեան մէջ, բանթողներու վերահաստատման մասին:

**** Լոյտ Ճօրճ ամերիկեան թերթերու մէջ աղմկալի յօդուածաշարք մը հրատարակած ըլլալով, ազատական կուսակցութեան վարիչները կը պահանջեն որ հրաժարի խորհրդարանական վարիչի պաշտօնէն: Կ'ըսուի թէ աշխատաւորականներուն պիտի միանայ:*

Ֆրանկը փրկելու համար

Գրած էինք թէ ֆրանքի գահավէժ անկումին պատճառով, կառավարութիւնը արտակարգ ժողով մը գումարեց հանրապետութեան նախագահին պալատին մէջ, բացառիկ միջոցներ ձեռք առնելու համար: Խորհրդակցութեան գլխաւոր առարկան էր Ֆրանսայի դրամատան (Պանք տը Ֆրանս) ոսկիի պահեստը գործածելու խնդիրը: Դրամատան վարիչները, հակառակ հանրապետութեան նախագահին, վարչապետին և ելմտական նախարարին պնդումներուն, մերժեցին ոսկիի պահեստը, ինչպէս նաև Մօրկանի փոխառութիւնը օգտագործել ֆրանքը փրկելու համար: Ֆրանսայի դրամատունը պետական դրամատուն չէ, բաւին իսկական իմաստով: Կառավարութիւնը իր կողմէ երկու հոգի նշանակած է. բուն գործը բաժնետէրերու խորհուրդին ձեռքն է: Այս մարմինը, բաղկացած 15 հոգիէ, հակառակ ըլլալով հանդերձ կառավարութեան պահանջին, խոստացաւ ամէն գիջողութիւն ընել, երկիրը սպառնացող մեծ տագնապէն ազատելու համար:

Երկու օրէ ի վեր արդէն ֆրանքը սկսաւ բարձրանալ, և դրեթէ այնքան արագ, որքան եղած էր անկումը:

(Լուրերու չարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐԸ

(Գ. ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ՄԱՍ)

Շարունակելով իր մեղադրանքները, «Խորհրդային Հայաստան» կը գրէ թէ հատ ու կէնտ Դաշնակցականները Ա.) «բանդիտների հետ կապ են պահպանել, Բ.) կապ են պահպանել Թուրք հակայեղափոխականների հետ, Գ.) Մուսավաթականների հետ, Դ.) կամ ազգային առելութեան մթնոլորտ սերմանել յետամնաց մասսաների մէջ»։

Ենթադրենք որ այդ մեղադրանքները ճիշտ են եւ յանցանքներ։ Բայց ո՞վքեր են այդ յանցանքներու մէջ բռնուած քաղաքացիները որ պէտք է պատժուին։ Եթէ հատ ու կէնտ Դաշնակցականներ են, ինչպէս կ'ըսեն, ուրեմն առնանք միայն պէտք է պատասխանատուութեան կանչուին։ Ի՞նչ յանցանք ունին միւս հարիւրաւոր բանտարկեալները։ Եթէ Դաշնակցական մը «բանդիտ»ներու (աւազակ) կը գործակցի, ան դադրած է Դաշնակցական ըլլալէ։ Այդպիսի Դաշնակցականին ոչ թէ ձերբակալումը, այլ նոյն իսկ գլուխ-դակահարութիւնը գաւ չպիտի պատճառէր որ եւ է Դաշնակցականի։

Այդ սփոփանքը ունենալու համար պէտք է պարզուի, թէ ի՞նչ կը հասկնան «բանդիտ» ըսելով, ո՛վքեր են «բանդիտ»ները, ի՞նչ յանցանքներ են գործած եւ ո՛վքեր են այն Դաշնակցականները որ մեղսակից են այդ յանցանքներուն։ Քանի այս կէտերը չեն լուսաբանուած հասարակութեան համար, այդ յայտարարութիւնը կը մնայ գաղտնի խօսք, անհիմն մեղադրանք, դիտմամբ հնարուած սուտ մը, վարկաբեկելու համար Դաշնակցութիւնը եւ արդարացնելու բանտարկութիւնները։

Աւազակներու հետ կապակցութիւնը համարելով սուտ եւ հնարովի, քննենք այն մեղադրանքը թէ Դաշնակցականները կապ կը պահեն Թուրք հակայեղափոխականներու, Մուսավաթականներու հետ եւ միաժամանակ ազգային առելութիւն կը սերմանեն յետամնաց զանգուածներու մէջ։

Այս մեղադրական կէտերը լրարու եռեւէ, մէկ պարբերութեան մէջ կարդալով, ամէնէն անտրամաբան մարդն անգամ պիտի հասկնայ որ ամբաստանութիւնը մտացածին է։ Եթէ Դաշնակցութիւնը ազգային առելութեան մթնոլորտ կը ստեղծէ, չի կրնար ոչ Թուրքին, ոչ ալ Մուսավաթի հետ կապ ունենալ. եւ ընդհակառակն եթէ կապ ունի, չի կրնար ազգային առելութեան մթնոլորտ ստեղծել։ Հետեւաբար եթէ այս իրարու հակասող երկու կէտերը հիմ կը բռնուին, ուրեմն Շեկան ինքն է սարքած այդ անճարակ մեղադրանքը։

Բայց այս խնդիրը առանձին պէտք է ուսումնասիրել։ Ամբաստանութեան հինգերորդ կէտը այն է թէ «Դաշնակիները սողոսկելով խորհրդային եւ այլ հիմնարկներուն, աշխատել են խանգարել մեր աշխատանքները։ Որպէս օրինակ կարելի է յիշել գիւղմիաօհարկի գանձման դէմ պայքարելը եւ չքաւորների կազմակերպման մասին տարածած այլաղաւթութիւնները։»

Այս մեղադրական կէտի փաստագիծերը քիչ մը կը բանայ Ա. Շոտ Ցովհաննիսեանը «Խորհրդային Հայաստան»ի 100 թիւին մէջ, ըսելով. «Կօմերիտմիութեան անյաջողութիւնն այդ տեսակէտից նշանակում է, որ մեր դէմ գործող ուժերին յաջողել է իրենց կողմը քաշել գիւղի միջակ եւ չքաւոր տարրերին եւ հարուած հասցնել մեզ այն ուղղութեամբ»։ Իսկական մեղադրանք պէտք է համարել Ա. Շոտ Ցովհաննիսեանի այս խոստովանութիւնը, եւ ոչ թէ վերոյիշեալ խեղաթիւրումը։ Որովհետեւ, ինչպէս Ստալին ալ կը յայտարարէ («Խորհրդային Հայաստան թիւ 99) «Չէզոքները եւ ոչ-կոմունիստները աւելի են նուիրուած վերաշինական գործին, նրանք աւելի բարեխիղճ, մաքուր աշխատողներ են խորհրդային երկիրներում, քան կոմունիստները, որոնք խոզի նման կը լափեն եւ կը փճացնեն»։ Պատասխանատու վարիչի մը այս յայտնութենէն յետոյ, ալ ո՞ւր կը մնան այն խօսքերը թէ «Դաշնակիները աշխատել են խանգարել մեր աշխատանքները»։

Բայց կարեւոր յանցանք մը կ'ի՛նայ Դաշնակցականներուն եւ առ հասարակ ոչ-կոմունիստներուն վրայ, այն թէ «նրանք կարողանում են իրանց յետեւից քաշել գիւղի չքաւոր եւ աղքատ գասակարգը»։ Այս յանցանքին համար է որ հարիւրաւորներ բանտարկուած են, ասոր համար է որ Դաշնակցութիւնը աչքի փուշ է դարձեր եւ արժանի՛ է ոչնչացման։ Պահ մը թող մէկդի դնեն կուսակցական նեղ սրտութիւնն եւ Ա. Շոտ Ցովհաննիսեանը գոնէ ինքն իր մէջ թող պատասխանէ հետեւեալ հարցումին.— «Եթէ իր ատած Դաշնակցութիւնը իր ետեւէն չքաշէ միջակ եւ աղքատ գիւղացին, ո՞վ պիտի քաշէ, ո՞վ պիտի փոխարինէ անոր։ Ի՞նչ է այն ոյժը որ կը հարկադրէ բազմութիւնները երթալ Դաշնակցութեան ետեւէն»։ Առաջ կ'ըսէին.— Մավզերը, ձեռը, իշխանութիւնը, գրականութիւնը, դրամը, սուտը, պաշտօնը, կաշառքը եւլ։ Այդ միջոցներէն ոչ մէկը ունի Դաշնակցութիւնը Հայաստանի մէջ. այդ բոլորը կրնայ օգտագործել միայն խորհրդային երկիրներու մէջ ինքը Ա. Շոտ Ցովհաննիսեանը։ Իրենք բնականաբար պիտի ուզէին որ ժողովրդական բազմութիւնները երթային կոմունիստներու ետեւէն, ունենային այն իէալները որոնցմով տոգորուած են իրենք։ Բայց ի՞նչ է պատճառը որ չեն երթար, թէեւ կը գլխատուին ժողովուրդին առաջնորդները։

Պատճառներուն գլխաւորը՝ անիմաստ հալածանքն է. երկրորդը ժողովրդական խէալներու բռնաբարումը։ Պոլշեւիկները չեն իրագործեր կամ չեն ձգտիր գլուխ հանել բոլոր այն պահանջները եւ իէալները զորս հայ ժողովուրդը դարերու ընթացքին կերտած, սրբագործած է իր զաւակներուն յորդահոս արիւնով։ Հայ ժողովուրդը ազատատենչ է, եւ գիտակից՝ իր շահերուն. ան չի կրնար դաւաճանել իր հայրենիքին, Հողին, ցեղին ու աւանդութիւններուն։ Ան այդ ոյժին եւ ձգտումի մարմնացումը բնազդօրէն կը գտնէ Դաշնակցութեան մէջ եւ ատոր համար ալ քննադատելով հանդերձ կ'երթայ անոր ետեւէն։ Եթէ հայ պոլշեւիկները կ'ուզեն ժողովուրդին իրական եւ ոչ թէ իրաւական առաջնորդը դառնալ, դժուար չէ. Թող որդեգրեն մեր իէալները. այլապէս մինակ պիտի մնան եւ իրենց բոլոր «ռէքլամ»ները ծիծաղ պիտի շարժեն։ Անոնց կատարած հալածանքները գայլոյթով պիտի լեցնեն գիւղացիին սիրտը, եւ երբ համբերութեան բաժակը լորդի, դժուար թէ ռուսական սուինն իսկ կարենայ ապահովել իրենց դիրքն ու հանգիստը։ Կուսակցական ցաւը չէ որ անհրաժեշտ կը դարձնէ հալածանքներու դադարումը եւ բանտարկեալներու ազատութիւնը։ Այդ հալածանքները նպաստաւոր են կուսակցական շահերուն համար. բանտերն են որ իսկական յեղափոխականներ ու ընդդիմադիրներ կը պատրաստեն։ Անհրաժեշտ է որ վերջ գտնեն այդ հալածանքները, որովհետեւ մեր ժողովուրդը արիւնաքամ է, տկար է եւ կարօտ ներքին անդորրութեան։ Ան պէտք է իր բոլոր ուժերը յատկացնէ իր հայրենիքի ամրոխման եւ իր քանդուած տնտեսութեան վերականգնման։ Այդ տեսակէտով արժէք ունի նոյն իսկ «էհկիստ» Հայու մը կեանքը։

Բայց մեղքը մերը չէ, եթէ չհասկնան մեր բարեացակամ խօսքերը։

ԿՈՎԿԱՍՑԻ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

ԳԻՆԻ ԽՄԵԼ ԹԷ ՈՉ

Ընթերցող մը այս հարցումը կ'ուղղէր բժիշկներուն։ Շատ շատեր այդ ընթերցողին շուարած կացութեան մէջ կը գտնուին ու չեն գիտեր թէ պէ՞տք է գինի գործածել թէ ոչ։ Ոմանք լսած են թէ փարիզի ջուրերը մաքուր չեն, առանց գիտնալու թէ ինչ բանի մէջ կը կայանայ այդ անմաքրութիւնը, ու ստիպուած կը կարծեն գինի խմել։ Ուրիշներ ալ քօլամոլութեան հետեւանքը ներքէն սարսափած, կաթիլ մը գինի իսկ չեն ուզեր բերաննին դնել։ Իսկ շատեր ալ, եւ ասոնք մեծամասնութիւնը կը կազմեն, տեղագի ժողովուրդէն օրինակ առնելով, գինին կենսական անհրաժեշտութիւն մը կը նկատեն աշխատաւորին համար, եւ ոչ միայն իրենք կը չափազանցեն անոր գործածութիւնը, այլ իրենց մի քանի մը տարեկան զաւակներն ալ կը թունաւորեն անով։

Պէտք է խոստովանիլ որ հարցը բարդ է ու դժուար։ Պարագային համեմատ, կարելի է հաւասարապէս պաշտպանել գինիի գործածութեան թէ՛ ջատագովները եւ թէ կատաղի հակառակորդները տեսակէտը։ Խօսքս գինիի մասին է եւ ոչ թէ ընդհանրապէս ոգելից ըմպելիներու մասին։ Ջանանք գիտականօրէն մօտենալ խնդրին եւ լուսաբանել զայն։

*
* *

Գինին ըմպելի մըն է, այսինքն չաոառաջ կուգայ խաղողի հիւթի (շիրէ) խմորումով, որու հետեւանքով անոր շաքարը կարգ մը միքրոպներու ազդեցութեան տակ ալքօլի կը վերածուի։ Եթէ խաղողի հիւթը միանգամայն խմորման ենթարկուի, կը ստացուի ճերմակ գինի, իսկ եթէ խաղողի հիւթի հետ միասին խմորման ենթարկուին նաեւ խաղողին կեղեւը, միջուկը եւ կուտերը, այդ պարագային կ'ունենանք կարմիր գինի։ Սովորական գինիները, ճերմակ թէ կարմիր, հարիւրին 9-12 ալքօլ կը պարունակեն, իսկ կարգ մը գինիները (Մալակա եւլն.) մինչեւ հարիւրին 15-22։ Ալքօլէն զատ գինին կը պարունակէ նաեւ քիչ մը շաքար, գանազան աղեր եւ թթուներ։

Բնական գինիները (պօրտօ եւլն.), կարմիր թէ ճերմակ, «չոր գինի» կը կոչուին, որովհետեւ քիչ շաքար կը պարունակեն, անոնք թեթեւ են եւ ալքօլի քանակութիւնը միջակ (հարիւրին 9-12)։ Ընուշ գինիներուն (Բօրթօ, Մալակա եւլն.) մէջ շաքարը բնականօրէն շատ է կամ յաճախ արուեստականօրէն աւելցուած է։ Իսկ փրփրող գինիները, որոնք ընդհանրապէս ճերմակ են (շամբանիա), մեծ քանակութեամբ շաքարի մանուածոյ խմորումէ յառաջ եկած ածխաթթու կը պարունակեն։

Նոր պատրաստուած գինիները աւելի ալքօլ կը պարունակեն եւ աւելի թթու են, քան հինցած գինիները, որոնց մէջ ժամանակի ընթացքին ալքօլի եւ զանազան աղերու փոխակերպումով յառաջ կուգան այնպիսի նիւթեր, որոնք անոնց կուտան մանուածոյ համ մը եւ բոյր մը (bouquet).

Բանաստեղծներուն թողլով գինիին հանրածանօթ յատկութիւնները, մենք պիտի մօտենանք անոնց բնախօսական տեսակէտով։ Գինին շնորհիւ իր ալքօլին եւ կարգ մը հիւթերուն, հաճելի ջերմութիւն մը յառաջ կը բերէ մարմնին մէջ, կը կաղդուրէ եւ կը բարձրացնէ ֆիզիքական կորովը ու հոգեկան տրամադրութիւնները։ Միեւնոյն ատեն կը գրգռէ ստամոքսը եւ կը դիւրացնէ մարսողութիւնը։ Շնորհիւ իր թթուին, քիչ մըն ալ հականեխական է։

Այսպէս ուրեմն, գինին տեսակ մը սնունդ է որ ոյժ կուտայ, ջերմութիւն յառաջ կը բերէ մարսողութիւնը կը դիւրացնէ եւ միեւնոյն ատեն հականեխական է։ Հետեւաբար առաջին առթիւ այնպէս կը թուի թէ անվերապահ կերպով պէտք է յանձնարարել անոր գործածութիւնը։

Եւ սակայն, կ'արժէ քիչ մը մօտէն եւ քանի մը տեսակէտէ քննել այս յատկութիւնները։ Եթէ գինին, իբր սնունդ ուրիշ ուտելիքներու հետ բաղդատենք, կը տեսնենք որ մէկ լիտր գինին նոյնքան ոյժ եւ ջերմութիւն կուտայ որքան կէս քիլօ հացը կամ 150 կրամ շաքարը կամ 8—900 կրամ կաթը։ Արդ, գինին ոչ միայն այս սննդեղէններէն աւելի սուղ է, այլ իր տուած սնունդի որակն ալ լաւ չէ, որովհետեւ շինիչ չէ ու իր դերը ներքին գործարաններէն ժամանակաւորապէս գրգռելու, մտրակելու մէջ կը սահմանափակուի։ Հետեւաբար աշխատաւորին համար թէ խնայողական եւ թէ սնունդի որակի տեսակէտէն աւելի նպատակաւոր է գաւաթ մը շաքար ջուր (օր. լիմոնատ), թէյ կամ առանց շաքարի կաթ խմել, քան նոյն քանակութեամբ գինի։

Գինիի մարսողական յատկութիւնները անժխտելի են, շնորհիւ անոր ալքօլի եւ թթուներու գրգռիչ ազդեցութեան։ Այս գրգռումը կրնայ անվնաս, երբեմն ալ օգտակար ըլլալ առողջ կամ կարգ մը տկար ստամոքսներու համար։ Սակայն եթէ մէկուն ստամոքսը արդէն գրգռուած է, կը թթուի, ցաւ ու նեղութիւն կ'առթէ, ինչ որ յաճախ կը պատահի մեր երիտասարդ աշխատաւորներուն որոնք ամէն տեսակէտով շատ գէշ պայմաններու մէջ կը տնանկին։ Այդ պարագային գինիի գործածութիւնը կը դառնայ վնասակար։ Նոր գինիները որոնք բաղդատաբար շատ ալքօլ եւ թթու կը պարունակեն քան հինցած գինիները, աւելի գրգռիչ ու վնասակար են, հիւանդ ստամոքսներու համար։ Ահա թէ ինչու ոմանց համար գինին հաճելի, առողջարար, իսկ ուրիշներու համար յոռի ու անտանելի ըմպելի մըն է։

Դիտուած է որ գինին, մանաւանդ ճերմակը, շնորհիւ իր առատ թթուին՝ 2-3 ժամէն կը սպառնէ ժանտատենդի (թիֆօ) եւ քօլերայի միքրոպները։ Պէտք է ըսել որ պարզ թթուն ալ այդ դերը կը կատարէ։ Միւս կողմէ եթէ Ֆրանսայի բնակչութիւնը պատրաստով ու ծնունդներու նուազումին պատճառով պակսած է, Ֆրանսա բազմաթիւ երկիրներու բնակչութեան համար հիւրընկալ օճախ մը դարձած է։ Ֆրանսայի բանուորները անգրագէտ են։ Ճամբաներու շինութիւնը, ծանր աշխատանքները առ հասարակ Սպանիացիները եւ Իտալացիները կը կատարեն։ Հանքերու եւս օտարականներու թիւը կ'հետզհետէ։ Բազմաթիւ Սպանիացիներ, Ռուսեր, Ռումանցիներ եւ Լեհեր կը վխտան հանքային շրջաններու մէջ։

Կրթական քննիչ մը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը տրդրդէ.—

Ֆրանսական դպրոցներու օտար աշակերտները կը լեցնեն պակսող Ֆրանսացիներու տեղը։ Իմ շրջանիս՝ Ճէքզվիլի, Օպէնի, Քրանսաքի եւ Վիվիէի հանքային կեդրոններու դպրոցներուն մէջ 1560 օտար աշակերտներ կան որոնց 1175ը Հանրային եւ 385ը մասնաւոր դպրոցներու մէջ։ Այն մեծ դպրոցներու մէջ օտարականները ամբողջական թիւին կիսէն աւելին կը ներկայացնեն, իսկ ամբողջ շրջանի դպրոցներուն մէջ օտար աշակերտները 100ին 30 տոկոսը կը կազմեն։ Աչքառու հանգամանք է ժամը, որ լրջօրէն զբաղին օտարականներու ձուլման խնդիրով։

Ցայտնի օրագրող Լիւսիէն Նօտօ կը գրէ.—

Մեր երկիրը կը տառապի ծնունդներու անբաւականութենէն։ Ժողովուրդը կը պակսի ահռելի արագութեամբ։ Մէկ միջոց կայ այս վտանգին առաջքն առնելու համար. մեր հողին վրայ բնակիլ եւ ազգային տեսակէտէ ամէն պահովութիւն ներկայացնող օտարականները Ֆրանսացնել դարձնելու եւ Ֆրանսա. քաղաքակրթութեան տակ անոնց։ Ցեսնենք թէ ինչ է կացութիւնը.—

1911ին Ֆրանսայի մէջ 1,130,000 օտարականներ կային։ 1921ին այս թիւը բարձրացաւ 1,550,000ի։ Ընկէ ի վեր, օտարականներու խուժումը մեր երկիրը եղաւ աւելի քան մեծ, որ այսօր անոնց թիւը երեք միլիոնը կ'անցնի, այսինքն գրեթէ Ֆրանսայի բնակչութեան մէկ 12րդը։

Ջորս տարուան մէջ Ֆրանսաբնակ օտարականներու թիւը կրկնապատկուած է։ Միայն անգործ հարուստներ, վաճառականներ օտար տուներու ներկայացուցիչներ, գործարանի կամ հանքի բանուորներ չեն եկողները, այլ հողագործներ, փայտահարներ, նաւնապահներ, կաթնատուներ ու գիւղերն ալ ինչպէս քաղաքները, կը լեցուին օտարականներով որոնք կը գնեն ագարակներ, արտեր, արօտավայրեր եւ կը մշակեն զանոնք։ Եւ խուժումը կը պահպանի։

Մեր մարմինը ամէն ժամ եւ ամէն վայրկեան ենթակայ է ջլային բազմազան գրգռումներու, յուզումներու ու սպառումներու։ Կամովին եւ պարգեւն կիրքով չաւելցնենք այդ գրգռումները, եթէ չենք ուզեր որ օր մը մեր ջլային դրութիւնը կորնգնէ իր հաւասարակշռութիւնը։

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵՆ

շարունակուի։ Սահմանագլուխի կայարաններէն ամէն օր հարիւրաւոր գաղթականներ կ'անցնին, ամէն ազգէ։

Ի դուր պիտի մեղադրենք մենք մեզ. բնութիւնը կը սարսափի պարապութենէն, ու մինչ ուրիշ երկիրներու մէջ մարդիկ կը վխտան, իրարու վրայ նստած կը խնդուին, Ֆրանսայի Հարուստ Հողը չի կրնար ամայի ձեալ։ Քանի որ մենք չենք կրնար լեցնել այդ հողը, ուրիշներ, աշխարհի չորս ծագերէն, կը վագեն կուգան, կը հաստատուին եւ կ'աշխատին։ Բան չենք կրնար ընել արգիլելու համար այս ներգաղթը, մանաւանդ որ յաճախ մենք է որ կ'ուզենք ատիկա, բանուորներ ունենալու համար։

Ուրիշ հրապարակագիր մը կը գրէ.—

Օտարականներէն մաս մը տարուան որոշ մաս կ եղանակին Ֆրանսա կուգան, յետոյ իրենց հայրենիքը կը դառնան. այսպէս են խաղագիները։ Բայց շատեր իրենց հայրենիքէն կը մեկնին, առանց վերադարձի յոյսն ունենալու։ Ասոնց միակ փափաքն է Ֆրանսական քաղաքացի դառնալ։ պէտք է աշխատիլ զանոնք հպատակ դարձնելու։ 1911ին տարեկան 4000 օտար Ֆրանսացի կը դառնար. 1924ին այս թիւը 5224 եղած է։ Այսինքն, մինչ օտարականներու թիւը կրկնապատկուած է, հպատակութիւն ընդունողներու թիւը մէկ քառորդ միայն աւելցած է։

1924ին 5224 օտարականներ իրենց ընտանիքով հպատակ դարձան եւ այս կերպով 19,129 օտարականներ Ֆրանսայի եղան։ 1925ի թիւերը աւելի բարձր չեն։

Բնականաբար ամէն ազգի պարականութիւնն է ամէն նախազգուշութիւն ձեռք առնել եւ հնամքով ճշդել արժէքն ու բարոյականը անոնց, որոնց քաղաքացիութեան տիտղոս կը շնորհէ. սակայն նկատի պէտք է ունենալ որ երկիրը շատ բան կը շահի, բոլորովին ձուլելով իր երկրին վրայ ապրող օտարականները։

Հպատակութեան ներկայ օրինքը շատ խիստ է, պէտք է դիւրացնել պայմանները։ Վիճակագրութիւնները ցոյց կուտան թէ 1922, 1923 եւ 1924 տարիներուն հպատակութիւն ընդունողներն 100ին 29ը միայն 40 տարեկանէն վար են։ Ասոր պատճառն ալ այն է որ հպատակ դառնալու համար օտարական մը տասը տարի պէտք է ապրած ըլլայ Ֆրանսայի մէջ։ Եթէ այս պայմանաժամը կրճատուի, աւելի երիտասարդ եւ կենսունակ տարրերով պիտի օժտուի երկիրը։

Նոյն վիճակագրութեան համաձայն, 3511 հպատակութիւն ընդունողներու վրայ, 300ը 60 տարեկանէն վեր են, 1600ը 40–60 տարեկան, որով եւ ամուսնութեան տարիքը անցուցած են, միայն 1400 հոգի երիտասարդ եւ չափահաս են։ Աւելցնենք նաեւ որ հպատակութիւնը ընդունողներէն շատեր քիչ գաւակ ունեցող ընտանիքներ են։

Վերջին երեք տարիներուն մէջ հպատակութիւն ընդունողներուն գաւակներու տոկոսը 1,5ը չանցնիր։ Շատեր ամուրի, այրի, ամուսնալուծուած կամ ամուլ են։

Անհրաժեշտ է նաեւ զեղչել հպատակութիւն ընդունելու համար վճարուելիք ծախքերը։

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան տարեկան համագումարը տեղի կ'ունենայ այսօր, կիրակի քլերմօն Ֆէրրանի մէջ։ Այս առթիւ օրակարգի խնդիրները վիճաբանութեան ենթարկուեցան կուսակցութեան պանաղան մասնաճիւղերուն կողմէ եւ համապատասխան բանաձեւեր քուէարկուելով, յանձնուեցան պատգամաւորներուն։

Ընդհակառակ միւս ընկերվարականները Մօնրուժի թաղապետարանին մէջ գումարուելով քննեցին ներկայացուած երեք բանաձեւերը։ Առաջին բանաձեւը, որուն հեղինակներն են Լէօն Պլում, Փօլ Ֆօր եւ Քոմփեր-Մօռել, կը մերժէ կառավարութեան մասնակցութիւնը, սակայն կարգ մը երաշխաւորութիւններու տակ, պատրաստակամութիւն կը յայտնէ ուժ տալ կառավարութեան։ Նոյնպէս կը պահանջէ որ բոլոր ընկերվարականները խստիւ գործադրեն կուսակցութեան որոշումները, եւ կ'այպանէ բոլոր այն կուսակցականները, «որոնք գործնապէս կ'աջակցին Ֆրանքը փրկելու համար բացուած կամաւորական տուրքին»։

Երկրորդ բանաձեւին հեղինակն էր Փիէռ Ռընօտէլ, որ պարզելէ վերջ երկրին տագնապալի վիճակը, կ'առաջարկէ որ ընկերվարական երեսփոխանները՝ հարցապնդում ուղղեն կառավարութեան՝ անոր ընդհ. քաղաքականութեան, մանաւանդ ելմտական քաղաքականութեան վրայ։

Երրորդ բանաձեւին հեղինակը Մօրիս Մօրէն, ձախակողմներուն ներկայացուցիչը, կը ջատագովէ համայնավար կուսակցութեան հետ մերձեցումի գաղափարը, ցաւ կը յայտնէ որ յեղափոխական պրոպագանտի բաւականաչափ տեղ չէ տրուած եւ վերջնականապէս կը դատապարտէ ձախակողմեան խմբակցութեան (քարթէլ) քաղաքականութիւնը եւ կը պահանջէ որ քաղքենի տարրերու հետ ոեւէ համագործակցութիւն չըլլայ։

Առաջին բանաձեւը, զոր պաշտպանից Ձիրմսքի, ստացաւ 2210 ձայն, երկրորդ բանաձեւը՝ 836 եւ երրորդը՝ 701 ձայն։ Ցետոյ ընտրուեցան պատգամաւորները, որոնցմէ 7ը առաջին, 3ը երկրորդ եւ 2ը երրորդ բանաձեւին կողմնակից են։

Ժողովէն առաջ կարդացուեցաւ համայնավար կուսակցութեան մէկ նամակը, որով կ'առաջարկուէր մէկ ճակատ կազմել։ Այս նամակը արձանագրուեցաւ միայն, առանց վիճաբանութեան դրուելու։

ԺՈՂՈՎՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՄԲԱՆԱԿԱՆԸ

Ֆաշիստական նոր սէնատքալիզմի օրէնքի քուէարկութեան առթիւ, Մուսոլինի խալխոյ բոլոր ֆաշիստներուն ուղղեց պատգամ մը, որուն մէջ կ'ըսէ.— Աչքս մեռած է ժողովրդավար ազատական պետութիւնը։ Իր տեղ կը բարձրանայ ֆաշիստ պետութիւնը։ Աշխարհի պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով մերին պէս շինարար յեղափոխութիւն մը տեղի ունեցաւ խաղաղօրէն, արտադրողական գետնի վրայ, եւ աշխատանքը իրար միացուց ազգին բոլոր տնտեսական եւ մտաւոր ուժերը, գանձնք առաջնորդելու համար դէպի հասարակաց նպատակ մը։ Առաջին անգամ 15 մեծ ընկերակցութիւններ միացան հաւասար իրաւունքներով եւ ճանչցուեցան իրրեւ գերիշխան պետութեան մանիկներ, որոնց օրինաւոր միացեալ շահերը ճանչցուած եւ ապահովուած են։

Ասիս փորձը վճռական է, մեր հաւատքը հաստատ։ Մեր հոգիէն կեանք առած, եւ մեր կարգապահութիւնով պաշտպանուած, ազգը սերտօրէն բոլորուած խորհրդանշանին շուրջ, քաղաքական, տնտեսական եւ բարոյական ուժի անխորտակելի թուով մը պիտի կազմէ։

ՊԱՏԱՍԽԱՆ «ՅԱՌԱՋ»Ի ՀԱՐՑԱՐԱՆԻՆ

27.— ԱՐԺԱՆԹԷՕՅԼ

Արժանթէօյլ գիւղաքաղաք մըն է փարիզէն 20 վայրկան հեռու, Սէնի ափը։ Հայերը եկած են 1923էն ի վեր։ Ներկայիս մեր հայրենակիցներուն թիւն է 70—80։ Մեծ մասը համախումբ կը բնակին։ 15ը ամուրի եւ պարկեշտ երիտասարդներ են, իսկ մնացեալը ընտանիքով։ Քանի մը փոքրիկներ ֆրանսական դպրոց կ'երթան։ Ամբողջ ընկերութիւնը կ'աշխատի, իսկ մեծ մասը աւելի հեռուն։ Կազմակերպութիւն ըլլալով մինակ «Հ.Մ.Ը.Մ.»ի «Ծիծեռնակ» խումբը կայ։ Կը խորհին երկրորդ խումբ մը եւս կազմել։ Խումբը կը բաղկանայ Արժանթէօյի եւ Պուա-Քօլոմպի մարդիկներէն։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բժշկական Միութեան հրապարակային երկրորդ դասախոսութիւնը տեղի ունեցաւ Մայիս 12ին, վիներական հիւանդութիւններու շուրջ։ Տօքթ. Քօլօլեանի կողմէ ընդհանուր ակնարկ մը եղաւ, Տօքթ. Գրիգորեան մանրամասնօրէն նկարագրեց Ֆրանկախտէն զատ միւս վիներական հիւանդութիւնները, եւ ընդհանուր ծանօթութիւններ տուաւ անոնց դարմանումի եւ զգուշական միջոցներու մասին։ Մոգական լապտերով ցոյց տրուեցան այդ հիւանդութեանց մասին կարգ մը շահեկան պատկերներ, ինչպէս նաեւ շարժանկար մը Ֆրանկախտի մասին։

Ուրախալի է որ այս անգամ երիտասարդներու հոծ բազմութիւն մը փութացած էր ներկայ ըլլալ դասախօսութեան։

Յառաջիկայ Մայիս 26ին, Շորք-շաբթի գիշեր ժամը 9ին տեղի կ'ունենայ երրորդ դասախօսութիւնը (41 կէ Լիւսաք փողոց), նախագահութեամբ Տօքթ. Թորգոմեանի։ Պիտի խօսի Տօքթ. Մինասեանց՝ Թոքախտի մասին։

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ բոլոր աշխատակիցներէն գրել Թուղթին Մէկ եբեսը Միացն։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵՆՔ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՅ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Էլիզապէթի մարզարանին մէջ այսօր տեղի կ'ունենայ Հ.Մ.Ը.Մ.ի կազմակերպած «Թուրնուա»ն, ռուսական «Russie Illustré» թերթի բաժակին համար։ Հանդէսին ներկայ պիտի ըլլան զօրավարներ Կուռօ, Փօ, Մարիօ, իրրեւ հովանաւոր. խաղաւներու խումբ մը կովկասեան պարեր պիտի պարէ գադարներուն եւ Ֆրանսական գինուորական երաժշտախումբ մը պիտի նուագէ։

Ինչպէս գրած էինք, Հ.Մ.Ը.Մ.ը մեծ հաւանականութիւններ ունի բաժակը շահելու։ Իր լաւագոյն խումբը պիտի կազմեն հետեւեալ խաղացողները.— Ցէվէճեան, Մկրտիչ, Ռուբէն, Հայկազ, Գամէր, Շահէն, Ազատ, Ս. եւ Կ. Կարապետեաններ, Արթիւեան, Գրիգորեան, Ասատուր, Սաֆօեան եւ Հրայր։ Ցոյն խումբին մաս կը կազմեն Վիթալի, Գօլօքաչի, եւ մեծ խումբերու մէջ խաղացողներ։

Չեխերուն մաս կը կազմեն Բէտ Սթարի առաջինէն խաղացող Բրօշաքա, Հօլապէք, Ճել Ինէք, եւն.։

Ռուսերն ալ ընտրովի խումբ մը կը հանեն՝ կազմուած փարիզ գտնուող մեծ խումբերու լաւագոյն խաղացողներէն։

Հ.Մ.Ը.Մ.ը «Թուրնուա» շահելու վարժուած է եւ երկու անգամ ալ Մօնմօրանսիի բաժակը շահեցաւ, չորրորդ ձգելով նախորդ տարի Չեխերը եւ այս տարի ալ Ցոյներն ու Ռուսերը։ Այս անգամ աւելի դժուարութիւն պիտի ունենայ, բայց վստահ ենք մեր «ճերմակ Սատանաներուն» վրայ։

* * * Հանդէսը կը բացուի ժամը 3ին գինուորական քայլերգով, եւ անմիջապէս վերջ տեղի կ'ունենայ Հայ-Չէխ մրցումը որ կը տեւէ մինչեւ ժամը 3.10։ Հինգ վայրկեան վերջ կը սկսի Ռուս-Ցոյն մրցումը որ կը վերջանայ 4.20ին։

Ցաղթականներուն միջեւ մրցումը պիտի սկսի ժամը 5ին, այնպէս որ Ռուս խաղաւներու պարերն ու երգերը տեղի կ'ունենան 4.30էն 5։ Հանդէսը կը վերջանայ ժամը 6ին։

* * * Տոմսերու գիները են 20, 10, 5 եւ 3 ֆրանք։ Հաղորդակցութեան միջոցներ Մէթրօ Փօրթ տ'Օրլէան։ Թրամուէյ 28, 8։ Օթօպիւս AE, AL. Հ. Բ.

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ղրկել հին բաժնեգիրները, առանց ազդի սպասելու։

ՄԵՐ ՀԱՐՑԱՐԱՆԸ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ

1.— Ի՞նչպէս կ'ապրին մեր հայրենակիցները ձեր շրջանին մէջ (քաղաք. գիւղ, գործարան կամ ագարակ)։ Բնակութեան պայմանները, առտնին կենցաղ, մնունդ։ Մասնաւորապէս քննել ամուրի երիտասարդները, պատանիներու եւ մանուկներու պարագան։

2.— Ի՞նչ տեսակ ჩիւանդութիւններ կը տիրեն, կամ կը սպառնան։ (Ո՞րքան մեռած են մինչեւ հիմա եւ ի՞նչ հիւանդութիւններէ։ Ո՞րքան եւ ի՞նչ հիւանդներ գիտէք)։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՄԱՐ

Քանի՞ հոգի էք ձեր հիւրասնոցին մէջ (յիշել ծննդավայրը եւ տարիքը) բ.— Ո՞ւր կ'աշխատիք եւ ի՞նչ կը շահիք. գ.— Քանի՞ Հայ կայ ձեր գործարանին մէջ. դ.— Ի՞նչ կը վճարէք սենեակի. ե.— Ի՞նչպէս կը մնանիք։ (Դրել նաեւ ընտանիքներու մասին, որոնց մեծ մասը բոյն դրած է քաղաքի զանազան հիւրանոցներուն մէջ, ինչպէս եւ անոնց անչափահաս զաւակներուն թիւի եւ դաստիարակութեան մասին)։

Կը խնդրուի զրել կարճ, առանց խորհրդածութեան, ամփոփուելով հարցաբանին շուրջը։ Վիճակագրական տեղեկութիւն մը, թուանշան մը, իրական կեանքէ մանրիկ մը հազար ածական կ'արժէ, մանաւանդ այս յորձանքին մէջ ուր ամէն ինչ հեւ ի հեւ կ'ընթանայ։

"ՅԱՌԱՋ,, ԿՐ ՆՈՒԻՐԷՆ

Հայրենակից մը հինգ տարեկան բաժնեգին յանձնած է մեզի, «Յառաջ» ղրկելու համար զանազան Հաստատութեանց։

Ցատկացուցին.— Ի. Պաղիրի որբանոցին (Լիբանան), 2. Ըմբէռիոյ լեգէոնականներուն (Սիտի-Պել- Ապպէս), 3. Մարսէյլի պատանի Միութեան, 4. Հօմսի ազգային վարժարանին, 5. Դպրոցասէրի սաներուն, (Մարսէյլ)։

Փարիզէն Պ. Ց. Պաղտասարեան մէկ եռամսեայ «Յառաջ» կը նուիրէ Սահակ քահ. Շամլեանի, քան Օտտօ, Մարսէյլ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ և ՍԵՐՊԻՈՑ

միջեւ դաշնագիր մը կնքելու համար կատարուած բանակցութիւնները ընդհատուած են եւ առ այժմ չպիտի վերսկսին։

"ՅԱՌԱՋ,,Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (10)

ՅԻՇԱՏԱԿ ՄԸ

ՄԵՐ ԳԻՒՂԱՔԱՂԱՔԷՆ

(ԸՆԿԵՐՈՋ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԾԸ)

VIII

— Գոնողները աւելի քիչ են քան չգոնողները, ըսի անվստահ. ամէն մարդ իր հետը կը կրէ մեռած սիրոյ մը դիակը՝ պաղ ու ձեւ, երազներու փշուրներ, կորսուած պատրանքներ, նշխարներ...

— Այո՛, շարունակեց աւելի յուզուած, շատերը կ'ապրին առանց հէքեաթական իրենց կէսին, դժբախտ ու համբ։ Ծաղիկները Թող չլլին դուրսը ու Թռչունները երգեն, արեւ ամուրը Թող արիւնի պարուրան վրայ, երբ մարդուն գոնեցկութիւնը ըմբռնելու կարողութիւնը ու տրամադրութիւնը քանի մէջ է, գո՛ւր է, գիշերն է որ կ'անցնէ ծանր ու հեղձուցիչ։

Կ'անցնէինք տան մը առջեւէն։ Պատեւանիներու երկու հարուստ ու պաղատառ բուներ կը մագլցէին պատշգամը ու վերի յարկը։ Ծաղիկներու հոտաւէտ ու բաց մանիշակագոյն հասկերուն մէջէն երիտասարդ կնոջ վարսառատ գլուխը երեւցաւ ու կորսուեցաւ յանկարծ։

Կը քալէինք հանդարտօրէն։ Փողոցները ամայի էին։ Միայն մէջընդմէջ կը տեսնուէին հարսներ որոնց վրայ կ'իյնայ տօնական գիշերներու ամբողջ պարտականութիւնը։ Ես կը նայէի անոր դէմքին ու երջանիկ զգացում մը կը Թափանցէր մարմինս։

— Ցեսա՛ր, հարցուց ինծի, Թեւէս քաշելով ջղայնութեամբ ու քայլերը արագացնելով, տեսա՞ր ծաղիկներուն մէջէն այն երիտասարդ կնոջ գլուխը...

— Այո՛, ըսի զոզոջուն, տեսայ, գեղեցիկ էր

— Այդ կինը, շարունակեց խեղդուկ, այդ կինը...

— Այո՛, կրկնեցի անձկութեամբ։

— Այդ կինը, օր մը, ապրիլի այսպէս գիշերամուտով, Զատիկի գիշերով, այդ եղբեւրներուն առջեւը...

Ու ձայնը խեղդուեցաւ յուզմէն ու տեսայ որ արտասուքի կաթիլներ փայլեցան աչքերուն մէջ...

— Տասը տարի կ'ընէ այդ օրէն իվեր, աւելցուց, ի՜նչ տարիներ... ու մտածել որ սպիտակ թելերը ինկած են արդէն մազերուս մէջ...։

Ու եկեղեցիին զանգակը կը հնչէր միշտ։

IX

Մայիսի վերջերն էինք։ Ամիս մը ամբողջ անկողնիս մէջ հիւանդ անցնելէ յետոյ կազդուրուած էի, երբ առաւօտ մը ան եկաւ քովս։ Նստած էինք ձեներկուսակի մը տակ։ Լուռ էր ու շատ տժգոյն։ Նախընթաց օր ամբողջ գիւղաքաղաքը իրար անցած էր նոր ու սարսափելի դէպքի մը պատճառաւ։ Խոլորն ալ կը գոչային Թէ «Ան» է իր ընկերներուն հետ։ Ամբողջ ժողովուրդը յուզումի մէջ էր։ Հայ տղաքը կոխած էին Թուրք Թաղին ծայրամասը գտնուող տուն մը, երկու երիտասարդներ սպաննած ու անոնց անչափահաս քոյրերը պղծած ու ինչ որ ահաւոր էր, պղծելէ յետոյ դաշնած էին զանոնք. ու այս բոլորը որովհետեւ Թուրք երիտասարդները, Սիրակի օր մը, հայկական փողոցէ մը անցած ատենին խօսք նետեր էին հայ աղջկան մը։

Թուրք կառավարութիւնը գրեթէ անուանական էր գիւղաքաղաքին մէջ։

Կառավարութիւնը կը գտար որ անոր գործն է. բայց չէր համարձակեր դպչիլ, գիտնալով որ մինակ չէ։ Արդէն փաստեր ալ չկային։ Գոնէ այդպէս կ'ըսէր ժողովուրդը։

Ի Հարկէ ամանք կը ծափահարէին հայ տղաքը, բայց ուրիշներ ալ կային որ անհանգիստ էին։ Կը վախնային փոխադրժէ ու ինչ որ կը վրդովէր պիրեն, աղջիկներու սպանութիւնն էր։ Ընկերնէ անկիւն կը փափաքին իրարու ոճրին, մանրամասնութիւնները։ Թուրքերը անգօր ակռայ կը հճռտէին ու ամէն ժամ ժողովուրդին տագնապը կը մեծնար։

Ան քովս եկած էր գաղտնի։ Իրեն համար չէր վախնար. բայց այն միտքը Թէ իրենց արկածախնդրութիւնը կրնար վտանգել հայ հասարակութիւնը, կը մտահոգէր զայն։

Խօսեցանք երկար ու յուզուած։ պատմեց ինծի մանրամասնութիւնները։

— Քրոջս գլուխը վկայ, ըսաւ տրտում, ես ինքս մատս դպցուցած չեմ աղջիկներուն...

— Ընկերներուդ ալ Թոյլ տալու չէիր այդ բարբարոսութիւնը։

—Չկրցայ, պատասխանեց մեղմաձայն, պահէր կան ուր մարդ կը մոռնայ մարդկային ամէն զգացում։ Դժուար է անատնացած մարդիկը զսպել...

Միատեղ դուրս եկանք մեր տանը ետեւի դռնէն։ Կը մտածէր որ լաւ է որոշ ատեն մը չերեւալ ժողովուրդին ու մանաւանդ Թուրքերուն չի գրգռելու համար զանոնք։

Գոնէ այդպէս Թելադրած էին իր շուրջինները։

Միասին գացինք դաշտ ու ամբողջ օրը անցուցինք ձմերուկի արտի մը խրճիթին մէջ, որ իր ընկերներէն մէկուն կը պատկանէր։ Գիշերամուտին օղիի սեղան մը սարքեցին ու խնջոյքը սկսաւ։ Իրարու բերնէ խլելով կը լրացնէին դէպքին մանրամասնութիւնները։ Երբ եկան աղջիկներու բռնաբարումին, բոլորն ալ լռեցին ու նայուածքները կախեցին գետին։ Խրճիթը ծուխով բեռնաւորուած էր ու կը Թուէր Թէ անոնց սրտերն ալ բեռնաւոր էին։ Ես կը նայէի իրենց դէմքերուն ու Թանձր, ուխտ տրտմութիւն մը կը գրաւէր մարմինս։

Ան գլուխը հակած էր ու իր փափուկ, երկար ու տաք ձեռքերը կը դողդողային ծունկին վրայ։

Ցանկարծ տղաքներէն մէկը սկսաւ տեղական տրտում երգ մը։ Ան կ'երգէր մեղմ բայց խռովիչ ձայնով։ Խոլորին գլուխները ծռած էին ու սիկարներուն ծուխը գուլայ գուլայ կը բարձրանար վեր։

(Շար.) Վ. ԱԶԳԻՆ ՇՈՒՇԱՆԵԱՆ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՄԵԾ ՀԱՆԴԷՍ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 8ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Ց. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

ու Մասնակցութեամբ՝ ՀԱՑ ՓՐԿՈՒԹԻՒՆԻ ԵՒ ԸՆԴ. ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ

29 ՄԱՅԻՍ, ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ ՀԻՇՏ 9ԻՆ

Sociétés Savantesի մեծ սրահին մէջ 8, Rue Danton, մէթրօ Odéon

ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԾԱՆՕԹ ՀՌԵՏՈՐՆԵՐ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀՈՎ ԲԱԺԻՆ, ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՅԱՆՁԱՆԱՒՈՐ ԿԸ ՆՈՒԱԳԷ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՔԱՅԼԵՐՊՆԵՐ։ ԻՐԵՆՑ ՍԻՐԱՅՕԺԱՐ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԲԵՐԷՆ ՀԱՑ ԾԱՆՕԹ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏՆԵՐ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏՈՒՀԻՒՆԵՐ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Կարմիրներուն դրկած դրամը

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ, պահպանողական երեսփոխան մը ուշադրութիւն հրաւիրեց թէ Մոսկուայի սէնտիքաներու գլխաւոր կազմակերպութիւնը 2,600,000 րուբլի պիտի ղրկէ հանքագործներու գաղնակցութեան։ Ներքին նախարարը պատասխանեց թէ ընդհանուր գործադուլի տագնապալի պարագաներուն մէջ, կառավարութիւնը իրաւունք ունէր արգիլելու օտար օգնութեան ստացումը եւ թէ այդ իրաւունքը գործադրեց, երբ Մոսկուա առաջին անգամ 100,000 սդերլին ղրկեց։ Կը յիշուի թէ Արհեստակցական միութիւններու համագումարը մերժեց ընդունիլ այդ գումարը։ Ինչ կը վերաբերի հանքագործներու գործադուլին, որ օրինաւոր է որովհետեւ իրապէս ճարտարագործական վէճէ մը ծագած է, կացութիւնը կը փոխուի։ Հանքագործները կատարեալ իրաւունք ունին ստանալու իրենց ուզս կամ գերման ընկերներուն օգնութիւնը։

Թրական քանակը պատրաստ է...

Պատերազմական եւ ծովային նախահաշիւներու վիճաբանութեան ատեն, Թուրքիոյ ազգային պաշտպանութեան գործակալը հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ.

— «Բանակը զէնքի կատարելութիւն կը յառաջանայ թէ սպառազինութեան եւ թէ ուժի տեսակէտով եւ ունի բոլոր պահանջուած յատկութիւնները։ Հանրապետութեան բանակը պատրաստ է ո՛ր եւ է օր, ո՛ր եւ է պայմանի մէջ, առաւելագոյն ճարտարութեամբ, զօրութեամբ, կարգապահութեամբ եւ յաջողութեամբ կատարել իրեն յանձնուած ամէն գործ, ըլլայ իսկ ամէնէն դժուարին պարագաներուն մէջ։»

Ժողովը ջերմօրէն ծափահարեց այդ խօսքերը եւ որոշեց շնորհաւորութիւններ ուղղել բանակին եւ նաւատորմին։

Թուրքերէպուլկար դաշնագիրը

Սօֆիայի մէջ բողոքի նոր միթինկ մը տեղի ունեցաւ Թրակիոյ գաղթականներու միութեան կողմէ, վերջերս կնքուած Թուրքերէպուլկար համաձայնութեան դէմ, որ տակաւին չէ վաւերացուած։ Օրուան բանախօսները յայտարարեցին թէ դաշնագիրը վնասակար է հազարաւոր գաղթականներուն համար, որոնց վերադարձը չարտօներ։ Յետոյ բանաձեւ մը քուէարկուեցաւ, որով հրաւէր կ'ուղղուի Պուլկարիոյ բոլոր քաղաքական գործիչներուն, որպէսզի ամէն ջանք թափեն դաշնագիրը խորհրդարանին կողմէ մերժել տալու համար։

Հարեւաններուն առեւտրական վէճը

Ինչպէս յայտնի է, ասկէ առաջ խորհրդային միութիւնը արգիլած էր Թուրքիայէն կարգ մը ապրանքներու ռուսիա ներածումը՝ մինչեւ երեք ամիս, սակայն յետոյ, կատարուած դիմումներու վրայ, արտօնած էր փճանալու ենթակայ կարգ մը ապրանքներու —նարինջ, լեմոն— մուտքը։ Ասոր վրայ, քսան վաճառականներ 300,000 մնտուկ լեմոն եւ նարինջ ղրկած էին Օտեսա։ Վերջին լուրերու համաձայն, այդ ապրանքները 30 օրէ ի վեր մաքսատան մէջ կը մնան եւ փտելու դատապարտուած են։ Պոլշեւիկները հաղորդած են Թուրք վաճառականներուն որ այդ ապրանքները Պոլիս վերադարձնեն եւ կամ նաւավարձի փոխարէն հոն թողուն։ Վաճառականները բողոքած են էնկիւրի՝ առեւտրական գործավարութեան։ Օտեսայի մէջ դիզուած ապրանքներու արժէքն է կէս միլիոն ռուբլի։

Միացեալ թուրքեր

Իզմիրի մէջ, աչքի զարնող տեղերու եւ թրամուէյներու մէջ վերատառութիւններ զետեղուած են, ուր կ'ըսուի, «Հայրենակից, Թուրքերէն խօսէ»։ Կերեւի տակաւին «կեավուր Իզմիրի» մէջ յունարէնը կը շարունակէ տիրապետող լեզու ըլլալ, այլապէս պէտք չկար այս տեսակ միջոցներու դիմելու։

Մուսթաֆա Քեմալ կիլիկիոյ մէջ

Վարչապետ Ըսմէթ փաշայէն ետք, Մուսթաֆա Քէմալ ևս քննական պտոյտի ելած է դէպի Կիլիկիա։ Տարսոն եւ Մերսին այցելելէ վերջ անցած է Սէյհանէն, անկէ ալ պիտի մըն է Ատանա եւ Զուգուր Օվայի աւաններէն անցնելով պիտի երթայ Օսմանիէ եւ Տէօրթեօլ։

Պրինտիզի—Պոլիս գիծը բացուած

Առջի օր Պրինտիզիի, Աթէնքի և Պոլսոյ միջև օդանաւային սպասարկութեան առաջին փորձը կատարուեցաւ։ Պրինտիզիէն ճամբայ ելած օդանաւ մը երեքուկէս ժամէն Աթէնք հասաւ և փոքրիկ դադարէ մը վերջ ճամբան շարունակեց դէպի Պոլիս։

«Վեհաղ» գոյքերու աւարը

«Վեհաղ» գոյքերու վարչութիւնը տեղեկացած է որ փաստական Տիկին Սուրբիկի կը պատկանին Սքարլաթօ վաճառատունը, կահավաճառ և գլխարկի չորս խանութներ և ափարթման մը, որոնց վարձքերը կը գանձէ Պ. Սարգիս Գարակէօզեան։ Եթէ հաստատուի այս պարագան, յիշեալ շէնքերու երեք տարուան վարձքերը պիտի պահանջուին Պ. Գարակէօզեանէ։

Քաղաքային ամուսնութիւնը

Պոլսոյ քաղաքապետ Մուհիտտին պէյ յայտարարած է թէ քաղաքային նոր օրէնքին համաձայն, Սեպտեմբեր 1էն սկսեալ բոլոր ամուսնութիւնները պիտի կատարուին թաղապետական պաշտօնատուներու մէջ։ Այս առթիւ Զուխցերիայէն պիտի բերուին մասնաւոր տեսարակներ, ամուսնական պայմանագրութեանց օրինակներ և այլ թուղթեր, որոնք Թուրքերէնի թարգմանուելով պիտի տպուին։ Ներքին գործավարութիւնը այս թուղթերը պիտի ղրկէ բոլոր քաղաքապետութեանց։

ՋՈՒՏ ԽԱՂՈՂԷ
"ԱԹԱՆՊՈՒԼ,, ՕՂԻՆ ՀԱՍԱԻ
ԱՐԵԻԵԼ. ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ ԱՄԷՆԷՆ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ
ՆՈՐ ՀԱՅ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ԳԷՈՐԳ ՄԱՐԹԱԵԱՆ — ՅՈՎՍԷՓ ԱԶԻԶԵԱՆ

52 - 54, Rue Piat, PARIS 20e

Մէթրօ՝ ՊԷԼՎԻԼ Tél. ROQUETTE: 92-56

Փարիզի ապսպրանքները յաճախորդին տունը կը յանձնուին։

Ապսպրանքները կ'ընդունուին թէլէֆոնով և նամակով։

Արուարձանները քօլի փօսթալով կը ղրկուին։

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ գաւառները եւ արտասահման *ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ*

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՒ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

Sociétés Savantesի Թատրոնին մէջ (8 Rue Danton)

Այսօր Կիրակի դիշեր ժամը ճիշտ 8.30ին

Բովանդակ հայ բեմերու վրայ Ա. անգամ ըլլալով Պ. Ղ. ՄԵԼՈՅԵԱՆԻ

Հայ կեանքէ **ՍՈՒՏ** *տուամ 5 արար*

Տոմսերու գիները մասնաւոր 20, Ա. կարգ 10, Բ. կարգ 7.50 Ֆր.

Ոչ ոքի տոմսակ պիտի ղրկուի։ Դիմել Տ. Նշանեանի 63, Rue Mr. le Prince 1—3 *եւ* 7—9։ *Բոլոր հայ ճաշարանները։ Իսկ ներկայացման դիշերը ժամը 6էն սկսեալ կիշէն։*

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
Ի ՆՊԱՍՏ ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՖԱՆՖԱՌԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱՅ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱՍԷՐՆԵՐՈՒ

5 Յունիս Շաբաթ գիշեր ժամը 9.30էն մինչեւ առաւօտ

Salle des Fêtes, Mairie du VI. (Place St. Sulpice),

վեցերորդ թաղապետութեան շքեղ սրահներուն մէջ

Սիրուն անակնկալներով, աւանդական պիւֆէ

Նախապէս գնուած մտից տոմսերու դին՝ 10 Ֆր. այր ու կին

Նոյն գիշերը կ'ելլէն՝ 8 Ֆր. այր, 5 Ֆր. կին

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ջափաիաս Որբերու Միութեան ընդհ. ժողովը Կիրակի, 23 Մայիս կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին։ Կը հրաւիրուին անդամներէ զատ, բոլոր չափահաս որբերը։ Ներկայ պիտի ըլլայ Պ. Ներսէս Օհանեան։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՔ

ՀԱԼԷՊ, Գ. Ե.— Ժ.ի հասցէն է 11 Richmond Buildings, Dean St. London W.1։ *Ձեր հայրենակիցներուն համար դրել* S. Ketindjian, Entrepot des Dépêches, Hors Sac Valence (Drome).

ՓՕՆ Տ'ՕՊՂՆԱ, Ա. Մ.— կը պարտիք 30 Ֆրանք։

ՎԱԼԱՆՍ, Գործ.— Ստացանք հինգ հարիւր Ֆրանք։

ՇԱՀԱՐՈՒՆԻ.— Կանխահաս է։

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի ցրուիչն է Պ. Գեղամ Ծերիկեան.— Հասցէ Guégham Tzerikian, Poste Restante, Marseille.

ԼԻՕՆԻ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի և «Մարմարա»ի գործակալն է Յովհաննէս Դերձակեան, 34 Rue Dunoir, Lyon.

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Էքսթէրիւօտարէն, Շարշանպացի Տիկ. Սիրանուշ (հարսը Տրապիզոնցի) կը փնտռէ եղբայրը Յակոբ Տէր Բարսեղեանը։ Տեղեկացնել Հարկ Քնարեանի 51 Rue Monge Paris (5)։

— Ջարուհի Դանիէլեան կը փնտռէ Կարապետեանները, Ակնայ Կարուշլա գիւղէն, հօր անունը Տագէս, մօր անունը Հայկանոյշ։ Մարսիլիա ըլլալ կը կարծուին։ Տեղեկացնել Յարութիւնեան Աբրահամի, 14 Bld. de la Pologne, Lancey (Isère).

Ակնցի Առաքել Վարդեանը կը փնտռէ իր հօրաքրոջ որդին Մկրտիչ Ռափիսեանը, բնիկ Զմշկածագցի, որ 1919ին Հալէպի մէջ տեսնուած է։ Տեղեկացնել, Arakel Vartian, au Chateau de Pin a Couture. (Loire et-Cher), France. *Կը խնդրուի Եգիպտոսի թերթերէն արտատպել։*

Գրիգոր Հոտոեան կը խնդրէ իրեն հաղորդել հասցէները հետեւեալ հայրենակիցներուն.— Շարխատան Մուրատեան, Յարութիւն Հոտոեան, Յակոբ Հոտոեան, Ղազար Հոտոեան, որոնք Ծրէզնօ կը գտնուին։ Գրել «Յառաջ»ի հասցէով։

ԼՕՅՍ ՏԵՍԱՒ

"ՄԱՅԻՍԻ 28,,Ը

Աշխատակցութեամբ Ա. Ա-հարոնեանի, Ա. Իսահակեանի, Ա. Խատիսեանի, Ռուբէնի, Մ. Վարանդեանի, Ս. Վրացեանի, եւլն.։ Հրատարակութիւն Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջանային Կոմիտէի։ 14 մեծ և փոքր պատկերներով։ Տպագր. Կ. Յ. Ներսէս, Փարիզ, 1926։ Գին 5 Ֆրանք։ Կարելի է ստանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունէն։

ԾԱԽՈՒԻ Է ԿՕՇԻԿԻ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ԴՈՐՄԱՐԱՆԻ ՄԸ

ՎԱՐՁԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ. Դործարանին կից տեղեր կան վարձու տալու համար։ Դիմել 44, Rue Fossart. Paris (19).

ԾԱԽՈՒ Է

Փարիզի մէջ մասնաւոր տուն մը ամէն յարմարութիւններով. 7 սենեակ։ Գինն է 185,000 Ֆր.։ Դիմել 15, Rue Henri Pape. Paris (13). *Թէլ.* Gobelins 74-11։

ՄԵԾ ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ

Խոհանոցով, Լուր, կապ, ելեկտր.։ Մէթրօ Իթալիէն 4 վայրկեան։ Դիմել՝ Պ. Նշանեանի 221, Rue de Tolbiac (մէթրօ Corvisart):

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՌ ՏԸ Լ'ԷՍԹ
6 Petits Hôtels(Bd. Magenta 87*ի անկիւնը*)։ *Տ.ք. ԹԱՓՈՆ, Փ. Բ. Հ.։* Tél.Trud.11-28.
ՁԵՐՄԱՄԻՋՈՒԹԵԱՆ նոր եւ հին բարդութիւններու արագ բուժում նոր մեթոտներով։ Լաւագոյն արդիւնքներ։ Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8։ Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12։

ՎԱՐՁՈՒ

ԵՐԵՔ ՕԴԱՍՈՒՆ ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՅԱՐԿԻ ՎՐԱՑ

կազ, ելեկտրականութիւն, ջուր, Gare les Valléesէն հինգ վայրկեան, Colombes, rue des Allouettes N. 16։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123

(Métro: St. Denis և Réaumur)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

Ջերմամիզութեան, Ֆրանկ ատի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։

Բժշկական տարրալուծումներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12։

Ժողովրդական գիներ

ՕՂԻԻ ՍԻՐԱԶԱՐՆԵՐՈՒՆ ԱԶՔԸ ԼՈ՛ՅՍ

վերջապէս եկաւ «ՄԹԱՄՊՈՒԼ» օղին

Ջուտ վաղողէ պատրաստուած Փարիզի կը ծախուի գոց շիշերու

ՊԷԼՎԻԼԻ ԾԱՆՕԹ ՀԱՅ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

Ա.ՐԹԻՆԵԱՆԻ ՔՈՎ

28, rue Lesage, Paris XXe. 18bisRue, Jouge Rouve

Métro Belleville. Tramway 5, 26

Նաեւ կը գտնուի միշտ լաւագոյն արեւելեան նպարեղէններ, անուշեղէններ եւ պիտոյքներ։

ԱՃԱԾԵԼՈՒ ԼՈՒՄԱՆԿԱՐԻՔ

Օրուան մէջ կամ գիշեր ատեն ընտանեկան, հարսանեկան, ընկերական հաւաքոյթներու, հանդէսներու եւ այլ նկարներու համար, իրենց բնակարանին, գործատեղին, գրասենեակին մէջ կամ բացօթեայ լուսանկարուելու եւ այս կարգի ամէն աշխատանքներու համար անձամբ կամ երկտողով մը դիմել Լուսանկարիչ *ԳՐԻԳՈՐ ՃՕԼՕՂԵԱՆի*, 39, Rue Brancion Paris 15։

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՇԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ

ԸՆԴԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՃՈՒԽ ՄԹԵՐՔՈՎ ՄԸ

Ընտիր ենք սեզոնի առթիւ անգլիական եւ Ֆրանսական նորանոր կերպասներ։

24, Rue Bergère, Paris (9) Թելեֆոն Provence 05-49

ՖՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր 9.30

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ

Ստացած ենք սեզոնի առթիւ անգլիական եւ Ֆրանսական նորանոր կերպասներ։

24, Rue Bergère, Paris (9) Թելեֆոն Provence 05-49

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

ՄԱՎՐՕՍ

92, Rue Rébeval. Métro: Belleville

Հեռաձայն՝ Combat 0-5

Շամեղ Արեւելեան կերակուրները՝ խոհարարապետ ՀԱՅԻ ԴՈՒՐԵՆ

Շաբաթ և Կիրակի դիշերներ Արեւելեան նուագ

ՃԱՇԱՐԱՆ COSTAS

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Խնամեալ սպասարկութիւն
Ընդարձակ սրահներ
Մասնաւոր սենեակներ

54, Rue du Pont-Neuf,
BRUXELLES,
Tel. 118.44

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ "ԱՆԻ,, ՃԱՇԱՐԱՆ

67, Rue Monsieur-le-Prince

Métro Odéon կամ St. Michel

Ընտանեկան մաքուր, մեղ եւ առատ կերակուրներ

Թապլը տ'օթ 4 Ֆրանք

Տասը տոմսակով 3.75 Ֆր.

Այցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ Ա. ՏԻՎԱՆԵԱՆ

ԻՐԱՒԱԳԻՏ

13. Rue de l'Alma - Lyon

ԳՆՈՒԻՄ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՒԻՄ

Ընշարժ կալուածներու, վիլլաներու եւ առեւտրական տուներու։

կազմութիւն բօմանտիթ եւ այլ ընկերութիւններու. չափաբեր գործեր։

Իրաւաբանական խորհուրդներ եւ ամէն կարգի դատերու հետապնդում։

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռը)

Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ՓԻՒՒԻ, ԱԿԱՆՋԻ ԵՒ ԿՈԿՈՐԴԻ հիւանդութիւններ

Téléph. CENTRAL 73-38

Métro : SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ԷՕ—10եւ 1,30 — 8

ՍԱԿԱՐԱՆ

22 Մայիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ

Ոսկերլին,	L. St.
Տոլար,	Dollar
Մարք (ոսկի)	Mark
Թրքական Ոսկ.	L. Trq.
Թրք. ոսկի	» or
Մէճիտիէ	Médjidié
Լէվա 100 հատ	Léva
Տրախմի »	Drachme
Լիր »	» Lire
Պելճ. Ֆրանք	» Frc. Belge
Ջուից. »	Frc. Suisse
Լէյ 100 հատ	Ley
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)

ԱՐԾԱԹՈՒՊ

Եգ. Ֆր. Ֆունտէ	I Cr. Fonc. Eg.
»	II »
»	III »
Ռումելի երկաթ.	Lots turcs

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration (Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
26
ՄԱՅԻՍ
1926

26 MAI 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 128 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ՆԵՐԿԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԱՐԴԻՒՆՔՆ Է ՄԱՅԻՍ 28ԻՆ. ԱՄՕԹ ԱՆՈՆՑ ՈՐ ԿԸ ԺԽՏԵՆ ՎԱՏՕՐԷՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՓՈՂՈՑԷՆ ԱՆՑՆՈՂ ԳՆԶՈՒՆԵՐԸ

Ասկէ տարի այս ատեն, պժգալի պոռչտուք մը կ'արձակեն երկու որոշ հոսանքներ, կարմիր - տոտիկ սոփեստիկներն ու սա կամկար տիրացուները, որ ռամկավար կը կոչուին:

Անբարոյական արշաւ մը՝ որմէ պիտի զանէր ո եւ է պարկեշտ մարդ:

Լկտի լուտանքներ քով քովի շարելով, կը փորձեն սրբագրել պատմութիւնը, եւ ապացուցանել թէ հայկական անկախութեան, պետական կեանքի հիմնարկութիւնը կը սկսի ոչ թէ 1918 Մայիսէն, այլ 1920 Նոյեմբերէն:

Ատիճան մը հասկնալի է կարմիրներուն ջղագրգռութիւնը, քանի որ, անոնց տեսակէտով, Հայաստանը «պուրժուա - նացիոնալիստական» դժոխք մըն էր 1920 Նոյեմբեր 29էն առաջ, իսկ այսօր՝ բանւորա - գիւղացիական դրախտ մը, ոչ աւելի, ոչ պակաս: Բայց անոնք անգամ ծիծաղելի կը դառնան, որովհետեւ իրենց վարպետները շատ լաւ գիտեն թէ ի՞նչպէս ստեղծուեցաւ այն երկիրը որուն գլխուն եկեր նստեր են այսօր, չնորհիւ պատմական դաւադրութեան մը: Ոչ միայն գիտեն, այլ եւ կը խոստովանին: Միւս կողմէ, իբրեւ Թունդ միջազգայնական, անոնք շատ ալ չեն հետաքրքրուիր անկախութեամբ կամ սեփական հայրենիքով: Չէ՞ որ «պրոլետարիատ»ը հայրենիք չունի: Եւ եթէ վերջերս անդադար կը հոլովեն «ազատ և անկախ Հայաստան» բառերը, կամ անկախութեան տօն կը հռչակեն Նոյեմբեր 29ը,— անկախութեան խորտակման թունաւոր կանը, — պատճառը այն է որ կ'ուզեն հող շահիլ արտասահմանի մէջ: Երկու տեսակ վաճառանիշ ունին անոնք. մէկը՝ զուտ «պրոլետարական»՝ ներքին սպառման համար, միւսը՝ կէս ազգային՝ իբրեւ արտածելի ապրանք: Եւ այս այլասերածները տակաւին կը փորձեն համոզել թէ Հայաստանը դաշնակցած է Ռուսաստանի հետ, հաւատա՛ր իրաւունքներով, երբ լաւ գիտեն որ անցագրի մը «վիզան» անգամ Մոսկուայէն կը կարգադրուի, կամ Հայաստանի մէջ քաղաքական յանցաւորները մինչեւ հիւսիսային Ռուսաստան կամ Սիպերիա կ'աքսորուին:

Ո՛րքան ճիշտ բնորոշած է պատգամաւոր Լրպա, Ֆրանսայի ընկերվարական համագումարին մէջ. «Պոլշեւիկները սիստեմի վերածած են սուտն ու զրպարտութիւնը»:

Անցնելով միւսներուն, ճերմակ տիրացուներուն, բաւ չենք գտներ որակելու համար անոնց ընթացքը: Արդարութիւնը կը պահանջէ ճշդել պարագայ մը, — իրաքանչիւր ռամկավար շրջան կամ թերթ իր տեսակէտն ունի Մայիս 28ի մասին: Ամերիկայի եւ Եգիպտոսի ռամկավար թերթերը, քէն քարոզելով հանդերձ, երբեմն կը բարեհաճին բացատրել այդ օրուան նշանակութիւնը: Այստեղ, իրենց պաշտօնաթերթին մէջ, 14 յողոքողներուն պսակաւոր բարապանը, երկու տարի առաջ կը թելադրէր ազգային տօն հռչակել տարուան 365 օրերէն ո՛ր և է մէկը, բայց ամէն պարագայի մէջ՝ ոչ Մայիս 28ը: Չենք ուզեր բերան անգամ առնել ինչ որ կը խօսին ու կը գրեն անկէ ի վեր, հայկական պետութեան հիմնադրութիւնը ժխտելու, ծաղրելու, վարկաբեկելու համար: Աւելի ցած քան թշնամի թուրքը, աւելի գռեհիկ քան փողոցէն անցնող գնչուները, անոնք մինչեւ անգամ կը մոռնան որ տակաւին երէկ, 1919էն մինչեւ Հայաստանի խորհրդայնացումը, իրենք ալ, ամէն տեղ, Պոլսէն մինչեւ Եգիպտոս եւ Ամերիկա, կը մասնակցէին Մայիս 28ի տօնակատարութեանց, շարժման մէջ կը դնէին իրենց մեծ ու պզտիկ հռետորները, կը փառաբանէին պատմական դէպքը, եւ կը խանդավառուէին ապագայ «տեսիլք»ներով...:

Օրացոյց անցած էր Մայիս 28ը, ինչպէս Ապրիլ 11ը: Եւ տակաւին անցեալ տարի, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսն ու Եգիպտոսի Առաջնորդը — իրենց աչքին լոյսերը — յարգեցին զայն, հրապայեցին տօնել:

Կարելի չէր գտնել անյատակ սորտութեան, հաւաքական այլասերման այսքան պերճախօս շարժանկար: Դեռ հասկնալի էր, եթէ մեղադրէին հանրապետութեան վարիչները, թէ լաւ չկառավարեցին երկիրը: Կարելի էր առանձին տօնել Մայիս 28ը, որպէսզի «Թշնակական ցոյց» չնկատուի ներկայ իշխանութեան դէմ,— ինչպէս կը փսփսան շնականօրէն: Բայց ուրանա՛լ պատմական թուական մը, մոռնա՛լ թէ հազարներ կուրծք, ինկեր և զէշ-ազէկ հայրենիք մը ստեղծեր են, ծաղրե՛լ կատարուած աշխատանքն ու մէջտեղ դրուած արդիւնքը զոր տակաւին կը վայելեն նորեկները...

Լա՛ւ է մէկդի նետել գրիչը, այս զազրելի պատկերին առջեւ: Թո՛ղ սողան ինչքան որ կ'ուզեն: Թող հեգնեն ազգային վերածնութեան առաջին հանգրուանը:

Պատմութիւնը պիտի տայ իրենց դասը:

Այս քանի մը տողերն ալ մեծ պատիւ են այդ բոշաներուն:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅ ԷՖԹԻՄԸ ԿԸ ԳՈՐԾԷ...

Պոլսոյ «Ագշամ» թերթը կը հրատարակէ Տոքթ. Եաղուպեանի հետեւեալ յայտարարութիւնները, լուսանկարին հետ մէկտեղ.—

— «Հայերը երկու բան կ'ուզեն.— Թուրքի մը նման թուրք ըլլալ: 2.— Ապահովել որ այլեւս Թերթերու մէջ չգործածուի սա «դաւաճան Հայ» բացատրութիւնը: Այլեւս մէկ կողմ դնենք անցեալ օրերը, եւ իբրեւ եղբայր ապրինք: Ափ մը Հայեր խառնուած կան Թրքութեան մէջ, որ բազմաթիւ անգամներ հաստատած է իր ազնուականութիւնը: Այդ ափ մը Հայերը կ'ուզեն Թուրք, այն ալ կատարեալ Թուրք ըլլալ:

Կարգ մը խնդիրներ կան, որ անյետաձգելի են: Նախ պատրիարքարանը այլեւս միայն կրօնական գործերով զբաղելու է, եւ խառնուելու չէ աշխարհիկ հարցերու: Քաղ. ժողովը պիտի կազմէ իրաւագէտներէ բաղկացեալ մարմին մը, որ պաշտօն պիտի ունենայ ապահովել մեր դպրոցներուն եւ որբանոցներուն մատակարարութիւնը: Այս տեսակ աշխարհիկ հաստատութիւնները պիտի անջատուին Պատրիարքարանէն եւ աշխարհական մարմնի մը միջոցաւ պիտի կառավարուին: Արդէն իրաւագէտներու այդ յանձնաժողովը պիտի խմբագրէ մեր հիմնական կանոնագիրը, որ կառավարութեան պիտի մատուցուի: Եւ որպէսզի այս կանոնագիրը ընդունելի ըլլայ, հայ իրաւագէտները եւ երեւելիները շատ պիտի աշխատին անոր վրայ:

Կատարուելիք գործերը սահմանափակ են.— Քաղաքական ժողովը բաժնուելու է Պատրիարքարանէն, լեզուին ուժ տալու է եւ, *հայ վարժարաններու մէջ նախակրթութիւնը Թուրքերէնով կատարելու է:* Քաղական խորհուրդներն են որ պիտի վարեն դպրոցները:

Պատրիարքարանի քաղ. ժողովը, որուն մէջ վստահելի անդամներ կան, պէտք է նկատի ունենան թէ, կառավարութիւնը ա. ւելի մեծ Թոյլտուութիւններ պիտի ընէ մեզի, երբ վստահ ըլլայ մեր բարեացակամութեան մասին: Առաջ Հայերը մինչեւ Պօսֆոր ձը չէին կրնար երթալ, մինչդեռ հիմա կրնան մինչեւ Պրուսա, Եալովա եւ ուրիշ գեօսաւայրեր երթալ»:

Փա՛ռք Տոքթ. Եաղուպեանի, որ Պէհէտտին Շաքիրի կեանքը փրկելէ յետոյ, այժմ ալ Թրքահայ նոր սերունդը պիտի փրկէ, Թրքացնելով:

***Նոր Քաղաք. ժողովը, որուն ատենապետ նշանակուած է Պ. Արթիւր Մաղաքեան, ձեռնարկած է Թաղային ընտրութեանց:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԳԻՐՔ ՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԱՍԻՆ

Թուրք Թերթերը մասնաւոր ուշադրութեամբ կը քննեն Ֆաշիստ երեսփոխան Փէտէրացիի նոր գիրքը, «Արեւելեան Միջերկրական եւ Իտալիա», որ նոր լոյս տեսաւ: «Վաքթ»ի մէջ, Մէհմէտ Ասըմ պէյ շեշտելով Թէ գիրքը Թուրքիոյ աննպաստ է եւ քաղաքական նպատակներ կը հետապնդէ, կը գրէ.

«Պ. Փէտէրրացի մեր ընդհանուր բնակչութեան մասին խօսելով, կ'ըսէ Թէ տպիւ 6 միլիոն հոգիի կը հասնի: Մինչեւ հիմա կարդ մը օտարներ, որ կը փափաքէին Թուրքիան պզտիկ տեսնել, մեր բնակչութեան Թիւը 7—8 միլիոնէն վար չէին գնահատած: Սակայն ոչ ոք 6 միլիոնի իջեցուցած էր: Ճիշտ է որ այսօր կանոնաւոր մարդահամար չունինք: Սակայն զինուորահաւաք ճիւղերու գործառնութեանց վրայ հիմնուելով, մեր բնակչութեան Թիւը 15 միլիոն կարելի է ընդունիլ»:

Լոնտոնի պատգամաւորները

Լոնտոնէն կը գրեն մեզի.—

Եւրոպայի Թեմական ընդհ. ժողովին համար Լոնտոնի երեսփ. ժողովը միաձայնութեամբ պատգամաւոր ընտրեց Պ. Պ. Զաքարիա Մամուլեան եւ Փիրայր Միսաքեան:

ՆՈՐ ՍԵՂՄՈՒՄՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՄԱՐ

Ծերակուտական Բիտ ծրագիր մը ներկայացուցած է, ուրուն համաձայն այսուհետեւ Միացեալ Նահանգները գաղթական ընդունելու համար նկատի պիտի առնուի ոչ Թէ իւրաքանչիւր երկիր (ծննդավայր, հարիւրին 2 համեմատութեամբ), այլ նախահայրութիւնը կամ ազգային ծագումը: Ծրագիրը Յորհրդարանին առջեւ է արդէն եւ բուռն վիճաբանութիւններ կը կատարուին: Եթէ ընդունուի, գործադրութիւնը պիտի սկսի 1927 Յունիս 1ին:

Բազմաթիւ բողոքներ հասած են Թէ Ծերակոյտին եւ Թէ երեսփ. ժողովին, Եւրոպայի փոքր ազգերու ներկայացուցիչներուն կողմէ, որոնց տարեչափը (քօթա) մեծապէս պիտի զեղչուի, իսկ Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ բաժինները պիտի աւելնան:

Ծրագրին հեղինակը դիտել կուտայ Թէ իր առաջարկը Ծերակոյտին կողմէ ընդունուած էր երկու տարի առաջ: Իր կարծիքով, արդար չէ որ միայն օտարածին ժողովուրդները նկատի առնուին, այլ պէտք է տարեչափին մէջ հաշուել նաեւ հին ամերիկեան տարրը: Տարեչափը ճշդած ատեն, պէտք է նկատի առնել Միացեալ Նահանգներու մէջ գտնուած իւրաքանչիւր մարդկային էակ, եւ ոչ Թէ արտասահման ծնածը կամ օտարածինը: Այս՝ ծրագրով, 35,000 հոգի պիտի ընդունուին Անգլիայէն, 15,000 Սկովտիայէն եւ 30,000 Իրլանտայէն: Ծրագրին դէմ մասնաւոր ձեռնարկներ պիտի կատարեն են Նորվեկիոյ, Շուէտի, Տանըմարքայի, Լեհաստանի եւլն. կազմակերպութիւնները:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԼԻԲԱՆԱՆԸ՝ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Սուրիոյ մարզպանը Մայիս 23ին հանդիսաւորապէս հռչակեց Լիբանանի հանրապետութիւնը, Պէյրութի մէջ:

Մարզպանը փարիզ կուգայ, իր գործունէութեան տեղեկագիրը ներկայացնելու:

*** *Մարզպանը հանրապետութիւն հռչական ատեն ճառ մը խօսելով ըսաւ.— «Մենք ձեր կողքին պիտի երեւանք դժուարին վայրկեաններուն, ստուերի մէջ պիտի մնանք, երբ գործը դիւրին է: Մենք այլազան կրօններ եւ ցեղեր գտանք այստեղ: Պիտի ջանանք իրարու մղել զանոնք, ո՛չ թէ իրար բախելու, այլ գործակցելու համար: Որպէսզի Լիբանացիները եւ Սուրիացիները եղբայրակցին, այսօր իսկ ընդհ. ներուժ պիտի շնորհէի, եթէ չուզէի այդ բարեպատեհ առիթը վերապահել Լիբանանի հանրապետութեան ապագայ նախագահին»:*

Մուսուլի հանձնաժողովը

Օրէ օր կը հաստատուի թէ Անգլիա եւ Թուրքիա համաձայնութեան մը պիտի յանգին, Մուսուլի սահմանավէճի մասին, փոխադարձ զիջումներով: Սահմանագծի պզտիկ փոփոխութիւն մը պիտի ըլլայ, բայց Մուսուլը պիտի մնայ Անգլիոյ ձեռքը: Թուրքիա տնտեսական իրաւունքներ պիտի ստանայ: Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ Միջազետքի ներկայացուցիչն ալ պիտի ստորագրէ համաձայնագիրը: Նուրի փաշա, Միջազետքի ներկայացուցիչը, մօտերս օդանաւով ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Հալէպ, ուրկէ երկաթուղիով Էնկիւրի պիտի երթայ: Կը սպասէ Ֆրանսական կառավարութեան արտօնութեան, օդանաւի անցքին համար:

ՌՈՒՄԵԻԹՈՒՐՔ ՄԻԶԱԴԷՊ ?

Լոնտոնի Թերթերը կ'իմանան Թէ Թրքական կառավարութիւնը բացատրութիւն պահանջած է Ռուսիայէն, Թրքական ապրանքներու ներածման դէմ դրուած արգելքին համար:

Ինչպէս յայտնի է, ամիսներէ ի վեր կը տեւէ այս վէճը, ծանր մնասներ պատճառելով Թուրքիոյ: Կէս միլիոն ոսկի արժէքով նարինջ եւ լեմոն արգելքի տակ է ռուսական նաւահանգիստներուն առջեւ:

Վերջին լուրերու համաձայն, Ռուսերը միայն այս անգամ արտօնած են որ այդ ապրանքները ցամաք հանուին: Թուրք հանրային կարծիքը յուզուած է այս դժկամակութեան հետեւանքով:

Պատերազմի պարտքերը

Միացեալ Նահանգներու Ընկերվարական կուսակցութեան տարեկան ընդհ. ժողովը գումարուեցաւ Մայիս 24ին: Այս առթիւ քուէարկուեցաւ բանաձեւ մը, որ կը պահանջէ չնչել պատերազմի բոլոր պարտքերը, գերմանականն ալ միասին, պայմանաւ որ կատարեալ զէնքնկէցութիւն ըլլայ եւ ամէն հատուցում չնչուի: Բանաձեւը կծու խօսքեր կը պարունակէ ֆաշիստ Իտալիոյ դէմ, որ երկու միլիոն տոլարի տոկոս պարգեւ ստացաւ, բայց, պարտքի խնդիրը կարգադրելէ անմիջապէս յետոյ, յանձն առաւ հարիւրին 7 տոկոսով հազար միլիոնի փոխառութիւն մը կնքել Ամերիկայի մէջ, աշխարհակալութեան համար:

Ուրիշ բանաձեւ մը կը մերժէ համայնավարներուն առաջարկած միացեալ ճակատը:

Ֆրանսայի ընկերվարականներն ալ...

Բուռն վիճաբանութիւններ ծագեցան Ֆրանսայի ընկերվարական համագումարին մէջ, օրուան խնդիրներու առթիւ: Համայնավարներուն հետ միացեալ ճակատ կազմելու հարցն ալ քննուեցաւ ժողովին մէջ: Բոմփէր Մօրել դիտել տուաւ Թէ «ընկերվարական կամ համայնավար, իրաւունք չունինք վարպետութիւններ փորձել մեր կուսակցութեանց օգտին, բանուոր դասակարգի կռնակին վրայ, որ քաղաքական կամ արհեստակցական կազմակերպութեանց խաղալիք ըլլալու համար ստեղծուած չէ»: Պատգամաւոր Լրպա յայտարարեց Թէ մերձեցում գոյանալու համար ուղղամտութիւն պէտք է երկու կողմէն ալ: «Արդ, ես չեմ կրնար մոռնալ որ պոլշեւիկները սիստէմի վերածած են սուտն ու զրպարտութիւնը»:

Եգիպտական ընտրութիւնները

Շնորհիւ ազգայնականներու մղած պայքարին, Եգիպտոսի վերջին ընտրութիւնները ծանր հարուած մը եղան Զիվէր փաշայի դահլիճին, հետեւաբար եւ Անգլիոյ ազդեցութեան համար:

Յայտնի է որ Զաղլուլ փաշա հրաժարեցաւ անգլիացի հրա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ՎԵՐԱՇԻՆԵՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ

Անցեալ 1920 Յունիսի վերջերը Յունաստանէն Պոլիս կը հասնէր Պ. Խատիսեան, Հայ գաղութներուն մէջ 20 միլիոն տոլարի «Անկախութեան փոխառութիւն»ը հնդելու պաշտօնով։ Շատ մը հարուստ Հայեր, որոնք փեթեզակ դարձած էին կամ «պաղիրկեան»՝ բառին հրէական առումով, ինչպէս Թուրքերը կը սիրեն որակել Հրեաները, բնաւ չտալու կամ քիչ տալու մտայնութեամբ, կը պատրաստակէին.

—«Մինչեւ որ Մեծամասնական վտանգը չանհետանայ, չեմ կրնար մասնակցիլ փոխառութեան, չուզելով վտանգել փոխ տուած գրամները»

Այս մտայնութեան դէմ կը ծառանայինք մենք, գրելով «Ճակատամարտ»ի մէջ. «Մեծամասնական վտանգին անհետացումին սպասող Պ. Հարուստին պիտի ըսէինք թէ՝ Հայաստանը պատուար մըն է անոր դէմ. եթէ այդ պատուարը փլի, վտանգը կրնայ հասնիլ մինչեւ մեր դուռները։ Այն ատեն Հարուստները պիտի ըլլան փողոցի հասարակ աւելածուներ եւ իրենց պիտի տրուին կարճ կոթով աւելներ, որպէս զի կորաքամակ աւելեն փողոցները, ինչպէս եղաւ պատքուի Հարուստներուն։ Եւ եթէ նոյնիսկ Հայաստան չկարենայ տոկալ եւ քայքայուի, ի՞նչ արժէք կրնայ ունենալ մեր դրամներուն կորուստը, երբ անդին մեր եղբայրներն ու քոյրերը իրենց արիւնի գնովը պիտի տուժեն այդ սեւ օրը»։

Մինչ մենք մամուլին մէջ կը պայքարէինք այս շիլ մտայնութեան դէմ, մեր պայքարը չափազանց կը դժուարացնէին այլկողմեան երեսփոխանները, որոնք նոյն օրերուն, Ազգ. Ժողովի բեմէն, ձախակողմեան երեսփոխաններու երեան ի վեր կը պոռային. «Դո՛ւք, պոլշեվիքնե՛րդ, լուցէ՛ք»։ Նոյն օրերուն, Հայ մեծահարուստի մը կողմէ ճաշի կը հրաւիրուէինք Թօքաթլեանի մէջ։ Հայ Հարուստը Թուրկով Հայերուն ունեցած անսահման հարստութիւնը պոլսոյ մէջ, 40է աւելի խաներ կը համրէր միայն պոլսոյ կողմը, պահեստ գափուի շրջակայները, որոնց ամէնքն ալ սեփականութիւնն էին Հայերու։ Եւ այս Հայերը ոչինչով կ'ուզէին սակարկել Ընկերութեան փոխառութիւնէն իրենց ինկած բաժինը։

Այս բոլորը հարեւանցի յիշեցի, սրտի աննախընթաց ճնշումով մը, երբ պոլսէն հասնող թերթերու մէջ սկսայ կարդալ թէ՝ հայկական խաներ, հսկայ կալուածներ, «Լքեալ» գոյքի պատրուակին տակ, ցաճիկներու սեփականութիւն կը դառնան։ Յուզումով յիշեցի նաեւ մեծահարուստ Իբրանոսեանի պարագան, որուն դիակը հոտեցուցին մաս մը դրամի համար եւ որուն ամբողջական հարստութիւնը այսօր սեփականութիւնը դարձած է քէմալականներու։

Այս յուզմունքի պահերուն էր որ ձեռքս անցաւ Պաղեստինի հիմնարկութեան հրէական ֆոնտի ընկերութեան կոչը (*)։ Ցաճիկներուն հեգնաբար պալիրկեան որոկած Հրեան, Հայրենասիրական մարդին մէջ կ'ունենայ պոռթկումներ, օրինակելի «Ժէսթ»ներ, որոնց կարօտը կը քաշենք մենք սկիզբէն ի վեր։

(*) The Erez Israel (Palestine) Foundation Fund Keren Hayessod, Ltd.

Ի՞նչ կ'ըսէ այդ կոչը։ Պաղեստինի հրէական Ազգային Օճախին մէջ ամէն տարի պիտի պատսպարէ Հազարաւոր հրեայ գաղթականներ, այս ներգաղթին շնորհիւ պիտի պակսեցնէ հակասեմական երկիրներու հրեայ ժողովուրդներու թիւը, պիտի պատրաստէ Համայն մարդկութեան կողմէ պաշտօնապէս ճանչուած հրէական ազգային կեդրոն մը, որպէս զի կարենայ Ազգերու ընկերութեան առջեւ պաշտպանել բոլոր հրեաները, հակասեմական անարդարութիւններու հանդէպ եւ ապահովել ապաստանարան մը այն հրեաներուն համար, որոնք պիտի ստիպուին ձգել իրենց բնական վայրերը, գարկ պիտի տայ եբրայական մշակոյթին, արդի արուեստներու եւ գիտութիւններու հիման վրայ եւլն։

Հրեայ երիտասարդութեան յառաջապահները վերջին տարիներ պաղեստին գաղթելով, սկսած են հաստատել երկրագործական գաղութներ, նոր քաղաքներ, գործարաններ եւ արհեստարաններ, ճամբաներ, չորցնել ճահիճներ եւ տնկել անտառներ։ Պաղեստինեան աշխատաւորներու զոհաբերութեան, տոկունութեան եւ քաջութեան շնորհիւ ոգին բոլորին ալ հիացում պատճառած են։ Ուրիշ հազարաւորներ անհամբեր կը սպասեն, փութով վերադառնալու Պաղեստին եւ փութացնելու հրեայ ազգ. օճախին վերաշինութիւնը։ Անցեալ տարի մօտ 4000 Հրեայ մտած են Պաղեստին եւ Պաղեստինի հիմնարկութեան հրէական ֆոնտի ընկերութիւնը այս բոլոր գաղթականներուն ալ գործ հայթայթած է։ Այս տարի ալ նախորդ տարիներէն աւելի բազմաթիւ գաղթականութեան մը կը սպասուի։ Նոյնն այս ընկերութիւնն է որ այդ գաղթականները պիտի տեղաւորէ, տնտեսական հաստատուն հիման մը վրայ։ Ընկերութիւնը երկրագործական գաղութներու ստեղծման եւ քաղաքներու տեղաւորման անհրաժեշտ վարկերը կուտայ, կը հոգայ հանրային առողջապահութեան, բժշկական սպասարկութեան եւ կրթութեան ծախքերուն մեծագոյն մասը եւ տարեկան նպաստներ կուտայ բոլոր հանրային ձեռնարկներու։

Ասանց այս ընկերութեան, չափազանց դժուար է Պաղեստինի գաղթականացումը։ 1920էն ի վեր, մօտ հարիւր հազար Հրեաներ կրցած են հաստատուիլ Պաղեստինի մէջ, նոյն թուականէն ասդին այս ընկերութեան հաւաքած երկու միլիոն անգլ. ոսկիի դրամագլուխով։ 1926ի համար ալ ընկերութիւնը հրէական ազգէն մէկ միլիոն ոսկի եւս կ'ուզէ, որպէսզի կարենայ հոգալ ներգաղթի ստիպողական պէտքերը։ Բոլոր երկիրներու Հրեաները իրարու հետ կը մրցին, այս պահանջին գոհացում տալու համար։ Բոլոր Հրեաները, առանց գաւառականի, կուսակցութեան եւ ընկերային դասակարգի խտրութեան, կը փութան բերել իրենց մասնակցութիւնը։

Հրեաները եթէ ունին իրենց Ազգային Օճախը, մենք ալ ունինք մեր Հայրենիքը, թէեւ ոչ-անկախ, բայց վերջապէս մեր բոյնն է, զորս պարտինք փութով շինել, շէնցնել Հրեաներու ցոյց տուած անսահման եռանդով եւ հոգոյ ճիգերով։ Մեզի կը պակսի գլուխ մը որ կարենայ վարել ազգային մեքենան իր բոլոր կազմածներով։

Եւ մինչ մենք, ներքին պայքարներու համար, անհաշիւ կը մսխենք մեր ճիգերն ու կորովը, տարիները արագօրէն կը սահին, պաղեստինի անապատը կը վերածուի հրէական Ազգ. շէնշող Օճախ՝ վաղը դառնալու համար հրէական բարգաւաճ պետութիւնը, իսկ մեր «երկիր դրախտավայր» Հայաստանը կը կծկուի, կը ճնշուի, ճահիճներու, մօրուտներու, ժայռերու եւ անապատներու միջեւ։

«Ողբա՜մ քեզ, Հայոց աշխարհ, ողբամ դաշտերդ խոպան, անդ եւ անգաստանդ գօսացած, դարաստաններդ սաղարթազուրկ ու գաստակերտերդ հիմնայատակ։ Ողբա՜մ մշտահնձ մշակներդ, անարօր դաշտերդ»։

Բայց մինչեւ ե՞րբ այս ողբերը, այս լաց ու կոծերը, որ կը տանին մեզի դէպի ազգային ինքնասպանութիւն։

Թօթափենք մեր ներքին վէճերը եւ գիտնանք արժեցնել մեր բոլոր չքնաղ յատկութիւնները՝ մէկ նպատակի համար.

— Ազգային սեփական միջոցներով վերաշինել Հայաստանը՝ ամենամօտ ժամանակի մէջ։

ՍԵՊՈՒՀ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

ԿՈՎԿԱՍԻ ԿԱՐՄԻՐ ՓՈԽԱՐՔԱՅԻՆ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Անցեալ օր, հեռագրական լուրի մը վրայ հրատարակեցինք Անդրկովկասի կարմիր փոխարքայ Օրջոնիկիձէի քանի մը խօսքերը, կուսակցական լայն ժողովի մը մէջ։ Թիֆլիսի «Մարտակոչ»էն (12 Մայիս) կը քաղենք այդ զեկուցման ամբողջութիւնը,— այն որ կը վերաբերի ընդդիմադիրներու պայքարին եւ ազգային հարցին.—

Ընդունինք մեր քաղաքական կացութեան։ Ընկերներէն մէկը ըսաւ որ ամէն ինչ լաւ է, դաշնակցականները, մուսաւաթները եւ մենշեւիկները բոլորովին ոչնչացած են։

Այդպէ՞ս է արդեօք։ Ճիշտ է, այդ կուսակցութիւնները քայքայուած են արդէն, բայց վերջնականապէս ոչնչացու՞ած են արդեօք։

Մենշեւիկեան կուսակցութիւնը Վրաստանի մէջ ունէր 60,000 անդամ. անոնց լաւագոյնները արդէն անցած են մեր կողմը եւ մէկ մասն ալ մտած է մեր կուսակցութեան շարքերը։

Ազատասիրական գաղթականութիւնը սկսած է քայքայուիլ. ներքին խլրտում մը սկսած է մենշեւիկներու մէջ։ Ետ չեն մնար նաեւ Դաշնակցականները. Լիճնի մէջ Ս. Յարութեանի ճառը վերջացած է զինուած ընդհարումով. մեր անկեղծ բարեմաղթութիւնները անոնց այդ գործերու յաջողութեան համար։

Վրաստանի ազգայնական մտաւորականութիւնը դէմ է խորհրդային իշխանութեան. ուրիշ կերպ ալ չէր կրնար ըլլալ, անոնց ընկերային բնութիւնը այդպէս է։ Ամբողջ փոխարէն գիւղացիութեան մեծ մասը մեր կողմն է։

Հայաստանը վերջնական քայքայման ենթարկող Դաշնակցականները առաջին տարիները լռեցին. անոնք հիմա ալ լուռ են։ Հայ գիւղացին բնաւ չարձագանգեր անոր կոչին, եւ խորհրդային իշխանութեան դէմ չերթար. սակայն թերեւսմտութիւն կ'ըլլայ, եթէ մենք ըսենք թէ անոնք բոլորովին չեն գործեր։ Անոնք իրենց գլխէնք դարձուցած են Հայաստանի սակաւահողութիւնը եւ միամիտ մարդոց, մանաւանդ թրքահայերու հայեացքները կ'ուղղեն դէպի տաճկական սահմանի մ'յն կողմը։

Ամրպէյճանի մէջ ալ մուսաւաթներ կան. անոնց հիմը նախկին խաները, առեւտրականները, տնատէրերը եւ մտաւորականներն են։ Թուրք գիւղացին դեռ նոր կ'արթննայ, նոր է մուսլիմանէ թուրք դարձեր։ Ազգայնական կուսակցութիւններու համար ան իրրեւ պարարտ նոդ կը ծառայէր, եթէ մեր ղեկավարութիւնը, մեր դաստիարակութիւնը չըլլար։ Խորհրդային Ամրպէյճանը կը փորձէ ղեկավարել ոչ միայն մեր երկրի թուրք ժողովուրդը, այլ եւ անոր սահմաններէն դուրսը գտնուողները։ Թրքաբանական համագումարը այդ ուղղութեամբ առաջին քայլն էր։ Ամրպէյճանը պէտք է դառնայ խորհրդային «խալիֆայութիւն»։ Ամրպէյճանի գործը ի հարկէ ծանր է, մանաւանդ որ ան հին, եփուն կոմունիստներ քիչ ունի, սակայն կայ պաքուի պրոլետարիատը, որ թուրք կոմունիստներուն տուած է եւ պիտի տայ միջազգայնական կրթութիւն։

Դառնանք մեր Թշնամիներուն, Հակայեղափոխականներուն, մենշեւիկներու, դաշնակներու եւ մուսաւաթիստներու տակտիկային։ Ո՞րպիսի տակտիկա կը վարեն անոնք ներկայ րոպէիս։ Անմիջապէս չեն դներ զինուած ապստամբութեան հարց։ Զինուած ապստամբութենէն հրաժարեցան մենշեւիկները, խորապէս համոզուելով, որ ապարդիւն է։ Այդ հողին վրայ ներկայ րոպէիս տարաձայնութիւններ կան մուսաւաթեան կուսակցութեան մէջ —Ռասուլ-Զադէի եւ տօքթոր Սուլթանովի միջեւ։ Ռասուլ-Զադէն կը հասկնայ, որ զինուած ապստամբութիւն յարուցանել Ամրպէյճանի մէջ — կը նշանակէ դիմել անխուսափելի պարտութեան։ Դէմն է Հայաստանի մէջ։ Դաշնակները ներկայիս ա՛լ չեն բարձրացներ զինուած ապստամբութեան հարց եւ այդ հասկնալի է. փորձել ապստամբութիւն բարձրացնել Հայաստանի մէջ — կը նշանակէ վերջնականապէս թաղել ինքզինքը։ Ո՞րն է անոնց տակտիկան։ Անոնք ներս կը սողան մեր հիմնարկութիւններուն մէջ, խորհրդային կազմ, կոոպերացիա, դպրոցներ եւլն։ Եւ այդտեղ կը սկսին կազմալուծել մեր մեքենան, չարիք հասցնել մեզ։ Առով կը ձգտին վարկաբեկել խորհրդային իշխանութիւնը։

Ի՞նչ վիճակի մէջ է մեզ մօտ այս րոպէիս այդ հարցը։ Ընկ. Շահգելդեանի եւ ընկ. Ալիխիձէի զեկուցումներէն մենք իմացանք, որ գոյութիւն ունին շփումներ, իսկ ես կ'ըսէի— ոչ թէ շփումներ, այլ բաւական գաղտնութիւն։ Բոլոր հանրապետութիւններու մէջ կան ազգային փոքրամասնութիւններ։ Կը թուի թէ իւրաքանչիւր հանրապետութեան շահը կը պահանջէ վարուիլ այնպէս, որ այդ ազգային փոքրամասնութիւնները գոհ ըլլան, այլապէս աղմուկ կը բարձրացնեն, կը խօսին անջատուելու, միացման մասին, գրութիւններ կ'ուղարկեն Ընդրկովկասի երկրային կոմիտէին, կեդրոնական գործ. կոմիտէին ընկ. Կալինինին եւ այլն։ Այդ բանը չեն կրնար հասկնալ մեր պետական կազմի քանի մը ղեկավարները։

Սկսինք Վրաստանէն։ Ի՞նչ տեղի ունեցաւ անցեալ տարի Ախալքալաքի գաւառին մէջ։ Երբ մենք այնտեղ ընկերներ ուղարկեցինք զինուժին կատարելու համար, 37 գիւղ ցանկութիւն յայտնեցին միանալու Հայաստանին։ Չէ՞ որ խայտառակութիւն է, երբ Խորհրդային Հանրապետութեան քաղաքացիները կ'ուզեն փախչիլ տուեալ Խորհրդային Հանրապետութենէն, միայն այն պատճառով որ անոնք Հայեր են եւ ոչ թէ վրացի։ Ասիկա խայտառակութիւն է։ Ի՞նչու տեղի ունեցաւ այդ երեւոյթը։ Որովհետեւ մեր երկրագործական ժող. գործակարութեան մեքենան ստեղծած էր այնտեղ այնպիսի սատանայական հողային յարաբերութիւններ, որ մարդիկ ուրիշ ելք չէին գտներ։ Մենք ղրկեցինք այնտեղ ընկերներ, Ստեփանօվը եւ Սահակեանը։ Եւ ի՞նչ հետեւանք ունեցաւ առնոնց տարուան մը ընթացքին կատարած աշխատութիւնը։ —Այժմ այլեւս չի խօսուիր այն մասին թէ կ'ուզեն միանալ, անջատուիլ եւլն։

Այլեւս վէճեր չեն պատահիր նաեւ ոչխարաբոյծներու հետ։ Երբ ես այսօր Հարցուցի Ստեփանօվին, թէ ի՞նչ վիճակի մէջ է ոչխարներու վերաբերեալ գործը, ան պատասխանեց, թէ այս տարի թոյլ տրուած է Ախալքալաքի գաւառը մտցնել մէկ միլիոն ոչխար, իսկ աւելի վէճ կը յարուցուէր 500,000 հոտի համար։

Երբ Ախալքալաքի բնակչութեան վրայ նայեցան ոչ թէ իբրեւ օտարներու, այլ իբր սեփական կազմի մէկ կտորի վրայ, անոնք հասկցան, որ Վրաստանի հանրապետութիւնը անոնց համար ոչ թէ խորթ, այլ հարազատ մայր է։

Ինձ կը թուի թէ վերջերս, ազգայնականութեան դէմ մեր մղած պայքարը մասամբ բթացեր է։ Ազգայնական ամէն տեսակ արարքներ այլեւս առաջուան պէս ցաւ չեն պատճառեր մեր ականջներուն։ Ազգայնական մտաւորականութեան մեր կողմէ եղած անհրաժեշտ դիջումները մեր մի քանի ընկերները կ'ընդունին իբրեւ օրինաւոր երեւոյթ կոմունիստներու մէջ։ Ճամենայն դէպս, ազգայնականութեան դէմ անհրաժեշտ եղած կատաղի պայքարը գոյութիւն չունի։ Ընկերներ, պէտք է պայքարիլ ազգայնականութեան դէմ առաջուան պէս ծաւալուն ճակատներով։ Պէտք է երիտասարդ սերունդը դաստիարակել միջազգայնական ոգիով։

Ստալինը, 1921ին Թիֆլիսի մէջ հրապարակ նետուելով ըսաւ. «Պէտք է չիկացած երկաթով թաղել նացիոնալիզմը»։ Ով որ այս պարագան չի հասկնար, համայնավար չէ։ Ընդրկովկասի մէջ մեզ համար ոչ մէկ բան այնքան վտանգաւոր չէ, որքան ազգայնականութեան դէմ մղուած պայքարին թուլացումը։ Բաւական է վիրաւորել ո եւ դատարկաշրջիկ մը եւ ան իսկոյն կ'աշխատի իր անձնական վիրաւորանքը անցընել ազգային հողը եւ շահագործել։ Այդպիսի շահադէտներու, ըլլան համայնավար թէ ոչ, վզակոթին պէտք է տալ հին, պոլշեւիկեան ձեւով։

ԺԸՆեԻ միջազգային համաժողովը որոշած է Հայերու համար Նանսէնեան անցագրի դրութիւնը պահել եւ յանձնարարել բոլոր պետութիւններուն, որ երկրէ մը մեկնած գաղթականներուն թոյլատրուի առժամապէս կրկին դառնալ իրենց տեղերը։

ԳԻԾԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԷ

Տիֆրոյթ, 16 Մայիս

Տիֆրոյթ իբրեւ Հայ միջավայր եւ նոր գաղութ, հանրային եւ կուսակցական առումով բացառիկ տեղ մը կը գրաւէ մեր շրջանին մէջ։

Ահա կուսակցական տարբեր ները, Հայկական երկսեռ դպրոցը, մշակոյթի մխիթարեան Ուսանողական եւ Հայրենակցական միութիւնները, երիտասարդներու շքեղ ակումբը, Օրիորդաց միութիւնը, կարմիր խաչի մասնաճիւղերը, Հայկական գրատունները (Դաշնակցական կումբներու մէջ) եւ մասնաւորապէս Հ. Ց. Դ. Ուսանողական միութիւն որ ամենափայլուն տեղը կը գրաւէ գաղութիս Հայկական կեանքին մէջ, իր գեղարուեստական ներկայացումներով։ Մեր խօսքով, ազգային կեանքի առաջնորդը, մանաւանդ Հայ մշակոյթի իր որոշ նուաճումները կընէ, տարբացումէ փրկելու համար Հայ կեանքը, որուն խոշոր վտանգներէն սպառնան ամէն օր։

Կարելի է ըսել որ, այսօրուան աշխատաւորական կեանքը աւելի նախանձելի է, քան որ եւ է գաղութի մէջ ուր Հայութիւն կ'ապրի։

Քաղաքական կամ կուսակցական տեսակէտով Տիֆրոյթի Հայութիւնը աւելի մօտ է քան այսպէս կոչուած մտաւորականութեան կեդրոնները, ուր քիչ Հայութիւն մը Հաստատուած է։

Ընդհանուր Ամերիկայի Հայութիւն մը գտնուի ամբողջ Հայ մտաւորականութիւնը մտած է շօշափելի կերպով իր գործօն մասնակցութիւնը բերէ Հայ մշակոյթի եւ մասնաւորապէս քաղաքական կեանքի արթնութեան շարժումներուն, քան Տիֆրոյթ։ Այս առթիւ գաղութի մտաւորականութիւնը շնորհաւորելի է ոչ միայն համար որ գործնապէս կը մասնակցի մեր գաղափարական շարժումներուն, այլ եւ իրեն կենսունակ տարր եւ ազատ հոսանք, կորովի ազդակ կը դիսանայ մեր գեղի ստեղծագործ աշխատանքին, ինչպէս նաեւ հաւատքի եւ յոյսի ջահերը վառ պահելու համար։

Այս բացառիկ հանգամանքներուն մէջ թրծուած են քաղաքական ըմբռնումներով լաւ մարզուած Հայկական գաղութ մը բնականաբար պիտի չիւրացնէր այն այլատրէժ որ «Համաշխարհային յեղափոխութեան» հետ քարոզներ կրնար ազիտաբեր ըլլալ ձուլումի ենթակայ այս հնդ գաղութին։

Երկհ խանդավառ, այո՛ մռայլ ու լուռ, բայց միշտ տատաւոր վաղուան նոր գարնան, յոյսը սրտին, կայծը աչքին, ան կը նայի ապագային։ Ահա ամերիկահայ աշխատութիւնը։

Մենք Հարուստ կամ այսպէս կոչուած «պուրժուա» դասակարգ չունինք Ցիմրոյթի մէջ։ Ու պարագան առաւելութիւն կրնանք համարել գաղութիս համար։ Որովհետեւ այս դասակարգը իր այլամերժ ընթացքով մեր այլասերած չէ նպաստած Հայաստանի վերաշինութեան աշխատանքներուն, այլ եւ իր հետ տարած հոսանք մը որ բացարձակ չէ սակար եղած է մեր ժողովրդի վերածնութեան։

Նիւ Եորքի, Պոսթոնի եւ Ա

ՄԵՐ ՀԱՐՑԱՐԱՆԸ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ

1.— Ի՞նչպէս կ'ապրին մեր հայրենակիցները ձեր շրջանին մէջ (քաղաք. գիւղ, գործարան կամ ագարակ): Բնակութեան պայմաններ, առտնին կենցաղ, սնունդ: Մասնաւորապէս քննութիւն: Մանուկներու եւ երիտասարդներու, պատանիներու եւ մանուկներու պարագան:

2.— Ի՞նչ տեսակ հիւանդութիւններ կը տիրեն, կամ կը սպառնան: (Ո՞րքան մեռած են մինչեւ հիմա եւ ի՞նչ հիւանդութիւններէ: Ո՞րքան եւ ի՞նչ հիւանդներ գիտէք):

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՄԱՐ

Քանի՞ հոգի էք ձեր հիւրասոցին մէջ (յիշել ծննդավայրը եւ տարիք) Բ.— Ո՞ւր կ'աշխատիք եւ ի՞նչ կը շահիք. Գ.— քանի՞ հայ կայ ձեր գործարանին մէջ. Դ.— ի՞նչ կը վճարին մեզ. Ե.— ի՞նչպէս ըլէք սենեակի. Զ.— ի՞նչպէս կը մնանիք: (Գրել նաեւ ընտանիքներու մասին, որոնց մեծ մասը բոյն դրած է քաղաքի զանազան հիւրանոցներուն մէջ, ինչպէս եւ անոնց անչափահաս զաւակներուն գիւի եւ դաստիարակութեան մասին):

Կը խնդրուի գրել կարճ, առանց խորհրդածութեան, ամիսներուն հարցարանին չուրջը: Վիճակագրական տեղեկութիւն մը, թուանշան մը, իրական կեանքէ մանրիկ մը հազար անգամ կ'արժէ, մանաւանդ այս յորձանքին մէջ ուր ամէն ինչ հեւ ի հեւ կ'ընթանայ:

քաղքի մէկ հայ միլիոնատէրները կ'ապրին, բայց երբ ազգային կամ բարեգործական նպատակներու համար հանգանակութիւն կատարուի, արդիւնքը երբեք համապատասխան չէ ակնկալութեանց: Իսկ Տիարոյի ազգայնականները չկրնան համոզել Ցօքթ. Շահպէնտերը եւ Սուլթան Էլ Ամթաշը, կը կարծուի թէ ֆրանսական բանակը, որ այժմ աւելի քան երբեք զօրաւոր է, ուժգին յարձակողականի մը պիտի ձեռնարկէ, ապստամբութեան վերջին հետքերը ոչնչացնելու համար:

Ոչ-կուսակցական տարրերու մէջ ալ նախապէս տիրող վհատութեան տեղ, այժմ եռանդ մը սկած է: Այս մխիթարական երեւոյթներուն մէջ մեծ դեր ունեցած են դաշնակցական գործիչները: Վերջերս նոր ոգեւորութիւն յառաջ բերաւ ընկեր Կարօ Սասունին, իր ժողովրդական հրապարախօսութիւններով:

ԳԻՍԱԿ

ԱԹԷՆՔԻ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐԸ ԱՐՁԱԿՈՒԱԾ

Ինչպէս յայտնի է, հակառակորդներու մատնութեամբ 21 Դաշնակցականներ ձերբակալուած էին վերջերս, իբրեւ «խռովարար» ազդորուելու համար:

Ցունահայ թերթերը կը գրեն թէ Մարդկային Իրաւունքներու Պաշտպանութեան Ցանձնախումբ մը ներկայանալով ներքին նախարարին, խնդրած էր չգործադրել ազդորի որոշումը: Միւս կողմէ ամբաստանեալները իրենք դիմում կատարած էին: Այս դիմումներուն վրայ ներքին նախարարը վճիռը վերաքննելու որոշում տուած է:

Կուսակալէն, դատախազէն եւ ոստիկանութեան տնօրէնէն բաղկացած յանձնախումբ մը վերաքննելով ամբաստանագրերը, որոշեց անպարտ արձակել ազդորի դատապարտուած 21 Հայերը: Սոյն վճիռը նախարարութեան կողմէ ալ իւրացուելէ յետոյ, Մայիս 17ին բանտարկեալները ազատ արձակուեցան:

ՍՈՒՐԻՈՅ ԿԻՒՒՆԵՐԸ ԿԸ ԴԱԴՐԻ՞Ն

Դամասկոսէն կը հեռագրեն թէ մարզպանը ընդունած ըլլալով ազգայնական կառավարութեան պահանջները, պատերազմը գրեթէ վերջացած է: Միայն մէկ խոչընդոտ կը տեսնուի խաղաղութիւնը վերջնապէս վերահաստատելու համար: Պ. Թուքիէլ վերջնագիր մը տուած է, որուն մէջ կ'ըսէ թէ «Ֆրանսա ընդհ. ներում կը շնորհէ բոլոր ապստամբներուն եւ քաղաքական բանտարկեալներուն, եթէ այլեւս գնդակ չարձակուի Յունիս 15էն յետոյ»:

Եթէ Սուրիոյ ազգայնականները չկրնան համոզել Ցօքթ. Շահպէնտերը եւ Սուլթան Էլ Ամթաշը, կը կարծուի թէ ֆրանսական բանակը, որ այժմ աւելի քան երբեք զօրաւոր է, ուժգին յարձակողականի մը պիտի ձեռնարկէ, ապստամբութեան վերջին հետքերը ոչնչացնելու համար:

ՀԱՊԷՇԻՍՏԱՆ ՁԱՄԲՈՐԴԵԼՈՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ապրիլ 16 թուակիր հրամանագրի մը համաձայն, ճիւպութի եւ Հապէշստան մուտքն ալ կարգ մը խստութիւններու ենթարկուած է: Այսպէս, այն բոլոր օտարականները որոնք ճիւպութի ցամաք պիտի էլլեն, եթէ չկարենան հաստատել որ այդ երկրին մէջ որ եւ է սեփականութիւն ունին եւ կամ պայմանագրութեամբ մը պաշտօնի կոչուած են, պարտաւոր են իրենց զրպանը ունենալ 400 ֆրանքի դումար մը, որպէս զի առնուազն մէկ ամիս կարենան ապրուիլ ճիպութիի մէջ. ասկէ զատ ոստիկանապետին պէտք է յանձնեն, երաշխաւորութեան համար, չորրորդ կարգի տոմսակի մը փոխարժէքը, ի հարկին, զաղթականին իր եկած տեղը դարձնելը ապահովելու համար: Նոյնպէս, օտարականները պէտք է կանոնաւոր անցագիր ունենան: Նոյն պայմաններուն ենթակայ են Հապէշստան ճամբորդողները: Իսկ ռուսահպատակները Հապէշիստան պիտի կրնան մտնել՝ եթէ հապէշ կամ ֆրանսական կառավարութեան կողմէ տրուած պաշտօնական արտօնագիր կը ներկայացնեն:

ՀԱՅԵՐԸ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Խարպինի մէջ 250ի մօտ երկսեռ Հայեր կան: Մեծ առեւտրականներ կը պակսին: Կան չորս հացագործներ, երկուքը հարուստ, չորս բժիշկ, մէկ իրաւագէտ, չորս ճարտարագէտ (ինժէնիէօր), ժանագիտութեան հետեւող ուսանողներ:

Ունինք Հայ Համայնքի վարչութիւն մը, որուն անդամները ամէն ճիգ կը թափեն, համայնքին շահերը պաշտպանելու համար:

Կան նաեւ ուրիշ երկու Միութիւններ:— «Երիտասարդաց գրական-գեղարուեստական Միութիւն» եւ «Արծիւ» Մարմնակրթական Միութիւն:

Ազգային կեանք գրեթէ չկայ:

ՈՐԲԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Մերձաւոր Արեւելքի նպաստամատոյց ընկերութիւնը կարեւոր ժողով մը պիտի գումարէ Մօտերս, Պոլսոյ մէջ: Ժողովին պիտի մասնակցին Նպաստամատոյցի որբանոցի տնօրէնները: Օրակարգն է որբերու խնդիրը:

Սուրիոյ Հայ աւետարանականներ եկեղեցիներու ժողովը որոշած է գտնել Նպաստամատոյցի խըզնամքին յանձնուած որբերը եւ զանոնք առանձին որբանոցի մէջ ամփոփել: Այս առաջարկը պիտի ներկայացուի Պոլսոյ Համաժողովին: Երկու տարի առաջ ալ Հայ կաթոլիկները զատած էին իրենց որբերը:

ՀԱՅՋ 2.05ի պիտի ծախուի յառաջիկայ Ցունիսէն: Վախ կայ որ մինչեւ 2.10 կամ 2.20ի բարձրանայ:

ԶՈՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌՆԵՐԷՆ

ԼԱՆՍԼԷՑ.— Ութը Հապուսեցի երիտասարդներ 1925ին Սուրիայէն Ֆրանսա եկան ծանօթներու շնորհիւ եւ Հաստատուեցան Լանսէյ (Իզէր), Թուղթի գործարանը: Հիմա կ'աշխատին այլեւայլ բաժիններու մէջ: Հապուսեցիները կազմած են վարչութիւն մը որ կեդրոն ընտրած է Ամերիկայի իրենց համանուն միութիւնը:

Այս ութը անձերը կազմած են նաեւ երիտասարդներու միութիւն մը, իրենց ուսումը բարձրացնելու համար: Մեծ մասը ընտանիքի տէր են:

* Ընկեր Պօղոս Եղիկեանը

** 27 տարեկան, որ գործատան մը մէջ կտորով կ'աշխատէր, Մայիս 11ին արկածի մը հետեւանքով կորնցուց աջ ձեռքին ցուցամատին եւ միջնամատին երկրորդ խաղերը: Դժբախտ երիտասարդը անմիջապէս փոխադրուեցաւ կրնօպլի հիւանդանոցը: Վէրքը բաւական ծանր է եւ հաւանաբար մատները կարուին:

Խ. Խ.

ՎԻԵՆ.— Ցառաջդիմասէր երիտասարդաց միութիւնը կիրակի օր վիճաբանական ժողով մը ունեցաւ «Մի՞քը թէ դրամը» նիւթին վրայ, որ պիտի շարունակուի:

Փոնթէվէկի Հայ ժողովրդային լսարանի մէջ գումարուած է խորհրդակցական ժողով մը, Մայիս 28ը տօնելու համար:

Կը լսեմ թէ Ազգ. Միութիւնը պատգամաւորներ ղրկած է Լիօն, մասնակցելու համար փարիզի թեմական ժողովին պատգամաւորներու ընտրութեան: Այս կիրակի գաղութը ունեցաւ երկու հարսանիքներ:

Վիշապ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ը ՇԱՀԵՑԱԻ ԱՐԾԱԹ ԲԱԺԱԿԸ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի կազմակերպած բաժակի միջազգային մրցումները տուին սպասուած փայլուն արդիւնքը: Երեք հազարի մօտ ժողովուրդ խռնուած էր Էլիզապէթի մարզարանը, որ փոքր կուգար:

Ժամը 2ին հայ խումբը դաշտ էլաւ խլելով բուռն ծափեր: Ձեխերն ալ պատրաստ ըլլալով մրցումը սկսաւ: Երեք տարիէ ի վեր Ձեխերու եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի միջեւ տիրող «Թշնամութիւնը» չորրորդ անգամ ըլլալով Հարթուեցաւ ի նպաստ Հ. Մ. Ը. Մ.ի, որ մրցումը շահեցաւ 0—1ով: Խաղը արագ եւ քիչ մըն ալ կոպիտ եղաւ, ինչպէս ամէն մրցում այս երկու խումբերուն միջեւ, որոնց յաղթականը Զուիցերացիներէն վերջ լաւագոյն օտար խումբը կը սեպուի:

Ձեխերն ալ զօրացած դաշտ գալով խաղը միշտ հաւասար էր եւ մեր պաշտպանողականը խիստ գեղեցիկ խաղ մը ունեցաւ: Միակ նշանակէտը շահեցանք առաջին կիսախաղին: Երկրորդին Հայ յառաջապահները աւելի առիթներ ունեցան, բայց անկարելի էր անցնիլ չեխ վերջապահները եւ կամ խաբել չեխ բերդապահը: Հակառակ չեխ դատաւորին անիրաւութեանց եւ խաղը ութը վայրկեան երկարաձգելուն, Հ. Մ. Ը. Մ.ը յաղթական վերջացուց 0ի դէմ 1ով:

Ցոյներուն եւ Ռուսերուն միջեւ մրցումը սպասուած արդիւնքին ճիշտ հակառակը տուաւ, Ռուսականը տկար, իսկ յունականը զօրացած ցիմօֆ, Վիթալիս, Օմիրիս ծանօթ խաղացողներէն: Ցոյները շահեցան 0—2: Խաղախնձորու պարերէն ու երգերէն վերջ, ժամը 5.40ին սկսաւ վերջնական մրցումը յունական եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի խումբերուն միջեւ: Հայ խումբը հետեւեալ կազմով դաշտ ելաւ. Բերդ. Տէվէճեան, վերջապահ Մկրտիչ եւ Ռուբէն, միջնապահ Արթաքի, Գամէր, Շահէն, յառաջապահ Ազոտ, Ս. եւ Կ. Կարապետեան, Աստուր, Գրիգորեան:

Խաղը հազիւ սկսած, մեր յառաջապահները հասան յունական բերդին առջեւ, բայց Վիթալիս, Օմիրի արգելք հանդիսացան ինչպէս եւ յոյն բերդապահը որ լաւ օրի մը մէջ էր: Մինչեւ կիսախաղ խաղը արագ եւ անորոշ էր: Հ. Մ. Ը. Մ.ը քիչ մը առաւելութիւն ցոյց տուաւ մասնաւորապէս պաշտպանողականին մէջ: Կիսախաղին խիստ տաք եւ հետաքրքրական խաղէ մը վերջ երկու խումբերը հաւասար էին 0-0ով:

Առաջին քանի մը վայրկեաններուն մէջ Աստուր վիրաւորուեց

մանաւանդ ապահովեցնէն յետոյ, երբ Անգլիա վերջնագիր տուաւ։ Հիմա յաղթանակը տարած են Զաղլուլի կուսակիցները. բայց որովհետեւ ազգայնական պետը ծերացած է եւ յոգնած, հաւանաբար Ասլի փաշայի յանձնուի նոր դահլիճին կազմութիւնը։

Շատ մը արիւնալի կռիւներ ծագեցան ընտրութեանց առթիւ։

Ապտիլ Քէրիմ հաշտութիւն կ'ուզէ

Իբրեւ հետեւանք Մարօքի մէջ սկսած բուռն յարձակողականին եւ նոր գրաւումներու, Ապտիլ Քէրիմ պատուիրակ մը ղրկելով, խնդրած է վերսկսիլ հաշտութեան բանակցութիւնները։ Նախաբարական խորհուրդը երէկ արտասովոր նիստ գումարեց այս դիմումը քննելու համար։ Ֆրանսացիները և Սպանիացիները կը շարունակեն յառաջ խաղալ։ Արդէն իսկ գրաւած են երկու կարեւոր դիրքեր, որուն հետեւանքով շատ մը ցեղապետներ հպատակութիւն յայտնեցին։

Թուրքիոյ հաւատարիմ պարտէզը

Ազգ, Մեծ ժողովը քուէարկեց նոր ելմտացոյցին զանազան գլուխները։ Հաներային պարտքին վճարման համար յատկացուած է 10,186,000 ոսկի։ Ելմտական գործավարը այս առթիւ գիտել տուաւ. «Այս գումարը մեր ընդհ. եկամուտին 13ուկէս առհարիւր կը կազմէ։ Բեռը ծանր է մեզի համար։ Հակառակ մեր բարեացակամութեան, չկրցանք միջոց մը գտնել մեր պահանջատէրերը գոհացնելու համար»։

Մուսոլինի կը շարունակէ ճառել

Իտալիոյ դիկտատորը ձենովա գնաց կէրակի օր, մարտանաւով մը, որուն կը հետեւէր փառաշուք թափօր մը։ Այս առթիւ բացումը կատարեց նաւաշէներու ընդհ. ժողովին։ Պատասխանելով ֆաշիստ նաւաշէներու ընկերակցութեան քարտուղարին առեներախօսութեան, ըսաւ.

—«Դուք, նաւաշէներ, մեծ գործ մը ունիք ձեր առջեւ։ Երբ ծովուն վրայ էք, երբ կը հասնիք հեռաւոր նաւահանգիստներ, դուք Իտալիան կը ներկայացնէք, մեր Իտալիան, նոր Իտալիան, ֆաշիստ Իտալիան, վերջնապէս ֆաշիստ Իտալիան։ Անդառնալի է այս։ Ամէն մարդ պէտք է խոկայ այս խօսքերուն վրայ։ Իտալիան ֆաշիստ է։ Այս է իր կամքը. այս է միլիոնաւոր Իտալացիներու կամքը, որոշումը, երդումը։ Ֆաշիստ կառավարութիւնը և ֆաշիզմը կը պահանջեն բացարձակ բարեկարգութիւն և կարգապահութիւն։ Մենք հետզհետէ աւելի կ'ուզենք դառնալ մեծ, պինդ, տոկուն, յօժարակամ և սիստեմատիկ ժողովուրդ մը։ Ֆաշիզմին գործն է տիեզերական հանգամանք մը տալ այդ առաքինութիւններուն»։

Դիկտատորը յետոյ ներկայ եղաւ պատկառելի թափորի մը որուն անցքը հինգ ժամ տեւեց։ Ապա գնաց Ֆէրրարէի հրապարակը, ուր աւելի քան հարիւր հազար ժողովուրդ հաւաքուած էր։ Ան տեղ ալ կրակոտ ճառ մը խօսեցաւ, փառաբանելով ֆաշիզմը։

Ռուսիոյ տիեզերական ուղերը

Պոլշեւիկ գործակալներէն Ուլիանոֆ վերջերս ուշագրաւ տեղեկագիր մը կարդաց Մոսկուայի կուսակցական ժողովին մէջ։ Խօսելով ապրուստի սղութեան վրայ, տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ երկրին տնտեսական կացութիւնը թոյլ չի տար աւելցնել թոշակները. հետեւաբար, պէտք է կրճատել կուսակցութեան ու կառավարութեան օրականները։ Նշանակալից դժգոհութիւն կը տիրէ բանւորներուն և մանաւորապէս հանրակառքի վարիչներուն միջև։ Այս դժգոհութիւնը կը նեղէ մանաւանդ ռրակեալ բանւորները, որոնք կը տրտնջան թէ արդար կարգադրութիւն չէ եղած և իրենց ալ նոյն թոշակը կը տրուի ինչ որ հասարակ բանւորներուն։ Արդար չէ որ, կ'ըսեն, միեւնոյն թոշակը տրուի լաւ, մինչեւ և անճարակ աշխատաւորներուն։ Կը հաստատուի թէ բանւորները յաճախ կը բացակային գործատրաններէն և գինովութիւնը մեծ վնասներ կը պատճառէ։ Միւս կողմէ, գիւղերէն քաղաքները խուժող բանւորութիւնն ալ անկարգութիւն յառաջ բերած է աշխատանքին մէջ։ Տեղեկագիրը այս կարգի շատ մը չարիքներ մատնանշելով, կ'առաջարկէ դարմանել գանոնք, որպէսզի կարելի ըլլայ աւելցնել արտադրութիւնը։

Կացինով յարձակում կնոջ մը վրայ

Ամէնքէն կը գրեն թէ Լիփազմայի մէջ, եկեղեցական արարողութիւններէն յետոյ, Թաղ. Խորհուրդի անդամներէն Քել Եղիա յարձակած է կարմիր Խաչի առեներախտուհի Տիկին Ռամելա Ղազարոսեանի վրայ եւ բռունցքներ իջեցուցած անոր գլխուն։ Յետոյ կացինով կը յարձակի, բայց դրացի յոյն տիկիններ օգնութեան հասնելով կ'ազատեն։ Զարագործը, որ Մազլումեանի պաշտպանեալներէն է, կը փախչի, բայց կը ձերբակալուի։

Կիներու հաւասարութիւնը

Մայիս 30ին Փարիզի մէջ կը բացուի քուէպահանջ կիներու համաժողովը։ Այս առթիւ հազար պատգամաւորներ կը սպասուին աշխարհի ամէն կողմերէն։ Միայն Ամերիկայէն ճամբայ եղած են 49 կիներ։

Բառասուն աղգեր անդամ են Քուէպահանջ կիներու Միջազգային Դաշնակցութեան։ Այս տարի ներկայացուցիչներ պիտի ունենան նաեւ Պարսկաստան եւ Եգիպտոս։ Ընկերութիւնը ընդհ. ժողով կը գումարէ ամէն երեք տարին անգամ մը։ «Այս անգամ Փարիզ եկանք, որովհետեւ Ֆրանսա եւրոպական միակ մեծ երկիրն է որ չի ճանչնար կիներու քաղաքական իրաւունքները», յայտարարած է պատգամաւորուհիներէն մէկը։

Ռուլիօի գործադուլի տագնապը

Մինչեւ թերթս մամուլը դրուած պահուն, կարգադրուած չէր Ռուլիօի գործադուլի խնդիրը։ Հաստատութեան վարչութիւնը կը շարունակէ փակ պահել դռները, և մասնաւոր նամակներով հաղորդել իր պայմանները՝ բանւորներուն։

Պոլշեւիկները երէկ մեծ միթինգ մը գումարեցին, գործադուլին ուժ տալու համար։

Հայերէնը Հայաստանի մէջ

Երեւանի թերթերը կը գրեն թէ կառավարութեան որոշումով, պէտք է մինչեւ վեց ամիս հայերէն սովրին երկաթուղիներու ոչ-հայ պաշտօնեաները, այլապէս, պիտի փոխուին։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի ՆՊԱՍՏ ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՑԱՆՑԱՒԻՒՆ

ՆԱԽԱԶԵՒՆՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱՅ ԴԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱՍԷՐՆԵՐՈՒ

5 Յունիս Շաբաթ գիշեր ժամը 9.30էն մինչեւ առաւօտ

Salle des Fêtes, Mairie du VI. (Place St. Sulpice),

վեցերորդ թաղապետութեան շքեղ սրահներուն մէջ

Մերուն անակնկալներով, աւանդական պիւֆէ

Նախապէս գնուած մտից տոմսերու գին՝ 10 ֆր. այր ու կին

Նոյն գիշերը կիշէն՝ 8 ֆր. այր, 5 ֆր. կին

ՕՐ. ՇՈՒՔ ՉԱՏԸՐՃԵԱՆ

ԵՒ

Պ. ԱԶԱՏ ԴԵՐԻՒՆԵԱՆ

ԱՄՈՒՍՆԱՑԱՒ

Փարիզ, 22 Մայիս

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԷՆ ՇԱՄՕՆԻ մարզական խումբը իր հիճելանիւի մրցումը պիտի ունենայ 30 քիլօմէթրի վրայ, կիրակի 30 Մայիս, առտուան ժամը ճիշտ 8,30ին։

Շրջականերէն ով որ կը փափաքի մասնակցիլ, կրնայ գրել Haigazoun Der Haroutunian, au Cantonnement de la Varizelle par Izieux. St. Chamond. (Loire) կամ մեկնումէն քառորդ ժամ առաջ խումբին մասնակցիլ։

ԶԱՔԱՀԱՍ ՈՐԲԵՐՈՒԻ ՄԻՈՒԹեան ընդհ. ժողովը՝ 30 Մայիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2,30 ին, 40, պէլվիլ փողոց, մէթրօ Belleville. Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՀԱԼԷՊ, Գործ.— Ստացանք 100 ֆրանք։ Աւելցուցինք։ Հաշիւներու մանրամասնութիւնները նամակով։

ՍՈՒՏԱՆ, Յ. Մ.— Ստացանք մէկ ևգիպտական ոսկի։ Կը ղրկենք նոր հասցէով։

ՄԱՐՍԷՅԼ, Յ. Ե.— Ստացանք 20 ֆր. կը ղրկուի։

ՊՈՒՏՈ, Գործ.— Ստացանք 76 ֆրանք։

ԼԱ ԿԱՐԻՆ, Ա. Ս.— Ստացանք 20 ֆրանք. նոր հասցէին ղրկուեցաւ։

ԼՂ ԲԻՒ, Ա. Թ.— Ստացանք 20 ֆրանք։

ՍԷՆ ՇԱՄՕՆ, Հ. Կ.— Ստացանք 25 ֆրանք։

ԼԻՈՆ, Գ. Մ.— Ստացանք 25 ֆրանք։

ՇԻՆՅՕ, Ա.ի վարչութեան.— Ստացանք 5 տոլար. ղրկեցինք։

ՄԱՐՍԷՅԼ, Ս. Պ.— Ստացանք 20 ֆրանք. ղրկեցինք։

ԼՍ. ՍԷՅ , Յ. Պ.— Ստացանք 20 ֆրանք։

ԱՏԻՍ ԱՊԱՊԱՍ, Ն. Հ.— Ստացանք 100 ֆրանք։

ՌՈՄԱՆ, Մ. Թ.— Ստացանք 25 ֆրանք. ձեր նախորդ հասցէն տեղեկացուցէք։

ԱՐՅՈՐՎԻԼ, Թ. Ֆ. Մ.— Ստացանք 20 ֆրանք։

ԹՈՒԼՈՒԶ. Ի. Փ.— Ստացանք 20 ֆրանք։

ՄՈՆՖԵՐՄԷՅԼ, Ա. Ն.— Ստացանք 38 ֆրանք։

ՊՈՒԱ ԳՕԼՕՄՊ, Բ. Վ.— Ստացանք 20 ֆրանք։

ԼԱՊԼԿԻԻՏ, Մ. Գ.— Ստացանք 38 ֆրանք։

ՍԷՆ ԼՈՐԱՆ, Հ. Ն.— Ստացանք 20 ֆր.։ Ղրկուեցաւ։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ, Վ. Խ.— Ստացանք 20 ֆրանք։

ԼԻՈՆ, Գ. Պ.— Ստացանք 20 ֆրանք. ղրկեցինք։

ՎԱԼԱՊՐԸ, Վ. Շ.— Ղրկեցէք ձեր ընկերոջ վկայականին նիւթերը։

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի ցրուիչն է Պ. Գեղամ Մերիկեան.— Հասցէ Guégham Tzerikian, Poste Restante, Marseille.

ԼԻՕՆԻ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի և «Մարմարա»ի գործակալն է Յովհաննէս Դերձակեան, 34 Rue Dunoir, Lyon.

ՄԵԾ ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ

Խոհանոցով, Ջուր, կապ, լեկտր.։ Մէթրօ Իթալիէն 4 վայրկեան։ Դիմել՝ Պ. Նշանեանի 221, Rue de Tolbiac (մէթրօ Corvisart).

ԼՕՅՍ ՏԵՍԱԻ

"ՄԱՅԻՍԻ 28,,Ը

Աշխատակցութեամբ Ա. Ա. Յարոնեանի, Ա. Իսահակեանի, Ա. Խատիսեանի, Ռուբէնի, Մ. Վարանդեանի, Ս. Վրացեանի, եւլն.։ Հրատարակութիւն Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջանային Կոմիտէի։ 14 մեծ և փոքր պատկերներով։ Տպագր. Կ. Յ. Ներսէս, Փարիզ, 1926։ Գին 5 ֆրանք։ Կարելի է ստանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունէն։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Բնիկ Մանիսացի Գալուստ Տէր-Ղազարեան կը փնտռէ իր եղբօր՝ Մարգիս Տէր-Ղազարեանի կինը՝ Տիկին Հնազանդ (Կեսարացի) եւ զաւակը՝ Ղազարոս՝ 11 տարեկան, որոնք Իզմիրի աղէտէն վերջ ապրած էն Փիրէա, իսկ յետոյ, մեսաքսի գործարանի մէջ աշխատելու համար գործատու արձանագրուած ու եկած էն Ֆրանսա։ Տեղեկացնել Kaloust Derghagarian, chez Schwobfrères (Tissage) HÉRICOURT (Haute-Saone)։

Երուանդ Մկրտիչեան վանի Ամնօկանց գիւղէն, հօր անուն Մկրտիչ, 23 տարեկան, կամաւորական դունդէն, 1920ին Ամերիկա զացած էր և կը գտնուէր Նիակարա Ֆօլս։ Իմացնել Ղազար Մկրտիչեանին 36 Rue Damesmes, Place d'Italie, Paris (13e)։ Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել։

— Էքսթէրիւօսարէն, Զարշանապաշ Տիկ. Սիրանույշ (Հայրը Տրապիզոնցի) կը փնտռէ եղբայրը Յակոբ Տէր Բարսեղեանը։ Տեղեկացնել Հայկ Քնարեանի 51 Rue Monge Paris (5)։

— Զարուհի Դանիէլեան կը փնտռէ Կարապետ եւ Պաղտասար Կարապետեանները, Ակնոյ Կարուշլա գիւղէն, հօր անունը Տագէս, մօր անունը Հայկանոյշ։ Մարսիլիա ըլլալ կը կարծուին։ Տեղեկացնել Յարութիւնեան Աբրահամի, 14 Bld. de la Pologne, Lancey (Isère).

Ակնոյ Առաքել Վարդեանը կը փնտռէ իր հօրաքրոջ որդին Մկրտիչ Ռափտեանը, բնիկ Զմշկածաղցի, որ 1919ին Հալէպի մէջ տեսնուած է։ Տեղեկացնել, Arakel Vartian, au Chateau de Pin a Couture. (Loire et-Cher), France. *Կը խնդրուի Եգիպտոսի Թերթերէն արտատպել։*

Գրիգոր Հոտոեան կը խնդրէ իրեն հաղորդել հասցէները հետեւեալ հայրենակիցներուն.— Շարխտան Մուրատեան, Յարութիւն Հոտոեան, Յակոբ Հոտոեան, Ղազար Հոտոեան, որոնք Ֆրէզնօ կը գտնուին։ Գրել «Յառաջ»ի հասցէով։

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ

ՀԱՇԱՐԱՆ "ԱՆի,,

67, Rue Monsieur-le-Prince (6)

Métro Odéon կամ St. Michel

ընտանեկան մաքուր, հաճելի եւ առատ կերակուրներ։

Թապլը ա'օթ 4 ֆրանք

Տասը տոմսակով 3.75 ֆր.

Այցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123

(Métro: St. Denis և Réaumur)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

Ջերմամիզուկեան, Փռանկ ա՝տի, արիւնի եւ ժորթայինի հիւանդութեանց։

Բժշկական տարբալուծումներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12։

Ժողովրդական գիներ

ԱՅՑԵԼՈՒ ԼՈՒՄԱՆԿԱՐԻՋ

Օրուան մէջ կամ գիշեր ատեն ընտանեկան, հայրսմանկական, ընկերական հաւաքոյթներու, հանդէսներու եւ այլ խմբական նկարներու համար, իրենց բնակարանին, գործատեղին, գրասենեակին մէջ կամ բացօթեայ լուսանկարելու եւ այս կարգի ամէն աշխատանքներու համար անձամբ կամ երկտողով մը դիմել Լուսանկարիչ *ԳՐԻԳՈՐ ՃՕԼՃԵԱՆի*, 39, Rue Brancion, Paris 15։

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Տ.ՔՔ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵՆՆԵՐ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro: Gare de l'Est Téléphone: N-rd 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵՆՆԵՐ

Սատացած ենք սեզօնի առթիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորանոր կերպասներ։

24, Rue Bergère, Paris (9) թելեֆօն Provence 05-49

ԳՐԱՎԱՃԱՌ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

ՊԱԼԵՆՑ

պատիւ ունի յայտարարել յարգոյ հասարակութեան թէ իր գրատունը հաստատած է փարիզ։

ՃՈխ ՄԹԵՐՔ

ՀԱՑԵՐԷՆ եւ ՓՐԱՆՍԵՐԷՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐՈՒ

Պ. Պ. ՅեղինակներԵւ հրատարակիչներ կրնան իրենց երկերէն մերթ ընդ մերթ կեդրոնացնել իւրաքանչիւր ամիս վաճառուածներուն փոխարժէքը ստանալու պայմանաւ։

Գրատունս լիակատար գրացուցակը մամլոյ տակ է։

Հասցէ P. BALENTZ.

208 bis Rue Lafayette Paris (10e).

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱԿ

ԳԱՐԱԵԱՆ

Tailleur Mignon

5, rue Mignon,

Métro Odeon և St. Michel

Յօսիէֆ Յակոբեանի թատրոնին դէմ։ Գարնան համար պատրաստած է ձոխ մոդերք մը ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու։

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկուններ մինչեւ 8.30։ իսկ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30։

ՏՕՔԹՕՐ

Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՁՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

120, Boulevard de Grenelle

Métro La-Motte Picquet.

Tél. Invalides 31-48

Կ'ընդունի ամէն օր 4—7

կիրակի օրերը 10.30—12

ՀԱՅ ՍԱՓՐԻՋ

ԱՐԱՄ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

3, Rue d'Austerlitz, 3

Métro Gare de Lyon,

Quai de la Rapée և Bastille

Պատիւ ունինք ծանուցանել մեր յարգելի հայրենակիցներուն որ վերոյիշեալ հասցէին, բացած ենք սափրիչի (վարսավիրայ) սրահ մը, արհեստին նորագոյն մեթոտներով։ Մեր մաքուր սպասարկութիւնը եւ մատչելի գիները մեծապէս պիտի գոհացնեն մեր յաճախորդները։

Կանանց եւ փոքրիկներու մազերը կը կտրուին ճաշակաւոր կերպով։ կը ծախուի նաեւ անուշահոտ օճառ եւ այս կարգի զանազան առարկաներ։ Բաց է ամէն առաւօտ ժամը 7էն երեկոյեան 9, բացի երկուշաբթի։

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռ)

Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարձնէ ներքին եւ կանանց վեներական եւ մորթացին փիթի, Անկանջի և կոկորդի հիւանդութիւններ

Téléph. CENTRAL 73-38

Métro: SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ԷՕ՝—10եւ 1,30—8

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՌ ՏՐ. ԼՒՕՆ

6 Petits Hôtels (Bd. Magenta 87) անկիւնը

Տ.ք. ԹԱՓՈՆ, փ. Բ. Հ.։ Tél. Trud. 31-38

ՋԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԵԱՆ նորագոյն բարդութիւններու տրագ բուժում ամէն տառերով։ Լաւագոյն արդիւնքներ։ Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8, կիրակի եւ տօն օրեր 9-12։

ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐ

Նկատի ունենալով ներկայ պայմանները որոշեցինք, որ բացեալ Դ. Վարուժանի հետեւեալ գործերը մեծաքանակ ծախել նշանակուած գներով (կանխիկ).—100 Հայրը Երգը՝ հատը 25 սէնթ. 50 Հին Երգը՝ հատը 30 սէնթ. 3 Հեթանոս Երգեր՝ հատը 2-30 տոլար։ Դիմել.— Ժ. Յ. ԱՒԵՒԵԱՆ, 76 Lexington Ave. New York.

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Ա. ՏԻՎԱՆԵԱՆ

ԻՐԱՒԱԳԷՏ

13. Rue de l'Alma - Lyon

ԳՆՈՒԻՄ եւ ՎԱՃԱՌՈՒԻՄ

Ամէնարժէ կալուածներու, վիլլաներու եւ առեւտրական տուներու։

կազմութիւն քօմանտիթ եւ այլ ընկերութիւններու. դատ հաբեր գործեր։

Իրաւաբանական խորհուրդներ եւ ամէն կարգի դրութիւններ հետասպնդում։

ՍԱԿԱՐԱՆ

25 Մայիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ

Ստերլին,	L. St.	157
Տոլար,	Dollar	31
Մարք (ոսկի)	Mark	7
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	16
Թրք. ոսկի	» or	135
Մէճիտիէ	Médjidié	12
Լեվա 100 հատ	Léva	21
Տրախմի »	Drachme	29
Լիր »	Lire	117
Պելճ. Ֆրանք	» Frc. Belge	30
Ֆրանց. »	Frc. Suisse	30
Լէյ 100 հատ	Ley	1
Չերվոնեց	(10 Roubles or)	132

ԱՐԾԱԹՕՒՊՔ

եգ. Ֆր. ֆոնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.	3450
»	II »	2150
»	III »	1900
Թուրքի երկաթ.	Lots turcs	120

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS

208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

ՅԱՌԱՋԸ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն՝ 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՈՒՄՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՈՒՐԲԱԹ
28
ՄԱՅԻՍ
1926

28 MAI 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 129 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ԽՈՆԱՐՀԵՑԷՔ ԲԻՒՐԱՒՈՐ ԶՈՒԵՐՈՒՆ ԱՌՋԵՒ ՈՐՈՆՑ ԱՐԻՒՆԸ ՅԱՆԳԵՑԱԻ ՄԱՅԻՍ 28ԻՆ.

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՎՃՌԱԿԱՆ ՀԱՐՈՒԱԾԸ

Երկու երեք տարի անդադար խօսելէ, ծրագրելէ և արծարծելէ յետոյ, քէմալական Թուրքիան արդէն իսկ ձեռնարկած է ոչ-Թուրքերը Թրքացնելու գործին:

Եւ ձեռնարկած է հիմնական քաղաքականութեամբ մը, ուղղակի արմատէն:

Մինչև հիմա կողմնակի ձեւեր կը փորձէին, տեսակ մը պաշարողական շարժում, որպէսզի գոհերը չխրտչին: Առանց ատոր ալ փոքրամասնութիւնները որ և է միջոց չունէին դիմադրելու դիւային դաւադրութեան: Լախտի հարուած մը իջած է անոնց գլխուն, Լօզանի խայտառակութենէն ի վեր: Մնաց որ, Էնկիւրի այդ ծաղրանկարին ալ չհանդուրժեց, և երբեմն սողոսկելով, երբեմն սպառնալով հանրագրութիւններ ստորագրել տուաւ փոքրամասնութեանց ներկայացուցիչներուն, Լօզանի շնորհներէն հրաժարելու համար: Այդ բոնի «հրաժարիմք»-ները հրատարակութեան տրուեցան դատական գործավարութեան կողմէ, իբրև թանկագին փաստաթուղթ արտաքին աշխարհին համար, որ շատոնց աճուրդի հանած է իր պատիւն ու ստորագրութիւնը:

Այս դիւանագիտական աշխատանքին զուգընթաց, եւ անկէ շատ առաջ, մկրատը կը բաներ փոքրամասնութեանց իրաւունքներու տետրակին վրայ: Քէմալական իշխանութեան առաջին օրէն իսկ, Թուրքերուն համար այլ եւս չկայ Պատրիարքարան, այլ միայն «Պաշ Փափազլըգ»: Տեղապահի կամ Քաղաքապետի անունները — անձնական, ոչ թէ պաշտօնական — կը յիշուին Պայրամի կամ ուրիշ տօներու առթիւ: Ինչութեան Թաթը մանաւորապէս ինկաւ դպրոցներու վրայ: Ո՛չ Թաղ. Խորհուրդ, ոչ Ուսումն. Խորհուրդ, այլ միայն Մէարիֆ եւ Ոստիկանութիւն: Առնք են տէրն ու տիրականը, ներսէն ու դուրսէն, իրենց Թանկագին աջակից ունենալով բոլոր դպրոցներու մէջ երկուքով-երեքով տեղաւորուած Թուրք ուսուցիչները եւ զանազան քննիչներ, որոնք աւելի շատ կեղեքիչներ եւ լրտեսներ են: Վա՛յ է եկեր այն Թաղականին որ կը համարձակի դասարանէ մը ներս մտնել, Թուրք ուսուցչին ներկայութեանը, պատուհանի մը ապակին կամ վառարանի մը խողովակը քննելու համար...:

Եւ Թաթը կը գործէ տիրաբար, ոչ միայն դասաժամերն ու դասագիրքերը որոշելով, այլ եւ Թուրքերուն վճարելի Թոշակները սահմանելով, եւ օրը օրին զանձելով: Ո՛ր եւ է Թերացում կը յանգի դպրոցին փակման: Եւ օրինակներ ալ պակաս չեն: Թուրք ուսուցիչը պիտի ստանայ ժամը 75 կամ 150 ղրուշ, դպրոցի աստիճանին համաձայն, իսկ ոչ-Թուրքերը միայն Ալեյհին օրհնութիւնը:

Բայց այս վիճակին ալ չգոհացուց Թուրք ազգայնականները, եւ ահաւասիկ վճռական հարուած մը, միանգամ ընդ միշտ վերջ տալու համար փոքրամասնութեանց տադտուկին:

Ինչպէս կը հաղորդեն Պոլսոյ Թերթերը, Ազգ. Մեծ ժողովի ընդհանր

ԱՆՀԵԹԵԹ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌԹԻՒ

(ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑԱՍՏԱՆԵՑԻՆ)

. . . ՔԱՂԱՔ, 6 Մայիս

«Խորհրդային Հայաստան»ը Ապրիլ 25ի համարում, փորձում է «լուսաբանել» Հայաստանում տեղի ունեցած ձերբակալութեանց պատճառները։ Մի փաստ, որ մինչեւ այսօր արտասահմանի բոլշեւիկեան վարձկանները աշխատում էին ժխտել։ Ցոդուածի ոճն ու բովանդակութիւնը ցոյց են տալիս, որ յօդուածագիրը հեռու չէ կանգնած Չեկայից։

Համաձայն յօդուածագրի տեղեկութեանց, ձերբակալուածների ընդհանուր թիւն է 110, որից 40 հոգին մուսավաթականներ, իսկ 70ը դաշնակցականներ։ ԲԱՑԱՌՁԱԿ ՍՈՒՏ։ Ձերբակալուած հայերի թիւը ոչ թէ 70 է, այլ 400ից աւելի։ Որ 70 թիւը շինծու է եւ գիտմամբ պակասցրած, — ապացոյց այն, որ միայն Երեւան քաղաքից ձերբակալուած են 90 հոգի։ Արտասահմանեան մամուլը չէ գրել, թէ Անդրկովկասում ձերբակալուած են 1500 հայեր, այլ ասած է՝ ձերբակալուած են 1500 հոգի (հայեր, վրացիներ եւ Ատրբէջանցիներ), որից մէկ երրորդից աւելին հայաստանում։ Չի կարելի խեղաթիւրել փաստերը, օգտուելով այն բանից, որ Հայաստանի բնակչութիւնը ոչ մի հնարաւորութիւն չունի անձամբ կարդալու ոչ-պոլշեւիկ թերթերը եւ ստուգելու ամէն ինչ։

Եւ ի զուր են «մուսավաթ» թուրքերի ձերբակալութիւնը կապում Դաշնակցութեան «գործունէութեան» հետ։ Թուրքերը ձերբակալել են Դեկտեմբերի առաջին կէսերին, իսկ զանգուածային ձերբակալութիւնները տեղի ունեցել Յունուարին։ Դաշնակցութիւնը բնաւ կապ չէր կարող ունենալ ձերբակալուած թուրքերի հետ, որովհետեւ նրանց մէկ մասը բռնուած էր որպէս մաքսանենգ, իսկ մէկ մասն էլ որպէս քէմալական գործակալներ, Ընգրկովկաս գէնք փոխադրելու ամբաստանութեամբ։ Ի՞նչ է, վախենո՞մ էք խոկութիւնը հրատարակելուց . . .

Ինչո՞ւմն են մեղադրում Հայ Յեղ. Դաշնակցութեանը.— Առաջին՝ իբր թէ նա հետապնդում է ահաբեկչական եւ աւազակային գործեր. երկրորդ՝ խանգարում է խորհրդային աշխատանքները եւ երրորդ՝ կապ պահպանելով մուսավաթականների հետ, միեւնոյն ժամանակ ազգային ատելութիւն է սերմանում ժողովուրդների մէջ։

Հ. Յ. Դ. 10րդ ընդհ. ժողովը մի յայտարարութեամբ պարզել է իր քաղաքական ուղեգիծը, որից ամէն մէկ անաչառ ու ազնիւ Հայ կարող է եզրակացնել, որ այդ կուսակցութիւնը չի խանգարելու Հայաստանի շինարար աշխատանքն եւ խուսափելու է ցուցական քայլերից, միեւնոյն ժամանակ պայքարելով իր գաղափարների յաղթանակի համար։ Ոչ միայն ժողովից յետոյ, այլ եւ խորհրդային իշխանութեան հինգ տարուայ գոյութեան ընթացքում, Դաշնակցութիւնը հաւատարիմ է մնացել իր որոշումներին։

Ինչ վերաբերում է Դաշնակցութեան երկրում գոյութիւն ունենալուն, այդ չգիտէինք մենք. իսկ եթէ այնտեղ կազմակերպութիւն կայ, ապա դա ցոյց է տալիս, որ խորհրդային իշխանութիւնն արտաքին ու ներքին այնպիսի սխալ քաղաքականութիւն է վարում, որ հակառակորդ կուսակցութիւնների քարոզները ատ հող են գտնում ժողովրդի մէջ։ Այդ ի՞նչպէս է, որ նոյնիսկ «անլեգալ» գրականութիւն է տարածւում. ինչպէ՞ս է, որ խորհրդային այս «փառաւոր» կարգերի տակ ապրող «երջանիկ» ժողովուրդը բոյկոտի չի ենթարկում այդ «անլեգալ գրականութիւնը»։

Ապա ուրեմն, եթէ երկրում գոյութիւն ունի Դաշնակցութիւնը, կը նշանակէ խորհրդային կարգերն ու սխալ քաղաքական ուղին է եղել նրա ծնունդի պատճառը։ Եւ եթէ այդ այդպէս է, ապա ինքնածին կազմակերպութիւնը կը գործէ իրեն շրջապատող պայմանների համաձայն եւ կարիք չի զգայ արտասահմանեան հրահանգների։ կարծեմ ծրնեւը շատ էր հեռու, որպէս զի վրացական ապստամբութեան ժամանակ, հրահանգէր չմասնակցել շարժմանը։ Ինչ եւ իցէ, մեզ համար պարզւում է, որ Դաշնակցութիւնը երկրում չէ մեռել. այն ինչ կարծում էինք, որ նա վաղուց արդէն հաշուե յարդարի է ենթարկուած։ Ընորհակալութիւն յօդուածագրին այս տեղեկութեան համար։

Չափազանց ծիծաղելի է ասել, որ Դաշնակցութիւնը իր գործունէութիւնն արտայայտել է մի ինչ որ Գիւղխորհրդի քարտուղարի ահաբեկելով։ Էլ մարդ չկա՞ր, որ խուշտանին չէզոքացնելով պէտք է հարուած հասցնէին խորհրդային իշխանութեանը։ Այդ խեղճ քարտուղարի սպանութիւնը պէտք է համարել մէկն այն համաճարակային գործերից որն ընդգրկել է ողջ խորհրդային միութիւնը 1924 թուից սկսած, որին զոհ գնացին հազարաւոր քարտուղարներ, նախագահներ ու թղթակիցներ։ Այդ սպանութիւնները ոչ թէ հակաբոլշեւիկ կազմակերպութիւնների գործերն են, այլ ժողովրդի ինքնադատաստանի։

Ինչ վերաբերում է Կրմենանցի դէմ կազմակերպած մահափորձին, Դէ ԻՐԵՆՑ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏՆԵՐԻ ԳՈՐԾՆ է, նման երեք տարի առաջ տեղի ունեցած այն թուրք կոմիսարի սպանութեան, որի դատավարութիւնն այնքան աղմուկ հանեց ու ծայրերն էլ հասան մինչեւ Զանգեզուրի կոմիսար թավալեանին։ Կրմենանցը սպստամբութեան շրջանին շահել էր մի շարք կոմունիստներու անձնական թշնամանքը եւ եթէ ճիշտ է մահափորձի լուրը, ապա դա անձնական հողի վրայ է կատարուած։ Ինչպէս երեւում է Կրմենանցին չի փրկել նաեւ «Դաշնակցական ահաբեկչական գործելակերպը դիմակազերծ» անելը։

Գալով քիւրտ Ղազօին որ խուսափելով կուսակցութեան դատաստանից փախել է Հայաստան եւ ապաստան գտել խորհրդային իշխանութեան թեւերի տակ, դա դեռ չի նշանակում, որ Դաշնակցութիւնը կոմունիստների նման ընդունակ է միջոցների մէջ խորութիւն չդնել եւ օգտագործել ամէն մէկ աւազակի։

Չափազանց հետաքրքիր է իմանալ, այդ ե՞րբ եւ ինչ նպատակով է Դաշնակցութիւնը կապ պահպանել աւազակների հետ։ Եւ եթէ կապ է ունեցել, ապա ինչպէս է, որ նրանց չի օգտագործել իր տէրրորիստական ու այլ գործերի համար. չէ՞ որ այս աւազակները իշխանութիւնից խուսափած դժգոհ տարրեր են, լեցուած բուռն վրէժխնդրութեամբ, եւ շատ դիւրին կը նրանց կոյր գործիք դարձնել։ Եթէ այդ են փաստերը, ապա զուր էք բաց դռները թակում։ Ասենք վրդովելու պէտք չկայ, որովհետեւ բոլշեւիկների սիստէմն է մտսսաներից ճշմարտութիւնը ծածկելու համար ճիգ ու ջանք գործ դնել, հակառակորդին վարկաբեկելու։

Ինչո՞ւ «Խ. Հայաստան», խօսելով ինչ որ կապերի մասին, շարունակ Հոլովում ու շեշտում է Թուրքերի անունը։ Մինէ՞ մտքոհասական նպատակով չի՞ արւում այդ եւ գրգռութիւններով չի սերմանում ազգային ատելութիւն, որ վերջն էլ իր վրայից ձգելով, վերագրի Դաշնակցութեանը։ Մենք բնաւ չենք թաքցրել, որ մեր հարեւան վրացիների ու մի ուրիշների ազատագրումը համարում ենք մեր ազատութեան նը եւ ամէն ջանք ի գործ ենք դնում վերացնելու այն խոչընդոտները, որոնք ժառանգութիւն են մնացել ցարից ու 1918-20 թուականներից. բայց բնաւ բոլշեւիկներից նման հետեւում Գալիցինոդաշկովեան քաղաքականութեան իշխանութիւնը պահելու նպատակով։ Այսօրուայ վրացական ապստամբութեան ձնշման ձեր բանեցրած ձեւերը ազգային ատելութեան ուժգին պատճառներ են հանդիսանում։ Դրան ապացոյց, որ վրացի ժողովուրդն այսօր, քան երբ եւ իցէ մեր պատմութեան մէջ, աւելի է ատում Հային։ Իսկ որ բոլշեւիկեան ազգային քաղաքականութիւնն աւելի քան սխալ է, բնական է յիշել այն բողոքները, որոնք արտեցին Ազրբիջանի ու Ւքրաստանի ներկայացուցիչների կողմից, Վրաստանի կոմկուսի վերջին համագումարում։ Մի կողմ թողնելով բազմիցս անգամ գրուած միւս փաստերը, կարող ենք յօդուածագրի ուշադրութիւնը հրաւիրել նաեւ Ս. Խ. Ֆ. Մ. ի կենդգործկոմի ապրիլեան նստաշրջանում Լարինի արտասանած ճառի վրայ։

«Դաշնակցութիւնը խանգարում է գիւղմիասհարկի գանձումը եւ չքաւորների կազմակերպումը»։ Զգիտեմ, յօդուածագիրը ապո՞ւշ է, թէ սուտ յիմար. գուցէ «Խորհրդային Հայաստան»ի ընթերցողներին է յիմարների տեղ դնում...։ «Խորհրդային Հայաստանի» նրբին համարում ոմն X աոաջարկում է «Ագիտ-պրոպ»ի աշխատանքների (կուսակցական քարոզչութիւն) առանգքը դարձնել XIV-րդ համագումարի ուսումնասիրութիւնը։ Անքննելի առաջարկ։ Գոնէ այդ դէպքում թշուառական չէկիստները նման յիմարութիւն դուրս չեն տայ։ Իսկ եթէ ուսումնասիրեն համագումարի աշխատանքները, կը տեսնեն որ գիւղմիասհարկի գանձման անյաջողութիւնը եւ չքաւորների դժգոհութեան մեղքը ամենեւին Դաշնակցութեանը չէ։ Համագումարում պարզուեց, որ սխալը XIV-րդ կուսակցական համագումարին էր, որովհետեւ երեսները գիւղ դարձնելով փլիրտի բռնեցին կուլակների հետ, աչքաթող անելով աղքատ գիւղացուն եւ մոռացութեան մատնելով բանուորին. իսկ գիւղմիասհարկի անկատն մնացքը, հետեւանք է ժողովրդի մէջ զգալի կերպով արթնացած քաղաքական գործունէութեան։ Վատ չէր լինի, եթէ մեր դատաստաղ ուսումնասիրէր նաեւ նէպի հետեւանքները։

Յօդուածագիրը անհեթեթութիւնների շարանը վերջացնում է Սահակ Թորոսեանի դիմումով։ Դարձեալ ծիծաղելի դրութիւն։ Ինչպէս երեւում է, կոմկուսը դեռ

ՄԱՏՆԻՉՆԵՐԸ ԿԸ ԽԱՅՏԱՌԱԿՈՒԻՆ

ՋՈՀԵՐԸ ԱՋԱՏ ԱՐՁԱԿՈՒԱԾ

Մատնիչները դիմակազերծ կ'ըլլան.— Նախարարութեան պաշտօնական գեկոյցը.— Չօկերու եւ պետական կարմիր խաչերու սեւ դերը.—

(ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ)

Աթէնք, 18 Մայիս

Մատնութեամբ ձերբակալուած Հայրենակիցները 25 օրուան բանտարկութենէ յետոյ, ազատ արձակուեցան Մայիս 14ին, նախարարական հրամանով մը, որ հրատարակուեցաւ բոլոր լուսնաբերին թերթերուն մէջ։

Առաջին օրէն իսկ այսօրուան վախճանի մասին ոչ մէկ կասկած ունէինք. Հակառակ անոր որ, Մագլըմեան եւ պոլսէն եկած վատահամբաւ խմբագիրը, անդադար թոյն ու ատելութիւն կը սերմանէին գաղութին մէջ։

Նախապէս մաքսանենգ վարչութեան քանի մը անդամները, գործակցաբար քանի մը չէզոք Հայրենակիցներու, ուղեցին դիմումներ կատարել՝ ի նպաստ բանտարկեալներուն։ Մինչդոյն ատեն պիտի պարադրէին Մագլըմեանը ետ առնել իր «ժուռնալ»ը։ Մեր շաղորթ խմբագիրը փութաց ծիծաղելի դիրքի մը մատնել այս նախաձեռնարկները, ամբաստգործներու պաշտպան ներկայացնելով զանոնք։ Ցետոյ, հրապարակաւ սպառնալիքներ արտայայտեց չէզոքներէ կազմուած յանձնախումբին, թելադրելով փոխանակ ձերբակալուածներու պաշտպանութեան աշխատելու, անոնց անպայման պատժուելուն նախաձեռնարկ ըլլալ։ Նոյն իսկ սպառնաց իր կուսակցական ընկերոջ, եւ ձեռք ձեռքի տուած խաչագող Թորգոմի կը շարունակէր անդադար դիմումներ ընել նախարարութեան, 21 բանտարկեալներուն ազատը պահանջելով։

Միւս կողմէ, պետական կարմիր խաչն եւ Հօկերը գործիք գարձուցին Մեղնոլորտը պղտորելու։ Ապացուցուած է որ Հօկերն ու պետական կարմիր Խաչերը իրենց ստորագրութիւններով եւ կնիքներով ամբաստանագրեր ղրկած են նախարարութեան, պահանջելով բանտարկեալներուն անպայման ազատը։

Եւ սակայն արդարութիւնը յաղթեց։

Հակառակորդներուն դիմաց, կային զոհերուն համար աշխատող այնպիսի անձեր, որոնք սիրայօժար արամադրեցին իրենց աջակցութիւնը։

Նախկին հեղինէն նախարարներ եւ երեսփոխաններ, յոյն լրագրապետեր, բարձրաստիճան դիւանականներ եւ վերջապէս տակաւին շատ մը Հայտնի յոյն անձնաւորութիւններ, որոնք մօտէն ծանօթ էին «Նոր Օր»ի եւ անոր շուրջ հանգրուանած մտաւորականութեան գաղափարներուն, աշխատեցան ձեռք չէ քաշել ինքնախաբէութիւններից ու գաւեշտներից։ կարծէք թէ Հայ ժողովրդի քաղաքական չափանիշը Ս. Թորոսեանն է. իսկ Դաշնակցութեան ոգեւորութեան աղբիւրը ոչ թէ ժողովուրդը, այլ նոյն Թորոսեանները։ Չէկան ու Թորոսեանը որքան ուզում են թող իրար խաբեն ու աչքակապուկ խաղան. բայց բնաւ յաւակնութիւն չունենան նաեւ մեզ խաբելու։

Եւ քանի որ մեր ընկերները Չէկայի ու բանտի նկուղներում են տառապում, մենք ոչ ոքի չենք կարող հաւատալ։

Վայր ի վերոյ փաստերն ապացուցանելու համար, անհրաժեշտ է հրապարակային դատավարութիւն. մի բան, որից ամենից շատ սարսափում են կարմիր բռնակալները։

Ս.

ՔԻՒՐՏԵՐՈՒ ԱՔՍՈՐԸ

Այսրնէն գրուած անհատական նամակէ մը կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Երկու ամիս առաջ Ճամբայ Հանուելով, անլուր չարչարանքներ կրելէ յետոյ, պոլսոյ գծով հոս հասան բազմաթիւ ծանօթ քիւրտ ու Թուրք գերեզիներ։ Ասոնք գաւառները պիտի ցրուեն եւ կը յուսան թէ իրենց ընտանիքներն ալ պիտի բերեն։

Ցիշեմ քանի մը երեւելիներու անունները.—

ԹՈՒՐՔ.— Օսնակցի Հաճի Ցետէ, Հոզասցի ԱՀմէտ պէկ Զատէ Հիւսէին եւ Մէհմէտ, Ռիշտի պէկ Զատէ ԱՀմէտ պէկեր, Գասապացի Խամայիլ Չաւուշ օղլու Շաքիր, պէլէտիէ Իէյիպի Ցէյնէկճի օղլի Խուսուֆ եւ Ցուրսուն էֆէնտիները։

ՔԻՒՐՑ.— Գեաժըքան գեղացի Ուլաշ Օղլու Մուսթաֆա եւ Իզէթ, Մուրսումցի Միրվէիս զատէ Գաբաման, Ուզուն Մաշաթցի Հաճի Ցէրվիշ օղլու Մահմուտ եւ Խութաթ Ալիրէթէն Հաճի Ռէսուլ օղլու Մէհմէտ Ալիր էֆէնտիները։

«Մենք ալ Հայերու վիճակին ենկանք», կ'ըսէ նամակագիրը։

ԹԱՏՐՈՆ

«ՍՈՒՏԸ», Ղ. ՄԵԼՈՅԵԱՆԻ

Մարթա՝ աւելի արուեստագէտին քան արուեստին սիրտ տարուած, լքեր է Հօր տունը, կ'ուզէ նակցելու համար աղքատ նկարիչ մը՝ Ռուբէն Պօղոսեանի Հետ։ Ան անձնուիրացման իր ամբողջ կորովով, սիրուած էակին Հանդէպ կը բաւէ որ իր «Մարդը» լայնորէն Հետապնդէ արուեստագէտի իր ուրախութիւնը, ապրելու իր նպատակը եւ իր փառքի պսակներ քանի մը թերթ թափթփէ անոր գլխուն։

Երիտասարդ նկարչին ջանքերը սակայն, չեն գնահատուիր, անոր նկարները չեն ծախուիր, բայց կինը երբ սիրէ, աւելի յամառ տոկուն է յոյսի մէջ, քան թէ արդը։ Կը տքնի անդուլ, գիշերը կը խառնէ ցերեկին ու տունը՝ ԼՈՒՍ իսկ աղքատ, կ'ապրեցնէ։

Իսկ Պ. Սիմօն՝ Մարթայ Հայրը, որ շուկայի ակնոցով կը դիտէ արուեստ ու արուեստագէտ, չի կրնար նշմարել իր աղջկան անձնուիրացումը. կասկածներ ունի անոր պարկեշտութեան մասին Մարթա, իբր իր գործատիրոջ գրագրուհին, գլուխ գլխի ձամբուած է անոր Հետ. ինկած է անոր գիտցուիր. բայց ենթադրութիւն մը կը բաւէ որ, Սիմօն անկումին պատասխանատու բռնէ այրը եւ իր աղջկան առաջարկէ լքել զայն։

Իսկ Պօղոսն որ իր կնոջ վատակը կը կրծէ համր տառապանքով, անոր բացակայութեան թաց քին մատնուած է անվթեւեան. կինը՝ կասկած կը նկրտի իրեն։ Ներքին խուլ գրգռութիւն մը կ'արգիլէ զինքը աշխատիլ իր կնոջմէն լքում կը պատրաստէ որպէսզի տառապանքին մէջ կարենայ գտնել իր տպաւորին ուժը։ Այր ու կին են, սակայն, որ սկսած են իրարմէ կասկածիլ։ կարելի մը առաջարկը միասին կաղնիին համար, կը բաւէ որ անոնք իրարու Հետ գառնութիւններ փոխանակեն։ Ու կաղանդի սեղանի շուրջ, Մարթայի խորթ մօր «Ընտան բաց» ակնարկութիւններէն այր եւ կնոջ կը պարտադրեն փախադարձ կծու բացատրութիւններ Պօղոսի՝ ճշմարտութիւնը կը Հանդէպ ու երբ կինը կը տովանի . . .

Կը կարծես թէ մինչեւ այն տեւող «Սուտ»ն է որ յանկարծ կը պարզուի կարճ ու թունդ վանդ մը մէջ։ Բայց ոչ. «Սուտը» իր խստասրտութիւնն իսկ է։ Ոչ Հոգ, փորձ մըն է, խայծ մը կան սրտին կորզելու անոր թաքուն տագնապը, գուրս քաշելու առնկան ներքին ճշմարտութիւնը, տեսանելի մարդը։ Ու պահ մը կ'ուզես հաւատալ թէ, մի գուցէ Հեղինակը տարուած ըլլայ մադրելու Հոգեկան չոր բարդութիւն մը, ինչպէս կը տեսնուի քանի մը տարիէ ի վեր ֆրանսական վրայ, ֆրէօյտի յայտնութիւնները ազդին։ Մինչեւ Հոգ, պարզապէս Հոգեկան դրութիւն մըն է որ կազմէ խաղին առանցքը, այլեւս ոչ թէ կասկածը իր ելեւէջներով թէ դառն ու շօշափելի սառութիւն մը, այլ փոխադարձ վստահութեան խախտումը, մինչեւ այրը, առնուած վերջապէս քնոջ յորդորներէն ու յանդիմանութիւններէն, առնէ քալէ։

Սուտը, ուրեմն, որուն նպատակը թաց հետքերուն կ'անդրադառնայ վերջին արարին միայն, լուռ անուրացումն է կնոջ որ, յուսապրելու համար իր արտիստը, կը զրկէ ինքզինքը, կը խնայէ ու գաղտի գնել կուտայ Պօղոսիի դրամները, զորս կը ճմռթկէ ...

ԴԻՄՈՆՈՒՄՈՆՎԱԾ ՀԳՈ

ՅՈՍԵՖ ՍԵՄՊՈՒՆ

(ՀԱՏՈՒԿՈՒԹՅՈՒՆ ՄԸ ՀՈՍԵՖ ՍԵՄՊՈՒՆԻՆ)

IX

— Ինչո՞ւ չես ուզեր, որ ես ալ գամ քեզի հետ։ Ես ալ կ'ուզեմ ազատիլ այս դժոխքէն։ Ես ալ կ'ուզեմ ապրիլ ազատ մարդու պէս։ Ես ալ կ'ուզեմ ունենալ ընտանիք, տուն, կին, զաւակներ։ Ես ալ կ'ուզեմ ունենալ ընկերներ, որոնց հետ կրնամ խօսիլ, ծիծաղիլ, զրուցել։ Ես ալ կ'ուզեմ ունենալ գիրք մը, որ կարդամ, թերթ մը, որ թերթեմ։ Ես ալ կ'ուզեմ ունենալ ժամանակ մը, որ կարենամ մտածել, ինչ որ ուզեմ։ Ես ալ կ'ուզեմ ունենալ ժամանակ մը, որ կարենամ ապրիլ

կաւին պատասխան չեն ստացած, պիտի սպասեն։ Անոնք կրնան գործարան ներկայանալ նոյնիսկ սովորական ժամերէն վերջը, անմիջապէս որ ստանան իրենց մուտքի տոմսը։

∴ Յարման գործարանը վճռապէս մերժած ըլլալով յաւելումը, գործադուլը կը շարունակուի։

Զօր. Փեթլիւրայի սպանութիւնը

Երեքշաբթի օր Սէն Միշէլի պողոտային եւ Ռասին փողոցին անկիւնը սպաննուեցաւ Զօր. Փեթլիւրա, Ուկրայոյի հանրապետութեան նախկին նախագահը։ Զօրավարը, որ պոլշեւիկներուն դէմ կռուելէ յետոյ, աքսորուած էր իր հայրենիքէն, իբրեւ ազգայնական, փարիզ կը բնակէր 1925 Մարտէն ի վեր։ Երեքշաբթի ժամը 2ին ճաշարանէն ելած աեն, երբ փողոցին անկիւնը կը դառնար, մէկը եռեւէն կանչեց. «Պան Փեթլիւրա, Պան Փեթլիւրա (Պան Տէր)» նախկին նախագահը ետին դարձաւ և կեցաւ։ Կանչողը, որ Սամուէլ Շվարցպար անուն ռուս հրեայ մըն էր, դիմացը կանգնեցաւ եւ ատրճանակը ուղղելով պօռաց. «Պաշտպանէ կաշիտ, սրիկա՛յ»։ Եւ չորս գնդակ մէկէն արձակեց։ Զօրավարը գետին փռուեցաւ։ Շվարցպար վրան ծռեցաւ եւ երեք գնդակ եւս արձակեց։ Յետոյ, բոլորովին պաղարիւն, պատին կրթնեցաւ, վիրաւորին մօտ, եւ հասնող ոստիկանին յանձնեց ատրճանակը, ըսելով. «Ձերբակալեցէք զիս, բայց ես վրէժս լուծեցի»։ Փեթլիւրա հիւանդանոց փոխադրուեցաւ, բայց անմիջապէս մեռաւ։

Սպանիչը հարցաքննուելով, յայտարարեց թէ երբեք չի զղջար եւ թէ գիտակցութեամբ կատարած է իր գործը։ Յետոյ, ուկրայնական յեղափոխութեան կարգ մը ղրուագները պատմելով, յայտարարեց թէ իր դաւանակիցներուն վրէժը լուծեց։ Շվարցպար համոզուած է թէ Փեթլիւրան է որ 1917ին հրամայած է հազարաւոր (ինք կ'ըսէ 100.000) Հրեաներու ջարդը։ Աւելցուց թէ ռուսական թերթի մը մէջ կարդացած ըլլալով որ զօրավարը Փարիզ կը գտնուի, լուսանկարը գտած եւ երդում ըրած էր վրէժ լուծել։ Ուստի ատրճանակ մը գնելով սկսաւ հետապնդել։ Տասնըհինգ օր առաջ հանդիպած էր, բայց զօրավարին կինը եւ աղջիկը միասին ըլլալով, չէր ուզած գանոնք ալ սպաննել։ Առաջին անգամ էր որ առանձին կը գտնէր։

Շվարցպար ծնած է 1888ին, եւ ֆրանսական հպատակ դարձած, կռուած ըլլալով ֆրանսական բանակին մէջ։ Թոքէն վիրաւորուած է գերմանական գնդակէ մը։ Ժամագործի խանութ մը ունի։ Շատ անուշ եւ աշխատասէր մարդ է, ոչ կը խմէ, ոչ կը ծխէ։ Կինը հարցաքննուելով, յայտարարեց թէ երբեք բան մը չէր յայտնած իր մտադրութեան մասին, միայն յաճախ կը մրմռար. «Ինչ՞ղ Հրեաներ. միշտ զոհ կ'երթան»։

Զօր. Փեթլիւրա ծնած է 1882ին։ Ուսման շրջանին արտաքսուած է իբրեւ յեղափոխական։ 1905ին օրագրող էր Մոսկուայի մէջ. եւ Ուկրանիոյ իրաւունքները կը պաշտպաներ։ Յետոյ հաշուակալ եղաւ եւ յարեցաւ Սոցիալ-դեմոկրատ կուսակցութեան։ 1917ի յեղափոխութեան առեն մասնակցեցաւ Քիեվի ուկրանական գունդերու կազմութեան եւ պատերազմական նախարար եղաւ։ Յետոյ ապստամբութիւն մը սարքեց եւ Քիեվ մտնելով, իշխանութիւնը ձեռք առաւ։ Թէ պոլշեւիկները եւ թէ Զօր. Տէնիքին կը հետապնդէին զինքը, որով կաւիցիա ապաստանեցաւ։ 1921ին, ռուսեւլեհ պատերազմին, միացաւ լեհական բանակին եւ Քիեվ մտաւ։ Երբ հաշտութիւն կնքուեցաւ, Լեհերը ցրուեցին իր զօրքը եւ սահմանէն դուրս հանեցին զինքը։

Ազատականներուն պարտկտումը

Լուրջ պայքար մը բացուած է Անգլիոյ ազատական վարիչներուն միջեւ։ Լորտ Ասքուիթ, կուսակցութեան պաշտօնական պետը, նամակ մը գրելով Լօյտ Ճօրճի, ցաւ յայտնած է իր բռնած ընթացքին և հրատարակած յօդուածներուն համար։ Լօյտ Ճօրճ երկու երեք օր մտածելէ յետոյ, երկար պատասխան մը գրեց, պաշտպանելով իր ընթացքը ընդհ. գործադուլին առեն։ Խնդիրը այնպիսի ձեւ առած է որ, կամ Ասքուիթ պիտի հեռանայ կամ Լօյտ Ճօրճ։ Կը հաւաստեն թէ նախկին վարչապետը պիտի մերժէ համակերպիլ արտաքսման. բայց պիտի անցնի արմատականներուն թեւին գլուխը և թերեւս աշխատաւորականներուն մօտենայ, ոչ թէ ձուլուելու, այլ գործակցելու համար։ Մանաւորապէս ուժ պիտի տայ հանքային տագնապը լուծելու աշխատաւորական ըմբռնումով։ Ունի նաեւ հողերու ազգայնացման ծրագիր մը։

Անգլիա եւ Թուրքիա բարեկամ...

Սըր Լիւնսէյ, Պոլսոյ անգլիական դեսպանը, տեսակցութեան մը միջոցին հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ «Ճիմհուրիէթ» թերթին.— «Թէ Անգլիա և թէ Միջազգք պատրաստ են ամէն ապահովութիւն տալու Թուրքիոյ՝ Մուսուլի կողմէն, կը բաւէ որ բանաւոր առաջարկներ ըլլան։ Առասպել է կարծել թէ Անգլիա կ'ուզէ դէպի հիւսիս յառաջանալ, Իրագի մէջ ոտք դնելէ յետոյ։ Կրնամ բացարձակապէս ապահովել ձեզ թէ իմ կառավարութիւնը մտքէ չանցներ մէկ մատնաչափ իսկ յառաջանալ գծուելիք սահմանէն անդին։ Հանրապետական Թուրքիան կրնայ երկու բարձի վրայ քնանալ, անմիջապէս որ կարգադրուի Մուսուլի խնդիրը։ Այս սահմանավէճի կարգադրութենէն յետոյ, Անգլիան այլեւս որ և է վէճի առիթ չպիտի ունենայ Թուրք հանրապետութեան հետ, և թերեւս երկկուան թշնամութեան տեղ, յառաջ պիտի գայ բարեկամական յարաբերութեանց շրջան մը։ Այն առեն պիտի վերադառնանք այն կացութեան որ կը տիրէր երկու պետութեանց միջեւ, անցեալ դարու երկրորդ կիսուն։»

Ռուսաերկրի առեւտուրը

Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ՝ Ռուսերուն կողմէ Թրքական ապրանքներուն դէմ ձեռք առնուած միջոցներուն պատճառաւ, առեւտրական դաշնագրի բանակցութիւնները յետաձգուած են։

Ըսուեցաւ թէ Օռէնպուրկի մաքսատան մէջ դիզուած Թրքական ապրանքներու ցամաքահանումը արտօնուած է։ Ընդհակառակը, կարգ մը վաճառականներու եկած հեռագիրները կը հաղորդեն թէ, ապրանքները տակաւին մաքսատան մէջ կը մնան։

Ռուսերը հաղորդած են թէ, Ռուսիա ղրկուած լեմոննե-

րու իւրաքանչիւր մնտուկը կրնայ ինը ոսկիի ծախուիլ, մինչդեռ մնտուկ գլուխ ինը ոսկի մաքս կը պահանջուի։ Միւս կողմէ երկար ժամանակէ ի վեր մաքսատան մէջ մնացած ապրանքները փտելու վրայ են։ Սորհրդային առեւտրական ներկայացուցիչ Եուրիէֆ, այս խնդրով զբաղելու համար Պոլիս եկած է։ Լենկիւրի գտնուած միջոցին յայտարարած էր թէ, Թուրք վաճառականները առանց առեւտրական ներկայացուցչութեան «վիզէ»ն ստանալու ապրանք ղրկած են, եւ այս պատճառաւ ռուսական իշխանութիւնները արտօնած չեն Թրքական ապրանքներու ցամաք հանուիլը։

Մինչդեռ Մոսկուայէն հրաման ստանալու համար, կարգ մը Թուրք վաճառականներէ 25 ոսկի հեռագրի վարձք առնուած է։

Դրամահեւեզներ դատապարտուած

Չորեքշաբթի օր վերջացաւ Փեշթայի մէջ բացուած դատը՝ ֆրանսական հազարնոց ֆրանքներու կեղծարարութեան առթիւ։ Գլխաւոր ամբաստանեալներէն իշխան Վինտիշկրաց և Փեշթայի ոստիկանութեան տեսուչ Նատօսի դատապարտուեցան չորսական տարի տաժանակիր աշխատանքի և տասը միլիոն կուրօն տուգանքի։ Աղատուելէ յետոյ երեք տարի պիտի զրկուին հանրային պաշտօնէ և նոյնքան ժամանակ ալ ամէն քաղաքական իրաւունքէ։ Ուրիշ երկու հոգի դատապարտուեցան մէկ տարի բանտարկութեան և երկու միլիոն կուրօն տուգանքի։ Կէսի՝ երկու տարի տաժանակիր աշխատանքի և երկու միլիոն կուրօն տուգանքի եւն։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՅՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՎԱՂԸ ՇԱԲԱԹ, 29 ՄԱՅԻՍ, ԻՐԻԿՈՒԱՆ ԺԱՄԸ ՃԻՇ 9ԻՆ

Sociétés Savantesի մեծ սրահին մէջ 8, Rue Danton, մէթրօ Odéon

ԸՍԽՍԻՆ Ա. ԽԱՏԻՍԵԱՆ, Ա. ՉԱՄԱԼԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍ. ՃՈՒՆ ԲԱԺԻՆ ԵՒ ՅԱՆՑԱՒՈՐ ԵՐԳԱՀԱՒՈՒՄԲ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԻԼԻՈ

Մայիս 30, կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, Սինէմա Թափի վէոի մէջ։ Հրաւիրուած են հայ քաղաքական, ազգային եւ հայրենակցական միութիւնները։ Պիտի բանախօսեն Ս. ՎՐԱՅԵԱՆ, ՀԱՅԿ ՍԻՐԼԻՆԿԻՒԼԵԱՆ։ Սիրայօժար մասնակցութեամբ «Քնար» ֆանֆառի։

ՎԻԵՆ (ԻԶՄԻՐ)

Պիտի տօնուի Մայիս 30ի կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 8.30ին, Սինէմա Սէն Լուի մէջ։ Երգեր, արտասանութիւններ, բանախօսութիւն եւն.։

ՎԱԼԱՆՍ՝ Շաբաթ իրիկուն, Բանախօս՝ Արմէն Սասունի։

ԼԱՆՍԻՑ

Մայիս 30ի. կիրակի իրիկուն, Սինէմա Սէն ժէռմէնի կից սրահը։ Երգեր, արտասանութիւններ, բանախօսութիւն եւլն։

ԼԻՕ՝, ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ, ՍԷՆԹ-ԷԹԻԷՆ.— Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ։

ՊՐԻՄՈՒԼ (ՊԵԼԺԻՈՒ)

Շաբաթ գիշեր 29 Մայիս։ Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ։

Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ պատիւ ունի յայտնելու որ Հայաստանի Անկախութեան Ութերորդ տարեդարձին առիթով սովորական ընդունելութիւնները տեղի պիտի ունենան վաղը Ուրբաթ, Մայիսի 28ին, Կ. Ե. ժամը 4ին, Պատուիրակութեան պաշտօնատեղին մէջ, 71, Avenue Kléber. (կնիք)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ Երեքակոմիտէի ընկերական ժողովը յառաջիկայ կիրակի 30 Մայիս, Բաֆէ Նուվօ Մանթրի սրահին մէջ, 7 Փլաս տիւ Փոն։ Ճիշտ ժամը 9ին։

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆի մարզական խումբը իր հեծելանիւի մրցումը պիտի ունենայ 30 քիլօմէթրի վրայ, կիրակի 30 Մայիս, առտուան ժամը ճիշտ 8,30ին։

Շրջականերէն ով որ կը փափաքի մասնակցիլ, կրնայ գրել Haigazoun Der Haroutunian, au Cantonnement de la Varizelle par Izieux. St. Chamond. (Loire) կամ մեկնումէն քառորդ ժամ առաջ խումբին մասնակցիլ։

ՋԱՓԱՇԱՒ ՈՐԲԵՐՈՒԻ միութեան ընդհ. ժողովը՝ 30 Մայիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2,30 ին, 40, պէլվիլ փողոց, մէթրօ Belleville. Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԼԻՕՆԻ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի և «Մարմարա»ի գործակալն է Յովհաննէս Դերձակեան, 34 Rue Dunoir, Lyon.

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի ցրուիչն է Պ. Գեղամ Ծերիկեան.— Հասցէ Guégham Tzerikian, Poste Restante, Marseille.

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

— Կը փնտռուին Սիպուհ եւ Տիգրան Աբիկեան, բնիկ Առաջնացի, մինչեւ 1915 Մեծսին էին։ Այժմ կը կարծուին Միջագետքի կողմերը ըլլալ։ Տեղեկացնել M. Arshag Apikian. 12, Rue Chanoinesse, Paris (4)։ *Առաջին լուր տուողին 500 ֆրանք պարգեւ։*

Բնիկ Մանիսացի Գալուստ Տէր-Ղազարեան կը փնտռէ իր եղբօր՝ Սարգիս Տէր-Ղազարեանի կինը՝ Տիկին Հնազանդ (Կեսարացի) եւ զաւակը՝ Ղազարոս՝ 11 տարեկան, որոնք Իզմիրի աղէտէն վերջ ապրած են Փիրէա, իսկ յետոյ, մնտաքսի գործարանի մէջ աշխատելու համար գործաւոր արձանագրուած ու ևկած են Ֆրանսա։ Տեղեկացնել Kaloust Derghagarian, chez Schwobfrères (Tissage) HÉRICOURT (Haute-Saone)։

Երուանդ Մկրտիչեան վանի Առնօկանց գիւղէն, հօր անուն Մկրտիչ, 23 տարեկան, կամաւորական գունդէն, 1920ին Ամերիկա գացած էր և կը գտնուէր Նիակարա Ֆօլս։ Իմացնել Ղազար Մկրտիչեանին 36 Rue Damesmes, Place d'Italie, Paris (13e)։ Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել։

— Զարուհի Դանիէլեան կը փնտռէ Կարապետ եւ Պաղտասար Կարապետեաններուը, Ակնայ Կարուշլա գիւղէն, հօր անունը Տաղէս, մօր անունը Հարկանոյշ։ Մարսիլիա ըլլալ կը կարծուին։ Տեղեկացնել Յարութիւնեան Աբրահամի, 14 Bld. de la Pologne, Lancey (Isère).

Ակնցի Առաքել Վարդեանը կը փնտռէ իր հօրաքրոջ որդին Մկրտիչ Ռափսաեանը, բնիկ Զմշկածագցի, որ 1919ին Հալէպի մէջ տեսնուած է։ Տեղեկացնել, Arakel Vartian, au Chateau de Pin a Couture. (Loire et-Cher), France. *Կը խնդրուի Եգիպտոսի թերթերէն արտատպել։*

Գրիգոր Հոռեան կը խնդրէ իրեն հաղորդել հասցէները հետեւեալ հայրենակիցներուն.— Շարխատան Մուրատեան, Յարութիւն Հոռեան, Յակոբ Հոռեան, Ղազար Հոռեան, որոնք Ֆրէզնօ կը գտնուին։ Գրել «Յառաջ»ի հասցէով։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

"ՄԱՑԻՍԻ 28,,Ը

Աշխատակցութեամբ Ս. Ա-հարոնեանի, Ա. Իսահակեանի, Ս. Խատիսեանի, Ռուբէնի, Մ. Վարանդեանի, Ս. Վրացեանի, եւլն.։ Հրատարակութիւն Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջանային Կոմիտէի։ 14 մեծ և փոքր պատկերներով։ Տպագր. Կ. Յ. Ներսէս, Փարիզ, 1926։ Գին 5 ֆրանք։ Կարելի է ստանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունէն։

ԳՐԱՎԱՃԱՌ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

ՊԱԼԵՆՑ

Պատիւ ունի յայտարարել յարգոյ հասարակութեան թէ իր գբատունը հաստատած է փարիզ։

ՃՈՒԽ ՄԹԵՐՔ

ՀԱՑԵՐԷՆ եւ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐՈՒ

Պ. Պ. հեղինակներ եւ հրատարակիչներ կրնան իրենց երկերէն մերմօտ կեդրոնացնել իւրաքանչիւր ամիս վաճառուածներուն փոխարժէքը ստանալու պայմանաւ։

Գրատունս լիակատար գրաւցուցակը մամոյ տակ է։

Հասցէ P. BALENTZ.
208 bis Rue Lafayette Paris (10e).

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՌ ՏՂ. ՀՆՈՒԹ
6 Petits Hôtels (Bd. Magenta 87ի առկիւնը)։
Տ.ք. ԹԱՓՈՒՆ, Փ. Բ. Հ.։ Tél. Trud. 11-28.
ՉԵՐՄԱՄԻՋՈՒԹԻՒՆ նոր եւ հին բարդութիւններու արագ բաժանում նոր մեքենաներով։ Հատուկ արդիւնքներ։
Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8։ Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12։

ՏՕՔԹՈՐ

Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՁՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

120, Boulevard de Grenelle
Métro La-Motte Picquet.
Tél. Invalides 31-48

Կ'ընդունի ամէն օր 4—7
կիրակի օրերը 10.30—12

ՁԱՇԱՐԱՆ COSTAS

ԱՐՏԻԷԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐՈՒ ՄԱՄՈՒԱԴԷՍ

Խնամեալ սպասարկութիւն
Ընդարձակ սրահներ
Մասնաւոր սենեակներ

54, Rue du Pont-Neuf,
BRUXELLES,
Tel. 118.44

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e

ԱՑՑԵԼՈՒ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ

Օրուան մէջ կամ գիշեր ատեն ընտանեկան, հաւաքականական, ընկերական հաւաքոյթներու, հանդէսներու եւ այլ նկարներու համար, իրենց բնակարանին, գործատեղին, սենեակին մէջ կամ բացօթեայ լուսանկարելու եւ այս կարգի ամէն աշխատանքներու համար անձամբ կամ երկտողով մը դիմել Լուսանկարիչ ԳՐԻԳՈՐ ՃՕԼՕԼԵԱՆԻ, 39, Rue Brancion, Paris 15։

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՈՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵՆՆԵՐՈՒ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est — Téléphone : N-rd 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9.-

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵՆՆ

Ստացած ենք սեզօնի առթիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորանոր կերպասներ։

24, Rue Bergère, Paris (9) — թէլեֆօն Provence 05-49

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռ. Ֆրանսացի կարող մանտագէաններու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ՓԻՓԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿԱԿՈՐԻՔԻ հիւանդութիւններ

Téléph. CENTRAL 73-38
Métro : SENTIER կամ HALLES
Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ԷՕ—10եւ. 1,30—8

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis և Réaumur

ՄԱՍՆԱՏ ԷՑ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

Ջերմամիզութեան, ֆրանսացի, արեւմի եւ մորթային հիւանդութեանց։

Բժշկական տարբալուծումներ։
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12։

Ժողովրդական գիներ

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ

ՁԱՇԱՐԱՆ "ԱՆԻ,,

67, Rue Monsieur-le-Prince
Métro Odéon կամ St. Michel

Ընտանեկան մաքուր, ճոխ մեղ եւ առատ կերակուրներ

Թաղլը տ'օթի 4 ֆրանք

Տասը տոմսակով 3.75 ֆր.

Այցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱՆ

ԳԱՐԱԵԱՆ

Tailleur Mignon
5, rue Mignon,
Métro Odeon և St. Michel

Ցօսիէֆէթ Սաւլանի թաղին դէմ։ Գարնան համար պատրաստած է ճոխ մոդելներ ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու։

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկուններ մինչեւ 8.30։ Իսկ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30։

ՍԱԿԱՐԱՆ

27 Մայիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.
Ոսկերկն,	L. St.	146
Տոլար,	Dollar	30
Մարք (ոսկի)	Mark	16
Թրքական Ոսկի.	L. Trq.	135
Թրք. ոսկի	» or	11
Մէճիտիէ	Médjidié	28
Լեվա 100 հատ	Léva	11
Տրախմի	» Drachme	11
Լիր	» » Lire	97
Պելճ. ֆրանք	» Frc. Belge	380
Զուից.	» Frc. Suisse	11
Լէյ 100 հատ	Ley	132
Զերվոնեց	(10 Roubles or)	

ԱՐԺԵԹՈՒԻՊԵՐ		
Եգ. Ֆր. Ֆոնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.	3800
»	II »	2298
»	III »	2020
Իւմանի երկաղ.	Lots turcs	135

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն — 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

ՄԷթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՈՒԹԻՒՆ	եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	75 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	100 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 2 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ԿԻՐԱԿԻ 30 ՄԱՅԻՍ 1926

30 MAI 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 130 — ԿԸ հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԲ ՊԻՏԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԻ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՈԳԻՆ ՉԻ ՄԵՌՆԻՐ

Ազատ եւ անկախ հայրենիքի գաղափարը ոչ միայն սրբազան հանգանակ մը, այլ եւ կենսական պահանջ մըն է հայ ժողովուրդին համար:

Դժնդակ եւ երկարատեւ երկունքէ մը յետոյ, երբ ազատութեան առաջին շողերը ծագեցան, շատ քիչեր խորապէս կ'ըմբռնէին կատարուած փոփոխութիւնը: Ծղմած՝ ահռելի վերիվայրումներէն, հայ ժողովուրդը դեռ նոր ոտքի պիտի կանգնէր, լիովին վայելելու համար անկախութեան իրականութիւնն ու իրական բարիքները, երբ նոր անակնկալներ լեղի խառնեցին իր բաժակին: Բայց, անկէ ի վեր, աւելի խորացաւ ու ծաւալեցաւ անկախութեան տենչը: Չինգ տարի է որ կը տեսէ նոր վարչաձեւը, տիրաբար իշխելով: Եւ սակայն, բոլորի սրտին մէջ կը կսկծայ ազատութեան կարօտը, ինքնաբուխ եւ անպարտելի: Ճիշտ է, փոթորիկներ չկան այսօր, եւ խաղաղութիւն կը տիրէ մեր հայրենիքի սահմաններուն վրայ — խաղաղութի՛ւն՝ մեր ամէնէն տարրական իրաւունքներուն ուրացման գնով: Եւ սակայն, լռին այլ ամեհի փոթորիկ մը կը խռովէ ժողովուրդի հոգին: Ա՛յն ինչ որ ունինք այսօր, ոչ միայն չի համապատասխաներ հայ ժողովուրդի կամքին, այլ եւ անոր անմիջական, ընթացիկ շահերուն: Հայրենիքի զաւակները տէրը չեն իրենց իրաւունքներուն, խաբուսիկ եղբայրութեան մը ղրօշին տակ, նորէն զօրաւորներն են որ կը վայելեն առիւծի բաժինը: Վրաստանը եւ Ատրպէճանը չունին թափառական բազմութիւններ, բայց թաւ կապած են հայկական հողերու վրայ, որոնց համապատասխան ժողովուրդ անգամ չկայ, իբրեւ արտածելի քանակութիւն: Մինչդեռ մենք տեսած ենք սպասել որ առուներ բացուին եւ ճախճախուտներ չորնան, որպէս զի կարելի ըլլայ քանի մը հազար հայրենակիցներ ճամբայ հանել, այն ալ իրենց սեփական ղրամով... Ամերիկեան տարեչափը (քօթա) աւելի անհանդուրժելի չէ քան Հայաստան մտնելու պայմանները: Զենք ուզեր խօսիլ ներքին կարգ ու սարքի մասին, որ այլապէս — եւ գիտակցօրէն — կը սաստկացնէ ազատութեան ծարաւը:

Դառն եղաւ առաջին պարտութիւնը, բայց միանգամայն յաստիարակիչ: Ինչ որ տարերային բնազդ մըն էր երէկ, գիտակից խոյանք մըն է այսօր:

Չեկաները չեն կրնար չքացնել ազատութեան ոգին:

ՄԻՆԱՍ ՁԵՐԱԶ

Այսօր, 30 Մայիս, Մարսէյլի մէջ կը տօնուի Մինաս Ձերազի հանրային գործունէութեան 60ամեայ յոբելեանը:

Մինաս Ձերազ դասական ներկայացուցիչն է այն սերունդին, որ հայ ժողովուրդին վիճակին բարելաւումը կը սպասէր Եւրոպայէն: Ա՛յն շրջանին ուր ինք ասպարէզ նետուեցաւ, մարդիկ միայն Պապը Ալին ունէին իբրեւ յոյս և ապաւէն: Երիմեան պատռեց վարագոյրին մէկ մասը, Մինաս Ձերազն ալ միսաին: Առաջին քաղաքական փորձն էր որ կը կատարուէր:

Բայց յեղափոխական մը չէր Մինաս Ձերազ: Եւ ճիշտ ատոր համար ալ, մինչև իր հասուն և ալեւոր տարիքը, մնաց նոյն վիպական տիպարը, մայրաքաղաքէ մայրաքաղաք մանզալով, դիւանագէտներու դուռները ափ առնելով, ի խնդիր հայկական դատին, որուն լուծման ուղիղ ճանապարհը չէր գտնուած դեռ: Իր «Յիշատակ»ներուն մէջ կը հանդիպինք այնպիսի պատմութիւններու, որոնք վկայականներ են իր և իր սերունդի միամտութեան: Կամքով Թոյլ, միշտ կ'ազդուէր ամէն հոսանքէ: Իր մշակած գրականութիւնն ալ, որ կը շարունակուի մինչև այսօր, իբրև աղօտ նշոյլ մը, արտայայտութիւնն է իր խառնուածքին հեզ և ժժգոյն:

Ներկայ սերունդը, չարաչար յուսախաբ հայկական դատի նախկարապետներու մանկունակ միամտութիւններէն, յարգանք ունի, այսուհանդերձ, բոլոր վաստակաւորներուն հանդէպ. գոնէ անոնց հանդէպ որոնք անկեղծօրէն հաւատացին արդարութեան մը և տքնեցան անոր համար: Ձերազն ալ եղաւ այդ վաստակաւորներէն, և պէտք է իրը այդ ողջունել զայն:

Ահա կեանք կը որ մաշեր է աւելի քան կէս դար, հատքի մը համար:

Շ.

ՄԵՆԱՇՆՈՐՀՆԵՐԸ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

Խորհրդային կառավարութիւնը որոշեց բազմաթիւ նոր դիւրութիւններ տալ օտար արտօնատէրներուն, հանրային շինութեանց համար: Անոնք իրաւունք պիտի ունենան մասնակցիլ կամ կարապիներու, գործարաններու, նաւահանգիստներու եւ հանրային շէնքերու շինութեան մրցումներուն, խորհրդային հաստատութեանց միջոցաւ գետնի վրայ:

ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Դրօշակ»ի վերջին Թիւէն կը քաղենք հետեւեալ զեկոյցը.—

«Անցեալ Փետրուարին, արտասահմանեան մամուլին հաղորդուած հեռագիրներ և նամակներ կը տեղեկացնէին հարիւրաւոր ձերբակալութիւններ, որոնք տեղի ունեցած էին Հայաստանի մէջ, Յունուարի սկիզբները:

Այս մասին բացարձակ լռութիւն կը պահէր խորհրդային մամուլը, իսկ արտասահմանեան հակահաշնակցական թերթերը, սովորականին պէս աճապարեցին «սուտ», «յերիւրանդ» եւլն. հռչակել ձերբակալութեանց լուրը: Եւ իրենց մէկ օրկանը աւելի առաջ երթալով, «պաշտօնական հերքում» մըն ալ բերել տուաւ Երեւանէն:

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Բիւրօն, որ աչալրջութեամբ կը հետապնդէր խնդիրը առաջին օրէն իսկ, ներկայիս լրացուցած ըլլալով իր քննութիւնը, ի վիճակի է պաշտօնապէս հաստատելու, թէ բացարձակապէս ճիշտ են ձերբակալութիւնները, թէ շատերը մինչև այսօր կը տառապին բանտերու մէջ, իսկ շատերն ալ աքսորուած են Հիւսիսային Խորհուրդ:

Հայաստանի սահմաններուն մէջ առաջին օրերուն ձերբակալուած են. —Շիրակի շրջան՝ 42 հոգի, Ալագեազ 12, Էջմիածին 15, Կոտայք 5, Ղամարլու 2, Դիլիջան 10, Դարալագեազ 12, Զանգեզուր 11, Երեւան 89, Երեւանի զինուորական եւ հրամանատարական կազմէն 40:

Անխնայ ձերբակալութիւնները շարունակուած են փոքր ընդհատումներով, միշտ վառ պահելու համար ահ ու սարսափը: Մասնաւորապէս էջմիածինէն ձերբակալուած են շարք մը ուսանողներ և զինուորականներ: Այս ձերբակալուածներու թիւը, ինչպէս և խորհրդային միւս երկիրներու մէջ ձերբակալուած Հայերու թիւը դեռ ևս ստուգման կը կարօտի:

Բանտարկեալները, որոնց մեծամասնութիւնը ուսուցիչներ, ուսանողներ և գիւղացիներ կը կազմեն, դժնդակ վիճակի մը դատապարտուած են, Չեկայի խոնաւ նկուղներուն մէջ, թէ բարոյապէս և թէ ֆիզիքապէս:

Բոլշեւիկեան բռնակալութեան առաջին քաղաքականութիւնը չէ այս, անպաշտպան զոհերու հանդէպ: Այդ իշխանութիւնը միջոցներու մէջ խորութիւն չի դներ, անսասան պահելու համար իր լուծը. պատրուակներն ալ ինքն է որ կը հնարէ, ինչպէս ներկայ պարագային:

Բայց իր իսկ ձեռքով կը փորէ իր հիմքերը: Ճակատագրական է այս անաբեկչական քաղաքականութեան վախճանը:

Եւ զոհերը շատ լաւ գիտեն այդ պարագան, երբ աներկիւղ կը դիմագրաւեն ամէն վտանգի, կը տոկան անլուր չարչարանքներու:»

ԵՂԲԱՅՐԱՍՊԱՆ ԿՌԻԻԸ—ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(Մեր մասնաւոր թղթակիցէն)

ԼԻՕՆ, 29 Մայիս

Համաձայն դիաղնուութիւնը կատարող Տօքթ. Էթիէն Մարթէնի բժշկական տեղեկագրին, Մխիթար Պաղտասարեան զանազան տեղերէ թեթեւ վէրքեր ստացած է, սակայն մահը առաջ եկած է սրտին միասած դանակէ մը, որ աջ բլթակը ծակելով ներքին արիւնահոսութիւն պատճառած է: Ոտիկանութիւնը չէ կրցած գտնել ոճիրին հեղինակը: Երեք երիտասարդներ կ'ամբաստանուին իբրև գաւազանով զարնող: Յրանսացի բանուոր մը, Կիւթաւ կոտ, կարգ մը վկայութիւններ տուած է այս ուղղութեամբ: Ներկայիս բանտը մարդ չկայ: Հաւանաբար տասը օր վերջ Յար. Մուրատեան կրկին կանչուի:

Երկար սակարկութիւններէ յետոյ կազմուեցաւ առժամեայ ազգային միութիւն մը, որ տեսակ մը կարկտան է: Դաշնակցականները մերժեցին մասնակցիլ: Նախկին ազգ. միութեան երեք անդամները՝ Պ. Պ. Սերոբէ Փափազեան, Աբրահամ Զաքմաքճեան և Մելքոն Մելքոնեան կը շարունակեն իրենց պաշտօնը. ասոնց վրայ աւելցան Պ. Պ. Զաքարիա Մեսրոպեան և դերձակ Յակոբ Կիւլպէնկեան: Առանք պիտի տանին գործը, մինչև որ Փարիզի պատգամաւորական ժողովը վաւերացնէ Սահմանադրութիւնը և ընտրովի նոր մարմին կազմուի:

Լիօն պիտի տայ չորս պատգամաւոր: Ընտրութեանց օր նշանակուած է Յունիս 6 Կիրակի օր: Քուէարկութեան պիտի մասնակցին «եկեղեցական-ազգային տուրք վճարողները»:

Իբրև հաւանական թեկնածու կը յիշուին Տօքթ. Լեւոն Գրիգորեան, Պ. Պ. Ներսէս Օհանեան, Բարսեղ Կիւլպէնկեան և Ս. Փափազեան (Լիօնէն):

ՄԱՅԻՍ 28Ի ԱՌԹԻԻ

Հայկ. Հանրապետութեան 8րդ տարեդարձին առթիւ, Ուրբաթ օր ընդունելութիւն մը կատարուեցաւ Հ. Հ. Պատուիրակութեան դրասենեակին մէջ: Ներկայ էին շատ մը ծանօթ անձեր եւ մանաւանդ երիտասարդներ, Վրաստանի եւ Ատրպէճանի կողմէ՝ ազգային կառավարութեանց ներկայացուցիչները եւլն.: Տկարութեան պատճառով զրաւորապէս շնորհաւորութիւններ յայտնած էին Փարիզի հոգեւոր հովիւ Վռամշապուհ եպսկ. եւ ուրիշներ: Պ. Ա. Յատիսեան խօսք առնելով բացատրեց օրուան նշանակութիւնը: Հ. Մ. Ը. Մ.ի Փարիզի մասնաճիւղի վարչութեան ներկայացուցիչը գրաւոր ուղերձ մը կարդաց, որ շեշտելով թէ «հայ ժողովուրդը իտէալի մը պէտք ունի, և կը բաղձայ որ այդ իտէալը Հայաստանի անկախութիւնը ըլլայ»: Խօսք առաւ նաեւ Հայ Սպաներու Միութեան ներկայացուցիչը, ողջունելով տարեդարձը եւ հայ մարտիկներու ամուր հաւատքը յայտնելով վաղուան համար:

Այս առթիւ պատուասիրութիւններ եղան հիւրերուն:

Եռագոյնը կը ծածանէր Պատուիրակութեան շէնքին վրայ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԽՕՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԼԻՈՆԻ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Վերջին պահուն Լիոնէն ստացանք հետեւեալ տխուր տեղեկութիւնը.— ՍԷն-Ֆիտիէի քաղաքապետը յայտնած է Լիոնի Ազգ. Միութեան ատենապետին թէ՝ այսուհետեւ ինքնութեան Թուղթ չպիտի տրուի Հայերուն եւ թէ շրջականերէն Լիոն եկած բոլոր Հայերը իրենց եկած տեղերը պիտի վերադարձուին:

Խառնակիչներուն աչքը լո՛յս:

«Ի՛նչ ըսել կ'ուզէ»

Այս խորագրով լուրի մը մէջ, Պոլսոյ «Ազդակ» թերթը կը գրէ.— Յունաստանի դիկտատոր Պ. Փանկալոս Կրետէի մէջ, իրեն ի պատիւ տրուած հացկերոյթի մը պահուն, խօսքը սպաներուն ուղղելով ըսած է. «Պէտք է միշտ նկատի առնուի որ, խիստ մօտ ժամանակի մէջ Յունաստան ձեռք պիտի բերէ աոիթը, պահանջելու համար այն իրաւունքները որ զլացուեցան իրեն ազէտի օրերուն: Հետեւաբար, միշտ պատրաստ եւ միացած գտնուեցէք»:

*** Թուրքիոյ պատերազմական գործակարութիւնը հրամայեց ազատ արձակել այն զինուորները որոնք կանչուած էին գարնան ռազմափորձերուն առթիւ:

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ եւ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

Խորհրդարանը բացուեցաւ Հինգշաբթի օր, Զատկի արձակուրդէն յետոյ, եւ Պ. Պոհան 209ի դէմ 320 քուէ շահեցաւ, երբ պահանջեց անպայման ժամանակով յետաձգել երկրին ելմտական կացութեան վիճաբանութիւնը: Դահլիճը փոքրամասնութեան մէջ մնաց քիչ յետոյ, ընտրական օրէնքի բարեփոխման ծրագրին առթիւ, որուն անմիջական քննութիւնը կը պահանջէր. բայց վստահութեան խնդիր հանած չըլլալով, հրաժարականի հարց չծագեցաւ: Ֆրանքին դգալի բարձրացումը (տոլարը՝ 37էն իջաւ 30ի) եւ Ապտիւլ Քերիմի անձնատուութիւնը ամրապնդած էին դահլիճին դիրքը:

Կառավարութիւնը ելմտական խնդրին յետաձգումը պահանջեց այն պատճառաբանութեամբ թէ ներկայ պարագաներուն մէջ հրապարակային վիճաբանութիւն մը մեծապէս պիտի վտանգէ իր կարգադրութիւնները: Զանազան խմբակցութեանց ներկայացուցիչներ կը պնդէին անմիջապէս սկսիլ վիճաբանութիւններու: Ընկերվարական երեսփոխան մը դիտել տուաւ թէ առաջ Ֆրանքին անկումը կը վերագրուէր Ամերիկայի եղած պարտքին կարգադրութեան ձախողման. մինչդեռ համաձայնութիւն գոյանալէ յետոյ, դրամը ա՛լ աւելի ինկաւ: Աւելցուց թէ մասնագէտներու յանձնախումբի մը կազմութիւնը ուրիշ բան չի նշանակեր, եթէ ոչ ուրիշ Տօուսի ծրագիր մը՝ հաստատել Ֆրանսայի համար: Վարչապետը պատասխանեց թէ կառավարութիւնը ամբողջ ծրագիր մը ունի երկրին ելմտական վերակազմութեան համար որ պիտի պարզուի ամրան արձակուրդէն առաջ:

Ապտիւլ Քերիմի ձակատագիրը

«Տէյլի Մէյլ» խմբագրականով մը խիստ պատիժ կը պահանջէ Ապտիւլ Քերիմի համար, յայտնելով թէ իր բռնած գերիներուն մէկ մասը չարդած է:

Սպանիան ալ կը պահանջէ իրրեւ ապստամբ դատել զայն: Ցեղապետը պաշտօնապէս հպատակութիւն յայտնեց առջի օր:

Չինաստան պոլշեւիկներուն դէմ

Ուրբաթ օր Փէքինի մէջ բացուեցաւ արտասովոր ժողով մը, որուն օրակարգի գլխաւոր նիւթն է պոլշեւիկան ամէն ազդեցութիւն ոչնչացնել Չինաստանի մէջ: Այս շարժման վարիչներն են երկու առաջնակարգ զինուորականներ: Կոխուները կը շարունակուին զանազան նահանգներու մէջ, եւ Քանթոնի պոլշեւիկ իշխանութիւնը բանակ մը ղրկած է դէպի հիւսիս, բայց իր հպկառակորդները աւելի զօրաւոր են:

Ժողովը նկատի պիտի առնէ նաեւ սահմանադրական կառավարութիւն մը հաստատելու խնդիրը:

Խնայողութիւն՝ առուսարտախով

Խորհրդային իշխանութիւնը սկսած է խստօրէն գործադրել խնայողութեան հրամանը, որ տրուեցաւ վերջերս: Պաշտօնական տեղեկագրի մը համաձայն, արդէն 220 հոգի զինադադարուած են: Այն բոլոր հաստատութիւնները որոնք պետական նպաստով կը մատակարարուին, պարտաւոր են կրճատել ծախքերը: Կ'ըսուի թէ քանի մը միլիոն ոսկի րուբլի խնայուած է արդէն: Խիստ միջոցներ ձեռք առնուած են, որպէսզի կրճատուին պաշտօնէութեանց թիւը եւ թոշակները: Անոնք որ կ'անսասանեն տրուած հրամանին, իրենց դէմ կը գտնեն Չեկային ներկայացուցիչները, որոնք ընդհանրապէս կը գնդակահարեն սէկ-երկու

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆԸ...

(ՄԱՅԻՍ 28-Ի ԱՌԹԻՒ)

Ընկերութեան գործիւն թշնամիները պոլշեւիկներն են: Ռամկավարները թշնամի են տակտիկի տեսակէտով. իրենց «սրտերուն մէջ», սակայն, պահած ունին, «անկախութեան տենչը»: Պոլշեւիկները, առանց բացառութեան, բոլոր պարագաներու մէջ, կը ժխտեն անկախութեան հնարաւորութիւնն ու օգտակարութիւնը եւ մոլեգին կը պայքարին Հայաստանի անկախութեան կողմնակիցներուն դէմ:

Ընծան կ'ըսեն.— Պուրժուական կարգերու մէջ անկախութիւն չի կրնար ըլլալ, իսկ ֆամայնավարական կարգերու մէջ անկախութեան պէտք չկայ, քանի որ բոլորը աշխատաւորները մէկ ընտանիքի զաւակները են: Եւ իրենց միտքը հաստատելու համար օրինակներ ալ կը բերեն: Անկա՞ռ է գերմանիան, որ Վէրսայլի դաշնագրով ու Տօուսի ծրագրով ստրկացած է դաշնակիցներուն. անկա՞ռ է Ֆրանսան, որ ճորտ է այսօր ամերիկեան դրամատէրերու ձեռքին. անկա՞ռ են Մեծ Մարդ ու խոշոր պետութիւնները, որոնք ստորադասած են մէկ մէկու, հազար ու մէկ կապերով: Անկախ կրնայ ըլլալ Ամերիկա մը կամ, թերեւս, Անգլիա մը. բայց ծնած բոլոր երկիրները զուրկ են բացարձակ անկախութենէ եւ, ուրեմն, անկախութեան ձգտողները կոյր երազատեսներ են միայն:

Այս իմաստով, ի հարկէ, անկախութիւն չկայ: Ու հասարակ. բացարձակ երեւոյթներ գոյութիւն չունին ընկերային կեանքի մէջ: Բացարձակորէն Ամերիկան ալ անկախ չէ. եւ աւելի պակաս Անգլիան, որ անդամ է Ազգերու Դաշնակցութեան: Արդի հանրակարգի մէջ — եւ բոլոր հանրակարգերու մէջ ալ — իւրաքանչիւր պետութիւն հազար ու մէկ թելերով կապուած է ուրիշներու հետ: Երբ ելեկտրականութիւնն ու ռատիօն տարածութիւնները հասցուցած են նուազագոյն չափին, երբ արդիւնաբերութիւնն ու առեւտուրը կազմակերպուած են միջազգային ձեւով եւ հում նիւթերու արտադրութեան ու մշակութեան վայրերը բաժնուած են իրարմէ հազարաւոր քիլոմեթրերով, իսկ բաշխման ու սպառման շուկան բովանդակ աշխարհն է, անհեթեթութիւն է խօսիլ բացարձակ անկախութեան, այսինքն ազգերու բացարձակ առանձնացման եւ ինքնամփոփման մասին: Ի հարկէ, իւրաքանչիւր ժողովրդի վերհապետական իրաւունքները սահմանափակուած են եւ պէտք է սահմանափակուին ուրիշներու իրաւունքներով ու շահերով: Ասիկա բնական է եւ անհրաժեշտ՝ ընկերային յառաջդիմութեան տեսակէտով: Եւ ասոր դէմ չէ, որ կ'առարկուի:

Բայց անկախութեան թշնամիները կ'անտեսեն — եւ կ'անտեսեն գիտակցօրէն — քանի մը պարագաներ, որոնք հիմնական նշանակութիւն ունին խնդիրը լուծելու համար: Առաջին եւ գլխաւոր պայմանը այն է, որ իւրաքանչիւր ազգ ինք իր ազատ կամքով որոշէ, թէ ի՞նչն է իրեն համար օգտակարը,— անկախութի՞ւնը, թէ ուրիշ ազգի մը հետ մէկ յարկի տակ ապրիլը: Եթէ պոլշեւիկները թոյլ տային, որ հայ ժողովուրդը ազատ ու ինքնորէն՝ ինքն արտայայտուէր իր ճակատագրի մասին եւ ինքնայօժար որոշէր իր երկիրը մտցնել խորհրդային միութեան մէջ, մեր պատասխանը կ'ըլլար.— Օրհնեալ ըլլայ այդ կամքը: Ժողովուրդներու ինքնորոշման օրէնքը, գերագոյն սկզբունք մըն է որ պոլշեւիկներն ալ կ'ըդունին թուղթի վրայ, միակ եւ բացարձակ օրէնքը, որով ազգերը պէտք է որոշեն իրենց վիճակը: Ասկէ դուրս ամէն կարգադրութիւն բռնութիւն է: Եւ բռնութիւն է նաեւ պոլշեւիկներու ըրածը, երբ անոնք, առանց ժողովուրդներու կամքը հարցնելու, միայն զէնքի ուժով կուգան ու կը նստին անոնց վզին:

Երկրորդ, երբ ժողովուրդ մը ազատ կամքով կ'որոշէ հրաժարիլ իր վերհապետական իրաւունքներու մէկ մասէն յօգուտ ուրիշին, կը զեկավարուի միայն այն սկզբունքով, որ ազատ ժողովուրդներու համերաշխութեան մէջ է իր եւ ընդհանուրի շահը, եւ իր մէկ իրաւունքէն ձեռք քաշելով կ'ապահովէ ուրիշ, աւելի արժէքաւոր իրաւունք մը: Այս սկզբունքը բոլորովին կը մերժեն պոլշեւիկները, երբ Մօսկուայէն տրուած հրամանի մը վրայ, կը լայնցնեն կամ կը նեղցնեն այս կամ այն ժողովուրդին իրաւունքները: Մէկ կողմէն, օրինակի համար, Ուզպեկիստան մը կը յայտարարուի ինքնօրէն պետութիւն եւ վերհապետական իրաւունքներով կը մտցուի միութեան մէջ, միւս կողմէ Հայաստան մը կամ Վրաստան մը կը զրկուին վերհապետական իրաւունքներէ եւ կը դարձուին Ընդրկովկասեան պետութեան մէջ: Ո՞վ տուաւ այս որոշումը. ինչո՞ւ համար: Հայ կամ վրացի ժողովուրդներու կամքը հարցնող եղա՞ւ: Ո՛չ: Մօսկուան այդպէս յարմար տեսաւ եւ այդպէս ալ եղաւ: Վաղն ալ կրնայ ատոր հակառակը կատարուիլ: Մինչդեռ Չեխօ Սլօվաքիա մը կամ նոյնիսկ պարտուած Պուլկարիան երբէք թոյլ չեն տար, որ Լենտօնէն Չէմպըրլէն մը կամ փարիզէն Պրիան մը իրենց ուզածին պէս տնօրինեն իրենց ճակատագիրը: Տարբերութիւնը մեծ է:

Կայ եւ մէկ ուրիշ կարեւոր պարագայ, զոր կ'անտեսեն անկախութեան հակառակորդները: Ընդունինք թէ ապագային անկախ ազգեր պիտի չըլլան եւ արդի առանձնացած պետութիւններու տեղ պիտի ստեղծուի ազատ ազգերու համաշխարհային միութիւն մը: Ասիկա հնարաւոր է, հաւանական է եւ բաղձալի բոլոր ազգերու, բայց, մանաւանդ, փոքր ազգերու համար: Բայց այսօր այդպէս չէ: Կան անկախ ազգեր եւ ամէն անհատ քաղաքացի է ու եւ է ինքնօրէն պետութեան: Պետականութենէ դուրս քաղաքացիութիւն չկայ եւ պետութեան մը պատկանելու հնարաւորութենէն զուրկ անհատը կը ձգուի կախուած օդին մէջ՝ անտէր, անպաշտպան եւ հազար փորձանքներու ենթակայ: Այսպէս է «պուրժուական» աշխարհը, որուն մէջ դատապարտուած ենք ապրելու:

Արդ՝ երբ կար անկախ Հայաստանը, ամբողջ երկրագունդին վրայ ապրող հայերը իրենք զիրենք կը զգային քաղաքացի այդ Հայաստանին, իրենց գրպանը ունէին անոր անցագիրը եւ իրենց թիկունքին՝ պաշտպանութիւնը անոր ներկայացուցիչներուն: Որքան եւ տկար, այդ պաշտպանութիւնը կար եւ օր աւուր կը դառնար իրական: Պոլշեւիկները խորտակեցին Հայաստանի անկախութիւնը եւ ի՞նչ դրին տեղը, ինչո՞վ փոխարինեցին հայ քաղաքացիին անգագիրը, ի՞նչ վիճակ ստեղծեցին սա արտասահմանի 700,000նոց հայ գանգուածին համար: Ո՛չ մէկ վիճակ: Անոնք արհամարհանքով թքին այդ «պուրժուական նախապաշարումին» վրայ եւ քալեցին իրենց ճամբան: Այսիս 28ը փոխարինելով Նոյեմբեր 29ով, պարզ ժամանակագրական գործողութիւն մը չէ կատարուած, այլ դրութիւն մը յեղաշրջուած: Պոլշեւիկները ոչ միայն ջանացին սպաննել հայ ժողովուրդի գիտակցութեան մէջ անկախութեան գաղափարը, այլեւ իրաւազուրկ դարձուցին ու չորս հովիտներուն տուին բովանդակ գաղութահայութիւնը. այսինքն՝ հայ ժողովուրդին մէկ չորրորդը: Ասոնց կացութիւնը ծանրացաւ, մանաւանդ, եւ այն պատճառով, որ պոլշեւիկներու դաշնակից ու հոգեհարազատ բարեկամ քէմալականները արտասահմանի նախկին օսմանեան հպատակ բոլոր հայերը զրկեցին քաղաքացիութեան իրաւունքէն, որով հարիւր հազարաւոր բազմութիւններ դրուեցան աշխարհաքաղաքացիներու վիճակին մէջ: Ց.ԴԲԹ. դանօսէնի երեւութական հովանաւորութեան տակ: Եւ հայ պոլշեւիկները մատը մատին չզարկին անոնց վիճակը բարելաւելու համար:

Այս եւ նման հարցերու մասին պէտք է մտածել Մայիս 28ի տարեդարձին առթիւ: Փոխանակ ջղագարօրէն աչ ու ձախ անհեթեթ նահանջմաներ կարդալու եւ այլանդակ՝ ծամածռութիւններով ու հայհոյներով կուսակցական հաշիւներ մաքրելու՝ պէտք է լրջօրէն մտածել ժողովուրդի մասին: Այդ պարտականութիւնը չունին ռամկավարները — ոչ ալ կարողութիւնը— բայց պոլշեւիկներու անմիջական պարտականութիւնն է ատիկա, իրրեւ կուսակցութիւն մը, որ իշխանութեան գլուխը կը գտնուի: Մենք կը տեսնենք, սակայն, որ անոնք ալ ատանկ «քաղքենի»·— «նեղ ազգայնական» հարցերով չեն զբաղիր: Հոն, ուր դրուած են, տիեզերական «պլանէտար» խնդիրներ, ուր մարդիկ կը շարունակեն, օրօրուիլ «համաշխարհայինի» յեղափոխութեան «անմիջական հնարաւորութեանց» զառանցանքներով, ի՞նչ նշանակութիւն ունի 700,000 հայ գաղթականներու իրաւական վիճակը կամ քանի՞ սանթիմ կ'արժէ ամբողջ հայ ժողովուրդն իսկ . . .

Ս· ՄԱՍՈՒՐԵԱՆ

ՏՈՒՐՔ՝ ՕՏԱՐ ԼԵԶՈՒՈՎ ԱԶԴԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

Փարիզի Քաղաքապետական Խորհուրդի անդամներէն Պ. Մասսա նորէն առաջարկած է տուրք հաստատել այն բոլոր ազգանշաններուն եւ ազգերուն վրայ որոնք ֆրանսերէնէ տարբեր լեզուով կը գրուին: 1925ին նոյն այս առաջարկը դրուած էր, բայց մերժուեցաւ, որովհետեւ Սէնի Նահանգապետը դիտել տուաւ թէ միւս երկիրներն ալ կրնան փոխադարձ միջոցներ ձեռք առնել ֆրանսերէն լեզուին դէմ, եւ եկամուտն ալ չարժեր: Կարգ մը թերթեր ուժ կուտան Պ. Մասսայի առաջարկին:

ՍՕՓԻԱՅԻ ՄԷՋ ԵՕԹԸ ԴՐԱՄԱՆԵՆԳՆԵՐ ՏԱՍԸ ՏԱՐԻ ԵՒ ՏԱՍԸ ՀՈԳԻ

8էն 2 տարի բանտարկութեան դատապարտուեցան, 30 միլիոն լեվա արժողութեամբ 5 հազարնոց թղթադրամ շինած ըլլալով:

ԱՊՐԻԼ 11-ՄԱՅԻՍ 28

Ցորձանուտ անկումներու, եւ խելագէզ ու փառապանծ բարձրացումներու էջեր ունի մեր պատմութիւնը:

Արիւնոտ ու յուսահատ ոգրումներ տեղ մը: Եւ յանկա՛րծ,— խիզախ ու մխիտարուած ճիգ, անակնկալ դիմագրաւում, արցունքին հետ խակ ժպիտ, ու խոյանքնե՛ր...:

Այսպէս է քալեր — նետուե՛ր — դարերուն մէջէն՝ մեր պղտիկ, բայց հաւատաւոր ժողովուրդը:

Մէկ կողմը՝ — մեր պատմութեան — խորհրդաւոր, ուժմին, մեր մենաւոր սեւանին նման:

Կողքին՝ վէս ու ճառագայթաւոր աեսիլքներ, մեր ալեփա՛ռ Ընարատը յիշեցնող:

Խակ վարէն՝ տրտում ու յաւերժ գնացքը մեր ժողովուրդին — «քայլարշաւ» «Մայր Արաքս»ին:

* * *

Բայց առաւելապէս յատկանշական է մեր պատմութեան վերջին տասնամեակը: Վասն զի, մեծագոյն պարտութեան հետ մեծագոյն ցաղթութեան միացման շրջանն է ան:

Ան կը սկսի անօրինակ հաւատցումով մը, ու կը վերջանայ անփոխարինելի փառքով մը,

Ապրիլ 11ը գերագոյն զոհաբերութի՛ւն է ցեղին, Մայիս 28ը՝ երկունքն է նոյն տառապանքին:

Ճիշտ է, անջատ դէպքեր են անոնք: Մանաւանդ որ, մէկը՝ մեր կամքէն անկախ կորուստն է ժողովուրդի կէսին: Խակ միւսը՝ անակնկալ արեւծագը՝ ցայգալոյսէն իսկ առաջ: Առանձնապէս յիշատակուած այդ օրերուն մէջ չէ, սակայն, երկու թուականներուն յատկանիշը: Ու ինծի կը թուի, որ հնարաւոր չէ անջատաբար արձանագրել կամ տօնել այդ երկու Օրերը: Պէտք է նոյնացնել ու խառնել զանոնք: Ու պէտք է միասին կրնել — միեւնոյն նպատակով ու միեւնոյն կուռին մէջ ինկած զինուորին Դաշնակցականը (Ապրիլ 11), ու բարձունքներուն դիմագրաւող իր զինակցին Եռագոյնը (Մայիս 28):

Աւարայրի վրայ տարուած Վարդանանց յաղթանակը եթէ իր ոգիով կը մնայ նոյնը՝ Արտաշատի լանջերուն վրայ օրհասական կռիւ մը վերջ շահուած փառքին հետ, անոնց երկու-քին բնոյթը կը փոխուի, սակայն:

653 թուականը ինք իրմով կը ծնի, ու ինք իրմով կը յատկանշուի:

1918ը՝ իր խորքն ու չունչը կ'առնէ իրմէ առաջ՝ աւելի քան կէս դարու զրկանքներէն ու երազանքներէն: Խակ տարիներու այդ յարատեւ զոհաբերութիւնն ու դիմագրաւումները հաւաքաբար կը բնորոշուին Ապրիլ 11ով:

* * *

Սովոր ենք ինք իրմով տօնել այս թուականը եւս: Ի՞նչ բարեմիտ ինքնամոռացում: «Յաղկեպակ» ու «Հոգեհանգիստ» միայն ունինք այդ օրը: Ու միայն այդ օրուայ կալանաւոր շարքը՝ մեր յիշողութեանը մէջ, իրենց գեղեցիկ ու պայծառ նայուածքները արիւններուն մէջ փակող մեծերուն: Ու անոնց հետ, նոյն շրջանին, ձեռնակապ եւ հալածական՝ գետերու յորձանքին յանձնուածներու, ծառի մը կոճղին տակ խողխողուածներու, կամ՝ կիրճերու գաւադիր մեռութեանը մէջ չախուաճ գանկերու արհաւրալի կսկիծը:

Ինծի կը թուի, գործնական, որ միայն երեք-չորս տարիներու այդ արիւնոտ զոհաբերումով չի յատկանշուիր Ապրիլ 11ը: Անիկա ամէնէն կսկծալի ու կարմիր էջն է մեր զոհաբերութեան գրքին, որուն ծալքերը կ'երկարին մինչեւ 60ական թուականները, որ՝ իր նախաբանը կ'առնէ Սասունի եւ այլ կոտորածներով, ընթացիկ բռնոյթի կը ստանայ անհատական եւ անվերջ սպանութիւններով, կը բնորոշուի 96ի ջարդերով, կ'ընդհանրանայ թուրք պետութեան ծրագրեալ հալածանքներով, ու իր եղերական վախճանին կը հասնի 1915ի եղեռնով:

1865-1915՝ ամբողջ յիսուն տարիներու անվերջ, հետզհետէ ծաւալող ու շղթայուող, իրար զօդուած կամ իրար լրացնող զոհերուն ու զոհաբերութիւններուն, կսկծուն բայց յուսադրող, արիւնոտ բայց յաւերժական խՏԱՅՈՒՄՆ է Ապրիլ 11ը:

կարճ՝ հայկական դատին «Լէք»ի (հատուցումի) էջն է ան:

* * *

Խակ այդ դատին մուտքի (յաղթանակի) փառքը կը սկսի նոյնքան զուգահեռ Ազատագրութեան գաղափարը ծնունդ կ'առնէ տառապանքին հետ ու անոր խակ համա՛ր: Եւ ի՞նչ յատկանշական զուգադիպութիւն: Մինչ գոյութեան առաջին պայքարին (Վարդանանց) ամէնէն հուժկու դէմքը կը հանդիսանայ Պլեւոնդ Երէց, երկրորդին գաղափարախօսը կ'ըլլայ նոյն քրիստոնէական պաշտամունքին նուիրուած եւ 60ական թուականներու մեր ամէնէն հեղինակաւոր կղերականը: Եկեղեցիէն ներս՝ խորաններու ճակտին քանդակուած «Խնդրեցէք եւ տացի ձեզ»ը, նախ նոյն եկեղեցիին հոգեւոր հովիւին համար կը դառնայ սկզբնական հնգնութիւն մը: Եւ Աբովեանով ծնունդ առած ազատագրական ոգին կը փառաբանուի Խրիմեանով: (Հայրիկը՝ հայ ժողովուրդին, բայց մանաւանդ հայ յեղափոխութեան), կ'արծարծուի բաֆֆիով, կ'իւրացուի եւ կը յեղյեղուի Արծրունիով, կը մարմնաւորուի հայ ցեղափոխութեամբ, կը ձեւաւորուի Մուրատներով, Ընդրանիկներով, Գէորգ Չաւուշներով, Խանասորով ու Բասէնով, կը փառաբանուի Ջէյթունով, Շապին Գարահիսարով, Եդեսիայով, Ջարօնով, Վանով, Ալաշկերտով, եւ՝ արդէն ճառագայթածին Ըրշալո՛յն է — 28 Մայիս: Ու հայկական եռագոյնը Ալագածի կատարին...:

* * *

Այսօր, նորէն խորտակուած ու կքուն՝ պիտի կրնա՞նք զայն.—այդ Եռագոյնը, իրրեւ խտացած յատկանիշը՝ մեր դարաւոր երազանքին, հերոսական դիմագրաւումներու, բայց մանաւանդ հայ ժողովուրդին, իրրեւ արտայայտիչը պատմական թուականի մը, այլ ամբողջական ու հոյակապ գիրքը մը անփոխարինելի, անվերջ, երկու տարիներու զոհաբերութին (11 Ապրիլ), եւ նոյն տարիներու մէջ անօրինակ ու հերոսական պայքարներուն, եւ անոնցմէ բխող յաղթանակին (28 Մայիս) համար խորհրդանշանը:

Առանձնապէս ու ամբողջովին հայ ժողովուրդին է 28 Մայիսի հպարտութիւնը, ինչպէս 11 Ապրիլի կսկիծը:

Ու ամէն մէկ ձգմարիտ հայ պիտի միացնէ այդ երկու տօները մէջ՝

— Դաւիթ Եպտակին հետ խլով փառապսակը:

ԿԱՐՕ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

ԻՄ ԽՈՌՎԱԾ ԵՐԿՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ա

Շա՛տ անպատկառ ու յամառ ես... Մո՛ռնալ ես նոյնպէս. Նանգուած...— Յանիրաւի դիս ձաղկես, կը չարչարես ու կ'որոխռով ինծի, բայց եւ նորէն կը գաս կանգնիս նայուածքիս դէմ կը ժպտի՛ս ինձ...

Լա՛ւ, խօսք չունիմ քու դէմդ, ատելութեան. սակայն ինչո՞ւ, հիմա՛կ երբ ես նոր ձեռքներ ու նոր սէրեր փնտռել կ'երթամ, հիմա՛կ երբ քեզ մոռնալ կ'երթամ... — ինչո՞ւ, ինչո՞ւ չքա՛ս նման կապուտ ես ինձ, սրտիս պէս կ'բնկերանաս...

Մթնասրհուրդ երկիրս ինձ նենգ. ես՝ որ այնքան զղջումով սօսափեցի, հովերուդ հետ. ես՝ որ այնքան զիկզակեցի քու քմահաճ քիդ կածաններով ու դուն սակայն չը գթացիր, ու դուն նորէն ինծի ատեցիր.— Հիմա՛կ ինչո՞ւ այսպէս ազո՛ւ, այսպէս քաղցրիկ կը ժպտիս դու... Հիմա՛կ իմ քովս կ'արտասուես ու իմ մեկնումիս խանգարես...

* * *

Խաղաղասի՛ր ու լուսկի Թաւրիզի մէջ, ամէն մէկ օր հոգիներ պտտիկ պատճառներով հեկեկցուր հառաչեցիր ու չը թողիր որ ես դարտիմ ու յափրանամ... Ամէն մէկ օր հազար արգելք ու պրուակ ստեղծելով, ստիպեցիր հանգուրժեմ, համակերպիմ ու յամենամ... Ղազուինի մէջ պղտիկ տեցիր, թէ կը սիրեմ Լալայը ու Շահի-փողոց... Համադանի դաղալար ուռիներու ստուերին տակ՝ ինձ անպատուող խօսքեր սիր... եւ արթընցած վերյուշերով հարուածներու ամառէն ետք դուն ինձ կիզ՛ցիր, Բիսիթունէն քիրմանշահ. քիրմանշահէն սըր-Շիրին...

ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՎԱԾ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Նամակ Մարիամ Վարդանեանէ

Ես ... թուականին ամուսնացայ Մկրտիչ Ա. Տէր Յարութիւնեանի հետ, որ ծանօթ էր ինձ իբրեւ ընկերուհւոյ եղբօր։ Ամուսնանալէ առաջ ես ոչ մի անգամ չէի տեսած նրան միայնակ, միշտ ներկայ էր եղել ինձ հետ ընկերուհիս։ Ամուսնանալէ յետոյ ես իմացայ, որ նա ունի կին ու երեխայ, որոնք ապրում են Ամերիկայում։ Ես ինձ շատ դժբախտ եմ զգում, որովհետեւ ամուսինս ինձ չի սիրում։ Նա ինձ հետ վատ է վարւում, ծեծում է ինձ, ստիպում է, որ ես գրեմ իմ ծնողներին, որ նրանք ինձ հարստութիւն տան։ Ես ամուսնացայ նրա հետ, որովհետեւ կարծում էի, որ նա ինձ կը սիրի, բայց ես սխալւում էի։ Ես ուզում եմ ամուսնալուծութիւն ստանալ նրանից, որովհետեւ չեմ կարող այլեւս նրա հետ ապրել։ Ես ուզում եմ գալ Ամերիկա, որ տեսնեմ իմ ծնողներին, որոնք ինձ շատ են սիրում։ Ես ուզում եմ նաեւ տեսնել իմ քրոջ երեխա

պաշտօնեաներ, իբրեւ պետութեան դրամը խորող։ Մոսկուայի թերթերը տասնհինգ օրէ ի վեր այս կարգի զանցառուներու գնդակահարութիւնը կը պատմեն։ Կ'ըսուի թէ ճէրճինսկի, Ազգային Տնտեսութեան եւ Ջեկային նախագահը, կը պտտի գաւառները, իննայողութեան ծրագիրը գործադրելու համար։ Այս նոր քաղաքականութեան մէկ արդիւնքը այն եղած է որ Ռուսիոյ մէջ անգործներու թիւը 1,400,000էն բարձրացած է աւելի քան երկու միլիոնի։

Կառավարական հրամանագիր մը կը պատուիրէ բոլոր պետական հաստատութեանց վարիչներուն՝ գարգացնել անհատական նախաձեռնութիւնը պաշտօնեաներուն մէջ, իննայողութիւնը յաջողցնելու համար։

Թուրքիոյ ալ հիւսոնեական թուականով

Թուրք կառավարութիւնը յայտարարութեամբ մը կը ծանուցանէ թէ ընդունուած է քրիստոնէական (Գրիգորեան) տոմարը։ Թուրքիոյ մէջ ալ տարեգլուխը պիտի սկսի 1927 Յունուար 1ին, որ կը համապատասխանէ Հիճրէթի 1342 թուականին։

Սուրիոյ եւ Լիբանանի հպատակութիւնը

Արտաքին նախարարութիւնը հետեւեալ զեկոյցը հրատարակեց. — Լօզանի դաշնագրին 34 եւ 36րդ յօդուածներուն համաձայն, արտասահման ապաստանած Սուրիացիները եւ Լիբանանցիները, դաշնագրին գործադրութեան թուականէն՝ 1924 Օգոստոս 16էն սկսեալ երկու տարուան ընթացքին իրաւունք ունին յայտնել իրենց կամքը, իրենց պատկանած երկիրներու հպատակութիւնը ընդունելու համար։ Այն Սուրիացիներն եւ Լիբանանցիները որոնք Ֆրանսա կը բնակին եւ տակաւին չեն օգտուած այդ իրաւունքէն, պէտք է դիմեն, Փարիզի մէջ, Ոստիկանական Տեսչութեան, եւ գաւառներու մէջ՝ նահանգին կեդրոնական ոստիկանութեան։ Մանաւանդ ուշադրութիւն կը հրաւիրուի ան կէտին վրայ թէ՝ դաշնագրին որոշած պայմանաժամը կը լրանայ յառաջիկայ Օգոստոս 16ին եւ թէ այդ թուականէն յետոյ որ եւ է խնդրանք չպիտի ընդունուի։

*** Տիւրզի հրոսախումբեր առջի գիշեր յարձակեցան Հոմսի վրայ, բայց ետ մղուեցան մեծ կորուստներով։

Մուսոլինի չուզեր զեւիլը վար դնել

Իտալիոյ Ծերակոյտին մէջ, Լօքարնոյի դաշնագիրներուն վաւերացման առթիւ, Մուսոլինի երկար ճառ մը խօսելով, յայտարարեց. «Իտալիոյ աշխարհակալութիւնը այն բարկացայտ աշխարհակալութիւնը չէ որ պատերազմ կը պատրաստէ, այլ իտալացի ժողովուրդին բարոյական արժանաւորութեան երեւոյթը։ Իտալիոյ կառավարութիւնը կը հետապնդէ խաղաղասիրական քաղաքականութիւն մը և չի ձգտիր վրդովել աշխարհի խաղաղութիւնը, բայց մեր խաղաղասիրութիւնը զէնընկճութիւն չի նշանակեր»։

Դիկտատորը աւելցուց թէ Իտալիա հաւատք չունի ազգերու եղբայրակցութեան հաւաստիքներուն վրայ։ «Նոյն իսկ երկարատեւ ազատական աւանդութիւններ ունեցող ազգեր թաղած և մոռցած են այդ աւանդութիւնները»։

Ան յս առթիւ Մուսոլինի յայտնեց թէ Գերմանիան շուտով անդամ պիտի ըլլայ Ազգերու Դաշնակցութեան։

«Ծովիա»ն գրագէտի մը գլխուն

Ծանր դէպք մը ծագեցաւ Ֆրանսացի նոր գրողներու միջև։ Լուի Արակօն կը քննադատուէր քննադատ-վիպասան Մօրիս Մարթէն տիւ Կառի կողմէ, «Լէ Նուվէլ Լիթէռէռ» շաբաթաթերթին մէջ։ Քանի մը անգամ դիտողութիւն ըրած և պահանջած էր որ իր մասին չգրէ, ոչ լաւ, ոչ գէշ։ Քննադատը առեն մը լռեց։ Բայց վերջերս նորէն քաշքշած ըլլալով, ենթական պահանջեց ճշդում մը հրատարակել։ Քննադատը, որ միեւնոյն առեն թերթին վարիչներէն է, կը ձգձգէր։ Առջի օր, հաստ գաւազան մը ձեռքը, Լուի Արակօն քանի մը բարեկամներով հանդիպեցաւ իր ոսոխին, և քանի մը խօսք ուղղեց։ Քննադատը խոյս տուաւ։ Արակօն ետեւէն խմբագրատուն գնաց, և սանդուղներուն վրայ գաւազանը իջեցուց։ Քննադատը կրցաւ սենեակ մը ապաստանիլ, միւսները ետեւէն հասան, լամբար մը և ապակիները խորտակեցին, մինչև որ ոստիկանները եկան ձերբակալեցին։

Պոլշեւիկները ռումանական հողին վրայ ?

Պուքրէշէն հասած հեռագրի մը համաձայն, խորհրդային զինուորներ յարձակած են Պեսարապիոյ զանազան մասերուն վրայ, գնդացիրներով զինուած։ Ռուսերը գրաւեր են, կ'ըսեն, Ռումանիոյ սահմանապահ բանակի դիւանագիտական թուղթերը։ Պաշտօնական լուր չկայ այս մասին։

Հրդեհ Ռվնոյի գործարաններուն մէջ

Առջի օր յանկարծ հրդեհ ծագեցաւ Պիյանքուռ, Ռընոյի գործարաններուն մէջ, քանի մը միլիոն ֆրանք վնաս պատճառելով։ Հրշէջներու եւ գործաւորներու բացառիկ ճիգերուն շնորհիւ միայն կարելի եղաւ ահռելի աղէտի մը առաջքը առնել։

Հրդեհը սկսաւ այն բաժինէն ուր «վինէօմաթիք»ներ կը շինուին։ Բանւորները ճաշի գացեր էին։ Վտանգի ազդակին վրայ, չորս կողմէն օգնութեան հասան։ Մանաւանդ Յանքեր թափուեցան հեռացնելու իւղի տակառներ եւ ուրիշ դիւրավառ նիւթեր։ Սաստիկ հով մը կը դժուարացնէր հրշէջներուն աշխատանքը։ Ժամը երկուքին ծաւալման վտանգը անհետացաւ։

Որովհետեւ բազմաթիւ բանուորներ դեռ դուրս կը մնան, կասկածողներ եղան թէ հրդեհը դիտմամբ ձգուած է։ Բայց սխալ էր այս ենթադրութիւնը, եւ հաստատութեան տնօրէնը ինք հերքեց։ Երկու արհեստանոցներ վառեցան։

Հայ ազատարար մը

Ալֆորվիլի մէջ, ուր բազմաթիւ Հայեր կան, Ֆրանսուհի մը, Տիկին Շամպօն, 31 տարեկան, լուացք կ'ընէր առուի մը ափը, երբ սխալ շարժում մը ընելով ջուրը ինկաւ։ Առուն երկու մեդր լայնութիւն եւ 1,50 մեդր խորութիւն ունի։ Թէեւ ձախ ձեւէն վիրաւորուած, տիկինը փորձեց ցամաք ելլել, բայց աւազին մէջ խրած էր արդէն եւ պիտի քշուէր։ Սկսաւ օգնութիւն կանչել։ Հայրենակիից մը, Պ. Տօնիկ Զաքարեան, որ մօտերը կը բնակէր, ձայնը լսելով օգնութեան հասաւ եւ յաջողեցաւ փրկել դժբախտ կինը։ Վիճակը վտանգաւոր չէ։

ԶՈՒՏ ԽԱՂՈՂԷ "ԱԹԱՆՊՈՒԼ,, ՕՂԻՆ ՀԱՍԱՒ

ԱՐԵՒԵԼ. ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ ԱՄԷՆԷՆ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ

ՆՈՐ ՀԱՅ ՆՊԱՒԱՎԱՁԱՒԱՏՈՒԻՆԸ

ԳԷՈՐԳ ՄԱՐԹԱԵԱՆ — ՅՈՎՍԷՓ ԱԶԻԶԵԱՆ

52 - 54, Rue Piat, PARIS 20e

Մէթրօ՝ ՊԷԼՎԻԼ Tél. ROQUETTE: 92-56

Փարիզի ապսպրանքները յաճախորդին տունը կը յանձնուին։

Ապսպրանքները կ'ընդունուին թէլէֆոնով և նամակով։

Արուարձանները քօլի փօսթալով կը ղրկուի։

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ գաւառները եւ արտասահման *ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ*

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի ՆՊԱՍՏ ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՖԱՆՖԱՌԻՒՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱՅ ԴԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱՍԷՐՆԵՐՈՒ

5 Յունիս Շաբաթ գիշեր ժամը 9.30էն մինչեւ առաւօտ

Salle des Fêtes, Mairie du VI. (Place St. Sulpice),

վեցերորդ թաղապետութեան շքեղ սրահներուն մէջ

Սիրուն անակնկալներով, առանդական պիւֆէ

Նախապէս գնուած մտից տոմսերու գինը՝ 10 ֆր. այր ու կին

Նոյն գիշերը կիշէն՝ 8 ֆր. այր, 5 ֆր. կին

ՕՐ. ԱՏՐԻՆԷ ԹՕԳԱԼԵԱՆ

ԵՒ

Պ. ՄՈՎՍԷՍ ՀԱՔԲԱՐԵԱՆ

ԱՄՈՒՍՆԱՑԱԾ

Ինկէն 23 Մայիս, 926

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԲՈԼՈՐ ԿԻԼԻԿԵՑԻՆԵՐԸ ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին՝ Երեքշաբթի, 8 Յունիս, իրիկուան ժամը 9ին 61, Rue Mr. le Prince, *Թէօրիա* ճաշարանը։ *Մէթրօ՝ Օտէօն կամ Սէն Միշէլ։*

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

Վիշնիօվ, Ս. ՀԱՄԲ.— Ե. ռամսհան ստացած ենք։

ՆՈՒԿԱՐՈՒԿԻ, Յ. Ս.— Ստացանք 16 ֆրանք։

ԼԸ ԲՐԻՕԶՕ, ԳՈՐԾ.— Ստացանք 50 ֆրանք։

ԼՒ. ՍԻՅՇ, Լ. Ս.— Ստացանք 20 ֆրանք։

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ, Տ. Հ.— Նոյնպէս։

ԼԻՈՆ, Ե. Վ.— Ստացանք 60 ֆրանք։ Կարդադրեցինք։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ, Վ. Ն.— Ստացանք 20 ֆրանք։

ԱԹԼԷՔ, Ս. Կ.— Ղրկեցինք առաջին թիւէն։ Պայմանները թերթէն կը տեղեկանաք։

Վ.Օ-ԱՆ-Վ.ՕԼԻՆ, Մ. Գ.— Ստացանք Գ. Պ.ի բաժնեգինը։ Դիրքը ղրկուեցաւ։

Փ. Ս.— Ձեր ուզած հասցէն է Studensky Domow, Na Slupi, Prague II (Théco-Slovaquie).

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Շուշանեան Յակոբ որ 1923ին Լուար է Շէրի նահանգը, Լա Մարօլ կոչուած գիւղը կ'աշխատէր Տէզէնլու անունով հողագործի մը քով։ Տեղեկացնել Near East Relief 15 Bd. des Italiens Paris.

— Մշոյ Ալվառինչ գիւղացի Մարզար Բարխեան, կը փնտռէ նոյն գիւղացի Յովսէփ Հազրոյեան եւ Արամ Մարգիսեանը, որոնք Փարիզ ըլլալ կը կարծուին։ Տեղեկացնել «Յառաջ»ի։

— Մշոյ Բուլանուխ Խարազը գիւղացի Մանուկ Գրիգորեան կը փնտռէ նոյն գիւղացի Բարէկ Մխիթարեանը, որ 2 տարի առաջ Փարիզ էր։ Տեղեկացնել «Յառաջ»ի։

— Սեբաստացի Ալիքսան Տէրտէրեան կը փնտռէ եղբայրը Կարապետ Տէրտէրեանը, 28 տարեկան, որ երկու տարի առաջ Փարիզի մէջ տեսնուած է։ Տեղեկացնել Ալիքսան Տէրտէրեանի 551 Hudson St. New-York N. Y., U. S. A.

— Յակոբ Հիսաեան կը փնտռէ Ուրֆացի Կարապետ Պօղոսեանը, որ Լիոն ըլլալ կը կարծուի։ Տեղեկացնել 66 Rue Hoche Colombes (Seine) France.

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

"ՄԱՅԻՍԻ 28,,Ը

Աշխատակցութեամբ Ա. Ա-հարոնեանի, Ա. Խահակեանի, Ա. Խատիսեանի, Ռուբէնի, Մ. վարանդեանի, Ս. Վրացեանի, եւլն.։ Հրատարակութիւն Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջանային Կոմիտէի։ 14 մեծ և փոքր պատկերներով։ Տպագր. Կ. Յ. Ներսէս, Փարիզ, 1926։ Գին 5.50 ֆրանք։ Կարելի է ստանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունէն։

ԼԻՕՆԻ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի և «Մարմարա»ի գործակալն է Յովհաննէս Դերձակեան, 34 Rue Dunoir, Lyon.

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

«Յառաջ»ի ցրուիչն է Պ. Գեղամ Ծերիկեան.— Հասցէ Guégham Tzerikian, Poste Restante, Marseille.

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԳՐԻՄԻԹԷԼԻ

Գեղեցիկ Թատերգութիւնները

ՀԵՐՈՒՄ ԱՌԱՋԻՆ 3 ֆրանք.

ՈՒՐՈՒԱԿԱՆՆԵՐ 3 ֆրանք։

Կեդրոնատեղի՝ Պալենց գրատուն, 208bis, Rue Lafayette. Paris (10e).

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռը)

Ֆրանսացի կարող մանածագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈԿՈՐԴԻ ՅիւանդութիւՆներ

Téléph. CENTRAL 73-38

Métro : SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ՀՕ—10եւ. 1,30 — 8

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԿԱՒ ՏՂ. Լ'ԷՄԲ

6 Petits Hôtels (Bd. Magenta 87*ի անկիւնը*)։ *Տ.ք. ԹԱՓՈՆ. Փ. Բ. Հ.։* Tél. Trud. 11-28.

ՋԵՐՄԱՄԻՋՈՒԹԵԱՆ նոր եւ հին բարդութիւններու արագ բուժում նոր մեթոտներով։ Լաւագոյն արդիւնքներ։ Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8։ Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱԿ

ԳԱՐԱԵԱՆ

Tailleur Mignon

5, rue Mignon,

Métro Odeon և St. Michel

Սօսիէթէ Սավանթի թատրոնին դէմ։ Գարնան համար պատրաստած է ձոխ մեթրը մը ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու։

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկունները մինչեւ *8.30*։ իսկ կիրակի օրերը մինչեւ *1.30*։

ՏՕՔԹՕՐ

Յ. ՏԷՐ_ԴԱՒԹԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԻՏ

ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

120, Boulevard de Grenelle

Métro La-Motte Picquet.

Tél. Invalides 31-48

Կ'ընդունի ամէն օր 4—7

կիրակի օրերը 10.30—12

ՕՂԻԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ ԱՋՔԸ ԼՈ՛ՅՍ

Վերջապէս եկաւ «ՍԹԱՄՊՈՒԼ» օղին

Զուտ խաղողէ պատրաստուած Փարիզի կը ծախուի գոց շիշերով

ՊԷԼՎԻԼԻ ԾԱՆՕԹ ՀԱՅ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

Ա.ՐԹԻՆԵԱՆԻ ՔՈՎ

28, rue Lesage, Paris XXe. 18bisRue, Jouge Rouve

Métro Belleville. Tramway 5, 26

Նաեւ կը գտնուի միշտ լաւագոյն արեւելեան նպաւներ, անուշեղէններ եւ պիտոյքներ։

Յ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ-ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ

ՎԿԱՅՈՒԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԻՆԵՆ

ձոխ մեթրը անգլիական եւ ֆրանսական ամեն եղանակի յարմար կերպասներու։

17, Rue Constance, Paris (18) Թելէֆոն՝ Marcadet 0-58

Մեթրօ՝ Blanche

LA PATERNELLE-VIE

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հաստատուած Փարիզ 1841ին (86րդ տարի)

Կառավարութեան անմիջական հակակշռին տակ

Ընդհանուր տեղեկութեանց համար դիմել, «Հ.Ա. ԲԱԹԻՆԵԱՆ» միակ հայ ներկայացուցչին՝

Ա. Կ. ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ 1, Rue du Saule, Marseille

Որ այժմ կը ճամբորդէ եւ պիտի այցելէ հայաշատ կեդրոնները

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

ԱԴԱՄ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵՒՆՑ

Ստացած ենք սեզօնի առթիւ անգլիական եւ ֆրանսական նորանոր կերպասներ։

24, Rue Bergère, Paris (9) Թելէֆոն Provence 05-49

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

ՄԱՎՐՕՍ

92, Rue Rébeval. Métro: Belleville

Հեռաձայն՝ Combat 0-5

Համեղ Արեւելեան կերակուրներ՝ խոհարարապետ ՀԱՅԻ ԳԷՒՈՐ

Շաբաթ և կիրակի գիշերներ Արեւելեան նուագ

ՇԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ

ԸՆԴԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՁՈՒԽ ՄԹԵՐՔՈՎ ՄԸ

Ունինք նաեւ ամէն տեսակ անուշեղէններ, ոգելից ըմպելիներ, քոնսերվաներ, համեմներ, անխարդախ սուրճ, ընտիր թէյեր, ծիծաղատուր, քաշէր, ձերմակ պանիր, ապուխտ, ընտիր ռուսական խաւեար, օղի, օ տրքօյօններ, հոտաւէտ օճառներ եւլն. եւլն.։ Խիստ դիւամատչելի գներով։

Հեռախօսով ապսպրանքներ կ'ընդունուին եւ կը գործադրուին։

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ՝ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՁԵՂՉ ԵՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Նպարավաճառատուն "ՇԻՐԱԿ,,

26 Rue de Trévise Tél. Bérgère 38-63: Métro Cadet

ՀԱՆՐԱՇՈՒՆՕԹ

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԱՆԻ,,

67, Rue Monsieur-le-Prince (6)

Métro Odéon կամ St. Michel

Ընտանեկան մաքուր, համեղ եւ առատ կերակուրներ։

Թապլը տ'օթ 4 ֆրանք

Ցասը տոմսակով 3.75 ֆր.

Ակցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք

ՀԱՅ ՍԱՓՐԻԶ

ԱՐԱՄ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

3, Rue d'Austerlitz, 3

Métro Gare de Lyon,

Quai de la Rapée և Bastille

Պատիւ ունինք ծանուցանել մեր յարգելի հայրենակիցներուն որ վերոյիշեալ հասցէին, բացած ենք սափրիչի (վարսավիրայ) սրահ մը, արհեստին նորագոյն մեթոտներով։ Մեր մաքուր սպասարկութիւնը եւ մատչելի գիները մեծապէս պիտի գոհացնեն մեր յաձախորդները։

կանանց եւ փոքրիկներու մազերը կը կտրուին ճաշակաւոր կերպով։ կը ծախուի նաեւ անուշահոտ օճառ եւ այս կարգի զանազան առարկաներ։ Բաց է ամէն առաւօտ ժամը 7էն երեկոյեան 9, բացի երկուշաբթի։

ՍԱԿԱՐԱՆ

29 Մայիս 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ

Ստերլին,	L. St.	151 —
Տոլար,	Dollar	31 —
Մարք (ոսկի)	Mark	7 —
Թրքական Ոսկի	L. Trq.	16 —
Թրք. ոսկի	» or	136 —
Մէճիտիէ	Médjidié	11 —
Լէվա 100 հատ	Léva	21 —
Տրախմի	» Drachme	11 —
Լիր	» » Lire	114 —
Պելժ. ֆրանք	» Frc. Belge	97 —
Ֆրանք.	» Frc. Suisse	500 —
Լէյ 100 հատ	Ley	97 —
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)	457 —

ԱՐԺԵԹԱՒԻՂ

եգ. Ֆր. Ֆոնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.	3800
»	II »	2298
»	III »	2020
Ռումելի երկաղ	Lots turcs	125 —

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS

208bis, Rue Lafayette Paris (10e)